DOCUMENT RESUME

ED 389 220 FL 023 430

AUTHOR Kabat, Grazyna; And Others
TITLE Cestina pro Pokrocile (Intermediate Czech).
INSTITUTION Center for Applied Linguistics, Washington, D.C.
PUB DATE 95
NOTE 265p.
PUB TYPE Guides - Classroom Use - Instructional Materials (For Learner) (051)

EDRS PRICE MF01/PC11 Plus Postage.
DESCRIPTORS Communicative Competence (Languages); *Cultural Awareness; *Czech; *Grammar; Higher Education; Instructional Materials; Language Patterns; *Reading Materials; Second Language Instruction; Second Language Learning; Serials; Textbooks; Uncommonly Taught Languages; *Vocabulary Development
IDENTIFIERS *Authentic Materials

ABSTRACT

The textbook in intermediate Czech is designed for second-year students of the language and those who already have a basic knowledge of Czech grammar and vocabulary. It is appropriate for use in a traditional college language classroom, the business community, or a government language school. It can be covered in a year-long conventional university course or a 10-week intensive course. Lessons are based on authentic reading passages from Czech daily newspapers and magazines, and introduce students to contemporary culture. After each passage, a set of 20 communicative activities and grammar exercises are presented. Topics of the 14 lessons are: traveling; cooking; education; Prague; the Czech anthem; health; life in the city; writer Karel Polacek; work; business; traveler and collector Vojtech Naprstek; history; holidays; and humo: . (MSE)

ČEŠTINA PRO POKROČILÉ
INTERMEDIATE CZECH

Grazyna Kabat
with
Eva Roubalová and Michael Heim

ČEŠTINA PRO POKROČILÉ
INTERMEDIATE CZECH

Grazyna Kabat
with
Eva Roubalová and Michael Heim

Center For Applied Linguistics 1995

Preface

Čeština pro pokročile is a book for those students who want to communicate more fluently in the Czech language. It is intended for second-year students of Czech or for those who already have a good basic knowledge of Czech grammar and vocabulary. Although this textbook may be used in the traditional American university classroom, it can easily be used by the business community as well as government language schools. I have tried to pay attention to all aspects of the language as it might best be approached by the student: speaking, listening, reading, and writing. Despite the advanced nature of many aspects of the book, it can be covered in a year-long standard university course or in a ten-week intensive summer course.

Lessons are based on authentic reading passages taken from recent Czech daily newspapers and magazines. These materials were specifically chosen not only because they focus on timely topics, but also because they introduce the student to the most salient aspects of contemporary Czech culture. Teachers and students should find it quite easy to use these passages as a springboard for further discussion. After each passage there is also a set of twenty communicative activities and grammar exercises which should reinforce some of the more advanced essentials of Czech grammar and should also underline the more important language patterns.

It should be stressed that because a basic goal of the book is to expand the student's vocabulary, the student will often find himself referring to a Czech-English dictionary. But though this vocabulary is substantially more varied than that encountered in first year courses, it is nevertheless always drawn from those materials common to life in today's Czech Republic.

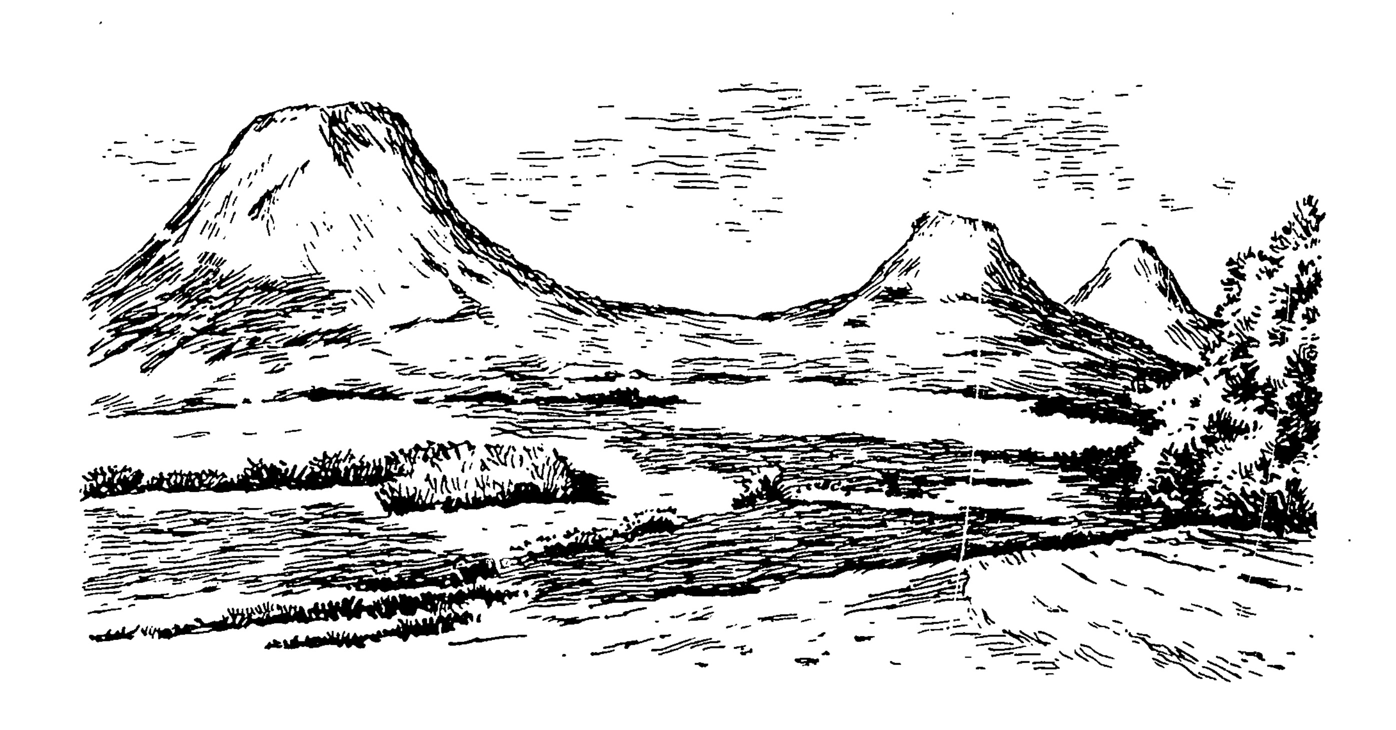
Finally, I would like to thank those who helped me. I remain indebted to Dr. Eva Roubalová from the Charles University for her many fine ideas and corrections and to Dr. Michael Heim from the University of California whose painstaking revision of the book's grammar sections has been invaluable. I would also like to express my appreciation to my husband, Dr. Martin Kabat, who encouraged me throughout the year, and to Dr. Barbara Robson without whom this book would never have been written.

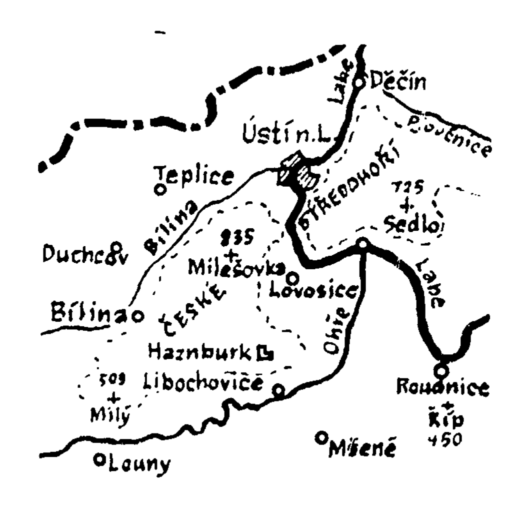
Final thanks are due to the International Research and Studies Program, U.S. Department of Education. The entire project was funded by Grant No. P017A40042-94 from that office to the Center for Applied Linguistics in Washington, D.C.

G.K.

Table of Contents

Lekce 1

Děčín
Labe
Ústí n.L.
Teplice
STŘEDOHOŘÍ
725
Sedlo
Bílina
835
Milešovka
Lovosice
Labe
Bílina
ČESKÉ
Ohře
Hazmburk
509
Libochovice
Roudnice
Milý
Říp
450
Louny
Mšené

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

Romantická krajina vytvořená sopkami

Myšlenka na výlet nebo dovolenou strávené na severu České republiky nám většinou příliš lákavá nepřipadá - o zdejší zničené přírodě se toho totiž v posledních letech napsalo a namluvilo opravdu mnoho. Ale právě tady, na samém kraji Krušných hor, můžeme najít malebný kraj Českého středohoří. Tato chráněná krajinná oblast je poměrně rozsáhlá - zaujímá plochu přibližně šestnácti set kilometrů čtverečních, která se rozprostírá od Loun (o nich se dokonce říká, že jsou vstupní branou do Středohoří) až po Kamenický Šenov.

Pohoří je sopečného původu a tak kopců a kopečků, někdy trochu nezvyklých tvarů, je tu snad tolik, že bychom je ani nespočítali. A možná právě díky této bohaté členitosti krajiny působí České středohoří tak romantickým dojmem, že se sem návštěvníci rádi a znovu vracejí.

Údolí Labe rozděluje tuto oblast na dva v podstatě samostatné celky Verneřické a Milešovické středohoří. Nejvyšším vrcholem prvně jmenované části je Sedlo (726 m), té druhé pak samozřejmě Milešovka (837 m).

Zdejší nádherná krajina a hezký výhled z Milešovky ovšem nejsou jediným lákadlem pro turisty. Středohoří poskytuje ideální podmínky mnoha druhům i těch nejnáročnějších rostlin, které nemáme možnos jinde uvidět. Na Borečském vrchu nedaleko Lovosic je najdeme dokonce i v mrazivém zimním počasí. Ale pozor! Většina těchto krásných kytiček, které přímo svádějí k tomu vzít si je domů do vázy, je chráněna zákonem a pokuty za jejich utržení jsou skutečně vysoké.

Na své si tu přijdou i milovníci historických památek - z množství hradů, zámků, zřícenin i hezky upravených kostelů je velmi těžké si vybrat. Pokud se vydáme za kulturními zajímavostmi, určitě bychom neměli vynechat například Kamýk nebo Litoměřice. Kamýk se může pochlubit nejen zříceninou hradu zpustlého za třicetileté války a barokní kaplí, ale také tím, že právě zde několikrát pobýval Bedřich Smetana. Starobylé Litoměřice si zase jako své působiště vybrali Josef Jungmann a Karel Hynek Mácha, který tady v roce 1836 také zemřel.

Zklamání z toho, že rozhledna na Milešovce není návštěvníkům přístupná, si zcela určitě vynahradíme v nedaleké obci Milešov. Na strmé čedičové skále stojí renesanční zámek ze šestnáctého století, k němuž o sto let později byla přistavěna ještě barokní část. V současné době tato památka slouží starým lidem, o něž se nemá kdo postarat.

Je škoda, že o této ojedinělé krajině ví tak málo lidí. Ovšem ti, kdo České středohoří opravdu dobře znají a mají rádi, to považují za štěstí. Není totiž jisté, co by se vzácnými rostlinami udělal velký příliv turistů. Přiznejme si upřímně, ne každý z nás se umí na výletě nebo dovolené chovat tak, aby

příroda nebyla zbytečně ohrožena.

Rozhovor

-Jiří Už máš po dovolené?
-Marek Ano, měl jsem dovolenou v červenci.
-Jiří Kde jsi byl?
-Marek Jezdil jsem po Čechách a Moravě. Navštěvoval jsem hrady a zámky.
-Jiří Máš rád historii?
-Marek To taky, ale hlavně obdivuju umělecké předměty, obrazy, starý nábytek, vlastně celý interiér, jak jej vidíš na každém hradě nebo zámku. Samozřejmě se mi líbí hrady a zámky jako unikátní stavby v krásné přírodě. Mnoho zámků i hradů leží v chráněné oblasti, mají prostě překrásné okolí. Bylo to příjemné prohlédnout si zámek a potom park nebo hrad a jeho okolí.
-Jiří Které hrady a zámky jsi navštívil?
-Marek V Čechách gotický hrad Kost a na Moravě Pernštejn, to je podivuhodný hrad, a potom Helfštýn. Tam jsem viděl pracovat opravdového uměleckého kováře. Bylo to velmi zajímavé.
-Jiří Mně se zámky líbí víc. Je tam tolik krásných věcí.
-Marek To je pravda. Když jsem byl v západních Čechach, u svého strýce, který se léčil v Karlových Varech, navštívil jsem také zámek Loket, kde je nádherná výstava porcelánu. Pak jsem zamířil na sever do Frýdlantu a pak přes východní Čechy na Moravu.
-Jiří Byl jsi v Lednici?
-Marek Samozřejmě, ani nevím pokolikáté. Nejenom zámek, ale i park stojí za to navštívit.
-Marek Četl jsem v novinách, že v Opočně objevili dosud neznámý obraz Heronyma Bosche.
-Marek To je pravda. V Opočně je mnoho zajímavých obrazů, ale jistě jsi už byl v Kroměříži podívat se na obraz Tiziana. Vím, že máš rád malířství.
-Jiří To víš, že jsem tam už byl, a nejenom jednou. A co dělá tvoje žena?
-Marek Právě připravuje výstavu užitého umění období secese. Pracuje od rána do večera. Je s tím hodně práce.
-Jiří To si umím představit. Kde bude ta výstava? V Uměleckoprůmyslovém muzeu?
-Marek Ano, zahájena bude už příští týden.
-Jiří Určitě se přijdu podívat. Pozdravuj paní, měj se hezky. Ahoj.
-Marek Ahoj. Doufám, že tě brzy uvidím.

A teď mluvíme my!

Cvičení 1
Nejprve si přečtěte celý text „České středohoří" a pak odpovídejte na otázky.

1. Ve které části České republiky se nachází České středohoří?
2. Proč se většině cestovatelů nezdá tato oblast příliš lákavá?
3. Jak velké je České středohoří?
4. Proč v této oblasti najdeme kopce nezvyklých tvarů?
5. Jaká řeka tam teče a na kolik částí rozděluje České středohoří?
6. Vyjmenuj všechny části a jejich nejvyšší vrcholy.
7. Proč není možné si tam natrhat květiny?
8. Co je ještě zajímavého v Českém středohoří?
9. Můžete se podívat na tuto krajinu z rozhledny na Milešovce?
10. Proč si autor myslí, že by velký příliv turistů nebyl pro tuto oblast vhodný?

Cvičení 2
V textu jsou uvedena jména tří významných osobností. Připravte si (s kamarádem nebo kamarádkou) otázky, které by vám pomohly něco se o těchto lidech dozvědět. Potom se ptejte svých spolužáků nebo učitele a na základě získaných údajů napište tři krátké životopisy.

Otázky:
1 ______________________________
2 ______________________________
3 ______________________________
4 ______________________________
5 ______________________________
6 ______________________________
7 ______________________________
8 ______________________________
9 ______________________________
10 ______________________________

Životopis	Životopis	Životopis ....

Cvičení 3
Dokončete věty a použijte informace z textu.

1. Středohoří poskytuje ideální podmínky..
   ....
2. Na Borečském vrchu nedaleko Lovosic se může najít.......................
   ....
3. Kamýk se může
   pochlubit..
.. ..
4. Litoměřice se můžou
   pochlubit..
.. ..
5. V obci Milešov
   je...
   ....

Cvičení 4
Popište podrobně vlastními slovy zámek v Milešově.

____
____
____
____
____

Cvičení 5
Přečtěte si ještě jednou text „České středohoří" a pak vyprávějte kolegovi o svém výletu.

Minulou neděli jsem byl/byla v Českém
středohoří...

Cvičení 6
Pracujte ve dvojicích. Nejdříve na to, co uslyšíte, reagujte protikladným adjektivem. Potom ke každému adjektivu najděte vhodná substantiva.

Barokní, bohatý, hezký, krásný, chráněný, historický, kulturní, lákavý, malebný, nádherný, nezvyklý, renesanční, romantický, upravený, vzácný

Ohrožený, ojedinělý, starý, strmý, těžký, zbytečný, zničený, zpustlý

Cvičení 7
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel, kteří se chystají na výlet, a napište pro ně dialog. Snažte se používat co nejvíce slovíček z textu „České středohoří".

-X____
-Y____
-X____
-Y____
-X____
-Y____
-X____
-Y____
-X____
-Y____
-X____
-Y____

Cvičení 8
Přečtěte si ještě jednou rozhovor. Jaká místa jsou tam uvedena? Ukažte je na mapě České republiky a vyprávějte, co je tam zajímavého.

Cvičení 9
Přineste si obrázky z míst, která jste viděli, a vyprávějte o nich ve třídě. Ptejte se svých spolužáků, proč a kam rádi cestují? Požádejte je, aby vám místa podrobněji popsali.

Cvičení 10
Napište české kamarádce o svém výletu v Americe. Kde jste byl/a, co jste dělal/a, a co je tam zajímavého pro návštěvníky?

____
____
____
____
____
____
____
____
____

Gramatika

Review

1. NOUNS

Nouns have different endings depending on their function in the sentence. Endings also vary according to the noun's gender,whether it is masculine, feminine or neuter and, if the noun is masculine, whether the noun describes an animate (living) or inanimate (lifeless) thing. Finally, all genders are further divided into subgroups known as *hard* and *soft*. The chart below illustrates these grammatical divisions.

Masculine				**Feminine**		**Neuter**	
Animate		**Inanimate**					
Hard	*Soft*	*Hard*	*Soft*	*Hard*	*Soft*	*Hard*	*Soft*

Masculine Nouns

Nouns ending in a consonant are usually masculine. Below are those endings or suffixes which will help you to recognize the masculine gender: **-ák, -ář, -ař, -an, -č, -ek, -ík, -ník, -in, ot**

Hard and Soft Masculine Nouns

Masculine nouns ending in hard consonants **(h, ch, k, r, d, t, n, g)** and the majority of nouns ending in neutral consonants **(b, f, l, m, p, s, v, z)** belong to the *hard declension*. Nouns ending in soft consonants **(ž, š, č, ř, c, j, ď, ť, ň)** belong to the *soft declension*.

Masculine, Plural Endings

The plural ending for masculine animate nouns in the nominative case is the vowel **-i**. But if the noun refers to an inanimate object the ending will be **-y**.

Singular	***Plural***
student *student*	**studenti** *students*
slovník *dictionary*	**slovníky** *dictionaries*

Masculine animate nouns that end in h, ch, k, r soften and change before **-i**:

	Singular	*Plural*
h > **z**	druh *companion*	**druzi** *companions*
ch > **š**	hoch *boy*	**hoši** *boys*
k > **c**	prorok *prophet*	**proroci** *prophets*
r > **ř**	profesor	**profesoři**

Feminine Nouns

Nouns ending with the vowel **-a** are predominantly feminine: the feminine gender also include endings or suffixes: **est, -ice, -ost,-yně, -ile**

Hard and Soft Feminine Nouns

There is no division into animate or inanimate objects in feminine nouns. Words ending in **-a** signal the hard declension and words ending in other vowels or consonants signal the soft declension.

Feminine, Plural Endings

The nominative plural of feminine nouns belonging to the hard declension is most frequently formed in **-y.** Feminine nouns belonging to the soft declension are generally formed in **-e**.

Singular	***Plural***
dívka *girl*	**dívky** *girls*
lampa *lamp*	**lampy** *lamps*
tabule *blackboard*	**tabule** *blackboards*

The Suffix (-ka)

Feminine nouns of nationality or profession can be formed by adding the suffix **-ka** to the masculine noun.

Masculine	***Feminine***
Američan	**Američanka**
Kanaďan	**Kanaďanka**
doktor	**doktorka**
profesor	**profesorka**

If the masculine noun ends in **-ec**, the suffix **-ka** is simply added to the stem:

Masculine	***Feminine***
cizinec *foreigner*	**cizinka** *foreigner*
Němec *German*	**Němka** *German*

Note that before -**ka** the letters ch, k, h, g change to their corresponding *soft* consonants:

	Masculine	***Feminine***
ch > **š**	Čech *Czech*	**Češka** *Czech*
k > **č**	technik *technician*	**technička** *technician*
h > **ž**	druh *companion*	**družka** *companion*
g > **ž**	biolog *biologist*	**biožka** *biologist*

Irregular : Slovák - **Slovenka**

Neuter Nouns

All nouns in **-o** or **-í**, and some in **-e** are neuter. Nouns with the suffix **-iště** are also neuter: **letiště** airport

Hard and Soft Neuter Nouns

Hard consonants are followed by **-o** and belong to the hard declension. Soft consonants are followed by **-e** and belong to the soft declension.

Neuter, Plural Endings

All hard neuter nouns end in **-a** in the nominative plural. Soft neuter nouns end in **-e**.

Singular	**Plural**
město *city*	**města** *cities*
moře *sea*	**moře** *seas*

2. ADJECTIVES

An adjective describes, modifies or qualifies a noun or pronoun. It answers the question **jaký?** *(what kind?)*, **který?** *(which one?)*, or **kolik?** *(how many?)* The adjective--with few exceptions--precedes the noun it modifies. It always agrees in gender, number, and case with the noun it modifies: **dobrý člověk** *(good person)*, **velká škola** *(big school)*, **hezké děvče** *(pretty girl)*, **moderní budova** *(modern building)*

Hard and Soft Adjectives

Besides hard adjectives which end in **-ý**, Czech language also has soft adjectives. They end in **-í**: **dlouhý** *long*, **vynikající** *marvellous.*

Adjectives, Plural Endings

The nominative plural ending for masculine hard animate adjectives is **-í** and for masculine hard inanimate adjectives the ending is **-é**. Adjectives which modify feminine nouns also end in **-é**. The nominative plural ending of neuter adjectives is **-á**.

Singular	***Plural***
malý kluk *little boy*	**malí kluci** *little boys*
malý dům *little house*	**malé domy** *little houses*
malá holka *little girl*	**malé holky** *little girls*
malé okno *little window*	**malá okna** *little windows*

As with nouns some consonants change (soften) before certain endings. This occurs before the ending **-í** in the nominative plural of masculine animate adjectives:

	Singular	***Plural***
r > **ř**	dobrý muž *good man*	**dobří muži** *good men*
k > **c**	velký pán *great master*	**velcí páni** *great masters*
ch > **š**	tichý chlapec *quiet boy*	**tiší chlapci** *quiet boys*
n > **ň**	pěkný hoch *handsome boy*	**pěkní hoši** *handsome boys*
d > **ď**	chudý člověk *poor person*	**chudí lidé** *poor people*
t > **ť**	bohatý přitel *rich friend*	**bohatí přátelé** *rich friends*
sk > **-št**	český doktor *Czech doctor*	**čeští doktoři** *Czech doctors*

ck > **-čt** anglický kluk *English boy* **angličtí kluci** *English boys*

Adjectival Surnames

Some Czech surnames take adjectival forms and are declined like adjectives. Thus, **Veselý** (as in pan **Veselý**) is declined like a masculine adjective, **Veselá** (as in paní **Veselá**) is declined like a feminine adjective. Female surnames with suffix **-ová** are declined like regular hard adjectives (Viděl jsem pána **Knolla** i paní **Knollovou**).

Comparative Form of Adjectives

Adjectives expressing qualities have comparative and superlative degrees. Because they end in **-í**, they are declined like soft adjectives.

vkusný oběd *tasty lunch*	**vkusnější oběd** *tastier lunch*
vkusná večeře *tasty dinner*	**vkusnější večeře** *tastier dinner*
vkusné maso *tasty meat*	**vkusnější maso** *tastier meat*

Formation of the Comparative Degree

The regular comparative form of the adjective replaces the endings **-ý** and **-í** with **-ejší**, **-ější**, **-ší**, or **-čí**..

-ejší Adjectives ending in -**lý**, **-sý**, **-zý**

milý *nice*	**milejší** *nicer*
drzý *insolent*	**drzejší** *more insolent*

-ější Adjectives ending in **-bý**, **-pý**, **-mý**, **-ný**, **t-ý**, **-vý** and all soft adjectives

pěkný *pretty*	**pěknější** *prettier*
nový *new*	**novější** *newer*
moderní *modern*	**modernější** *more modern*

-čtější
-štější Adjectives ending in **-cký** or **-ský**

praktický *practical*	**praktičtější** *more practical*
přátelský *friendly*	**přátelštější** *friendlier*

-ší Some adjectives ending in **rý**, **dý**

starý *old*	**starší** *older*
mladý *young*	**mladší** *younger*

-čí Some adjectives ending in **-ký**

hezký *nice*	**hezčí** *nicer*
měkký *soft*	**měkčí** *softer*

In some adjectives the final hard consonants change in the stem when forming the comparative:

h > **ž**	ubohý *poor*	**ubožejší** *poorer*
k > **č**	horký *hot*	**horčejší** *hotter*
ch > **š**	tichý *quiet*	**tišší** *quiet*
z > **ž**	blízký *close*	**bližší** *close*
r > **ř**	chytrý *smart*	**chytřejší** *smarter*

Irregular Comparative Forms of Adjectives

The most frequently used irregular forms of the comparative are as follows:

dobrý *good*	**lepší** *better*
špatný *bad*	**horší** *worse*
zlý *evil*	**horší** *worse*
velký *big, great*	**větší** *bigger, greater*
dlouhý *long*	**delší** *longer*
drahý *expensive*	**dražší** *more expensive*
hluboký *deep*	**hlubší** *deeper*
krátký *short*	**kratší** *shorter*
malý *small*	**menší** *smaller*
nízký *low*	**nižší** *lower*
tichý *quiet, silent*	**tišší** *quieter*
těžký *heavy*	**těžší** *heavy*
úzký *narrow*	**užší** *narrower*
velký *big*	**větší** *bigger*
vysoký *high*	**vyšší** *higher*
široký *wide*	**širší** *wider*

Superlative Degree Forms

The superlative form of the Czech adjective is formed by adding the prefix **nej-** to the comparative form.

lepší *better*	**nejlepší** *the best*
rychlejší *faster*	**nejrychlejší** *the fastest*
větší *bigger*	**největší** *the biggest*

3. PRONOUNS

Pronouns have the same grammatical features - gender, case and number as nouns Pronouns either substitute for nouns or modifie them.
já *(I)*, **jeho** *(his)*, **tento** *(this one)*, **kdo?** *(who?)*

Personal Pronouns -**já**,*(I)*, **ty** *(you)*, **oni** *(they)* etc.

Personal pronouns take the place of nouns which refer to persons or things. They are not used as the subject of a sentence, except for emphasis:

Mluvím český.	*I speak Czech.*
Já mluvím český, on mluví španělský.	*I speak Czech, he speaks Spanish.*

The pronouns **já** *(I)*, **ty** *(you)*, **my** *(we)*, **vy** *(you plural)*, **oni** *(they)*, refer to persons only. The pronouns **on** *(he)*, **ona** *(she)*, **ono** *(it)*, **ony** *(they)*,refer to things as well as persons.

Short and Long Forms

When the pronoun functions in a sentence as a possessive *(genitive case)*, indirect object *(dative case)*, or direct object *(accusative case)*, it can take either the short **mě, mi, tě, ti** form or the long **mne, mně, tebe, tobě** form. The longer forms are used both for emphasis and with prepositions.

Řekl **mi** to včera.	*He told me that yesterday.*
Mně to řekl včera.	*He told it to me yesterday.*

Demonstrative Pronouns

A demonstrative pronoun is a word that used to point out one object or person among several. It may also correspond to the English definite article *the*. There are several forms of demonstrative pronouns. When **ten** occurs with the suffix **to** or more colloquially **tohle** "*this*" is emphasized, **ten** occurs with the prefix **tam** only to contrast two people or objects.
Tento muž je její bratr, **tamten** muž je její manžel.
This man is her brother, that man is her husband.

ten muž	*this or that man*	**tento** muž	*this man (here)*
ta žena	*this or that woman*	**tato** žena	*this woman (here)*
to okno	*this or that window*	**toto** okno	*this window (here)*

tenhle muž	*this man (here)*	**tamten** muž	*that man (over there)*
tahle žena	*this woman (here)*	**tamta** žena	*that woman (over there)*
tohle okno	*this window (here)*	**tamto** okno	*that window (over there)*

Possessive Pronouns

můj kabát *my coat*	**moje, má** lampa *my lamp*	**moje, mé** město *my city*
tvůj kabát *your coat*	**tvoje, tvá** lampa *your lamp*	**tvoje, tvé** město *your city*
jeho kabát *his coat*	**jeho** lampa *his lamp*	**jeho** město *his city*
její kabát *her coat*	**její** lampa *her lamp*	**její** město *her city*
jeho kabát *its coat*	**jeho** lampa *its lamp*	**jeho** město *its city*
náš kabát *our coat*	**naše** lampa *our lamp*	**naše** město *our city*

váš kabát *your coat*	**vaše** lampa *our lamp*	**vaše** město *our city*
jejich kabát *their coat*	**jejich** lampa *their lamp*	**jejich** město *their city*

Čí je to kniha? **Moje**.
Whose book is that ? Mine.

Reflexive Pronouns

Because the reflexive personal pronoun refers back to the subject, it has no nominate form.

Koupím **si** to. *I will buy it for myself.*
Píšu o **sobě**. *I am writing about myself.*
Myju **si** ruce. *I am washing my hands.*

Likewise the reflexive possessive pronouns **svůj, svá, své** refer back to the subject. The function of the reflexive possessive pronoun is particularly important in the *third person.* Note the following sentence:

Jan miluje **svou** ženu. *Jan loves his [own] wife.*
Jan miluje **jeho** ženu. *Jan loves his [someone else's] wife.*

Negative Pronouns

The negative pronouns are formed by adding the prefix **ni-** to the interrogative pronoun forms. After negative pronouns, the verb must be prefixed with ne-. Czech grammar requires *double negation.*

Nikdo ho **nemá** rád . *No one likes him.*

kdo? - **nikdo** *no one*
co? - **nic** *nothing.*
čí? - **ničí** *no one's*
jak? - **nijak** *not at all*
jaký?- **nijaký, žádný** *none*

Indefinite Pronouns

Indefinite pronouns are formed by adding the prefix **ně-** to interrogative pronouns.

Někdo ho viděl? *Did anybody see him?*
Někdo jde. *Somebody is coming.*

kdo? - **někdo** *somebody, anybody*
co? - **něco** *something, anything*
čí? - **něčí** *someone's, anyone's*
jaký? - **nějaký** *some, any*
který? - **některý** *some*

nějaký
The pronoun **nějaký** means "a" or "some kind of"; the pronoun **některý** means "some" of a particular group.

Má v Americe **nějakého** přítele.	*He has a friend in America.*
Viděl jsem tam **nějaké** muže.	*I saw some men there.*
Někteří lidé s ním souhlasí.	*Some people agree with him.*

4. NUMERALS

Cardinal Numerals

Cardinal numerals answer the question **kolik?** (how many)?: **jeden** [m], **jedna** [f], **jedno** [n] *(one)*, take the singular, **dva** [m], **dvě** [f+n] *(two)*, **tři** *(three)*, čtyři *(four)* take the plural:

Kup **jednu** knihu, **dva** časopisy a **tři** nebo **čtyři** pera.
Buy one book, two magazines, and three or four pens.

5 and **above** take genitive plural:

Kup **pět** knih, **dvanáct** časopisů a **třiadvacet** per.
Buy five books, twelve magazines, and twenty three pens.

The verb is always in the singular, and if is in the past it takes a neuter **(-o)** ending. The same rules apply to indefinite numerals :

Zde žil**o** **pět** mužů. *There were five men living here.*

mnoho	*many, much*
málo	*few, little*
kolik	*how many? how much?*
tolik	*so many, so much*
několik	*a few, several, some*

Zde žije **málo** žen.	*There are few women living here.*
Zde žil**o** **málo** žen.	*There were few women living here.*

Ordinal Numerals

Ordinal numerals express numerical sequence and answer the question **kolikátý** *(which one?)*. The ordinal numerals function as adjectives and are declined like adjectives. Note that the numerals **první** and **třetí** are declined like *soft* adjectives and the rest are declined like *hard* adjectives: **První** *(first)*, **druhý** [m], **druhá** [f], **druhé** [n] *(second)*, **třetí** *(third)*, **čtvrtý** *(forth)*, etc.

Mám lístek do **první** řady.	*I have a ticket to the first row.*
Píšu už **desátý** dopis.	*I am writing already the tenth letter.*

CVIČENÍ 1

Doplňte správné tvary substantiv.

Vzor: Včera jsem koupila (kniha a noviny).
Včera jsem koupila **knihu a noviny**.

1. Rád jezdím ven do (příroda) ....
2. Jižní Čechy jsou (kraj) .... (rybník) ....
3. Dopoledne jsme si prohlédli (zámek) ....a odpoledne jsme šli na (procházka) ....do (les) ....
4. Dnes je hezky, a tak se půjdeme projít k (řeka) ....
5. Strávili jsme (dovolená) ....na (sever) ....Čech.
6. Projděte (brána) ....a hned uvidíte (kaple). ....
7. Už jsme hodně slyšeli o (České středohoří) ....
8. Okna v hotelu nemají (výhled) ....na hrad.
9. V kterém (kostel) .... je dnes mše?
10. Na (obraz) .... je malebná krajina.

CVIČENÍ 2

Doplňte správné tvary substantiv a adjektiv.

Vzor: Včera jsem koupila (anglická kniha a české noviny).
Včera jsem koupila **anglickou knihu a české noviny**.

1. V (Česká republika) ....je mnoho (zajímavá místa)......................................
2. Řekl nám mnoho (zajímavost) ....o (chráněné rostliny) ....
3. V (současná doba) ....není zámek přístupný (veřejnost) ....
4. Na (Pražský hrad) ....byla dnes otevřena výstava (vzácné šperky) ....
5. V (barokní doba) ....bylo postaveno mnoho (krásný kostel) ....
6. Nic nevím o (třicetiletá válka) ....
7. Vylezli jsme si na (vysoká skála) ....,abychom lépe viděli.
8. Poprvé vidím tak (krásná památka) ...., která je tak (zničená) ....
9. Budeme muset zaplatit poměrně (vysoká pokuta) .... za (rychlá jízda) ....
10. Ve (který rok) ....se to stalo?

CVIČENÍ 3

Doplňte správné tvary výrazů v závorkách.

Vzor: Včera jsem koupila (anglická kniha a české noviny).
Včera jsem koupila **anglickou knihu a české noviny**.

1. Krajina (České středohoří) .... se mi velmi líbila.
2. Je tam mnoho (kopec) .... (rozmanité tvary) ....
3. Milešovka je (nejvyšší vrchol) .... (České středohoří). ....
4. Kamýk se může pochlubit (pobyt) ....Bedřich Smetana...
5. Prohlédli jsme si renesanční zámek ze (šestnácté století) . ...
6. Zámek dnes slouží (staří lidé) ....
7. Je škoda, že o (tento kraj) ....ví jen málo (cestovatel) ....
8. Ta výstava nás seznámila se (vzácné rostliny) ....
9. (Minulá neděle) ....jsme se vydali za (krása přírody) ....
10. Myslím, že se sem (návštěvníci) ....rádi vracejí.

CVIČENÍ 4

Vyberte správný výraz.

Vzor: Napiš dopis _________
- a. sestra
- b. sestry
- c. sestře

Napiš dopis ____**c**______

1. Minulý víkend jsme byli na _________
   - a. zajímavý výlet
   - b. zajímavém výletě
   - c. zajímavému výletu

2. Kdo z vás byl v _________
   - a. Českém středohoří?
   - b. Českému středohoří?
   - c. České středohoří?

3. Údolí Labe rozděluje tuto _________ oblast na dvě části.
   - a. chráněné krajinné
   - b. chráněnou krajinnou
   - c. chráněná krajinná

4. _________ jsme potkali mnoho _________
   - a. tuto cestu
   - b. této cestě
   - d. zahraniční turisté
   - e. zahraničních turistů

5. Viděli jsme krásné květiny, mnohé z ________ jsme ani neznali.
   a. nich
   b. nim
   c. ony

6. Když jsme byli na ________, začalo pršet.
   a. Milešovku
   b. Milešovky
   c. Milešovce

7. Potom jsme chtěli vstoupit na ________ ,ale byla zavřená.
   a. starou rozhlednu
   b. staré rozhledně
   c. stará rozhledna

8. Nakonec jsme si prohlédli Litoměřice, starobylé město se ________
   a. zajímavou historii.
   b. zajímavou historií.
   c. zajímavé historii.

9. Viděli jsme mnoho ________
   a. zajímavými památkami
   b. zajímavých památek
   c. zajímavou památkou

10. Nejvíc se nám líbily ________.
   a. hezkými upravenými kostely
   b. hezky upravené kostely
   c. hezkých upravených kostelech

CVIČENÍ 5

Doplňte správné tvary výrazů v závorkách.

Vzor: Na výlet pojedu s (jedna kamarádka).
Na výlet pojedu s **jednou kamarádkou**.

1. Cestou jsme se zastavili v restauraci U (tři hruška) ....
2. Na vrchol jsme vystoupili spolu se (čtyři přátelé) ....
3. (31. říjen) .... jsme přijeli do (Praha) ....
4. K chatě se dostaneme (tato cesta) ....
5. S (tři malé děti) .... nebude cestování jednoduché.
6. Už celý rok cestujeme po (Česká republika) .... pouze s (jedné zavazadlo) ....
7. Ten hrad je ze (třinácté století) ....

8. Jeli jsme tam jen s (pět studentek) ....
.... a s (osm studentů) ....
9. Po (druhá návštěva) .... jsem si už dost pamatoval z (historie) .... hradu.
10. Víš, alespoň přibližně, kolik (hrad) .... a (zámek) ....
je v (Česká republika) ....?

CVIČENÍ 6

Doplňte správné tvary zájmen.

Vzor: Mluvil o (ty).
Mluvil o **tobě.**

1. Kde jste byli tak dlouho? Už jsme pro ....chtěli jít.
2. Díval jsem se dobře, ale (on).................jsem tam neviděl.
3. Cesta byla dlouhá a pro (oni)................velmi obtížná.
4. Zeptal jsem se (ona)..................., kam pojedou na dovolenou.
5. Byli tam, ale nevšiml jsem si..................
6. Bez (ty)....................nikam nejdu.
7. Nikdo z (vy)......................není upřímný.
8. A ten lístek je pro (já).......................?
9. Chceš jet k (oni)........................... na návštěvu?
10. S (on).................. a také s (ona).................. je to pořád stejné.

CVIČENÍ 7

Podtržené výrazy dejte do správného tvaru.

Vzor: Česká republika
To je mapa.........................
To je mapa **České republiky**.

návštěvník
1. Každý den přichází do zámku mnoho ....
2. .... si můžou prohlédnout nejen samotný zámek, ale také velkou zahradu.

chráněná oblast
1. Tento kraj je známý několika ....
2. V této ....najdeme mnoho vzácných rostlin.
3. V této části republiky není mnoho ....

řeka
1. Nepůjdete se projít k ....
2. Na břehu .... je malá restaurace.

kopec
1. V České republice je mnoho ....
2. Už jste byli na tom ....

město
1. Viděli jsme mnoho zajímavých ....
2. Ve .... je několik obchodních domů.

CVIČENÍ 8
Doplňte předložky
Vzor: Kniha leží .... stole
Kniha leží **na** stole

1. Kdo se stará .... tuto oblast.
2. .... jejich pomoci bychom nemohli ten projekt realizovat.
3. Mluvili jsme .... několika turisty.
4 Všichni šli .... výlet .... Heleny.
5. .... rozhledny je krásný výhled.
6. Nevíš, jak se jmenuje ten hotel, který je .... rybí restaurace?
7. .... podstatě je to všechno stejné.
8. .... války žila celá rodina v Praze.
9. Co budeš dělat .... dovolené?
10. Kam chceš jet .... peněz?

CVIČENÍ 9
Doplňte správný tvar výrazu v závorce.
Vzor: V (léto) jsem byla v (Praha).
V **létě** jsem byla v **Praze.**

1. Četl jsem o (zajímavá krajina) .... České středohoří) ....
2. Středohoří poskytuje ideální podmínky (mnoho druhů) ....i těch nejnáročnějších rostlin.
3. Z množství (hrady, zámky, romantické zříceniny i kostely) .... je těžké si vybrat.
4. A možná právě díky (tato bohatá členitost) .... krajiny působí Středohoří tak romantickým dojmem.
5. Všichni lidé by se měli starat o (krásná příroda) ...., která je obklopuje.
6. Jdi rovně až na konec (tato ulice) ....
7. Přiznám se, že jsem ještě najednou tolik (milovník) .... (příroda) ....nevidĕl.
8. Musíme se pochlubit (naše malebná oblast) ....
9. Na rozhlednu se jde po velice (strmé schody) ....
10. Nechme už (ta historie) .... a vraťme se do (současnost) ....

CVIČENÍ 10
Vyberte správné výrazy a doplňte je do následujících vět.

přírodě, krajinná, přibližně, škoda, tvarů, nespočítali, určitě, vynechat, obci, lákavá, zaujíma, krajině, vstupní, kopečků, podstatě, zklamání, přístupná, většinou, zdejší, mnoho, poměrně, původu, rozděluje, milovníci, vydáme, strávené, výlet

1. Myšlenka na ....nebo dovolenou....................na severu České republiky nám.......................příliš.......................nepřipadá.
2. O....................zničené.......................se toho napsalo a namluvilo opravdu..............................
3. Tato chráněná oblast je.......................rozsáhlá ....plochu...šestnácti set kilometrů čtverečních.
4. Louny, o kterých se říká, že jsou...........................branou do Středohoří, jsou také známé zajímavými gotickými stavbami.
5. Pohoří je sopečného..........................., a tak kopců, ...trochu nezvyklých ....je tu tolik, že bychom je ani ....
6. Údolí Labe.............................tuto oblast na dva v .... samostatné celky - Verneřické a Milešovské ....
7. Na své si přijdou i .... historických památek.
8. Pokud se ....za kulturními zajímavostmi, ...bychom neměli............................Litoměřice.
9. ....z toho, že rozhledna není .... si, můžeme vynahradit v ....Milešov.
10. Je...................., že o této ojedinělé.........................ví tak málo lidí.

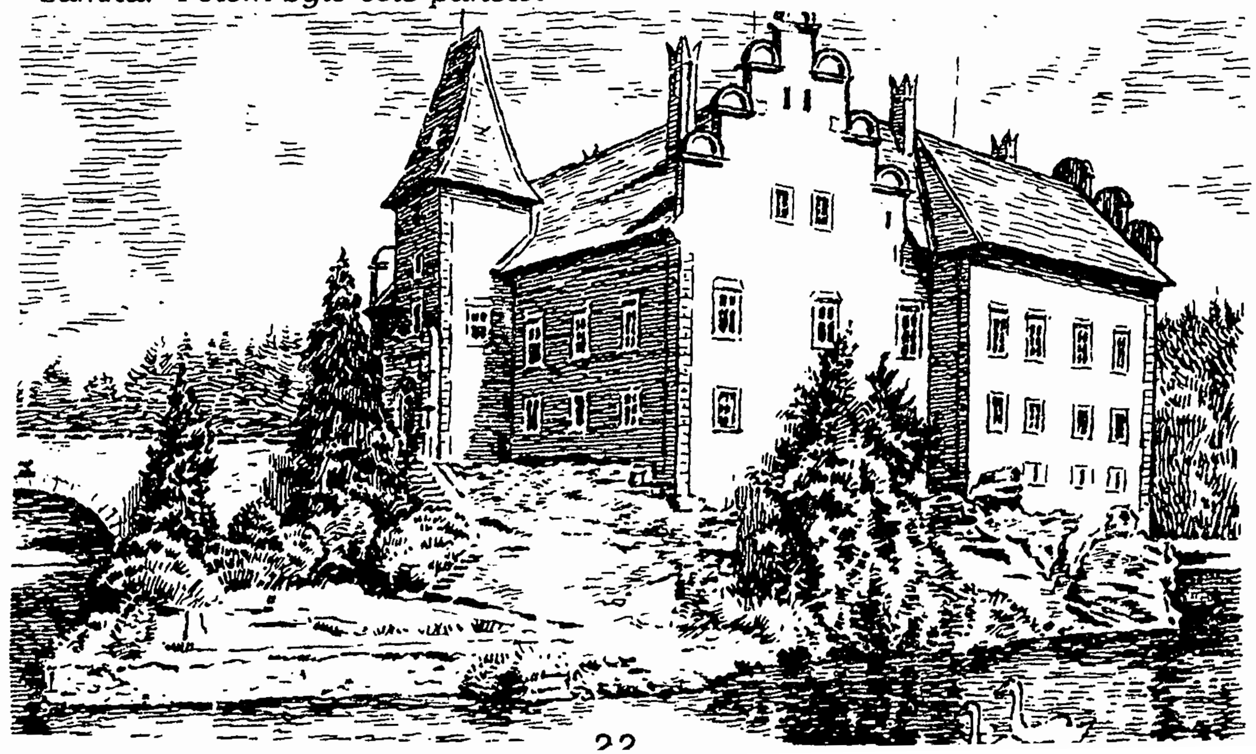
Doplňkové čtení

Přečtěte si tento text a pak vyprávějte jeho obsah kamarádovi ve třídě.

Zámek jako z pohádky

Na severním okraji Třeboňské pánve nedaleko Soběslavi, v klínu rozevírajícího se údolí stojí na skalním útesu uprostřed rybníka renesanční zámek Červená Lhota. Kdysi se jmenoval Nová Lhota, k přejmenování došlo při různých přestavbách, snad podle červených tašek, kterými byla střecha pokryta, nebo podle červeného písku použitého na omítnutí zdiva. Jsou ještě další vysvětlení, ale až příliš zabíhají do pověstí a pohádek.

První známý držitel tvrze, která původně na skalisku stála, je Ctibor ze Zásmuk, rožmberský služebník, který objekt vlastnil již za husitských válek. Z tohoto období nezůstala žadná stavební památka, a tak až v polovině 16. století, kdy se stal majitelem panství Jan Kába z Rybňan, začalo se s výstavbou. Rod tohoto rytíře však vlastnil zámek poměrně krátce; vymřel náhle za podivných okolností. Snad to byl mor, který v celé zemi řádil, či jiná přírodní katastrofa, nicméně během několika týdnů vymřela celá rodina. V prostém kostelíku Nejsvětější Trojice, který stojí na severním břehu rybníka, se dozvíme, že v době od svátku sv. Havla do Všech svatých zemřeli roku 1557 urozený pan Zikmund Kába z Rybňan, urozené panny Kristýna, Marie, Magdalena a Alžběta a také Burian Kába, jejich bratr. Snad z té doby se hovoří o Lhotě jako o zakletém zámku. Potom bylo celé panství v držení drobného rytířského rodu Rútů z Dirného a až po Bílé hoře propadl zámek v konfiskacích. Panství získali Slavatové, kteří v té době již sídlili v Jindřichově Hradci. Potom se střídali další majitelé, došlo k četným úpravám a zámek byl obýván až do konce druhé světové války. Jistě znáte tu oázu krásy a ticha z četných vyobrazení i jako přírodní kulisu filmových pohádek či příběhů z doby renesance (Svatby pana Voka). Snad díky tomu, že je zámek se svým lesním okolím tak trochu stranou hlavní komunikace, klid i líbezná poezie přírody tu zůstaly nedotčené. Ze starých hospodářských objektů na břehu rybníka vyrostl stylový hotel, pod kostelíkem kvetou rododendrony, můžete si vypůjčit lodičku a snít. Také čapí rodina již po několik generací zůstává věrná tomuto krásnému koutu naší vlasti, té zemi zamyšlené.(...).

LEKCE 2

RECEPTY

Vepřová panenka v listovém těstě

Vepřová panenka je vděčným tématem pro různé kuchyňské recepty. Ten, který vám dnes nabízíme, připravil šéfkuchař brněnského hotelu Holiday Inn Dan Darmopil.

Asi 200g vepřové panenky nejprve prošpikujeme anglickou slaninou, osolíme a naložíme s provensálským kořením do oleje. Necháme odležet. Potom maso zprudka opečeme na oleji. Musí být uvnitř krvavé. Na vyválený čtverec listového těsta položíme plátek šunky, okraje potřeme žloutkem, na šunku dáme opečenou panenku a zabalíme. Zabalenou panenku potřeme žloutkem a upečeme ve středně vyhřáté troubě. Klademe na teplý talíř a podléváme na jedné straně výpekem s máslem a z druhé strany rokfórovou omáčkou. Obložíme zeleninou dušenou na másle. Omáčku připravíme tak, že máslovou jíšku zalijeme trochou vody a rozvaříme, přidáme nastrouhaný rokfór (nivu) a rozředíme šlehačkou, případně dochutíme trochou soli a bílého pepře. Jako příloha se hodí různě upravené brambory. Čeká vás skutečná delikatesa.

Masové knedlíčky se špenátem a jogurtovou omáčkou

(rozpis asi pro 2 až 4 osoby)

Jemně umeleme 500g hovězího masa a smícháme s 2 nadrobno nakrájenými cibulemi, přidáme 2 vejce, sůl, mletý kmín, pepř a zahustíme podle potřeby strouhankou (asi 2 lžícemi). Ze směsi vytvarujeme 10 až 12 knedlíčků a 10 minut je opékáme v rozpáleném oleji. Mezitím v kastrolu na jedné lžíci oleje osmahneme drobně nakrájenou cibulku, přidáme zmrazený špenát a dusíme pod pokličkou asi 10 až 15 minut. Kelímek bílého smetanového jogurtu smícháme se špetkou soli, pepře, prolisovaným stroužkem česneku, mletým kmínem a vmícháme do hotového špenátu. Už nevaříme! Podáváme s chlebem nebo hranolky.

Losos s brokolicí

(rozpis pro 4 osoby)

Čtyři porce lososa po 100g (dostaneme zmrazené v prodejnách ryb a větších samoobsluhách) mírně osolíme mořskou solí a pokapeme citronovou šťávou. Vložíme na plech potřený olejem a v troubě grilujeme asi 10 až 15 minut při 220 °C. Mezitím spaříme, ochladíme a oloupeme 250g rajčat, která nakrájíme na dílky. Šťávu, jež vyteče z rajčat při krájení, zachytíme do šálku, osolíme, opepříme a smícháme s trochou octa a oleje. 700g brokolice (nebo kadeřávku, může být i na růžičky rozebraný květák) povaříme 10 minut v mírně osolené vodě. Scedíme, promícháme s dílky rajčat a šťávou. Na talíře rozdělíme porce lososa, obložíme zeleninou a přidáme kolečka citronu. Jako přílohu zvolíme malé vařené brambory.

Paprikový salát se sójou

(rozpis pro 4 osoby)

Očistíme 3 větší žluté papriky a 3 červené papriky a nakrájíme je na asi centimetrové kostičky. Osolíme, zakapeme 2 lžícemi

rostlinného oleje a posypeme rozmarýnem. Necháme asi 10 minut odležet. Do misky vyklopíme sterilované sójové boby bez nálevu a smícháme je se 2 lžícemi rajčatového protlaku, do něhož vmícháme bazalku a rovněž necháme rozležet. V mírně osolené vodě uvaříme 75 g těstovin (pro oko jsou nejlepší vřeténka), hotové scedíme, propláchneme studenou vodou a necháme na sítu okapat. Nadrobno nakrájíme 2 cibule i s natí (nemáme-li, přidáme zelenou čast pórku) a šálek petrželkové natě. Smícháme s paprikou, sójou, těstovinami, podle chuti okyselíme citronovou šťávou a posypeme balkánským sýrem nakrájeným na malé kostičky. Necháme v chladničce půl hodiny odležet. Podáváme s dalamánky.

Rozhovor

-John	Nevíš, kde je nějaká dobrá česká restaurace?
-Radek	Česká restaurace? Myslíš, kterou vlastní Češi?
-John	Ne, hledám restauraci, kde vaří typickou českou kuchyni. Chtěl bych ji ochutnat.
-Radek	Už jsi něco ochutnal? Máš představu, jak chutná?
-John	Už jsem ochutnal makové buchty. Ale nemám rád sladké. Když jsem naposledy navštívil své české přátele, tak mi paní Nováková uvařila svíčkovou na smetaně s knedlíkem a brusinkami. Bylo to výborné, ale trochu těžké.
-Radek	A jak ti chutná české národní jídlo? Vepřová se zelím a samozřejmě s knedlíky.
-John	Není to špatné, ale vepřové mám rád jedině libové. Taky jsem už jedl českou bramboračku. To byla moc dobrá polévka, byla v ní zelenina a také houby. Slyšel jsem, že typické jídlo, které se jí na Vánoce, je kapr.
-Radek	To ano, na Štědrý večer se jí smažený kapr a k tomu bramborový salát.
-John	Bramborový salát, to jsou tedy brambory a dál?
-Radek	Každá rodina má svůj recept, ale většinou jsou to brambory, zelenina, vejce natvrdo a vše se spojí majonézou. Možná že by ti chutnala jídla starých Čechů. Ta byla velmi jednoduchá a lehká. Masa se dříve jedlo velmi málo a jen někdy. Nejčastější zeleninou bylo zelí, celou zimu se jedlo kyselé. Je v něm hodně vitaminu C a pak se samozřejmě jedly obiloviny. Ale ještě jsem nikdy taková jídla nejedl v restauraci.
-John	Teď jsem si vzpomněl, že mi chutnaly bramboráky.
-Radek	Ano, jídla z brambor jsou u nás typická. Jestlipak víš, kolik druhů knedlíků máme v naší kuchyni?

-John Jedl jsem knedlíky s omáčkou a jinak taky k vepřovému masu.
-Radek To byly houskové. Už jsi jedl ovocné knedlíky?
-John Ještě ne, ale už jsem o nich slyšel. Jaké ovoce se používá?
-Radek To záleží na sezóně, ale můžeš mít meruňkové, švestkové, jahodové, ale i ostružinové a také i z reveně.
-John To ani neznám.
-Radek Ovoce se dá dovnitř a knedlíky se posypou tvarohem, cukrem a polijí máslem. Je to dobré.
-John Hmm, to ti věřím a dovedu si to představit.
-Radek Česká kuchyně je dobrá, ale ne tak zdravá. Smetanové omáčky, maso ne vždy libové, cukr, mouka...
-John Už mi nic neříkej. Stejně chci poznat českou kuchyni a všechno ochutnat.
-Radek Možná že tě bude zajímat, že v jedné české pohádce přišel na svět čert, a když ohutnal koprovou omáčku, už se nechtěl vrátit zpátky do pekla.
-John. No vidíš, tak tu koprovou musím taky ochutnat!

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1
Nejprve si přečtěte rozhovor a pak odpovídejte na následující otázky.

1. Co může znamenat «česká restaurace»?
2. Která česká jídla už ochutnal John?
3. Co se považuje za české národní jídlo?
4. Které jídlo se jí na Vánoce?
5. Co jedli kdysi staří Čechové?
6. Kolik druhů knedlíků už ochutnal John?
7. Jak se dělají ovocné knedlíky?
8. Které ovoce se dá použít?
9. Je česká kuchyně zdravá?
10. Kterou českou pohádku vyprávěl Radek?

Cvičení 2
Teď pracujte ve dvojicích. Přečtěte si znovu všechny recepty. Každá dvojice si připraví jeden recept a pak ho dá druhé dvojici. Jeden pak bude recept číst a ten druhý ho bude hrát. Všichni ostatní poslouchají, dívají se a zapisují si všechna slovesa, která slyšeli. Kdo napíše nejvíce sloves, vyhrává.

Slovesa

1.	11.	21.
2.	12.	22.
3.	13.	23.
4.	14.	24.
5.	15.	25.
6.	16.	26.
7.	17.	27.
8.	18.	28.
9.	19.	29.
10.	20.	30.

Cvičení 3
Přečtěte si následující recept na sýrovou omeletu. Bohužel ho někdo roztrhal a pak složil dohromady, ale špatně. Dejte věty do správného pořadí.

___1___ Sýrová omeleta pro jednu osobu.

_____ Odstavíme ji z ohně, necháme částečně vychladnout a zamícháme do ní žloutky a sýr.

_____ Přílohy: saláty všeho druhu, chléb

_____ Omelety pečeme v troubě.

_____ Z másla a mouky uděláme světlou jíšku, zalijeme ji po částech mlékem, osolíme a povaříme na hustou kaši.

_____ 2 dkg másla, 1 lžíce hrubé mouky, 1/8 l mléka, 2 vejce, 5 až 10 dkg ementálského sýra, sůl, petrželová nať', máslo na pánev.

_____ Nakonec přidáme tuhý sníh z bílků a usekanou petrželovou nať'.

Cvičení 4
Přečtěte si ještě jednou všechny recepty a snažte se najít co nejvíc slov, která popisují kuchyňské nářadí. Pak je napište dole i s anglickým překladem.

1. ližíce spoon
2. ____________ ____________
3. ____________ ____________
4. ____________ ____________
5. ____________ ____________
6. ____________ ____________
7. ____________ ____________
8. ____________ ____________
9. ____________ ____________
10. ____________ ____________

Cvičení 5
Které jídlo máte nejraději? Vysvětlete podrobně, jak to jídlo připravujete. Využijte slova z této kapitoly.

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 6
Zahrajme si na restauraci:
Rozdělíme studenty: jeden šéfkuchař, dva kuchaři, dva číšníci a ostatní jsou hosté. Šéfkuchař přiděluje práci a kuchaři připravují jídla, hosté si objednávají, číšníci přijímají objednávky atd.

Cvičení 7
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel, kteří se chystají do restaurace, a napište pro ně dialog.

-X______________________________________
-Y______________________________________
-X______________________________________
-Y______________________________________
-X______________________________________

-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______
-X______
-Y______

Cvičení 8
Vzpomeňte si na názvy českých jídel a napište český jídelní lístek.

Jídelní lístek

Polévky *Cena*

______ ______

______ ______

Předkrm *Cena*

______ ______

______ ______

______ ______

Hlavní jídla *Cena*

______ ______

______ ______

______ ______

______ ______

Bezmasá jídla	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Jídla na objednávku	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Kompoty a saláty	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Zákusky	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Přílohy	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Nápoje	*Cena*
______________________	______
______________________	______
______________________	______

Cvičení 9
Popište, jak byste prostřeli stůl, když použijete nádobí, které je dole uvedeno. Co byste ještě přidali?

příbor, nůž, lžíce, lžička, vidlička, hluboký talíř, mělký talíř, podšálek, šálek, sklenička, ubrousek, ubrus

Cvičení 10
Zeptejte se kamaráda/ky:

1. Co jí během dne?
2. Co má rád jako předkrm a co jako dezert?
3. Jakou polévku má nejraději?
4. Které ovoce a kterou zeleninu má rád a kterou ne?
5. Co pije před jídlem a po jídle?
6. Kde se obyčejně stravuje?
7. Má rád speciality jiné kuchyně? Které?
8. Čím se liší jeho/její národní jídlo od českého?
9. Umí vařit?
10. Kolik druhů knedlíků zná a jestli je už všechny ochutnal?

Gramatika

VERBS

The Czech verb changes its form depending on its *number, tense, mood,* and *voice.* Czech verbs also have *aspect* which generally indicates whether the action is habitual or whether it is complete. At this point we simply note that Czech verbs usually occur in pairs, one denoting the *imperfective aspect* (an action in progress) and the other the *perfective aspect* (a completed action).

Number	*Singular:*	**já, ty, on**
	Studuju.	*I am studying.*
	Plural:	**my, vy, oni**
	Studujeme.	*We are studying.*
Tense	*Present*	**Studujete.** *You (pl.) are studying.*
	Past	**Studovali jste**. *You were studying.*
	Future	**Budete studovat.** *You will be studying.*
Mood	*Indicative*	**Studujou**. *They are studying.*
	Imperative	**studuj!** *study!*
	Conditional	**Studovala bys** se mnou? *Would you study with me?*

Voice	*Active*	Každý **studuje** tuto knihu. *Everyone is studying this book.*
	Passive	Ta kniha byla **studována** všemi. *This book was studied by everyone.*
Aspect	*Imperfective*	**Studoval jsem** dějepis. *I studied history.*
	Perfective	**Vystudoval jsem** dějepis. *I graduated with a degree in history.*

Verbal Aspect

The majority of Czech verbs function in related pairs and are called ***imperfective***, and ***perfective***. The English translation is usually the same for both forms. The difference lies in the speaker's intention to stress either an action in progress, which is incomplete or which is repeated *(imperfective form)*, or an action which was or will be completed *(perfective form)*.

imperfective	***perfective***	
dělat	**udělat**	*to do*
říkat	**říct**	*to say*
dávat	**dát**	*to give*

Imperfective Aspect

Imperfective verbs have present, past, and the future tenses. You will use imperfective verbs when you want to express repeated or habitual actions, actions in progress, actions which do not end with a specific result, and completed actions which do not emphasize the result:

repeated or habitual actions

Studuju český jazyk každý den. *I study Czech every day.*
Vždy jsme **hráli** spolu. *We always played together.*
Nikdy nebudeme **mluvit** anglicky. *We will never speak English.*

actions in progress (and therefore incomplete)

Četl jsem, když přišla. *I was reading when she came.*

actions which do not end with a specific result

Stál jsem před obrazem. *I stood in front of the picture.*

completed actions which do not emphasize the result

Co jsi **dělal** včera? *What did you do yesterday?*
Dívali jsme se na televizi. *We watched television*

Perfective Aspect

Perfective verbs stress the completion of an action and have only past and future tenses. You will use perfective verbs when you want to express single or momentary actions and the goal or completion of an

single or momentary actions

Napsal jsem dopis. *I wrote a letter.*

actions which emphasize the goal of completion

Připravili jsme k odjezdu? *We have prepared for the trip.*

The Present Tense

Czech verbs change their ending in the present and future tense according to *person* (I, you, he, she, etc.) and *number* (singular or plural). In the past tense the endings also indicate *gender* (masculine, feminine, neuter), in both the singular and plural and distinguish *masculine animate* and *inanimate* forms.

The Present Tense

Only ***imperfective*** verbs can function in the present tense. There are six conjugations, which are defined by the ending of the verb's stem.

Studuju/studuji may express: *I study*
I am studying
I have studied
I have been studying
I do study

Negating Present Tense Verbs

The present tense of a verb is negated simply by adding (prefixing) the particle **ne-** to the verb.

Nemám to. *I don't have it.*
Neznám ho. *I don't know him.*

The verb must always be negated after a negative pronoun.

Nikdo tam **nestuduje**. *Nobody studies there.*
Nic tam **není**. *There is nothing there.*

The Future Tense

The future tense may be formed from the *imperfective* or *perfective* aspect. *Imperfective verbs* describe a processes that will take place in the future, stressing duration or repetitiveness. The future tense of imperfective verbs consists of the verb **být** (to be) plus the infinitive form of the imperfective verb.

budu studovat	*I'll study or I'll be studying*
budeš studovat	*you'll study*
bude studovat	*he, she, it will study*
budeme studovat	*we'll study*
budete studovat	*you'll study*
budou studovat	*they'll study*

Perfective verbs describe an action that will take place in the future with the stress on the completion. The action is seen as an entire completed event. The future tense forms have the same endings as the *present tense* forms.

koupím	*I'll buy*
koupíš	*you'll buy*
koupí	*he, she, buy*
koupíme	*we'll buy*
koupíte	*you'll buy*
koupí	*they'll buy*

The Past Tense

The past tense like the the future may be formed from *imperfective* or *perfective aspect.* It consists of the **l**-participle and the present form of the verb **být**. The participle is formed by replacing the final **-t** of the infinitive with **-l, -la, -lo,** etc. There is agreement in gender and number; plural forms also distinguish between animacy and inanimacy. The verb **být** does not appear with the 3rd person singular and plural.

	Singular	
masculine	Já přijel **jsem** včera.	*I arrived yesterday.*
feminine	Já přijel**a** **jsem**včera.	*I arrived yesterday.*
masculine	Ty přijel **jsi** včera.	*You arrived yesterday.*
feminine	Ty přijel**a** **jsi** včera.	*You arrived yesterday.*
masculine	Otec přijel včera.	*Father arrived yesterday.*
feminine	Matka přijel**a** včera.	*Mother arrived yesterday.*
neuter	Auto přijel**o** včera.	*A car arrived yesterday.*

	Plural	
masculine	My přijel**i** **jsme**včera.	We *arrived yesterday.*
feminine	My přijel**y** **jsme** včera.	*We arrived yesterday.*
masculine	Vy přijel**i** **jste** včera.	*You arrived yesterday.*
feminine	Vy přijel**y** **jste** včera.	*You arrived yesterday.*
masculine	Muži přijel**i** včera.	*Men arrived yesterday.*
masculine I	Vlaky přijel**y** včera.	*The trains arrived yesterday.*
feminine	Ženy přijel**y** včera.	*The Women arrived yesterday.*
neuter	Auta přijel**a** včera.	*The cars arrived yesterday.*

Even if there is one man among many women, the verb takes the masculine animate ending **-li**.

Muži a ženy pracova**li.** *Men and women worked.*
Ženy pracova**ly**. *Women worked.*

When negating the past tense the negative prefix **ne-** is always attached to the **-l** form:

Peter **nebyl** v pořádku. *There was something wrong with Peter.*
Nemluvila dobře. *She didn't speak well.*

In the past tense the auxiliary verb **být** is unstressed. Because unstressed words can never start a sentence in Czech, **být** never appears at the beginning of a sentence.

Já **jsem** tam byl. *I was there.*
Byl **jsem** tam.
My **jsme** ho viděli. *We saw him.*
Viděli **jsme** ho.

Reflexive Verbs

Czech verbs accompanied by the particles **se** or **si** are known as **reflexive** verbs. The reflexive **se** denotes a direct object and indicates an action performed by the subject on himself or reciprocical relationship.

Myju se. *I am washing (myself).*
Známe se. *We know each other.*

In some cases reflexive particles do not suggest either a *reflexive* or *reciprocal* meaning; instead, they simply form part of the verb and must be memorized as such.

Ptal jsem **se**, jestli přijdou. *I asked wheather they would come.*
Myslím **si**, že přijdou. *I think they'll come.*

Also note that **se** and **si** have no stress of their own and therefore cannot start a sentence.

Jmenuju **se** Ivan. *My name is Ivan.*
On **se** jmenuje Ivan. *His name is Ivan.*
Nejmenuje **se** Ivan? *Isn't his name Ivan?*

Imperative Mood

The imperative forms can be derived by dropping the ending of the third person plural of the present tense and (a) **no ending** *for the second person singular form,* (b) **-te** *for the second plural form, or* (c) adding **-me** *for the first person plural.*

Imperative forms

3rd pl. present.	*2nd sg.*	*2nd. pl.*	*1st pl.*
mluví *speak*	**mluv**	**mluvte**	**mluvme**
nesou *carry*	**nes**	**neste**	**nesme**
píší *write*	**piš**	**pište**	**pišme**

When the 3rd person plural ending is *-jí*, **-í** is dropped.

3rd pl. present	*2nd sg.*	*2nd. pl.*	*1st pl.*
pijí *drink*	**pij**	**pijte**	**pijme**
myjí se *wash*	**myj se**	**myjte se**	**myjme se**

If there is an **a** in the verb stem preceding the ending, the **a** changes to **e**:

3rd pl. present	*2nd sg.*	*2nd. pl.*	*1st pl.*
dělají *do*	**dělej**	**dělejte**	**dělejme**
dají *give*	**dej**	**dejte**	**dejme**
volají *call*	**volej**	**volejte**	**volejme**

Verbs with stems ending in more than one consonant have the imperative endings **-i,-ěte,-ěme** (or sometimes **-ete**, **-eme**, after **s**, **z**, **l**, **ž**, **ř**):

3rd pl. present	*2nd sg.*	*2nd. pl.*	*1st pl.*
spí *sleep*	**spi**	**spěte**	**spěme**
čtou *read*	**čti**	**čtěte**	**čtěme**
jdou *go*	**jdi**	**jděte**	**jděme**
otevřou *open*	**otevři**	**otevřte**	**otevřeme**

Hard consonants **d**, **t**, **n**, which soften before **-í**, retain their soft pronunciation.

3rd pl. present	*2nd. sg.*	*2nd. pl.*	*1st pl.*
platí *pay*	**plať**	**plaťte**	**plaťme**
sedí *sit*	**seď**	**seďte**	**seďme**

To express commands in the third person, Czech uses **at'** (a less commonly, **necht'**) and the third person present forms.

At' mi zavolá co nejdřív. *Have him phone me as soon as possible.*
At' vejdou. *Tell them to come in.*

The imperative may be formed from either aspect. Negative commands usually require the imperfective.

Nečti tento článek, **přečti** tamten. *Don't read this article; read that one.*
At' nečte tento članek, **at' přečte** tamten. *Don't have him read this article; have him read that* one.

CVIČENÍ 1

Doplňujte správné tvary sloves:

Vzor: Každý den /my-jíst/ .... knedlíky.
Každý den **jíme** knedlíky.

1. Pudink /my-rozmíchat/ .... s mlékem.
2. /Já-dát/ .... knedlíky do vroucí vody.
3. V té restauraci /oni-opékat/ .... moravskou klobásu
4. Kdo /nastrouhat/ sýr?
5. Nejdřív /my-osolit a opepřit/ .... rajčata a pak je /my-posypat/ .... balkánským sýrem.
6. Vždycky /ty-dávat/ .... česnek do bramboráků?
7. Guláš /ona- dusit/ .... skoro hodinu a /ona- podávat/ .... s chlebem.
8. Zdeněk a Hanka raději maso /smažit/ .... než /vařit/, ... protože je to rychlejší.
9. Rajčata /ty-krájet/ .... na dílky, nebo na kolečka?
10. Máslovou jíšku /já-zalévat/ .... jedině studenou vodou.

CVIČENÍ 2

Doplňte sloveso opačného vidu:

Vzor: Napíšeme stejný dopis, jako vždy...................
Napíšeme stejný dopis, jako vždy **píšeme**.

1. Připravíme si takovou omáčku, jakou vždycky ....
2. Maso zprudka opečeš tak, jako je vždycky ....
3. Přidáte tolik nastrouhaného sýra, jako obyčejně ....
4. Fazolky byly výborné. Uvařila je tak dobře, jako je vždycky ....
5. Ta polévka je přesolená. Osolila ji trochu víc, než ji .... obyčejně.
6. Nakrájíme maso na malé kousky, jako je vždy ....
7. Použijeme ty druhy zeleniny, které rádi ....
8. Navečeříte se v té restauraci, kde často ....
9. Ryby koupí v tom obchodě, kde občas ryby ....
10. Napili se toho bílého vína, které obyčejně ....

CVIČENÍ 3

Doplňte tvary imperativu:

Vzor: volat - zavolat
.... pozdě večer, ... tam teď'
Nevolej pozdě večer, **zavolej** tam teď'!

1. dávat - dát
.... tam koření, ale ne .... tam pálivou papriku, když nemáte rádi ostrá jídla.

2. vařit - uvařit
.... maso, ale ne .... příliš dlouho.

3. připravovat - připravit
.... prosím dnešní oběd.

4. chutnat - ochutnat
Tolikrát to ne ....!

5. rozhodovat se - rozhodnout se
.............................., které jídlo budeme vařit, ale ....
příliš dlouho, nemáme tolik času.

6. číst - přečíst
.... nějaký recept na polévku ale .... ho
potichu, a ne nahlas.

7. říct - říkat
..........................., co jste tam měli k obědu. Ne......................., že
jenom rajskou omáčku.

8. otevírat - otevřít
Tady je kouře! Rychle .... okno, ale ne ....
všechna.

9. pít - napít se - vypít
Ten čaj je dobrý. Prosím .... se. Nikdy ne ....
vodu z vodovodu. Ty máš ale žízeň! Jen to všechno ....

10. jíst - najíst se - sníst
Jestli máš hlad, ..., ale .... tak rychle.
Chutná ti to ? Tak to všechno ....

CVIČENÍ 4
Dejte do futura. Pozor na rozdíl dokonavých a nedokonavých sloves:
Vzor: Rychle přečetl dopis a potom dloho psal odpověd'.
Rychle **přečte** dopis a potom dlouho **bude psát** odpověd'.

1. Tentokrát jsme strávili dovolenou v Českém středohoří, i když jsme obyčejně trávili své dovolenou někde u vody.

____

____

2. Moc se jim tam líbilo, tento víkend se tam opět vrátili.

____

3. O zničené přírodě severních Čech se jistě hodně napsalo.

____

4. Kdo se staral o ty staré lidi?

____

5. Na své si přišli i milovníci historických památek.

____

6. Ty koláče byly výborné. Vzali jsme si několik s sebou.

____

7. Dali jsme si guláš a pivo.

____

8. Vždycky jsme si objednali nějaký džus.

____

9. Rychle se najedli a šli do kina.

____

10. Uvařila něco typicky českého.

____

CVIČENÍ 5

Vyberte slovesa podle smyslu věty:

Vzor: Ta hudba je moc hezká. Kde jsi ________ tu desku?
a. koupil
b. kupoval
Ta hudba je moc hezká. Kde jsi **koupil** tu desku?

1. Ten pohled nám plně ________ obtížný výstup.
a. vynahradil
b. nahradil

2. Mám velký hlad. Můžu si ________ ještě jeden koláč?
a. brát
b. vzít

3. To jídlo není dost slané. Musím si ________ ještě trochu soli.
a. přidávat
b. přidat

4. Zeleninový salát necháme v ledničce půl hodiny ________
a. odležet
b. přeležet

5. Jogurt můžeme ________ se solí a pepřem.
   a. míchat
   b. smíchat

6. Na talíře ________ porce lososa a přidáme kolečka citronu.
   a. rozdělíme
   b. nadělíme

7. Nejdříve nadrobno ________ cibuli a potom přidáme maso.
   a. nakrájíme
   b. vykrájíme

8. Vždycky to ________ trochou vody.
   a. doleju
   b. zaleju

9. Maso nejdříve ________ do nálevu.
   a. naložíme
   b. složíme

10. Nakonec ________ maso zeleninou dušenou na másle.
   a. obložíme
   b. doložíme

CVIČENÍ 6

Spojte výrazy ze sloupců A a B do vět.

A	B
Myšlenka na výlet do Středohoří	že rozhledna nebyla přístupná.
Ne všichni turisté se umějí chovat tak,	o které se nemá kdo postarat.
V současné době tady žijí staří lidé,	byla velmi lákavá.
Byli zklamáni tím,	množstvím hradů a zámků.
Není jisté,	aby nebyla ohrožena příroda.
Tento kraj se může pochlubit	co by se vzácnými rostlinami udělal velký příliv turistů.

CVIČENÍ 7

Vyberte správná slovesa podle smyslu věty :

Vzor: Jak se jmenuješ/jmenuješ?
Jak **se jmenuješ**?

1. Po obědě matka myje se/myje talíře.
2. Nebojíš se/nebojíš, že se to maso připálí?
3. Nejdříve se vaří /vaří jenom omáčka a až potom knedlíky.
4. Jak dlouho se znáte/znáte?
5. Připravit se/připravit ovocné knedlíky není tak snadné.
6. Brambory se solí /solí jenom jednou.
7. Proč se usmíváš/usmíváš?
8. Rychle se zabalíme/zabalíme maso a pak ušleháme sníh.
9. Chceš to máslo se rozpustit/rozpustit?
10. Zeleninová polévka se vaří/vaří jen dvacet minut.

CVIČENÍ 8

Dejte do minulého času:

Vzor: Budeme mluvit jen česky.
Mluvili jsme jen česky.

1. Hotové knedlíky posypeme strouhankou.

____

2. V mírně osolené vodě uvaříte těstoviny, pak je scedíte a propláchnete.

____

3. Jak dlouho necháte odležet vepřovou panenku?

____

4. Petr nejdřív nakrájí nadrobno dvě cibule, přidá petržel a okyselí všechno citronem.

____

5. Každý den připravuji teplou večeři.

____

6. Snídám, obědvám a večeřím u rodičů.

____

7. Proč nedáš vychladit vanilkový pudink?

____

8. Vytvarujeme 10 knedlíčků a dusíme je pod pokličkou pět minut.

____

9. Do salátu očistím papriku, oloupu brambory a nastrouhám sýr.

____

10. Když to rozředíš šlehačkou a dochutíš pepřem, bude to mnohem lepší.

____

CVIČENÍ 9

Doplňujte prefixy:

Vzor: Včera jsem ______četla tu knihu.
Včera jsem **do**četla tu knihu.

1. Maso zprudka ______pečeme.
2. ______dáváme s chlebem nebo hranolky.
3. Potom jogurt ______mícháme se špetkou soli.
4. ______loupeme několik rajčat a ______sypeme sýrem.
5. ______meleme kilo hovězího masa a ______dáme 2 vejce.
6. Ryby ______kapeme citronovou šť'ávou.
7. ______ředíme vodou a ______chutíme pepřem.
8. Okraje______třeme žloutkem.
9. ______ložíme zeleninou dušenou na másle.
10. Do misky ______klopíme nakrájenou okurku.

CVIČENÍ 10

Vyberte infinitiv a doplňte věty. Použijte jen slovesa z této lekce.

Vzor: Chceš to kuře ....?
Chceš to kuře **uvařit**?

1. Dovedeš dobře..
2. Přestal.. a začal....................................
3. Chystáme se...
4. Chcete nejdřív............................ , nebo......................................
5. Musí...
6. Mám to..hned.
7. Oni neumí...
8. Pokusím se..
9. Přišel mi...
10. Dnes se naučíte..

Doplňkové čtení

A tady je recept na velmi populární tvarohové knedlíky. Možná že se pokusíte si je udělat.

Tvarohové knedlíky

Pro 4 osoby potřebujeme:
1 sáček vanilkového pudinku v prášku
1/2 l mléka
110g práškového cukru
1 sklenici (asi 720 ml) višňového kompotu
2-3 kávové lžičky škrobové moučky
1 kousek celé skořice
100g másla
3 žloutky, 1 bílek

500g netučného tvarohu
70g krupice
2 pol. lžice polohrubé mouky
sůl
50g strouhanky

Příprava:

1. Pudinkový prášek rozmícháme se 2 lžicemi cukru ve 3 lžících mléka. Zbylé mléko uvedeme do varu, sejmeme z plotny a vlijeme do něj rozmíchaný pudink. Za stálého míchání povaříme, až krém začne houstnout.

2. Višně necháme dobře okapat. Kompotovou šťávu slijeme zvlášť do hrnce a svaříme s cukrem a skořicí. Ke konci varu přidáme ve dvou lžících šťávy rozmíchanou škrobovou moučku a okapané višně. Dáme dobře vychladit.

3. Přípravu knedlíků začínáme smícháním tvarohu, žloutků, krupice, mouky, soli a 2 lžic cukru s 50g rozpuštěného másla. Pak z bílku ušleháme sníh a opatrně jej vmícháme do připravené hmoty.

4. Knedlíky tvarujeme buď formou na zmrzlinu, nebo dvěma polévkovými lžicemi obrácenými proti sobě. Vkládáme do vřelé mírně osolené vody a vaříme asi 8 minut.

5. Na pánvi rozpustíme zbylý tuk a osmahneme na něm strouhanku. Hotové knedlíky okapeme, posypeme strouhankou, podáváme s vanilkovým krémem a vychlazeným višňovým kompotem, ze kterého jsme odstranili skořici.

LEKCE 3

Každý z nás jednou byl, bude, nebo je:
DÍTĚ ŠKOLOU POVINNÉ

Povinnost chodit do školy platí na dnešním území České republiky už od roku 1775.

Může za to císařovna Marie Terezie, která jako první v Evropě komplexně reorganizovala obecné školství.

Vypracování Všeobecného školského zákona zadala Jakubovi Felbigerovi, opatovi augustiniánského kláštera v Zaháni, a ten se inspiroval mimo jiné názorem Komenského, že škola má být pro všechny. Proto zmíněný zákon předpokládal vznik dívčích škol, proto v něm bylo pamatováno na chudé. Škola totiž nebyla zdarma pro každého; učební pomůcky obec hradila jen chudým dětem.

Bezplatnost obecného školství byla v Rakousko-Uhersku uzákoněna v roce 1869, až po Švýcarsku a Anglii.

Od tereziánských reforem se mnohé změnilo. Jedno nikoli - školní docházka zůstala povinnou. Do prvních tříd nastoupilo v září roku 1994 téměř 130 000 prvňáků.

Jiné než zdravotní důvody a pobyt v zahraničí k úplnému osvobození od povinné školní docházky neexistují.

Povinná školní docházka je devítiletá. Nesmí trvat déle než jedenáct let (u dětí, které třídu opakují kvůli dlouhodobé nemoci), propadnout lze v každé třídě jen jednou.

Školní docházku odmítají členové některých sekt, někteří anarchisté i některé další zvláštní povahy. Traduje se příběh rodičů, kteří vyznávají způsob života úzce spojený s přírodou, civilizaci odmítají důsledně: děti nechtějí nechat naučit ani číst, ani psát.

Školou povinný Maďar, Němec, Polák či jiný příslušník národnostních a etnických menšin s českým občanstvím má podle Listiny práv a svobod (součást Ústavy, která upřesňuje školní zákon) nárok na vzdělávání ve svém jazyce. K naplnění tohoto práva ovšem příliš nedochází. Menšiny o to ani nejeví velký zájem. Romové nemají žádnou základní školu, kde by se vyučovalo romsky. Sami po ní netouží, nejen proto, že například oficiální romská gramatika vlastně neexistuje, ale dávají přednost českému vzdělávání. V pražské Internátní škole pro národnostní menšiny, kde pobývá 36 Romů, se vyučuje výhradně česky.

Svůj jazyk pěstují v zaznamenatelném měřítku jen Poláci, kteří mají svoje školy. Upadá zájem i o školy slovenské.

Stát po svém malém občanovi nevyžaduje jen povinnost chodit do školy. Přikazuje mu, CO se učit, a sděluje mu, JAK to dokázat. Nedávno mu ještě určoval, KDE si povinnou školní docházku má odbýt. V posledních letech se v tomto směru mnohé změnilo.

Děti mají dnes více než v nedávné minulosti možnost volby škol. Není však možnost výběru koneckonců formální, když všechny školy vycházejí z jednotných osnov ministerstva školství.

K největšímu uvolnění došlo změnou nepsaného zákona, že dítě musí chodit do školy v místě

bydliště. Dnes není žádné dítě takovým pravidlem vázáno, navíc si může vybírat ze základní školy státní, obecní, církevní, či soukromé.

Letos si mohly děti v České republice vybrat ze 4199 základních škol. Z nich 499 spravuje stát a 3662 obce, 25 je soukromých a 13 církevních. Vedle nich bylo pro děti různě zdravotně handicapované k dispozici 285 speciálních základních škol.

Škola se dnes krok za krokem přizpůsobuje novému duchu společnosti. Někde pomaleji, jinde razantněji - skoro vždy záleží na osobách a osobnostech učitelů. A také na státě, což není neosobní instituce, ale dohoda nás všech. V ní by mělo platit, že vzdělaného člověka společnost potřebuje a váží si ho. Že pro tuto hodnotu je ochotna něco obětovat. Třeba peníze na učebnice, které si pak žák či student odnese domů a uloží do své knihovny.

Zdá se, že ve společnosti se začíná usazovat názor, že vzdělání je "investice", že "nese peníze", ať si ho tedy každý zaplatí. Vzdělání ovšem nese i něco více a nejenom pro jednotlivce. Rozvíjí kulturu v nejširším slova smyslu. A takový rozvoj je pro všechny k nezaplacení.

Věděla to už Marie Terezie a donutila své poddané učit se. Nedonutila každého, ale za pokus to stálo. Stejně jako dnes.

Rozhovor

-Kathy Minulý týden jsem navštívila skanzen blízko Prahy v Přerově nad Labem a tam jsem viděla starou školu.

-Eva Znám tu školu! Každý si může udělat představu, jak škola dřív vypadala. Tradice povinné školní docházky je v naší zemi velmi dlouhá. A také jsme přece národ Komenského, kterému se říká učitel národů.

-Kathy Ah, ano. Minulé léto jsem navštívila jeho muzeum v Uherském Brodě. Jeho názory na vzdělání pro všechny, chlapce a dívky i bohaté a chudé, musely být v jeho době velmi pokrokové.

-Eva Je známá jeho myšlenka: "Kdokoli se zrodí člověkem, vzděláván budiž, aby z něho byl člověk". Ale Komenský nebyl jenom pedagog, ale také filozof. A autor mnoha děl. Určitě víš, že byl posledním biskupem Jednoty bratrské.

-Kathy Ano, po Bílé hoře musel emigrovat. Myslím, že nejdříve odešel do Polska, ale pak už nevím. Zemřel v Polsku?

-Eva Ne, zemřel a je pochován v Holandsku, v Naardenu. Byl zván do mnoha zemí, aby pomohl reformovat školství, např. do Švédska, Anglie. Dokonce do Ameriky!

-Kathy Aaa! Školství a reformy. To je stále aktuální.

-Eva To máš pravdu. Dnes je například spor, zda škola má vést děti k disciplíně, nebo jim má nechat naprostou volnost, a druhou spornou otázkou je jak děti hodnotit. Systém pěti známek je velmi omezený, ale velmi tradiční. Nejlepší je jednička a pětka je nejhorší.

-Kathy A jaký je systém hodnocení na vysokých školách?
-Eva Tam jsou jenom čtyři známky. Od jedničky do čtyřky.
-Kathy Historie vysokého školství u vás je také dlouhá, že?
-Eva Karlova univerzita byla založena v roce 1348 a patří tak k nejstarším univerzitám v Evropě. Je nejstarší ve střední Evropě.
-Kathy Ale univerzita je také v Brně a Olomouci.
-Eva V Brně je Masarykova univerzita a v Olomouci Palackého univerzita. Ty jsou starší, ale v nedávné době vznikly další univerzity v jednotlivých regionech České republiky.
-Kathy A v Praze je jen Karlova univerzita?
-Eva Ne, jsou tam také nezávislé vysoké umělecké školy a samozřejmě technické školy.
-Kathy Aha, jeden můj známý studoval režii na FAMu a můj bratranec studoval počítače na ČVUT.
-Eva Ano, to jsou zkratky pro Filmovou akademii umění a pro České vysoké učení technické. Technické školy mají samozřejmě mnohem více studentů než umělecké školy.
-Kathy Zítra jsem pozvána do Karolina na slavnostní promoci.
-Eva To se ti bude určitě líbit. Z každého kouta tam dýchá historie. Mám ráda tyhle slavnostní okamžiky. A kdo promuje?
-Kathy Dcera mé setřenice. Studovala medicínu.
-Eva Tak to gratuluju. To bude zítra pro vás krásný den. Ale teď už musím běžet. Ahoj!
-Kathy Ahoj!

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Dítě školou povinné a pak odpovídejte na následující otázky:

1. Kdo poprvé nařídil povinnou školní docházku a kdy?
2. Co víš o prvním Všeobecném školském zákoně?
3. Kolik dětí nastoupilo ve školním roce 1994/95 do první třídy?
4. Kdo odmítá školní docházku?
5. Co je Listina práv a svobod, o které je zmínka v článku?
6. Kdo má nárok na vzdělání v cizím jazyce v České republice?
7. Co vyžaduje stát po svých malých občanech?
8. Jaké jsou ted' různé druhy základních škol?
9. Kdo má vliv na rozvoj nové školy?
10. Vysvětlete názor, že vzdělání je investice?

Cvičení 2
Ted' si přečtěte následující věty a rozhodněte, jestli souhlasí s textem Dítě školou povinné, nebo ne.

	Souhlasí	Nesouhlasí
1. Marie Terezie jako první v Evropě reorganizovala obecné školství.	❑	❑
2. Bezplatnost obecného školství bylo také jako první zavedeno v Rakousku-Uhersku.	❑	❑
3. Povinná školní docházka v České republice je jedenáctiletá.	❑	❑
4. Romové mají své vlastní školy.	❑	❑
5. Ze všech národnostních menšin se nejvíc o svůj jazyk starají Poláci.	❑	❑
6. Roste zájem o školy slovenské.	❑	❑
7. Všechny školy jsou založeny na jednotných osnovách.	❑	❑
8. Dnes jsou děti povinny chodit do školy co nejblíž místa bydliště.	❑	❑
9. Marie Terezie donutila všechny své poddané se učit.	❑	❑
10. Autor článku si myslí, že by společnost měla něco na vzdělání člověka obětovat.	❑	❑

Cvičení 3
Dole jsou uvedena všechna čísla z textu Dítě školou povinné. Přečtěte si je nahlas a pak vyhledejte v textu, co znamenají. Vysvětlete jejich význam svému kamarádovi.

1. 1775 ______________________________
2. 1869 ______________________________
3. 130 000 ______________________________
4. 36 ______________________________

5. 4199 ______________________________

6. 499 ______________________________

7. 3662 ______________________________

8. 25 ______________________________

9. 13 ______________________________

10. 285 ______________________________

Cvičení 4
Udělejte schéma systému základního, středního a vyššího školství ve Spojených státech a pak vysvětlete tento systém svým spolužákům ve třídě.

Základní školství	Střední školství	Vyšší školství

Cvičení 5
Ted' si připravte otázky pro svého učitele. Ptejte se na rozdíly v českém a americkém způsobu vzdělávání, na úlohu učitele, disciplínu ve třídě, druhy stipendií, atd.

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________
4. ______________________________
5. ______________________________

6. ______________________________
7. ______________________________
8. ______________________________
9. ______________________________
10. ______________________________

Cvičení 6

Definujte následující slova a použijte relativní zájmena.

1. jesle______________________________
2. mateřská školka______________________________
3. základní škola______________________________
4. střední škola______________________________
5. gymnázium______________________________
6. odborná škola______________________________
7. jazyková škola______________________________
8. večerní škola______________________________
9. zdravotnická škola______________________________
10. univerzita______________________________

Cvičení 7

Podívejte se na následující slovíčka a roztřiď'te je do správných tabulek. Některá slova mohou být zařazena do více tabulek.

inženýr, žákovská knížka, zápočet, grafická škola, obor, maturita, docent, žák, index, učitel, katedra, učebnice, rektor, pohovor, ředitel, přednáška

Základní škola	Střední škola	Vyšší škola

Cvičení 8
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel, kteří byli přijati na vysokou školu, a napište pro ně dialog. Použijte následující slovíčka:

řádné studium, dálkové studium, přijímací zkouška, I. ročník, imatrikulace, index, dvouoborové studium, povinná přednáška, výběrový seminář, cvičení

-X____________________
-Y____________________
-X____________________
-Y____________________
-X____________________
-Y____________________
-X____________________
-Y____________________
-X____________________
-Y____________________
-X____________________
-Y____________________

Cvičení 9
Řekněte, jaký je váš rozvrh hodin.

pondělí	*úterý*	*středa*	*čtvrtek*	*pátek*	*sobota*

Cvičení 10
Přečtěte si dialog v této kapitole a pak řekněte, co víte o:
a. Komenském
b. vysokém školství v České republice

Gramatika

The Relative Clause

A relative clause provides additional information about a noun, usually a noun which appears earlier in the sentence. Most often the relative clause immediately follows the noun it modifies, and it is separated from it by a comma. Relative clauses are almost always introduced by the pronoun **který** in speech but in the written, literary language they may be introduced by the pronoun **jenž**.

To je ten profesor, **který** včera přednášel.
This is the professor who lectured yesterday.
To je ta kniha, **o které** mluvil Zdeněk.
This is the book that Zdeněk was talking about.

The relative pronoun **který**, is declined as a hard adjective; the declension of **jenž** is given below:

	Singular			Plural			
	M	*N*	*F*	*Ma*	*Mi*	*N*	*F*
N	jenž	jež	jež	jíž	jež	jež	jež
G	jehož		jíž	jichž			
D	jemuž		jíž	jimž			
A	jehož		již	jež			
L	(o) němž		níž	nichž			
I	jímž		jíž	jimiž			

The relative pronoun **jenž** changes the initial **j-** into **n**-when following a preposition:

jemuž - k němuž
jímž - s nímž

Relative Pronouns jehož, jejíž, jejichž

Czech expresses "*whose*" with the possessive pronouns **jeho**, **její**, **jejich** plus -**ž**: **jehož**, **jejíž**, **jejichž**

Mluvíme o Komenském, **jehož** díla jsou známá nejenom u nás.
We are talking about Komenský, whose work is famous not only here.

Škola, **jejíž** úspěchy vzbudily velký zájem, připravila opět zajímavý program.
The school, whose success caused such great interest, prepared an interesting program again.

Učitelé, bez **jejichž** pomoci bychom se neobešli, seděli v první řadě.
The teacher, without whose help we would not have survived, was sitting in the first row.

Possessive relative pronouns **jehož** and **jejichž** are not declined and **jejíž** follows the declension of the adjective "moderní."

N jejíž
G jejíhož
D jejímuž
A jejíž
L (o) jejímž
I jejímiž

Martina, **s jejímiž** rodiči jsem se seznámil vloni v létě, je stále velmi dobrá hráčka.
Martina, with whose parents I became acquainted last summer, is still a very good player.

Relative Clause with což

A relative clause with the pronoun **což** modifies the entire main clause and not a single noun. **Což** is declined as **co + ž**.

N což
G čehož
D čemuž
A což
L (o) čemž
I čímž

Ukázal nám dům Jana Husa, **což** bylo zajímavé.
He showed us the house of Jan Hus, which was interesting.

Opět mluvil o novém programu, **o čemž** jsme už hovořili minulý týden.
He was talking again about a new program, which we had talked about last week.

In literary and scholarly texts one also finds **pročež**, **načež**, and **přičemž**. The meaning of **pročež** is the same as a proto, tedy, tudíž. The meaning of **načež** is as a potom, a pak, poté and the meaning of **přičemž** is the same as a při tom, přitom, zároveň.

Je spokojen, **pročež** se usmívá.
He is satisfied; hence he is smiling.

Chvíli mlčela, **načež** promluvila.
She was silent for a while, whereupon she spoke.

Stále radí, **přičemž** tomu nerozumějí.
They keep giving advice while not understanding.

CVIČENÍ 1
Doplňte správný tvar relativního zájmene "který":
Vzor: To je ta učitelka, o .... mluvil náš syn.
To je ta učitelka, o **které** mluvil náš syn.

1. Může za to císařovna Marie Terezie, ... jako první v Evropě reorganizovala ol ecné školství.
2. Děti rodičů, ... vyznávají způsob života, ... je úzce spojený s přírodou, často školu nenavštěvují.
3. Svůj jazyk pěstují hlavně Poláci, ... mají svoje školy.
4. Výběr dětí do škol, o .... je velký zájem, je víceméně subjektivní.
5. Mezi studenty, se .... jsem se tam setkala, bylo mnoho studentů z České republiky.
6. Proměna školy, ... se děje rychleji nebo pomaleji, záleží na osobnosti učitele.
7. Děti, pro .... je vstup do školy rozhodujícím krokem v životě, by na něj měly být připraveny.
8. Základní školství, ... je předmětem zájmu všech rodičů, prochází mnoha změnami.
9. Jsou ale take lidé .... povinnost školní docházky nerespektují.
10. Boj o žáka, ... nahrál i snižující se počet dětí školou povinných, je každým rokem větší.

CVIČENÍ 2
Nahraďte tvary zájmena "jenž" tvary zájmena "který":
Vzor: Cvičení, jež/.................... budete dělat je dost obtížné.
Cvičení, jež/**které** budete dělat, je dost obtížné.

1. Škola, jež/ .... poskytuje žákům dostatek prostoru pro jejich vlastní činnost, je jistě zajímavější i pro ně samotné.
2. Studenti, s nimiž/ .... jsme mluvili, byli velmi kritičtí.
3. Soukromé školy, o nichž se/ .... tolik mluví, jsou mnohdy problematické.
4. Programy, jež/ .... jsou zajímavé, přitahují žáky.
5. Do škol, v nichž/ .... byla rozšířena jazyková výuka, dojíždějí děti i ze vzdálenějších míst.
6. Školy , jimž/ .... se podařilo děti zaujmout, nemají problémy s počtem svých žáků.
7. Vzdělání přináší rozvoj kultury, jenž/ .... je pro všechny k nezaplacení.

8. Učební program, s nímž/ .... jste se chtěli seznámit, je tady.
9. Student, jehož/ .... jsme se ptali, o tom nic nevěděl.
10. Česko-anglický slovník, jejž/ .... jste hledali, je v knihovně.

CVIČENÍ 3

Vyjádřete pomocí vztažné věty:

Vzor: Profesor přednašející na fakultě
Profesor, **který přednáší** na fakultě

1. Školou povinný Polák, Maďar, či příslušník jiného národa

___

2. Čech působící v New Yorku

___

3. Studenti studující na Karlově univerzitě.

___

4. Budova stojící na druhé straně ulice.

___

5. Školní docházka povinná pro děti od šesti let

___

6. Dítě omluvené rodiči

___

7. Problémy škol diskutované na stránkách novin

___

8. Škola přizpůsobující se novému duchu společnosti

___

9. Snižující se počet dětí

___

10. Ministerstvo školství zkoumající tento program

___

CVIČENÍ 4

Spojte následující věty:

Vzor: Učitel seděl vedle nás.
Dostal první cenu.
Učitel, který seděl vedle nás, dostal první cenu.

60

1. Názory Komenského mě velice zaujaly.
   Diskutovali jsme o nich na posledním semináři.

   ____
   ____

2. Děti se nenaučí ani číst a psát.
   Nemohou chodit pravidelně do školy.

   ____
   ____

3. Vybavení pro žáka 1. třídy stojí víc než tisíc korun.
   Rodiče je musí koupit.

   ____
   ____

4. Rodiče poslali letos své dítě do první třídy.
   Mnohým přišel o prázdninách seznam doporučených pomůcek.

   ____
   ____

5. Tady je fotografie školy.
   Mluvili jsme o ní.

   ____
   ____

6. Tady jsou požadavky.
   Rodiče s nimi byli seznámeni.

   ____
   ____

7. Dobré učebnice jsou důležité.
   Spolupracují na nich nejlepší odborníci daného oboru.

   ____
   ____

8. Dobří učitelé se stále seznamují s novinkami svého oboru.
   Mají rádi svou práci.

   ____
   ____

9. Zajímavý učební program přiláká nové žáky.
   Škola jej připraví.

   ____
   ____

10. Vztah mezi učitelem a žákem je jistě rozhodující.
    Neumíme si bez něj život ve škole představit.

    ____

CVIČENÍ 5

Nahraďte spojovací výrazy zájmenem "což" ve správném tvaru:

Vzor: Nikdo na to nepomyslel a to vedlo k odložení výletu
Nikdo na to nepomyslel, což vedlo k odložení výletu.

1. Reorganizátoři školství se inspirovali myšlenkami Komenského a to vedlo ke vzniku dívčích škol.

____

____

2. Každý rok se snižuje počet dětí školou povinných a to vede k velkému boji o žáka.

____

____

3. Volný pohyb žáků v době vyučování nemusí žáky učit disciplíně a na to poukazují mnozí pedagogové.

____

____

4. Náklady spojené s docházkou dítěte do školy se objevují i během roku a s tím často rodiče nepočítají.

____

____

5. Sociálně slabším rodinám jsou poskytovány příspěvky, bez toho nelze posílat děti do školy.

____

____

6. Žáci se učí cizím jazykům a k tomu patří i kultura daného národa.

____

____

7. Co nejlépe reformovat základní i střední školy je nutné, ale i náročné zároveň, o tom svědčí počet odborníků i laické veřejnosti zabývající se tímto problémem.

____

____

8. Možnost sledovat odbornou literaturu je pro každého studenta nezbytně nutná a bez toho si nelze studium na univerzitě představit.

____

____

9. Prodiskutovali jsme všechny problémy a tím jsme mohli naplánovat další postup naší práce.

____

10. Studenti úspěšně zvládli studium cizích jazyků a k tomu přispěla i možnost studia v zahraničí.

____

____

CVIČENÍ 6

Doplňte "přičemž", "načež", "pročež":

Vzor: Koupil motorku a hned ji prodal.
Koupil motorku, **načež** ji prodal.

1. Navrhli pro děti zajímavý program a pak jej sami zorganizovali.

____

2. Připravili školní výlet a přitom nezapomněli ani na sportovní program.

____

3. Stále se snižoval počet dětí a proto byl také stále menší počet žáků v jednotlivých třídách.

____

4. Ředitel nejdříve seznámil rodiče s jednotlivými učiteli a potom následovala prohlídka samotné školní budovy.

____

____

5. Školní docházka je povinná a tak se všechny děti naučí číst a psát.

____

6. Cizímu jazyku se vyučuje už na základní škole a tak se žáci seznamují se strukturou cizího jazyka i kulturou dané jazykové oblasti.

____

____

7. Nároky na žáky se neustále stupňují a přitom se nesmí zapomínat na jejich možnosti.

____

____

8. Některé zdravotní problémy se můžou odstranit pravidelným cvičením a přitom se rozvíjí i pohybová koordinace žáků.

____

____

9. Některé střední školy s intenzivní výukou cizímu jazyku mají ve svém programu prázdninové zahraniční pobyty svých studentů a přitom studenti poznají život v zahraničí a zlepší si své aktivní jazykové znalosti.

10. Poplatky za vzdělání se neustále zvyšují, a proto je nutné vybudovat sociální sít'.

CVIČENÍ 7

Věty spojte pomocí "jehož", "jejíž", "jejichž":

Vzor: Ukázal nám herce Nováka.
Pracoval s paní Novákovou.
Ukázal nám herce Nováka, s jehož ženou pracoval.

1. Přečetl jsem mnoho zajímavých článků o školství.
   Jeho problematika mě velmi zajímá.

2. Studenti mají možnost konzultací.
   Jejich problémy jsou větší.

3. Učitelům jsme poděkovali.
   Neobešli bychom se bez jejich pomoci.

4. Paní Nováková měla zajímavou přednášku.
   S jejím manželem jsme už spolupracovali.

5. Škola ocenila snahu svých studentů.
   Její studenti vyhráli tu soutěž.

6. Rodiče nám byli velmi vděčni.
   Jejich dětem jsme pomohli.

7. Student měl velmi dobré výsledky.
   O jeho studiu jsme diskutovali.

8. Ta nová studentka je velmi dobrá v matematice.
   Bez její pomoci bychom ten příklad nevypočítali.

9. Učitelé ocenili studenty.
   S jejich prací byli spokojeni.

   ____

10. Mluvila jsem s dívkou.
    Jejímu bratrovi byla udělena zvláštní cena.

    ____

CVIČENÍ 8

Doplňte jednotlivé druhy relativních zájmen.

Vzor: Škola .... ředitelka odešla, má teď' hodně problémů.
Škola, **jejíž** ředitelka odešla, má teď' hodně problémů.

1. Školní budova je moderně vybavena, bez .... si dnes ani výuku neumíme představit.
2. Hudební výchova je součástí vyučování, ... pozitivně ovlivňuje hudební vzdělání žáků.
3. Povinnost chodit do školy, ... platí na dnešním území České republiky od roku 1775, následovala po reorganizaci obecného školství.
4. Matka .... dítě vážně onemocnělo, požádala školu o pomoc.
5. Změny ve školství, ke .... došlo, záleží na osobách a osobnostech učitelů.
6. Dítě si dnes může vybírat z různých typů škol, ... často vede k bezradnosti rodičů.
7. Pedagogové, ... chtěli přilákat více žáků, vymysleli velmi zajímavý učební program.
8. Bezplatnost školství, ... byla v Rakousku-Uhersku uzákoněna v roce 1869, je dnes předmětem mnoha diskusí.
9. Děti, ... pobyt v nemocnici trvá delší dobu, mají možnost navštěvovat školu přímo tam.
10. Výbava školáka, za .... rodiče zaplatí více než 1000 Kč, je nezbytně nutná.

CVIČENÍ 9

Spojte následující věty pomocí jednotlivých relativních zájmen:

Vzor: Studentka nedostala zápočet.
Mluvil jsi s ní včera.
Studentka, s kterou jsi mluvil včera, nedostala zápočet.

1. Učitelé byli oceněni.
   Jejich učební program byl nejlepší.

   ____

2. Školy se teď více starají o své žáky.
   Přicházejí tam.

   ____

3. Možnost výběru škol vyvolala " zdravý boj o žáka".
   A to vedlo k velké konkurenci mezi školami.

   ____

4. Stát vyžaduje po svém malém občanovi povinnost chodit do školy.
   A potom mu také přikazuje, co se má učit.

   ____

5. Matka byla velmi nešťastná.
   Jejímu synovi se nepodařilo úspěšně udělat zkoušku.

   ____

6. Komenský chtěl školu také pro dívky.
   A tak vznikaly dívčí školy.

   ____

7. Komplexní reorganizace obecného školství vycházela i z názorů Komenského, že škola má být pro všechny.
   A to vedlo k povinné školní docházce.

   ____

   ____

8. Jedna místní škola okopírovala originální program.
   A to vedlo k diskusi o ochraně autorských práv.

   ____

9. Soukromé školy tvoří zatím jen půl procenta z celkového počtu základních škol.
   Hodily rukavici státním základním školám.

   ____

   ____

10. Děti jsou zdravotně handicapované.
    Mají k dispozici speciální základní školy.

    ____

CVIČENÍ 10

Slovesa doplňte vhodnými objekty a vytvořte věty.

Vzor: usmát se na
Když se probudil, usmál se na maminku.

1. vrátit se k

   ____

2. dostat peníze na

3. obětovat něco pro

4. stát za

5. vybírat si z

6. pomyslet na

7. jevit zájem o

8. vyhýbat se

9. mít právo na

10. inspirovat se

Doplňkové čtení

Přečtěte si tento text a pak krátce popište školu hrou. Jaký je váš názor na takový způsob základního vzdělání?

Škola hrou

Rukavici státním základním školám bezesporu hodily školy soukromé. Přestože tvoří zatím jen půl procenta z celkového počtu základních škol, je o nich slyšet. V dobrém i ve zlém.

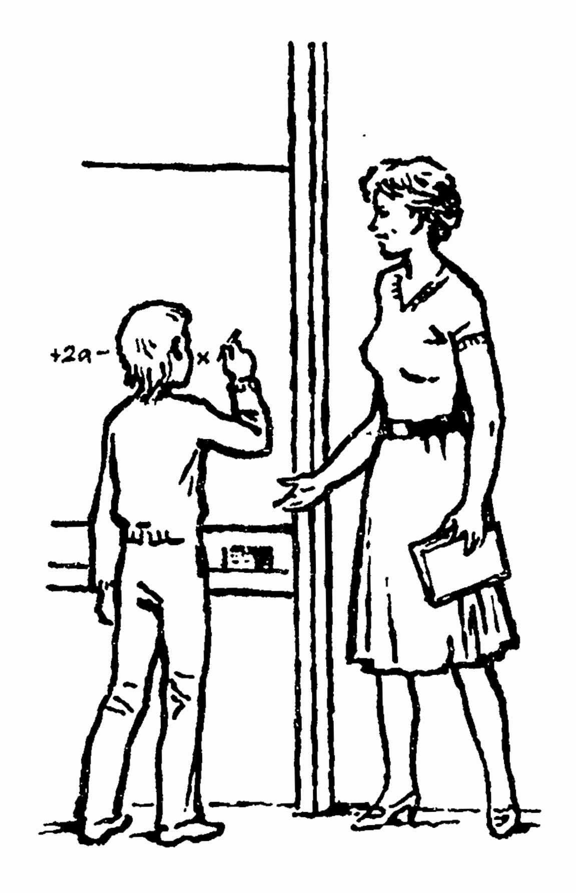
Dobrým učebnicovým příkladem je pražská Škola hrou, která vznikla před třemi lety. Má pět tříd po čtrnácti patnácti dětech. "Je to optimální počet pro styl výuky, který se přizpůsobuje dětským potřebám. Chceme také zůstat 'rodinnou' školou, kde se všichni znají," říká ředitelka Ivana Málková. "Děti nám tykají, jsou pak mnohem bezprostřednější a mají k nám důvěru." Škola hrou je pověstná ranními "čajovými dýchánky", kdy děti svému učiteli vyprávějí, co je trápí a co jim dělá radost. Ve škole hrou se děti učí na koberci, v lavicích i venku a jejich hodiny neohraničuje zvonek. Je na učiteli, jestli hodinu zkrátí, nebo protáhne. Děti si nenosí knížky; mají své učební texty v každé třídě, k dispozici mají také knihovnu s nejnovějšími encyklopediemi. Smějí se třeba

při diktátu zvednout a jít se podívat do pravidel pravopisu.

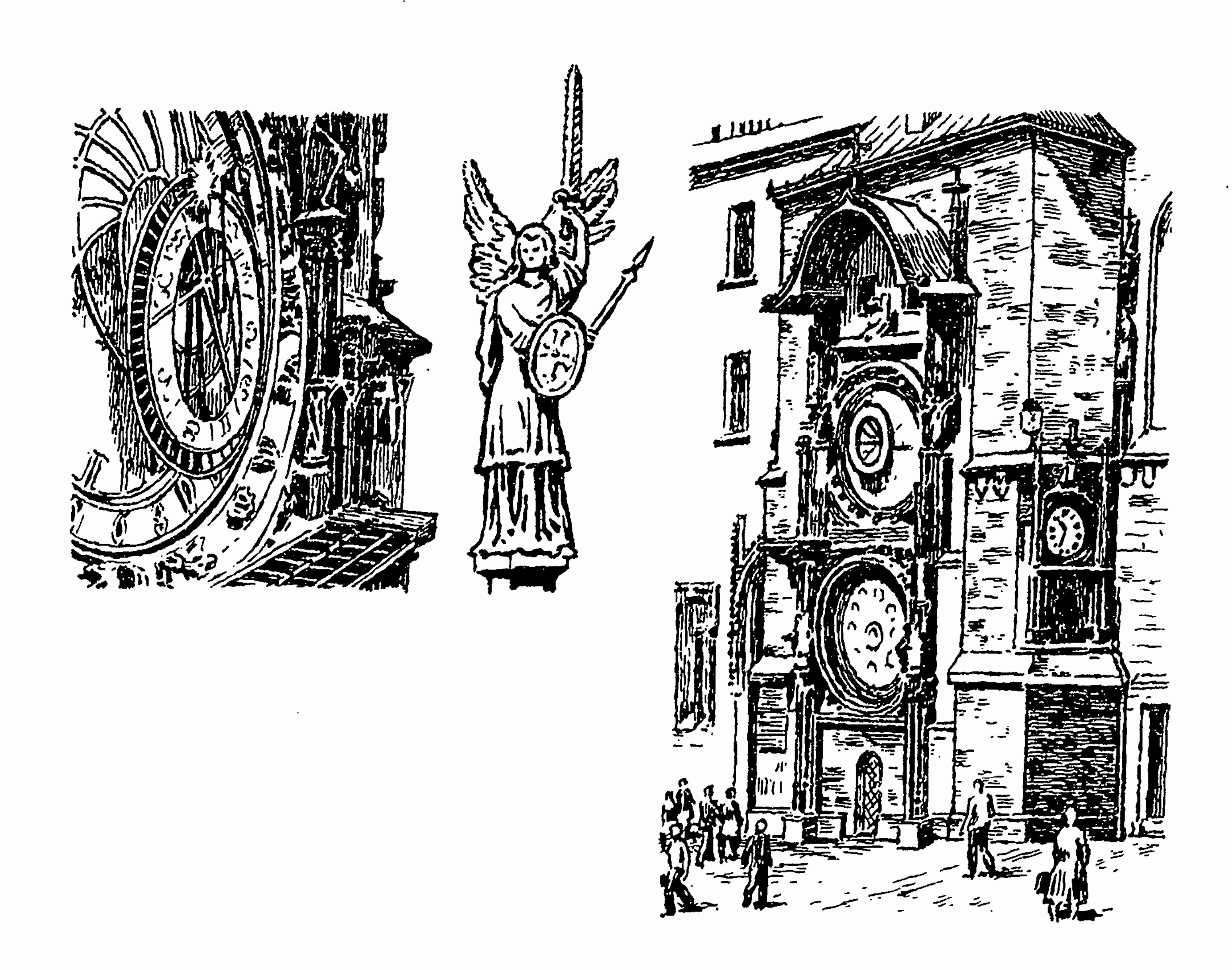
Odchody dětí pro příručky, pro pití nebo na záchod bez dovolení jsou ve Škole hrou běžné. "Cizí" pedagogové ovšem tvrdí, že v takové škole není řád, který si děti musí zažít, aby je provázel celý život.

"Když škola vznikla, vládlo nadšení. Časem začali mít rodiče obavy, že při přechodu na jinou, třeba vyšší školu, budou mít jejich děti problémy. Přirozené chování našich dětí by mohlo být považováno za drzost. Některé rodiče možná ještě víc znepokojuje, že u nás nevládne dril a klasické číslicové známkování. Vadí jim třeba, že jejich dítě neříká vyjmenovaná slova postupně a stejně rychle jako sousedovic Mařenka. Už ale nevidí, že naše dítě dokáže říct ke každému z vyjmenovaných slov pátnact slov příbuzných a zná jejich význam," říká ředitelka Málková.

Výběr dětí do této školy, o niž je i při desetitisícovém ročním školném velký zájem, je víceméně subjektivní. To je jedna z výhod soukromé školy. Škola hrou se za tři roky stihla stát modelem projektu Zdravé školy, úspěšně integrovala dítě s tělesným postižením a získala nejlepší výsledky při školní inspekci mezi pěti vybranými školami.

LEKCE 4

STAROMĚSTSKÝ ORLOJ
Když hodiny jdou a bijí, město žije

Málokterý z návštěvníků Prahy si nechá ujít krátké, leč kouzelné představení odehrávající se už řadu století téměř každý den, hodinu co hodinu, v pohádkových kulisách Staroměstského náměstí. Jevištěm je starobylá radniční věž a hlavním aktérem hodinový stroj!

Blíží se celá hodina. Shluk lidí na náměstí nedočkavě vzhlíží vzhůru. Konečně! Kostlivec, jako připomínka toho, že nic není věčné, začíná cinkat zvonkem, otevřou se dvě okénka nad orlojem a začína defilé dvanácti apoštolů a žehnajícího Ježíše Krista. Znovu zazní zvonek, okénka se uzavírají a kamenný kohout, snad už po milionté, zakokrhá. Jedinečné představení skončilo, lidé se rozcházejí...

Pražský orloj má za sebou pohnutou a dlouhou historii. Byl sestrojen na počátku 15. století Milulášem z Kadaně. Ovšem za skutečného tvůrce je pokládán mistr Hanuš z Růže, věhlasný hvězdář a profesor matematiky na vysokém učení pražském, který orloj kolem roku 1490 výrazně zdokonalil. K jeho osobě se váže pověst o tom, že ho městští radní oslepili, aby už nikdy a nikde nemohl vytvořit podobný orloj. Umírající Hanuš vystupuje na věž a spolu s jeho srdcem nadlouho utichá i tikot hodinového ústrojí...

Během dlouhých staletí potřeboval složitý stroj nejen údržbu, ale také mnoho náročných oprav a jen ti nejlepší z mistrů hodinářských mohli tak těžký úkol splnit.

Samotný orloj se skládá ze dvou částí. Horní okruh znázorňuje oběh Slunce a Měsíce i denní čas, dolní ukazuje jednotlivé dny a měsíce v roce. Tato kalendářní deska s obrazy z venkovského života je kopií od J. Číly podle originálu Josefa Mánesa z roku 1864.

O dobrý chod orloje se už od roku 1836 stará česká hodinářská firma L. Hainz. Po ničivém požáru v roce 1945 provedla rozsáhlou rekonstrukci a od té doby se již dělala jen běžná údržba. Jenže neúprosný zub času stále hlodá, a tak se v jarních měsících letošního roku (1994) orloj zastavil. Velký hodinářský stroj rozebrala parta pracovníků obnovené firmy L. Hainz pod vedením pražského orlojníka - tato funkce skutečně existuje - sedmačtyřicetiletého Otakara Zámečníka a odvezla ho do dílen. Orloj by mohl klidně ukazovat přesný čas ještě řadu let, ale už byly příliš vyběhané čepy v ložiskách soukolí, a hrozilo, že by docházelo k nadměrnému opotřebování původních součástek. Stroj by potřeboval stále častěji drobné opravy a také by se občas mohl nečekaně zastavit. Vždyť tři čtvrtiny jeho součástek pocházejí z doby vzniku, z 15. století.

Pracovníci firmy L. Hainz mají s velkými hodinářskými stroji nemalé zkušenosti. Provádějí údržbu šesti desítek věžních hodin v Praze a dalších stovek po celých Čechách. A tak si můžeme být jisti, že slíbený termín dokončení rekonstrukce do zahájení hlavní letní turistické sezóny bude dodržen k potěše domácích a zahraničních turistů, kteří v letních měsících opět

zaplaví Prahu a budou zvědavi i na defilé apoštolů na starobylém orloji.

Rozhovor

-Pavla	Jak dlouho už jsi v Praze a kde všude jsi byl?
-Martin	V neděli to budou tři týdny. Nejdříve jsem si prošel už známá místa. Byl jsem na Hradě, podíval jsem se na apoštoly na orloji na Staroměstském náměstí, šel jsem se podívat na Vyšehrad a minulou neděli bylo tak krásně, že jsem se šel projít do pražských zahrad.
-Pavla	Bylo tam hodně lidí?
-Martin	Ano, byl jsem překvapený, kolik tam bylo lidí. Byli tam nejenom cizinci, ale taky Češi se svými rodinami. Myslel jsem si, že v sobotu a v neděli lidé jezdí z Prahy ven.
-Pavla	Ale zahrady na Pražském hradě jsou takovým kouskem přírody uprostřed velkého města. Lidé tam také chodí poslouchat koncerty.
-Martin	Ano, máš pravdu. Dost lidí poslouchalo koncert ve Valdštejnské zahradě. Taky jsem se tam na chvíli posadil a poslouchal jsem.
-Pavla	Líbily se ti zahrady? Jsou hezky upravené?
-Martin	Moc se mi líbily. Šel jsem také do Královské zahrady, abych mohl znovu obdivovat královský letohrádek, ale jeho celé jméno je Letohrádek královny Anny, že?
-Pavla	Ano, to je pravda. Víš, že když byla tahle zahrada založena, byly tam skleníky a rostly tam citrony, pomeranče a ananas? Samozřejmě bylo tohle ovoce určeno pro královský dvůr. A víš, že tady vyrostly první tulipány v Praze?
-Martin	To jsem nevěděl, ale o Praze toho ještě hodně nevím.
-Pavla	Už jsi viděl Vrtbatovskou zahradu?
-Martin	To je ta malá, ale velmi krásná zahrada ukrytá za jedním z domů v Karmelitské ulici?
-Pavla	Ano, je tu schodiště, sala terrena a celá zahrada je vyzdobena barokními sochami a vázami. Je neuvěřitelné, co všechno lidé dokázali udělat na tak malé ploše.
-Martin	Zahrady jsou opravdu krásné a stojí za to je vidět. Krásné jsou procházky ve dne, ale i návštěva koncertu nebo divadelního představení v některé ze zahrad je velkým zážitkem.

A teď mluvíme my!

Cvičení 1
Přečtěte si text Staroměstský orloj a pak odpovězte na otázky:

1. Kde se nachází orloj, který popisuje autor?
2. Proč se lidé chodí dívat na orloj?
3. Jak vypadá orloj?
4. Ve kterém století byl sestrojen?
5. Kdo byl mistr Hanuš z Růže?
6. Co víte o jeho životě?
7. Kdo je Otakar Zámečník a kde pracuje?
8. Proč bylo rozhodnuto, že je třeba orloj rekonstruovat?
9. Kolik věžních hodin má na starosti firma L. Hainz?
10. Kdy by měla být rekonstrukce orloje dokončena?

Cvičení 2
Představte si, že jste novinář a jdete dělat rozhovor s Otakarem Zámečníkem. Připravte si pro něj otázky a pak je přečtěte třídě.

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________
4. ______________________________
5. ______________________________
6. ______________________________
7. ______________________________
8. ______________________________
9. ______________________________
10. ______________________________

Cvičení 3
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel po prázdninách. Jeden z nich byl v Praze a bude vypravovat, co se mu tam líbilo.

A. ______________________________
B. ______________________________
A. ______________________________
B. ______________________________
A. ______________________________
B. ______________________________
A. ______________________________
B. ______________________________
A. ______________________________
B. ______________________________

Cvičení 4

Představte si, že jste průvodce v Praze a máte skupinu Američanů, kterým budete vyprávět o Staroměstském orloji. Připravte si krátké povídaní a předveďte je před celou třídou.

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 5

Přečtěte si ještě jednou rozhovor v této kapitole a udělejte krátký plán Martinova pobytu v Praze. Vypište všechna místa, která navštívil.

1. ______________________
2. ______________________
3. ______________________
4. ______________________
5. ______________________
6. ______________________
7. ______________________

Cvičení 6

Podívejte se na následující slova. Podle jakého principu se dají rozdělit do dvou skupin?

továrna, palác, sídliště, panelový dům, kaple, hrad, zdravotní středisko, věž, obchodní dům, chrám, katedrála, přechod, zámek, nádraží, parkoviště, chodník, kašna, kostel, sportovní hřiště, kino, letiště

______________	______________
______________	______________
______________	______________
______________	______________
______________	______________
______________	______________
______________	______________
______________	______________

Cvičení 7

Připravte si minidialog s použitím následujících frází v jakémkoliv pořadí.

Tak vás pěkně vítám v ....
Už se těším na ....
To mě mrzí, ale nedá se nic dělat
Kam chcete jít, do.............., nebo..................
Už jste byli ....
Nechcete vidět....................
Bylo by dobré, kdybyste.........................
Nespěchejte, máme hodně času
Do.............se mi nechce jít
Pojd'te s námi do...............

Cvičení 8

Sestavte plán procházky po svém oblíbeném městě pro svého kamaráda z České republiky. Vysvětlete, proč mu chcete ukázat právě ta místa, která jste vybrali.

místo, které chci ukázat	vysvětlení proč
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

Cvičení 9

Popište Václavské náměstí v Praze a použijte následující slova:

muzeum, hlavní město, centrum, podchod, průchod, obchodní dům, prodejna, socha svatého Václava, pasáž, kino, divadlo, restaurace, hotel, ulice, tramvaj, metro, stanice, křižovatka, květiny, hlavní ulice

Cvičení 10
Najděte obrázek zajímavého historického místa a vyprávějte o něm své třídě.

Gramatika

The Past Conditional Mood

The past conditional mood (for example, *I would have lived*) is used only in formal writing or in literature. It expresses a non-real condition in the past, an event or activity that never happened. It is formed by combining the appropriate forms of byl and bych with the past tense of the verb

byl bych bydlel
byla bych bydlela
byl bys bydlel
byla bys bydlela
byl by bydlel
byla by bydlela

byli bychom bydleli
byly bychom bydlely
byli byste bydleli
byly byste bydlely
byli by bydleli
byly by bydlely

On rare occasions you may also find the following forms:

byl bych býval bydlel
byla bych bývala bydlela
byl bys býval bydlel
byla bys bývala bydlela
byl by býval bydlel
byla by bývala bydlela

byli bychom bývali bydleli
byly bychom bývaly bydlely
byli byste bývali bydleli
byly byste bývaly bydlely
byli by bývali bydleli
byly by bývaly bydlely

The verb *to be* is expressed by the form **býval.**
Byl bych býval velmi unaven. *I would have been very tired.*

The negative forms of the conditional past mood are formed by adding the prefix **ne** to the proper form of the verb to be.

nebyl bych bydlel or **nebyl** bych býval bydlel

The auxiliary verbs **bych**, **bys**, **by**, **bychom**, **byste**, **by** always appear as the second word in the clause and, if the verb is reflexive, **se** always follows **bych**, **bys**, **by**, **bychom**, **byste**, **by**.

As in the present conditional the conjunction **kdyby** is used to express "if" and is always accompanied by the past tense form

	Singular	*Plural*
1.	kdybych	kdybychom
2.	kdybys	kdybyste
3.	kdyby	kdyby

Kdyby byl tam býval, **byl by** pomohl.
If he had been there, he would have helped.
Kdybychom byli měli peníze, **nebyli bychom se** trápili.
If we had had the money, we would not have worried.

In the spoken language the past conditional is rarely used. Speakers rely on context of the sentence to determine whether the situation occured in the past or the present.

Usage of the Conditional Past Mood and Conditional Present Mood

Uncertainty or politeness	**Chtěl bych** se vás na něco zeptat. *I would like to ask you about something.* **Řekla bych**, že to bylo trochu jinak. *I would say that it was a little different.*
Unreal present conditional mood	**Byl bych** tam, **šel** kdybys tam šel se mnou *I would go if you went with me.*
Unreal past conditional mood	**Šel bych byl** tam, kdybys byl tam šel se mnou *I would have gone if you had gone with me.*

It is also possible to substitute an infinitive for the "if" clause in a conditional construction.

Mít čas, navštívil bych je.
instead of

Kdybych měl čas, navštívil bych je.
If I had the time, I would have visited them.

Mít minule čas, byl bych je navštívil.
insted of
Kdybych byl měl minule čas, byl bych je navštívil.
If I had had time earlier, I would have visited them.

jestliže, jestli, -li, když, aby

In non-conditional sentences Czech expresses *if* by means of **jestliže, jestli, -li, když**. Note that, contrary to English, the verb in the *if*-clause is in the future tense if the verb is in future tense.

Jestliže (když) přijdeme brzy, dostaneme lístky.
If we arrive early we will get tickets.

In literary, official, and scholarly language *if* may also be expressed by the particle **-li**:

Tyto údaje se neopakují, není-**li** to třeba.
The facts are not repeated if it is not necessary.

aby

aby introduces a clause containing an indirect request or a statement of purpose. It is always accompanied by the past tense form.

	Singular	*Plural*
1.	**abych**	**abychom**
2.	**abys**	**abyste**
3.	**aby**	**aby**

Řekl, aby si něco přečetli o Praze.
He told them to read something about Prague.
Pomohl nám, **abychom** mohli dříve skončit.
He helped us to finish earlier.

Indirect Discourse

When reporting statements, Czech uses the tense used by the original speaker.

	Direct Discourse	*Indirect Discourse*
Declarative sentence	Řekl: "Přijdu." *He said," I will come"*	Řekl, že přijde. *He said he would come*

Question	Zeptal se: "Přijdete?" *He asked, "Will you come?"*	Zeptal se, jestli přijdeme. *He asked if we would come*
Question	Zeptal se: "Kdo je tam?" *He asked, "Who is there?"*	Zeptal se, kdo je tam. *He asked who was there. soon*
Command	Řekl "Přijd'te brzo!" *"Come soon"!*	Řekl, abychom přišli brzo. *He asked us to come soon*

CVIČENÍ 1
Nahrad'te imperativ kondicionálem a vytvořte tak zdvořilejší formu žádosti:
Vzor: Udělejte to pro mě!
Udělal bys to pro mě!
Neudělal bys to pro mě!

1. Řekněte to ještě jednou a pomaleji! ____________________
2. Ukažte mi ten dům! ____________________
3. Půjč mi plán města! ____________________
4. Vysvětlete to podrobněji! ____________________
5. Přijd'te k nám! ____________________

Ted' užijte negativní formu, která je ještě zdvořilejší:

6. Přines mi knihu o Praze! ____________________
7. Omluv mě na té schůzce. ____________________
8. Vezmi ten dopis na poštu v Jindřišské ulici! ____________________
____
9. Podej mi program koncertu! ____________________
10. Porad' mi, kam mám jít v neděli odpoledne!
____

CVIČENÍ 2
Užijte kondicionálu minulého:
Vzor: Máte dnešní noviny?
Měli byste dnešní noviny?

1. Nechcete jít s námi na Staroměstské náměstí?
____
2. Víme, kde koupíte průvodce Prahou.
____
3. Počkáte na nás?
____
4. Neřeknete nám něco o historii pražského orloje?

5. Budeme bydlet v hotelu Palace.

6. Půjdeme do Národního muzea.

7. Pojedeme lanovkou na Petřín.

8. Nemáte víc fotografií orloje?

9. Máte nějaké drobné?

10. Chcete ještě kávu?

CVIČENÍ 3

Převeďte reálnou podmínku na nereálnou:

Vzor: Když dostane peníze, koupí si nový kabát.
Kdyby dostal peníze, koupil by si nový kabát.

1. Jestli budu mít čas, připravím tu přednášku.

2. Jestliže se ubytujeme blízko Staroměstského náměstí, budeme se chodit dívat na orloj několikrát za den.

3. Budete-li si prohlížet Prahu, jistě nezapomenete na Staroměstský orloj.

4. Když budete unaveni, posadíte se do některé útulné kavárny.

5. Jestliže se jich zeptáte, řeknou vám, jak tam mají otevřeno.

6. Jestliže počkáme na další tramvaj, budeme tam dřív a nemusíme jít pěšky.

7. Jestliže budete znát něco z historie Prahy, lépe jí porozumíte.

---

8. Jestliže chceme navštívit muzeum, musíme mít nejméně dvě hodiny volného času.

---

9. Jestliže neznáte cestu, můžete se zeptat, nebo se podívat do plánu města.

---

10. Jestliže chceme večeřet v té známé restauraci, musíme si rezervovat stůl.

CVIČENÍ 4

Z následujících výrazů utvořte podmínkové věty. Užijte kondicionál minulý:

Vzor: být bohatý jet do Italie
Kdyby byl býval bohatý, byl by jel do Itálie.

1. mít s sebou peníze — koupit si ten nový kabát

2. vědět, odkud jede autobus — přijet tam

3. nestarat se o orloj — nebýt v tak dobrém stavu

4. neopravovat stroj orloje pravidelně — zastavit se

5. přijít včas — nepodívat se na orloj

6. Einstein zůstat v Praze déle | nedostat lákavější nabídku ze Švýcarska

7. nebýt přátelství s manželi Duškovými | Mozart nepobývat na Bertramce

8. nebýt Praha významným evropským centrem | nenavštěvovat ji tolik významných osobností

9. ulice se nejmenovat Einsteinova | nebydlet tam tento slavný vědec

10. Neukázat mi, kde je orloj | nenajít ho

CVIČENÍ 5
Vyjádřete zkráceným způsobem:
Vzor: být zdravý — odjet na dovolenou
Být zdravý, byl by odjel na dovolenou.

1. mít čas | pomoc víc

2. být tak unavený | odpočinout si

3. vstát brzo | nepřijít pozdě

4. nepamatovat si její telefonní číslo | nemoct ji zavolat

5. znát cestu | neptat se

6. mít plán města — nezabloudit

7. počkat půl hodiny — vidět orloj

8. mít hlad — najíst se v restauraci

9. zajímat se o indiánskou kulturu — jít na tu výstavu

10. potkat ho tam — mít štěstí

CVIČENÍ 6
Přeložte:

1. We got up very early in order to see as much as possible.
2. They will show us the way if we get lost.
3. They have to return on the same day.
4. They have repaired the astronomical clock several times so that would it continue to work.
5. He told us many interesting things about the history of Prague so that we could understand the city much better.
6. Our friends in Prague wanted us to stay there longer.
7. He wanted to know if we had been to Bertramka before.
8. She told us to wait for her in front of the astronomical clock.
9. They waited in front of the clock for one hour in order to see the apostles twice.

10. The tourists took a lot of pictures so that they wouldn't forget anything of this charming city.

____

CVIČENÍ 7

Převeďte do nepřímé řeči:

Vzor: Řekl: "Až dopišu ten dopis, půjdeme do kina."
Řekl, že když dopíše ten dopis, půjdeme do kina.

1. Řekl: "Byl jsem v Praze už několikrát, ale vždycky mě tohle město okouzlí."

____

2. Řekl: "Přečtou-li si nějakou knihu o Praze, jistě lépe porozumí tomuto městu."

____

3. Řekl: "Až přijedete do Prahy, musíte vidět orloj."

____

4. Řekl: "Kdybych koupil lístky, šli byste do divadla?"

____

5. Řekl: "Půjdeme se podívat na Staroměstské náměstí."

____

6. Zeptal se: "Víte, kde bydlel Mozart, když přijel do Prahy?"

____

7. Řekl: "Pojďte se mnou, ukážu vám jedno velmi zajímavé místo."

____

8. Zeptal se: "Víte, kdy byl orloj založen?"

____

9. Zeptal se: "Na co jsou zvědaví turisté, kteří přijíždějí do Prahy?"

____

10. Zeptal se: "Kolikrát byl John v Praze?"

____

CVIČENÍ 8

Spojte dvojice vět vhodným spojovacím výrazem:

Vzor: Nevolát Heleně. Nerušit ji.
Nevolál Heleně, aby ji nerušil.

1. Přijel do Prahy.
   Viděl orloj.

   ____

2. Přišli před orloj.
   Okénka se otevřela.

   ____

3. Spěchali na Staroměstské náměstí.
   Chtěli vidět orloj v chodu.

   ____

4. Za tvůrce orloje je pokládán mistr Hanuš z Růže.
   Orloj kolem roku 1490 výrazně zdokonalil.

   ____

5. Městští radní ho oslepili.
   Nikdy a nikde nemohl vytvořit podobný orloj.

   ____

6. Zahraniční turisté budou určitě zvědavi na defilé apoštolů.
   Zaplaví Prahu každé léto.

   ____

7. Karel chodil do kavárny Slavia na Národní třídě.
   Měl chvíli volna.

   ____

8. Profesor také navštěvoval dům U jednorožce na Staroměstském náměstí.
   Poslouchal hudbu.

   ____

9. Spisovatel se vrátil do Prahy v roce 1891.Zřídil centrum pražského kulturního života.

   ____

10. Nebyly podporovány emancipační snahy tehdejší ženské populace.
    Nepůsobil Americký klub českých dam.

    ____

CVIČENÍ 9

Doplňte věty:

1. Orloj by dobře nefungoval, ...
2. Jestliže pojedeme do Prahy, ...
3. Básník často pobýval v Praze, ...

4. Když se blíží celá hodina, ...
5. Vrátili bychom se později, ...
6. Mozart napsal tuto operu speciálně pro Prahu, ...
7. Jedinečné představení skončilo, ...
8. Navštívili jsme také Národní muzeum, ...
9. Orloj je spojen se jménem mistra Hanuše, ...
10. Parta pracovníků stroj rozebrala, ...

CVIČENÍ 10

Doplňte do textu správné tvary uvedených slov:

přesný čas, stále, zkušenosti, rozcházet se, zvonek, dodržet, vzhůru, zakokrhat, uzavírat se, hodinářský, začínat, vedení, starat se, otevřít se, představení, dodržet

1. Stará česká .... firma L. Hainz .... o dobrý chod orloje.
2. Pracovníci této firmy mají velké ....
3. Stroj byl rozebrán a opraven partou pracovníků pod .... Otakara Zámečníka.
4. Orloj .... častěji potřeboval drobné opravy.
5. Slíbený termín dokončení rekonstrukce bude ....
6. Lidé nedočkavě vzhlížejí ....
7. Hodiny vždy ukazují ....
8. Kostlivec .... zvonkem, ... dvě okénka a začíná defilé.
9. Znovu zazní ...., okénka .... a kamenný kohout ....
10. .... skončilo, lidé ....

Doplňkové čtení

Přečtěte si tento text a pak popište život Einsteina v Praze.

Albert Einstein v Praze

Když se v roce 1910 uvolnilo místo profesora na tehdejší pražské německé univerzitě, bylo nabídnuto Albertu Einsteinovi. Ten v tu dobu působil na univerzitě v Curychu a jeho jméno mělo již tehdy evropský věhlas. Velký vědec, filosof a humanista tuto nabídku přijal.

Dne 6. ledna 1911, po schválení císařskou Vídní, byl tehdy Einstein jmenován s platností od 1. dubna téhož roku řádným profesorem teoretické fyziky na německé univerzitě v Praze a zároveň vedoucím ústavu teoretické fyziky tamtéž.

Do Prahy s ním přijela celá rodina - manželka Mileva, dva

synové, Hans Albert, tehdy sedmiletý, i roční Eduard, a učencova tchyně. Ubytovali se na Smíchově v Třebízského ulici, dnešní Lesnické, v čp. 1215/7. Tehdy se jednalo o novostavbu, a tedy o relativní komfort. Přesto o něco později Einstein píše svému příteli do Bernu: "Vede se nám dobře, i když život zde není tak příjemný jako ve Švýcarsku, nehledě na to, že jsme zde cizinci. Není tu voda, která by se dala pít jinak než převařená."

Své přednášky měl Albert Einstein jednak v Klementinu, v nynější Slovanské knihovně, nebo v univerzitní budově ve Viničné ulici čp. 1594/7 na Novém Městě pražském. Zde si především pochvaloval bohatou odbornou knihovnu.

Ve chvílích volna docházel do filosofického a literárního kroužku v kavárně Louvre, která tehdy bývala na Národní třídě. Často byl též hostem v domě U jednorožce na Staroměstském náměstí. Ten patřil paní Bertě Fantové a Einstein se zde společně s dalšími hosty oddával poslechu hudby i vlastní hře.

Z Prahy Einstein i s rodinou odcestoval po ukončení letního semestru v roce 1912. Přijal atraktivní nabídku curyšské technické školy, snad i na naléhání své ženy vzhledem k zdravějšímu podnebí pro své děti. Odjel vstříct později obdržené Nobelově ceně a nesmrtelnému vědeckému uznání za své objevy na poli teoretické fyziky.

Pražský pobyt Alberta Einsteina nám připomínají dvě pamětní desky. Na fasádě domu v Lesnické ulici čp. 1215/7 a ve vstupní hale domu čp. 1594/7 ve Viničné ulici. V Praze 10 - Petrovicích, kde systematicky pojmenovávají některé ulice jmény slavných mužů vědy, je samozřejmě jedna z nich pojmenována Eisteinova.

LEKCE 5

PŘÍBĚH ČESKÉ HYMNY

Česká píseň Kde domov můj představuje jistě pouhý malý střípek v mozaice českých dějin. Stojí však za to ten střípek zvednout a blíže prohlédnout. Příběh hymny, jak by taky ne, má svou legendu. Tklivý nápěv prý třiatřicetiletý kapelník Stavovského divadla František Škroup napsal během jediné noci, kdy umírala jeho žena. Skladatelovo osobní zoufalství se v bolestném tvůrčím vzepětí promítlo do vroucné melodiky české hymny. Píseň, která z jedenadvaceti hudebních čísel Fidlovačky byla v pořadí devatenáctá, prý Škroup komponoval v nejvyšší časové tísni a těsně před premiérou přinesl sotva oschlý notový zápis Tylovi.

To se lze dočíst ve starší literatuře. Protože však Škroupova žena prokazatelně zemřela až tři roky po premiéře Fidlovačky, nezbývá než dávné zprávy podrobit zkoumání a spokojit se s fakty patrně méně dramatickými. Nuže není pravdou, že píseň Kde domov můj vytryskla ze Škroupova niterného nářku nad umírající manželkou. Není pravdou, že by ji komponoval ve spěchu. Není do třetice pravdou, že si ji čeští vlastenci okamžitě zamilovali. Naopak musela překonat mnoho překážek, než se hymnou, jistě jednou z nejkrásnějších na světě, opravdu stala.

Ve střízlivém a věcném podání zní příběh slavné písně asi takto... Josef Kajetán Tyl, šestadvacetiletý nadaný dramatik, mladší Škroupův spolužák z gymnázia v Hradci Králové, kde oba učil představitel českého obrozeneckého divadla Václav Kliment Klicpera, se před časem vrátil do Prahy a náruživě se tu věnuje všemu, co souvisí s "hadem z ráje", jak sám říká divadlu. Jako herec se slabým hlasovým fondem a jen průměrným nadáním se nemůže uživit. Překládá však, píše hry, recenzuje, i kulisy je ochoten malovat - dýchá pro divadlo. Na živobytí si však nyní i později bude vydělávat jako vojenský zaměstnanec. Z Truhlářské ulice, kde bydlí, to má pár kroků do kasáren na Josefském náměstí (dnes náměstí Republiky). Během úředních hodin tu "v nudě k uzívání" podepisuje příkazy k vydání té či oné součásti výstroje - je zde tzv. vojenským zásobovačem. A tady v kasárnách, píše na podzim roku 1834 první českou frašku, "čtvero obrazů ze života pražského", Fidlovačku. Slova hymny vznikají tedy na, jak se tehdy říkalo, erárním stole. Protože má být Fidlovačka zpěvohrou, obrací se Tyl s hotovým libretem na kamaráda, kapelníka Stavovského divadla Františka Škroupa s prosbou o hudební spolupráci. Volí pečlivě: Škroup je úspěšným autorem první české opery, Dráteník. Skladatel slibuje, že zkomponuje hudbu v lidovém duchu.

V Myslíkově ulici č. 13, kde Škroup bydlí, se postupně rodí partitura Fidlovačky. Zní lidovými písněmi, anebo alespoň jejich útržky. Měl jsem tě, holka, rád, Horo, horo, vysoká jsi, Kdybys měla, má panenko, sto ovec a řada jiných, tehdy populárních

písniček zazní brzy jako hudební kulisa po boku umělé melodie Kde domov můj. Škroup mění původní záměr Tylův. Ten si přál slavnostní vlastenecký chorál, jehož finálové verše by opakoval sbor. Hudební cítění skladatelovo je ale jiné - komponuje sólovou, tklivou, trochu sentimentální, ale vybraně jemnou lyrickou píseň s doprovodem houslí a lesního rohu. Žádná pozdější úprava už nebude tak působivá jako Škroupovo původní aranžmá.

Těsně před Vánoci 1834, 21. prosince o půl čtvrté odpoledne, se před vyprodaným sálem Stavovského divadla koná dlouho očekávaná premiéra Fidlovačky. Svědectví o jejím průběhu se liší. Nechybějí ohlasy velmi vřelé, v novinách se však objevují i kritická slova. Faktem zůstává, že se zpěvohra v lednu 1835 dočká už jen jediné reprízy před poloprázdným hledištěm, aby byla pro nedostatek zájmu stažena z repertoáru. (V druhém představení vystoupil také Tyl, který hrál dohazovače Kozelku.) Staropražská fraška, rozehrávající jednoduchou milostnou zápletku schovanky Lidunky a ševcovského syna Jeníka Kroutila, je vzápětí dokonale zapomenuta. Oficiální kritika vytkne Tylovi "obhroublost" a "volbu nevhodného, sprostého prostředí". Přivedl na scénu desítky lidových postaviček. Na Fidlovačce, veselici pražských ševců, kam děj soustřeďuje, jim dovolil hovořit řízným jazykem a ještě vtipkovat na adresu měšťanů. Panské obecenstvo nemínilo poslouchat jazyk ulice, která se jim ještě k tomu vysmívala. A tak Fidlovačka na více než tři čtvrtě století mizí v propadlišti času. Rukopis bude objeven až za dalších třicet let, tiskem vyjde poprvé v r. 1877. A teprve v červnu r. 1917, koncem první světové války, sáhne po Fidlovačce režisér Městského divadla na Královských Vinohradech K. H. Hilar. K údivu všech se ukáže, že jde o dílo sice nenáročné, avšak živé - zpěvohra dosáhne sedmdesáti repríz.

Píseň, Kde domov můj, slyšelo při dvou provedeních Fidlovačky jen velmi málo lidí. Nebylo proto ani možné, aby se ze dne na den stala majetkem lidu, jak to líčí starší literatura. Pravda, líbila se od samého počátku. Populární basista Karel Strakatý ji v roli potulného slepého pěvce a houslisty Mareše přednesl s procítěným vkusem. Přímo jemu na tělo byla píseň zkomponována, Strakatý jinak ve zpěvohře vůbec nevystupoval. Trvalo však ještě několik dalších desetiletí, než se píseň stačila zapsat do srdcí i do paměti. Nejdřív se stala vyloženě salonní skladbou. Koncertním číslem na vlasteneckých akademiích a večírcích. Podobný osud však měly i leckteré jiné tenkrát slavné písně, třeba Bývali Čechové statní jonáci, kterou složil bratr Františka Škroupa Jan Nepomuk Škroup.

Prvními, kdo nezapomněli zařadit Kde domov můj do svého kmenového repertoáru, byli vynikající operní pěvci Karel Strakatý a Jan Křtitel Píšek. Ten píseň zpíval i na zájezdech po Evropě, dokonce i na anglickém královském dvoře. Plynou léta. Kde domov můj hrají potulní

harfeníci při lidových poutích, píseň zpívají lidé po hospodách či na nedělních výletech. V sedmdesátých letech je už všeobecně rozšířenou zlidovělou písničkou. Málokdo zná její autory. Nápěv i text najednou lidé začínají pociťovat jako symbol češství. Kde domov můj se začíná zpívat ve dvou zcela rozdílných polohách - občas jako hymnická oslava lásky k vlasti, jindy a mnohem častěji jako odrhovačka.

Ještě musí příští česká hymna přečkat jednu zkoušku ohněm. Ocitá se v palbě kritiky. Je jí vytýkána nepůvodnost, harmonická jednotvárnost, přílišná sentimentalita, nečeskost, planost a nepoetičnost veršů. Sám Jan Neruda vyzývá na sklonku sedmdesátých let Bedřicha Smetanu, aby vytvořil novou národní hymnu. Dokonce je vypsán konkurs na text - Smetana si má z došlých básní vybrat. Rezolutně odmítá: "Nápěv na žádný z těch textů skládati nebudu, poněvadž by to byla práce marná. Kterou píseň lid sám na svou hymnu povznesl, ta hymnou jeho také zůstane." Škroupova hudba zní cize i Leoši Janáčkovi. Vytvořit novou hymnu se o mnoho let později pokusí Vítězslav Novák, na slova Josefa Václava Sládka zkomponuje píseň V boj! Stejné ctižádosti podlehne Jindřich Jindřich - ještě v roce 1919 zkusí vhodně upravit Smetanův slavný sbor lidu z Braniborů Udeřila naše hodina.

V jedné věci mají kritici pravdu zcela určitě: Nepietním prozpěvováním na výletech, oslavách a veselicích ztratila píseň na důstojnosti, málem zvulgárněla. Propuká však první světovová válka. A píseň Kde domov můj je v kruté atmosféře ničení a smrti, tentokrát už natrvalo, povznesena k novému ušlechtilému životu. Na válčištích několika kontinentů, daleko od vlasti, nalézá v ústech českých vojáků vznešený a aktuální obsah. I lidé doma slyší nyní lépe než kdy jindy vroucnost a prostotu, s níž vyjadřuje lásku k rodné zemi. Úcta a vážnost k niterným hodnotám skladby se propříště stane samozřejmostí.

Usnesením vlády č.19300 z roku 1920 se píseň Kde domov můj stává oficiální českou hymnou. Není o tom vydán zákon, naopak se výslovně prohlašuje, že "od ustanovení tohoto formou zákona se upouští". Autoři nejsou v usnesení vlády záměrně jmenováni. Píseň považovaná za znárodnělou se tak stává naším společným vlastnictvím a pokladem. Klenotem, jímž zdobíme nejslavnostnější chvíle.

Rozhovor

-Jarka Kde jsi včera byla? Několikrát jsem ti telefonovala, ale nedovolala jsem se. Nemáš rozbitý telefon?

-Olga Ne, telefon je v pořádku, ale nebyla jsem vůbec doma. Víš, že znám několik Američanů, kteří teď žijí v Praze. Učí se česky a včera měli malý večírek.

-Jarka Jaké to bylo? Bavila ses dobře?

-Olga Bylo to moc zajímavé, protože si připravili kvíz o České republice. Požádali mě, abych jim dělala rozhodčího.

-Jarka Byl to těžký kvíz?

-Olga Některé otázky si pamatuji. Chceš si to taky zkusit?

-Jarka Samozřejmě. Tak první otázka.

-Olga Jak velká je Česká republika a kolik má obyvatel?

-Jarka Rozloha naší republiky je asi 80 000 km čtverečných a žije tady asi 11 milionů obyvatel.

-Olga Jsi docela blízko. Přesně je to 78 864 km čtverečných a v roce 1991 tady žilo 10 302 215 obyvatel. Některé otázky jsou pro tebe lehké, jako třeba kdy vznikla naše republika.

-Jarka 28. října 1918.

-Olga Ale ne, to vznikla Československá republika, ted' žijeme v České republice a ta vznikla 1. ledna 1993.

-Jarka To je ostuda, že jsem si to neuvědomila. Ale víš co? Měli bychom také probrat, co je nového v zahraniční a domácí politice. A kde se nejlépe povídá o politice? No přece v hospodě. Tamhle za rohem mají moc dobré pivo a budou tam taky naši kluci. Jsi pro?

-Olga Dobrá, proč ne. Pojd'me! Už mám docela žízeň.

-Jarka Ty máš žízeň? Já mám strašnou chut' na to pivo, co tam mají.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Příběh české hymny a pak odpovídejte na otázky:

1. Kdo je autorem textu a kdo složil hudbu české hymny?
2. Kdy a kde byla česká hymna poprvé uvedena?
3. Proč se zpěvohra, pro kterou byla píseň Kde domov můj napsána, na začátku nelíbila?
4. Kdo, kde a kdy dělal režii úspěšného představení Fidlovačky?
5. Kdo byli Karel Strakatý a Jan Křtitel Píšek?
6. Co mají společného Jan Neruda, Leoš Janáček, Vítězlav Novák a Jindřich Jindřich v našem textu?
7. Co se vytýkalo písni Kde domov můj?
8. Co se stalo v době první světové války s písní Kde domov můj?
9. Kdy se píseň Kde domov můj stává oficiální českou hymnou?
10. Proč v usnesení vlády nejsou jmenováni autoři české hymny?

Cvičení 2

V této kapitole jsou dvě verze vzniku české hymny. Přečtěte si ještě jednou ty části textu, ve kterých jsou popisovány, a udělejte si poznámky. Pak vyprávějte dějiny vzniku české hymny své třídě.

První stará verze	Druhá verze

Cvičení 3
Připravte si krátké povídaní o autorech české hymny na základě článku v této kapitole.

Autorem hudby byl ____________________který, __________________
____
____

Autorem textu byl ____________________který, __________________
____
____

Cvičení 4
Teď si přečtěte následující věty a rozhodněte, jestli souhlasí s textem Příběh české hymny anebo ne.

	Souhlasí	Nesouhlasí
1. První představení Fidlovačky bylo vyprodáno.	❑	❑
2. Děj Fidlovačky se odehrává v měšťanském prostředí.	❑	❑
3. Poprvé vyšla Fidlovačka tiskem v roce 1917.	❑	❑
4. Houslista a pěvec Mareš je slepý.	❑	❑

5. Karel Strakatý zpíval píseň Kde domov můj na anglickém královském dvoře. ❑ ❑

6. K. Strakatý hrál ve Fidlovačce hlavní roli. ❑ ❑

7. Píseň Kde domov můj byla na začátku pouze salonní skladbou. ❑ ❑

8. V sedmdesátých letech píseň Kde domov můj začíná být pociťována jako symbol češství. ❑ ❑

9. Bedřich Smetana chtěl vytvořit novou národní hymnu. ❑ ❑

10. V době první světové války byla píseň Kde domov můj zpívána po celém světě. ❑ ❑

Cvičení 5

Popište film nebo hru, která se vám v poslední době líbila. Použijte co nejvíce následujících slov.

program, hlavní role, hudba, režisér, titulky, obsazení, předprodej, lóže, dekorace, scénář, dobrodružný, psychologický, historický film/hra, zvuk , kameraman, výkon, jednání, jeviště, potlesk, premiéra, přestávka, střih

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 6

Podívejte se na následující čísla. Co znamenají? Jestli máte problém s odpovědí, přečtěte si ještě jednou dialog v této lekci.

1. 78 864 ____________________
2. 10 302 215____________________
3. 28.10.1918____________________
4. 1.1.1993____________________

Cvičení 7

Udělejte si kvíz o Spojených státech. Rozdělte se do dvou skupin, připravte si deset otázek (samozřejmě v češtině) a dávejte je svým spolužákům. Ta skupina, která dokáže správně odpovědět na všechny otázky a zároveň odpoví gramaticky správně, vyhrává.

1.____________________
2.____________________
3.____________________
4.____________________
5.____________________
6.____________________
7.____________________
8.____________________
9.____________________
10.____________________

Cvičení 8

Podívejte se na následující slova a pojmenujte každou skupinu.

drama	choreografie	maňásek	zpěvák
herec	tanečník	loutka	soprán
veselohra	baletka	loutkoherec	předehra
činohra	sólista	loutkář	pěvecký sbor
________	________	________	________

Cvičení 9

Připravte si dialog, ve kterém použijete následující fráze v jakémkoliv pořadí.

Mám koupit lístky na...........?
Znáš.......................?

Bohužel..................
My půjdeme na operu a vy......................
Nechcete jít....................?
Na to se jdi podívat, to stojí za to.
Kdo hrál..........?
Šli bychom na..............?
To bylo docela zajímavé....................

Cvičení 10
Přečtěte si text české hymny a s pomocí učitele se jí snažte porozumět. Potom popiště, jak česká země vypadá.

Kde domov můj, kde domov můj?
Voda hučí po lučinách,
Bory šumí po skalinách,
V sadě skví se jara květ,
Zemský ráj to na pohled,
A to je ta krásná země,
Země česká, domov můj,
Země česká, domov můj.

Slovíčka:
hučet - znít hlučně
lučina - louka
bor - les
skalina - skála
sad - posadit stromy, rostliny
skvět se, dnes se máme skvěle, ukazuje se v celé své kráse
na pohled - když se podíváte

Gramatika

Personal Nouns as Possessive Adjectives

In Czech possession can be expressed not only by the genitive case of a noun, but also by adjectival forms of personal nouns. These forms are derived from the masculine and feminine animate nouns by adding the suffix -ův to the masculine stem and -in to the feminine stem. Feminine possessive adjective stems softened as follows:

student**k**a - studen**č**ina
ses**tr**a - ses**tř**in
Ol**g**a - Ol**ž**in
sestře**nic**e - sestřen**č**in

student**ův** sešit	*the student's notebook*
student**ova** kniha	*the student's book*
student**ovo** pero	*the student's pen*

studentč**in** sešit	*the (female) student's notebook*
studentč**ina** kniha	*the (female) student's book*
studentč**ino** pero	*the (female) student's pen*

A noun can be turned into a possessive adjective only in the singular. In the plural the genitive form is used. If more than one name occurs, the genitive forms is used. If the name is adjectival in form, the genitive is used.

sešity, knihy a pera student**ů**	*the students' notebooks, books and pens*
sešity, knihy, pera student**ek**	*the students' (female) notebook,s books and pens*

Čapkovy romány	Čapek's novels
romány Karla Čapka	Karel Čapek's novels

život komenského	Komenský's life

Declension of the Possessive Adjectives

Possessive adjectives have mixed declensions. In the singular all cases except the instrumental are declined as nouns. The instrumental case is declined as a hard adjective. In the plural only the nominative and accusative are declined as nouns. The rest of the cases are declined as hard adjectives. The endings for both masculine and feminine possessive adjectives (i.e., Petrův or sestřin) are the same.

		M. Inan.	*M. Anim.*	*F.*	*N. De*
Singular	*N.*	Petrův	Petrův	Petrova	Petrovo
	G.	Petrova	Petrova	Petrovy	Petrova
	D.	Petrovu	Petrovu	Petrově	Petrovu
	A.	Petrův	Petrova	Petrovu	Petrovo
	V.	Petrův	Petrův	Petrova	Petrovo
	L.	o Petrově	o Petrově	o Petrově	o Petrově
	I.	Petrovým	Petrovým	Petrovou	Petrovým

		M. Inan.	*M. Anim.*	*F.*	*N.*
Plural	*N.*	Petrovy	Petrovi	Petrovy	Petrova
	G.	Petrových	Petrových	Petrových	Petrových
	D.	Petrovým	Petrovým	Petrovým	Petrovým
	A.	Petrovy	Petrovy	Petrovy	Petrova
	V.	Petrovy	Petrovi	Petrovy	Petrova
	L.	o Petrových	o Petrových	o Petrových	o Petrových
	I.	Petrovými	Petrovými	Petrovými	Petrovými

Declension of Foreign Words

Most words of foreign origin are declined as if they were Czech words. Declension is decided according to the word's ending. In Latin words like **Julius** and **muzeum**, the endings -**us**, and -**um,** remain only in the nominative singular for masculine animate forms and in the nominative singular and accusative singular for masculine inanimate forms are dropped. For other nouns, such as **téma**, the letters or suffixes are added, whereas some foreign nouns are not declined at all. Finally, in words with foreign sufixes, the foreign suffix must be dropped.

Viděls **Julia**?	*Have you seen Julius?*
Strávil jsem celý den v **muzeu**.	*I spent the whole day in the museum.*

The declension for Greek words such as **téma**, **drama**, and **schema** is as follows:

	Singular	*Plural*
N.	téma	témata
G.	tématu	témat
D.	tématu	tématům
A.	téma	témata
L.	o tématu	o tématech
I.	tématem	tématy

Declension of the Type "děvče"

The declension of the word **děvče** and also of **zvíře**, **kuře**, **štěně**, **kotě** (names for the young animals), follows the **moře** pattern, but with **-et** added to the stem.

	Singular	*Plural*
N.	děvče	děvčata
G.	děvčete	děvčat
D.	děvčeti	děvčatům
A.	děvče	děvčata
L.	o děvčeti	děvčatech
I.	děvčetem	děvčaty

The word **dítě** is declined as above but the plural has an irregular declension. The noun lidé is declined the same:

	Plural	
N.	děti	lidé, lidi
G.	dětí	lidí
D.	dětem	lidem
A.	děti	lidé
L.	o dětech	lidech
I.	dětmi	lidmi

Forming Nouns from Other Parts of Speech

Nouns maybe formed from other nouns, adjectives or verbs by adding an appropriate suffix.

Nouns indicating a place:

-na:	víno - vinárna, čaj- čajovna, káva - kavárna
-iště	hra - hřiště, sídlo - sídliště,
-ina	vysoký - vysočina
-ín	včela - včelín
-ník	ryba - rybník
-nice	pivo - pivnice

Nouns indicating a thing or tool:

-ák/-an	vrtat - vrták, stát - stojan, viset - věšák
-č	vařit - vařič
-ka	spojit - spojka
-ivo	léčit - léčivo

Nouns indicating the result of an activity:

-ek/	vyrábět - výrobek
-no ending	odpadat - odpad, procházet se - průchod
-a/-ka	sbírat - sbírka, značit - značka

Noun indicating a profession:

	Masculine	*Feminine*
-tel	učit - učitel, psát - spisovatel	učitelka, spisovatelka
-ič	řídit - řidič, holit - holič	řidička, holička
-ař/ář	léčit - lékař, opravovat - opravář	lékařka, opravářka
-ík	zlato - zlatník, obuv - obuvník	zlatnice, obuvnice
-ce	provázet - průvodce	průvodkyně
-ik	matematika - matematik	matematička
-ista	klavír - klavírista	klavíristka
-ák	zpěv - zpěvák	zpěvačka
-og	archeologie - archeolog	archeoložka

Nouns indicating a quality:

-ost	pevný - pevnost, rychlý - rychlost

CVIČENÍ 1
Doplňte správné tvary posesivních adjektiv:
Vzor: Petr Ještě jsem nečetl .... dopis.
Ještě jsem nečetl **Petrův** dopis.

1. Mánes
   Návštěvníci obdivovali .... obrazy.
2. Škroup
   Se .... písní Kde domov můj se diváci poprvé seznámili v roce 1834.
3. Tyl
   Viděl jsem několik .... divadelních her.
4. Charlotta
   K .... hrobu v Lánech přichází každý rok mnoho návštěvníků.
5. herec
   Souhlasil jsem s .... slovy.
6. žena
   .... problémy byly těžko řešitelné.
7. herečka
   O .... talentu se hodně mluvilo.
8. Markéta
   .... šaty byly jedny z nejhezčích.
9. Smetana
   Vždycky jsem se obdivoval .... hudbě.
10. Náprstek
    Do .... Amerického klubu žen chodila i Charlotta Masaryková.

CVIČENÍ 2
Doplňte správné tvary cizích substantiv:
Vzor: Přišla sama? Ne, přišla s malým (Julius) ....
Ne, přišla s malým **Juliem**.

1. Četl jsem některá kratší díla (Julius Zeyer) ....
2. Mnozí čeští spisovatelé 19. století byli ovlivněni (realismus) ....
3. Jeho přednáška se týkala (individualismus) ....
4. Říkalo se, že se musel narodit s (rytmus) .... v těle.
5. V Praze je mnoho zajímavých (muzeum) ....
6. Čekali jsme na udělení (vízum) ....
7. Do (Národní muzeum) .... šlo mnoho dětí.
8. Lidé v nedemokratických zemích touží po (pluralismus) ....
9. Praha je známým kulturním (centrum) ....
10. O (impresionismus) .... se zajímá mnoho lidí i dnes.

CVIČENÍ 3

Doplňte správné tvary substantiv:

Vzor: Mluvil o (témata) .... písemných prací.
Mluvil o **tématech** písemných prací.

1. O (témata) písemných prací se hodně diskutovalo.
2. Shakespearova (dramata) se hrají v mnoha divadlech světa.
3. Rozdíl mezi oběma zeměmi je také v (klima).
4. Měli bychom se seznámit se (schéma) dalších prací.
5. Často jsme mluvili o (to děvče).
6. (Každé zvíře) se musí věnovat náležitá péče.
7. S (to děvče) jsem se ještě nesetkal.
8. Jejich dcera si ráda hraje s (to malé štěně).
9. Ke (grilované kuře) se podával zeleninový salát.
10. (Každé dítě) dali malý dárek.

CVIČENÍ 4

Doplňte správné tvary uvedených výrazů v plurálu. Pozor na zájmeno **svůj** ve větách 3 a 8.

Vzor: grilované kuře
Včera prodali mnoho **grilovaných kuřat**.

1. malé dítě
   Na zahradě si hrálo mnoho ____________
2. každé dítě
   Dárky byly koupeny ____________
3. jejich zvířata
   Mnoho lidí se dokáže bavit se ____________

4. to milé děvče
   Poděkovali ____________________
5. malé štěně
   Museli se starat o____________________
6. malé kotě
   Ta pohádka byla o ____________________
7. to hezké děvče
   Tancoval s ____________________
8. její dítě
   Přišla tam se ____________________
9. různé zvíře
   V ZOO jsme viděli mnoho ____________________
10. jeho idea
   Rád mluvil o ____________________

CVIČENÍ 5

Utvořte substantiva s použitím následujících sufixů:

Vzor: víno Včera jsme byli v té nové **vinárně**.

1. koupat
   Jestliže bude v neděli horko, půjdeme na ....
2. hrát
   Děti si hrají na ....
3. vysoký
   Prázdniny jsme strávili na ....
4. sídlit
   V každém městě najdete moderní ....
5. včela
   Dědeček udělal krásný .... pro včely.
6. pivo
   Na pivo půjdeme do té .... vedle našeho domu.
7. čaj
   Růžová .... se nachází v Růžové ulici.
8. ryba
   Jižní Čechy jsou známé svými ...., ve kterých se chovají kapři.
9. čistit
   Ten kabát je hrozně špinavý, musím ho dát do ....
10. jídlo
   V tomto hotelu je krásná .... v secesním stylu.

CVIČENÍ 6

Utvořte substantiva:

Vzor: Jestli se jdeš mýt, tady máš nové ....
Jestli se jdeš mýt, tady máš nové **mýdlo.**

1. Pověs si kabát na ....
2. Uvařím polévku, ale nevím kde je ....
3. Je mi zima a chci se přikrýt. Kde je ta vlněná ....
4. Potřebuji vyprat prádlo. Je tady někde ....?
5. Helena pere hodně prádla, ale je pro ni těžké jej usušit, proto dostala od manžela ....
6. Podle předpovědi počasí má být déšť, nesmím zapomenout ....
7. Ta sukně je zmačkaná, musím ji vyžehlit. Půjčíš mi..........................?
8. Ten koláč je naplněn ořechy. Ořechovou .... mám moc ráda.
9. Ferdinand d'Este sbíral trofeje. Dnes tyto .... obdivují návštěvníci Konopiště.
10. Můžeš projít tou pasáží na Václavské náměstí. Každý .... zkracuje cestu.

CVIČENÍ 7

Utvořte substantiva, která označují povolání.

Vzor: Strýc pracuje v chemické továrně. **Je chemik.**

1. Petra studovala matematiku. ____________________
2. Fyzika patří mezi přírodní vědy. A. Einstein byl ____________________
3. Richard se zajímal o interní lékařství a dnes pracuje jako ____________________
4. Petrův strýc řídí tramvaj. Je ____________________
5. Markétina teta vede ten velký hotel na náměstí. Pracuje tam jako ____________________
6. Pan Novák peče housky. Je ____________________
7. V Mánesově rodině se hodně malovalo. Je to rodina známých ____________________
8. Kdo má rád zvuk houslí, neměl by si nechat ujít koncert toho známého ____________________
9. Ten, kdo zpíva v opeře, je ____________________
   a žena je pak ____________________
10. Lidem, kteří se hlásili k husitskému hnutí, říkáme ____________________ ____________________

CVIČENÍ 8
Utvořte substantiva:
Vzor: Nejenom ten, který je slepý, trpí **slepotou.**

1. Ten, kdo je zdravý, je bohatý, protože zdraví je velké ....
2. V některých částech USA je vzduch velmi vlhký, je tam vysoká. .... vzduchu.
3. V katalogu aut si můžeme přečíst, jak rychlý může být určitý automobil, jaké nejvyšší .... může dosáhnout.
4. Bude zítra teplo? Neslyšela jsi, jaká bude ....?
5. Medicínu studují lékaři, můžeme říct, že studují ....
6. Jakost zemědělských produktů ukazuje také celkovou úroveň ....
7. Ne každý člověk může být dlouho sám. Někdo snáší .... velmi těžko.
8. O všechny školy se stará ministerstvo ....
9. Lidem černé pleti říkáme .... a lidém bílé pleti říkáme ....
10. České přísloví "Za .... na ....", říká, že ten, kdo je moc dobrý, skončí jako žebrák.

CVIČENÍ 9
Doplňte větu:
Vzor: Petr měl velmi zajímavé (zaměstnat) ....
Petr měl velmi zajímavé **zaměstnání.**

1. Menší počet obyvatelstva nazýváme (menší) .... a naopak větší počet obyvatel si říká (větší) ....
2. Tyl pracoval jako vojenský (zaměstnat) ....
3. Škroup je také známý jako (skládat) .... první české opery.
4. Mareš, postava z Tylovy "Fidlovačky", je slepý (hrát na housle) ....
5. "Fidlovačka" mizí v (propadat) .... času na tři čtvrtě století.
6. Ten, kdo opravoval boty nebo-li obuv, se dříve jmenoval švec a dnes mu říkáme (obuv) ....
7. Píseň "Kde domov můj" měli ve svém repertoáru i známí operní (zpívat) ....

8. K. H. Hillar (režírovat) jako .... dosáhl sedmdesáti repríz.
9. Tam kde se hraje, je hřiště, tam, kde zuří válka, je (bojovat) . ...
10. Po premiéře "Fidlovačky" se našlo dost (kritizovat) ....

CVIČENÍ 10

Doplňte správné tvary výrazů v závorkách. Je tady shrnuta gramatika této lekce na základě textu:

1. (Téma) .... (Škroup) .... písně Kde domov můj je láska k domovu.
2. Autorem hry Fidlovačka je (Škroup) .... mladší spolužák J. K. Tyl.
3. Samotné dílo je naplněno (idea) .... (patriotismus) ....
4. Po známých (ten, kdo zpívá) .... zpívali tuto píseň i lidé po hospodách nebo na nedělních výletech.
5. Na (místo, kde se bojuje) .... I. světové války si tuto píseň zpívali vojáci.
6. Ještě v roce 1919 byly snahy upravit na národní hymnu slavný sbor ze (Smetana) .... opery Braniboři v Čechách.
7. Stálým a nepietním prozpěvováním tato důstojná píseň začala ztrácet svou (důstojný) ....
8. V roce 1920 se píseň Kde domov můj považuje za znárodnělou a stává se společným (vlastní) .... a pokladem.
9. Česká hymna je (oslavovat) .... lásky k vlasti.
10. Příběh české hymny můžeme jistě považovat za jednu ze (zajímavý) .... novodobých českých dějin.

Doplňkové čtení

Přečtěte si tento text a pak vypravujte o životě Charlotty Garrigueové-Masarykové.

Ženy v dějinách Cherchez la femme
aneb
Za vším hledej ženu

" V Lipsku,, bylo to v létě 1877, jsem prožil osudovou událost, která se stala rozhodující pro můj duchovní vývoj, to byla moje známost s Charlottou Garrigueovou..." (Karel Čapek: Hovory s TGM)

Tehdy sedmadvacetiletý Tomáš Masaryk, čerstvý doktor filozofie, odjel studovat na Lipskou univerzitu filozofii a teologii, zejména protestantismu, jako přípravu na profesorské povolání. Aby si vydělal na studia a pobyt, přijal zde

současně místo vychovatele v rodině Alfreda Schlezingera. Bydlel ve studentském penzionu paní Goringové a zde poprvé slyšel o Charlottě, která sem měla přijet a žít v Lipsku po dobu svého studia na konzervatoři.

Předkové Charlotty byli hugenoti, tedy přívrženci reformačního Kalvínova učení, ve své době v katolické Francii krvavě pronásledovaní. Ač původem Francouzi, rozprchli se do celého světa. Její otec se například narodil v dánské Kodani. Vystěhoval se do Spojených států amerických, byl nejprve knihkupcem, ale pak založil protipožární pojišťovnu a zbohatl. V rodině bylo osm dcer a tři synové, Charlotta byla třetí v pořadí. Narodila se 20. listopadu 1850 v Brooklynu, byla tedy jen o osm měsíců mladší než její pozdější manžel.

Vysoká, štíhlá, měla šedomodré oči, vlasy uprostřed rozdělené pěšinkou a zapletené do uzlu. Od malička byla samostatná, nemilovala velké a hlučné společnosti, byla vážná, hodně četla, zajímala se o umění. Chtěla být klavíristkou, ale od namáhavého cvičení jí na čas ochrnula ruka. Ovládala čtyři jazyky. Snila o prototypu moderní, emancipované ženy. I jí se zalíbil mladý student, který byl nejen pohledný, ale navíc šel zcela plánovitě za svými studijními, životními i politickými cíli.

Po dvouměsíční známosti se zasnoubili. Pak Masaryk odjel do Vídně a slíbil Charlottě , že do konce roku napíše habilitační práci, aby se stal docentem a měl vyšší plat. Svatbu si naplánovali na léto 1878.

Charlotta nebo Charlie, jak jí Tomáš říkal, se mezitím vrátila domů do USA. Masaryk, když mu její otec sdělil, že měla po pádu z vozu úraz, se vydal za ní. Tak se setkal s jejími rodiči. Zajímavá partie to pro ně nebyla. Živořící universitní profesůrek z kdoví jaké země kdesi v Evropě, který navíc rovnou požádal otce, aby je tři roky finančně podporoval, než bude on sám s to uživit rodinu. I cestu zpět lodí musel Rudolf Garrigue zaplatit a dát navíc ještě tři tisíce marek. Charlotta na pohled slabá dívka, si však prosadila svou, protože se jí právě on tolik líbil, a tak se 15. března 1878 konala v USA svatba a ženich se rozhodl připojit ke svému jménu manželčino příjmení - Tomáš Garrigue Masaryk - TGM. Pak odcestovali přes Hamburg do Vídně a Charlotta poprvé také uviděla Prahu.

Se svým manželem to Charlotta neměla lehké. Stálá finanční tíseň, postupně čtyři děti: Alice, Herbert, Jan a Olga, páté - Hanička - záhy zemřelo, Tomáš onemocněl tyfem... Není proto divu, že se nakonec nervově zhroutila. Po několika měsících léčení se sice mohla vrátit domů, ale už neměla sílu na těžší práce. V roce 1882 se přestěhovali do Prahy, kde se Masaryk věnoval výuce na univerzitě, politické činnosti i žurnalistice. Pečovala o jeho hosty, po americku podávala rostbíf, obložené chlebíčky a čaj, odmítala však alkohol a varovala před kouřením. Už ve Vídni se učila česky, v Praze se ještě zdokonalila. Když nabyla více sil, stala se členkou Amerického klubu žen, který založil Vojtěch Náprstek, pracovala v Sokole v Ústředním spolku českých žen. Četla české autory, věnovala se

dále hudbě a v časopise Naše doba uveřejnila své články o Bedřichu Smetanovi a jeho tvorbě.

S manželem se na delší dobu rozloučila 18. prosince 1914, kdy Masaryk odjel do ciziny pracovat pro samostatnost českých zemí. Zůstala se svými starostmi o něho a o rodinu sama a po smrti syna Herberta a uvěznění Alice u ní znovu propukla nervová choroba. Teprve po návratu TGM v prosinci 1918 se její stav zlepšil, střídavě však žila na Hradě, v Lánech a v sanatoriu ve Veleslavíně. Slábla fyzicky, léta trpěla srdeční slabostí, a po opakovaném záchvatu mozkové mrtvice zemřela 13. května 1923 ve věku 73 let. Je pochována v rodinné hrobce v Lánech.

LEKCE 6

NA MIGRÉNU ÚTOKEM
Pilulky hod'te do koše

"Už jsem v životě spolykala tolik utišujících prášků, že by to jeden ani nespočítal, " stěžuje si paní Miriam. "Nejhorší na tom je, že pak nejsem schopná starat se o děti, také se nemůžu v takovém stavu soustředit na práci. A sednout si třeba za volant, to vůbec nepřichází v úvahu. Bolest hlavy mě většinou zasáhne prudce a neočekávaně, často mi přitom začnou před očima kmitat takové zvláštní obrazce podobné blesku, "povzdechne si smutně.

Paní Miriam je dvaatřicet, bydlí na venkově a denně dojíždí autem do práce. Zároveň vozí i své dvě děti do školy. Migréna, která ji pronásleduje už od puberty, jí neuvěřitelným způsobem ztrpčuje a komplikuje život.

"Po druhém porodu se všechno ještě zhoršilo. Nyní mě přepadají prudké bolesti asi jednou za čtrnáct dní, někdy jsou natolik silné, že ztrácím rovnováhu a přitom mám nutkání zvracet. Kolikrát jsem schopná jen ležet v místnosti se zataženými závěsy, sebenepatrnější šum mi vadí. Naštěstí se v tu chvíli postará o děti i o domácnost moje matka, jinak nevím. Bojím se, aby všechny ty medikamenty neměly nějaké vedlejší účinky."

Migrénou trpí především ženy, ale nevyhýbá se ani mužům. K nejslavnějším trpitelům patřil například Napoleon. Jakým způsobem tlumil tento slavný vojevůdce svou bolest, není známo, ale určitě si musel poradit jinak než polykat pilulky. Koneckonců i dnes se spousta odborníků přiklání k alternativním způsobům léčby, jako je akupunktura, hypnoza či jóga.

Thomas Widman, uznávaný německý odborník na migrénu, jehož rukama prošly stovky pacientů, tvrdí, že kořeny tohoto onemocnění tkví především v psychice. "Všichni pacienti, které jsem léčil, mají podobné vlastnosti. Jsou především přehnaně ambiciózní, neuvěřitelně pilní a pracovití. Na jedné straně dokážou podat vynikající pracovní výkon, jsou to často puntičkáři, kteří si neodpustí žádnou chybu, ale na straně druhé neumějí v pravou chvíli vysadit.

Také jsou nezdravě závislí na tom, jak je vidí a hodnotí jejich okolí. Často trpí pocitem, že jejich kvality jsou nedoceněny, a proto žijí v neustálém stresu, v napětí a očekávání. Moji pacienti jsou mnohdy schopní lidé, ale bohužel příliš zranitelní. Má-li být léčba účinná, musí každý nejdříve podstoupit několik psychoterapeutických sezení a zároveň pochopit, že je to on, kdo je odpovědný za svůj stres," vysvětluje Widman a vyjmenovává další způsoby boje proti migréně: pravidelná dechová cvičení, změna životosprávy, reflexní masáž. V neposlední řadě doporučuje rovněž magnetoterapii.

Tato léčebná metoda se začíná používat také u nás, i když zatím jen ojediněle. Přitom se ví, že umí výrazně tlumit nejen bolesti, ale navíc má prokazatelně léčebné účinky. První magnetoterapeutické přístroje naší výroby lze dokonce koupit v některých specializovaných prodejnách.

Důležité je vědět, že magnetoterapie je nejúčinnější

tehdy, nasadí-li se v co nejranějším stadiu onemocnění. Když už je migréna v akutním stavu, nelze s jistotou tvrdit, že magnetoterapie zabere. Ale v momentě, kdy se bolest teprve rozbíhá, je reálná šance zastavit ji.

Léčba není pochopitelně jednorázová, úleva nastane asi po patnácti až dvaceti aplikacích. Magnetoterapie je v mnoha zemích populární a žádaná především kvůli tomu, co tak trápí paní Miriam: nahrazuje medikamentózní léčbu, přináší úlevu bez kvanta spolykaných pilulek.

Také vás občas pronásledují bolesti hlavy? Pokud máte strach, aby vám migréna nezačala jednoho dne ztrpčovat život jako paní Miriam, zkuste vyplnit následující test. Napoví vám, zda jste migrénou ohroženi, či nikoli.

1. Kladete si neustále hodně vysoké cíle? Jste ctižádostiví a toužíte být nejlepší?

2. Snažíte se každému vyhovět? Neumíte prostě říct "Ne"?

3. Milujete perfektní pořádek a přitom vás stále pronásleduje pocit, že to ještě není přesně tip top?

4. Žijete v nepřetržitém shonu a trvale vás trápí pocit, že jste něco nestihli či zapomněli?

5. Máte sklon ve vypjatých situacích reagovat hystericky?

6. Je vaše schopnost uvolnit se a chvíli relaxovat téměř nulová?

7. Trpíte nespavostí?

8. Máte v zaměstnání problémy prosadit se? Jste přesvědčeni, že vaši šéfové nikdy neocení vaši iniciativu?

Vyhodnocení:

Pokud jse odpověděli víc než třikrát Ano, měli byste se mít na pozoru. I když migréna nebyla doposud váš problém, přesto vás bolesti hlavy pronásledují poměrně často. Je nejvyšší čas, abyste začali přemýšlet o dosavadním způsobu života, a především o tom, jak začít bojovat proti každodennímu stresu a vnitřnímu napětí.

Rozhovor

-Věra	Ahoj, jak se máš? Vypadáš ustaraně.
-Zdeněk	Aby ne. Celá naše rodina je nemocná.
-Věra	Celá? Slyšela jsem, že tvůj tchán měl srdeční infarkt. Je ještě v nemocnici?
-Zdeněk	Díky bohu, to nejhorší má za sebou. Ale je ještě v nemocnici.
-Věra	A kdo je ještě u vás nemocný?
-Zdeněk	Žena má chřipku. Všechno ji bolí a má vysoké horečky. Ted' jsem byl koupit nějaké vitaminy a také ovocné št'ávy. Nemůže nic jíst, těžko polyká. To ještě není všechno. Tchyně má jít na operaci se žlučníkem. Měla držet dietu, ale to není nic pro ni. Měla narozeniny. Přišlo mnoho známých, však víš, jedla samé tučné a potom ještě sladké. To má hrozně ráda, ale její žlučník to nemá rád.
-Věra	Ale nemoci a zranění se nikomu nevyhýbají. Ty asi nevíš, že náš starší syn Pavel byl několik dní na horách, vždyt' víš,

byly zimní prázdniny. A víš, jak se vrátil? S nohou v sádře! Nikdy není dost opatrný. To není jenom u vás. A co dělá vaše malá Anička?

-Zdeněk Ta byla v nemocnici před měsícem. Zlobily ji průdušky.

-Věra To víš, to ted' trápí mnoho dětí. To dělá ten špatný vzduch v Praze.

-Zdeněk Ale bohužel to není jen v Praze.

-Věra Když už mluvíme o zdraví. Znáš naši švagrovou Marušku?

-Zdeněk To víš, že jo. Jak se má? Co dělá?

-Věra Měla by se dobře, kdyby jí zdraví lépe sloužilo.

-Zdeněk Ale vždyt' je mladá.

-Věra Ale stále ji bolelo na prsou, potom záda. Chodila po doktorech. Samá vyšetření, ale také některé důležité prohlídky, které určité nemoci vyloučily.

-Zdeněk A jak to dopadlo?

-Věra To víš, typický problém lidí naší doby - páteř, krční páteř. Ted' musí chodit pravidelně plavat a také cvičit. To se jí někdy nelíbí. Nikdy to nedělala.

-Zdeněk To je ta chyba, Ale já, a to určitě nejsem sám, ji dělám taky. Asi bychom měli změnit způsob života.

-Věra A odkdy? Od Nového roku?

-Zdeněk To není špatné předsevzetí. Ale jak dlouho to vydržíme?

-Věra To si řekneme, až se příště potkáme. Tak ahoj a hodně zdraví.

-Zdeněk To je nejdůležitější, hlavně to zdraví, to ostatní přijde samo. Tak ahoj.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Na migrénu útokem a pak odpovídejte na následující otázky:

1. Jak se snaží s bolestmi hlavy bojovat paní Miriam?
2. Kdo byl nejslavnějším trpitelem migrény?
3. Kdo je Thomas Widman?
4. V čem vidí kořeny onemocnění migrénou?
5. Co je magnetoterapie?
6. Kdy by se měla nasadit?
7. Po kolika aplikacích je možné očekávat úlevu?
8. Je možné koupit magnetickoterapeutické přístroje v České republice?
9. Proč je magnetoterapie populární?
10. Co by vám měl test na konci textu napovědět?

110

Cvičení 2
Následující otázky jsou z našeho článku. Přečtěte si je ještě jednou a odpovězte ano nebo ne. Pak řekněte, jestli jste ohroženi migrénou nebo ne, a zdůvodněte proč.

1. Kladete si neustále hodně vysoké cíle? Jste ctižádostiví a toužíte být nejlepší?
   Ano/Ne
2. Snažíte se každému vyhovět? Neumíte prostě říct Ne?
   Ano/Ne
3. Milujete perfektní pořádek a přitom vás pronásleduje stále pocit, že to ještě není přesně tip top.
   Ano/Ne
4. Žijete v nepřetržitém shonu a trvale vás trápí pocit, že jste něco nestihli či zapomněli?
   Ano/Ne
5. Máte sklon ve vypjatých situacích reagovat hystericky?
   Ano/Ne
6. Je vaše schopnost uvolnit se a chvíli relaxovat téměř nulová?
   Ano/Ne
7. Trpíte nespavostí?
   Ano/Ne
8. Máte v zaměstnání problémy prosadit se? Jste přesvědčeni, že vaši šéfové nikdy neocení vaši iniciativu?
   Ano/Ne

Cvičení 3
Připravte si krátké povídání o paní Miriam na základě následujících otázek.

1. Jak se jmenuje?
2. Kde bydlí?
3. Kolik je jí let?
4. Kolik má dětí?
5. Kde pracuje?
6. Má řidičský průkaz?
7. Kdy začala trpět migrénou?
8. Kdy se bolesti zhoršily?
9. Jak často ji přepadají bolesti?
10. Jaké má příznaky?
11. Co dělá, když má bolesti?
12. Kdo se stará o děti, když je nemocná?

Cvičení 4
Připravte si popis vlastností lidí, kteří trpí migrénou, na základě informací z textu. Pak o nich vyprávějte své třídě.

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________
4. ______________________________
5. ______________________________
6. ______________________________
7. ______________________________
8. ______________________________
9. ______________________________
10. ______________________________

Cvičení 5

Pracujte ve dvojicích. Inscenujte první setkání u specialisty na migrény. Připravte si dialog, ve kterém se doktor ptá na potíže pacienta a pak navrhuje léčebné metody. (Použijte informace z textu).

Doktor______________________________

Pacient______________________________

Doktor______________________________

Pacient______________________________

Doktor______________________________

Pacient______________________________

Doktor______________________________

Pacient______________________________

Doktor______________________________

Pacient______________________________

Cvičení 6

Přečtětě si dialog v této lekci a pak doplňte, jaké zdravotní problémy mají následující osoby:

tchán ______________________________
žena ______________________________
tchyně ______________________________
Pavel ______________________________
Anička ______________________________
Zdenka ______________________________

 112

Cvičení 7
Podívejte se na následující slova. V každé skupině se nachází jedno slovo, které tam nepatří. Najděte je.

1. chirurg, gynekolog, kožní lékař, zdravotní sestra, jeptiška, sanitář, internista, okulista
2. sanatorium, záchranná služba, nemocnice, výzkumný ústav, porodnice, klinika, pohotovost, středisko
3. plíce, srdce, ledviny, mandle, páteř, žlučník, slepé střevo, mozek, průdušky, žaludek, koleno
4. kašel, rýma, infekce, zánět, úraz, dezinfekce, rána, zlomenina, mrtvice, vřed
5. injekce, infarkt, kapky, pilulky, obklady, prášky, vata, mast, kloktadlo, náplast

Cvičení 8
Porad'te svému kamarádovi, co má dělat, když je nemocen a všechno ho bolí. Použijte následující fráze:

Strašně mě bolí.................. a nemůžu ...., co mám dělat?
zkus si dát obklad
užívej prášky, které ti předepsal lékař
jdi k odbornému lékaři
pij hodně tekutin
kloktej
lež a odpočívej
zavaž si nohu
změř si teplotu
neboj se jít k zubaři
nech si ten zub zaplombovat, atd.

Cvičení 9
Připravte si minidialog s použitím následujících frází v jakémkoliv pořadí.

Co je ti ....?
Strašně mě...........
Musíš se objednat k...........
Pokud se nezlepší......................
Byl si s tím u.................?
Asi dostanu neschopenku...............
Nejhorší je, že....................
Stále se cítím...............

113

Teď by ti prospělo..........?
Když tě to nepřejde
Jak tě léčili?
Tak ti přeji....................

Cvičení 10
Jste lékař a váš kamarád je pacient. Připravte si pro něj deset pokynů, které bude předvádět.

odložte si
posad'te se
dýchejte

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Gramatika

Adjectives Formed from Nouns

Some nouns form adjectives by adding the suffixes **-ní**, **-ný**, **-ový**, **-ský/-cký**.

jaro	**jarní**
dřevo	**dřevěný**
sója	**sojový**
Čechy	**český**
Amerika	**americký**

Final **h, k**, **c**, **ch**, change to **ž**, **č**, and **š**.

h - ž	kniha	**knižní**
k - č	rok	**roční**
c - č	noc	**noční**
ch - š	ucho	**ušní**

Different suffixes may make different menings.

srdeč**ní** problémy	*heart problems*
srdeč**ný** pozdrav	*warm greetings*
zábav**ní** park	*amusement park*
zábav**ný** člověk	*funny person*

Adjectives formed from the names of animals are always soft.

ryba	**rybí**
drůbež	**drůbeží**
krůta	**krůtí**
tele	**telecí**

Adjectives Formed from Verbs

Most verbs form **active** verbal adjectives by adding the ending **-cí** to the 3rd person plural present tense forms.

spát	oni spí	**spící** kočka	*sleeping cat*
jít	jdou	**jdoucí** lidé	*walking people*
mluvit	mluví	**mluvící** panenka	*talking doll*

Passive verbal adjectives are formed by adding hard adjective endings **-ý, -á, -é** to the past passive participle.

přeložen	dobře **přeložený** román	*a well translated novel*
dělán	ručně **dělané** zboží	*handmade good*

Adjectives expressing the use to which an object is put are formed by dropping the **- t** from infinitive, shortening the vowel and adding the ending **-cí.**

spát	**spací**	spací pytel	*sleeping bag*
prát	**prací**	prací prašek	*laundry detergent*
hrát	**hrací**	hrací automat	*slot machine*

Adjectives expressing possibility are formed with the suffix **-telný/itelný**.

vidět	**viditelný**	viditelný rozdíl	*visible difference*
pochopit	**pochopitelný**	pochopitelná chyba	*understandable error*
rozumět	**srozumitelný**	srozumitelný text	*comprehensible text*
nevyléčit	**nevyléčitelný**	nevyléčitelná nemoc	*incurable illness*

115

Adjectives Formed from Adverbs

Adjectives are formed from some adverbs with the ending **-jší/šní.**

zde	**zdejší**	*from here*
tam	**tamější**	*from there*
dnes	**dnešní**	*today's*
včera	**včerejší**	*yesterday's*
zítra	**zítřejší**	*tomorrow's*

Nejsem **zdejší.** — *I am not from here.*
Viděli jste **včerejší** demonstraci? — *Did you see the demonstration yestrday?*

Dual

Parts of human body which come in pairs have irregular declensions. These comes from the old dual declensions which were used in earlier times for nouns denoting two persons or objects

Plural	N.	ruce	nohy	oči	uši
	G.	rukou	nohou	očí	uší
	D.	rukám	nohám	očím	ušim
	A.	ruce	nohy	oči	uši
	L.	o rukách	nohách	očích	uších
		rukou	nohou		
	I.	rukama	nohama	očima	ušima

Plural	N.	kolena	ramena	prsa
	G.	kolen	ramen	prsou
		kolenou	ramenou	
	D.	kolenům	ramenům	prsům
	A.	kolena	ramena	prsa
	L.	o kolenech	ramenech	prsou
		kolenou	ramenou	
	I.	koleny	rameny	prsy

Note that if the words oko, ucho, koleno , rameno don't describe the parts of the body then you must use the regular declension.

Měla **oka** na punčoše. — *She had runs (eyes) in her stockings.*

Ucha u hrnce se rozbila. — *The handles (ears) of the pot were broken.*

CVIČENÍ 1

Utvořte tvrdá adjektiva a doplňte je ve správném tvaru:

Vzor: ze zeleniny
Lidé, kteří chtějí žít zdravě, jedí .... jídla.
Lidé, kteří chtějí žít zdravě, jedí **zeleninová** jídla.

1. z papíru
Nevíš, kde jsou .... ubrousky?
2. léky, které mají účinek
Vědci na celém světě hledají .... léky proti AIDS i proti rakovině.
3. léčit
V České republice se využívá .... účinků magnetoterapie.
4. nádor
.... onemocnění jsou na jednom z prvních míst.
5. odpovědnost
Každý člověk je .... za své zdraví.

Utvořte měkká adjektiva a doplňte je ve správném tvaru:

Vzor: má ambice
.... lidé trpí mnohem častěji bolestmi hlavy.
Ambiciózní lidé trpí mnohem častěji bolestmi hlavy.

6. céva
.... onemocnění postihují muže i ženy.
7. alternativa
Stále více nemocných hledá .... způsoby léčení.
8. ryba
Některé druhy .... masa mají poměrně dost tuku.
9. krůta
.... šunka je jistě zdravější než vepřová.
10. tele
Rád jím .... maso.

CVIČENÍ 2

Utvořte adjektiva účelová a potom je doplňte do vět.

Vzor: hrát **hrací**
tady je hodně hracích automatů.

1. spát ____________________
2. prát ____________________
3. psát ____________________
4. holit ____________________
5. mýt ____________________

Teď vytvořená adjektiva doplňte k následujícím substantivům:

6. linka ____________________
7. krém ____________________

117

8. potřeby ______________________
9. prostředky ______________________
10. pytel ______________________

CVIČENÍ 3

Utvořte adjektiva aktivní:

Vzor: prodávat **prodávající** lékárny

1. utišovat ______________________ léky
2. zhoršovat se ______________________ bolesti hlavy
3. těžce pracovat ______________________ lidé
4. kmitat ______________________ obrazce
5. hrát si ______________________ děti

Utvořte adjektiva pasivní:

Vzor: žádat **žádaný** lék

6. neočekávat ______________________ bolesti
7. rentgenovat ______________________ noha
8. jmenovat ______________________ problémy
9. nedocenit ______________________ přístupy
10. vyléčit ______________________ pacienti

CVIČENÍ 4

Utvořte adjektiva z adverbií a substantiv uvedených u následujících vět:

Vzor: dlouho
Dlouhá cesta nás unavila.

1. často
   .... výskyt různích onemocnění.
2. rok
   Nejvýhodnější je .... předplatné.
3. měsíc
   Chodil k lékaři na pravidelné .... kontroly.
4. zde
   .... klima je velmi příjemné.
5. tam
   .... příroda je exotická.
6. vedle
   Tento nový lék nemá .... účinky.
7. ráno
   První .... autobus jede v pět hodin.
8. večer
   V obchodech měli mnoho krásných .... šatů.
9. sezóna
   Dnes začíná .... výprodej.

118

10. noc
V Praze jezdí .... tramvaje a autobusy.

CVIČENÍ 5

Utvořte adjektiva ze sloves a napište anglický překlad

Vzor: nezapomenout **nezapomenutelný**

1. zranit ________________ ________________
2. nevyléčit ________________ ________________
3. vidět ________________ ________________
4. řešit ________________ ________________
5. pochopit ________________ ________________

Vzor: působit **působivý**

6. snažit ________________ ________________
7. léčit ________________ ________________
8. líbit ________________ ________________
9. lákat ________________ ________________
10. překvapit ________________ ________________

CVIČENÍ 6

Utvořte místní adjektiva:

Vzor: Praha **Pražský** orloj je na Staroměstském náměstí.

1. Evropa
Už Jiří z Poděbrad chtěl ustanovit .... parlament.
2. Amerika
Dnes budou dávat .... film.
3. Karlovy Vary
.... porcelán se vyváží do celého světa.
4. Šumava
.... příroda je okouzlující.
5. Plzeň
Tady se prodává jen .... pivo.
6. Morava
.... víno a koláče každému chutnají.
7. Opava
.... sušenky se prodávají pod značkou Opavia.
8. Olomouc
Nejznámější .... specialitou jsou tvarůžky, speciální druh sýra.
9. Krkonoše
Pec pod Sněžkou a Špindlerův Mlýn jsou známá .... střediska

119

10. Slovensko
Vysoké Tatry jsou nejvyšší .... hory.

CVIČENÍ 7
V následujícím cvičení jsou uvedena adjektiva označující části těla.
Uveďte substantiva, od kterých jsou utvořena
Vzor: V tomto obchodě mají širokou nabídku tělových šampónů.

tělo

1. V některých částech světa jsou populární břišní tance. ____________
2. Na této váze je značka ruční práce, proto je tak drahá. ____________
3. Kupoval si oční kapky. ____________
4. Ušní oddělení je v tomto pavilonu vzadu. ____________
5. Krční páteř je častou příčinou bolestí hlavy. ____________
6. Když tolik kašleš, uvař si prsní čaj. ____________
7. Některé druhy sportu nadměrně zatěžují kolenní klouby. ____________
8. Zdenka si koupila hezké kotníčkové boty. ____________
9. Po zranění měl zmenšenou pohyblivost ramenního kloubu. ____________
10. Máš velkou rýmu, tady máš nosní kapky. ____________

CVIČENÍ 8
Doplňte substantiva a adjektiva ve správném tvaru:
Vzor: Mával (nohy) **nohama**

1. Držela se za hlavu(obě ruce) ....
2. Nesl to dítě na (ruce) ....
3. Snažil se to vysvětlit (ruce nohy) ....
4. Dívala se široce (otevřené oči) ....
5. Uměl chodit po (ruce) ....
6. Mával (obě ruce) ....
7. Dopadlo to k jeho (nohy) ....
8. Poslouchej (uši) ....
9. Měl rány na (obě ruce a nohy)..... ....
10. Nevěřil (jeho oči a uši)....................................

120

CVIČENÍ 9

Doplňte správné tvary daných výrazů v plurálu. Rozlišujte, kdy se jedná o části lidského těla:

Vzor: oko
Bolely ji oči.
Na punčoše měla několik ok.

1. ucho
   Líbily se mi ty hrnky s ____________________ různých tvarů.
2. rameno
   Dítě bylo unavené, a proto ho nesl na ____________________.
3. koleno
   Klečel na ____________________ a pak nemohl vstát.
4. ruka
   Na ____________________ měl četná zranění.
5. noha
   Byl tak vyčerpaný, že se sotva držel na ____________________.
6. oko
   S ____________________ na punčoše nemůžeš jít do divadla.
7. prsa
   Nejvíce pocit'oval bolest na ____________________.
8. koleno
   Jeho syn mu seděl na ____________________.
9. ucho
   Včera foukal silný vítr a dnes mám problémy s ____________________
10.
   Můžete bruslit na ____________________ řek, kde je už silný led.

CVIČENÍ 10

Doplňte správné tvary adjektiv vytvořených z uvedených výrazů(na základě textu):

1. (Dnes) .... lidé často trpí různými bolestmi.
2. Lidé (trpí) .... (často) ....bolestmi hlavy jsou často nezdravě (záviset) .... na tom, jak je vidí okolí.
3. Když už je bolest veliká, berou si lidé (utišovat) .... prášky.
4. Člověk, který se cítí (nedocenit) ...., trpí neustálým stresem.
5. Lidé jsou velmi často (zranit) ....
6. Mnoho odborníků se při léčení migrény přiklání k (alternativa) .... způsobu léčení.
7. Jestliže lidé polykají velké množství prášků, bojí se jejich (vedle) .... účinků.
8. Magnetoterapie je (léčit) .... metoda, která se začíná používat.

121

9. Toto léčení je (účinek) ....jen tehdy, nasadí-li se v raném stadiu.
10. Také máte (občas)..............................bolesti hlavy?

Doplňkové čtení

Přečtěte si následující text a vysvětlete, proč se Češi dožívají nízkého věku.

ČEŠI SE DOŽÍVAJÍ NÍZKÉHO VĚKU
Lidem škodí hlavně nezdravý způsob života

Život lidí v České republice je v průměru o šest až sedm let kratší než život obyvatel vyspělých evropských států. Úmrtnost mužů v produktivním věku je ve srovnání s vyspělými evropskými státy dvojnásobná. Uvedl to ministr zdravotnictví Luděk Rubáš v analýze zdravotního stavu populace, která je součástí jeho zprávy pro zdravotní a sociální výbor parlamentu.

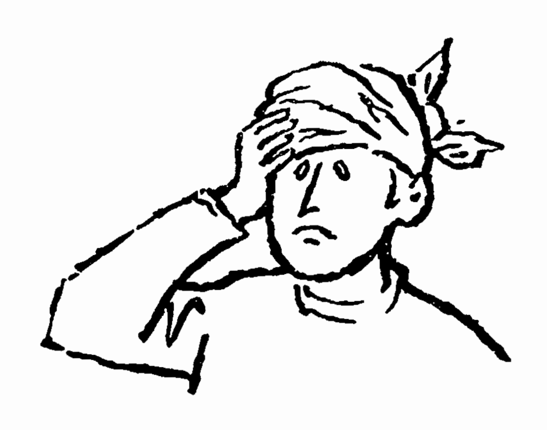
Tzv. střední délka života mužů v České republice byla v roce 1992 68.5, ženy se dožívaly v průměru 76.1 roku.

Krátká délka života je podle ministra především důsledkem častého výskytu ischemické choroby srdeční, cévních mozkových příhod a nádorových onemocnění.

Ministerstvo zdravotnictví chce od roku 1995 spustit několik národních programů, které by měly mimo jiné výskyt srdečních, cévních a nádorových chorob snížit.

Ve všech nejvýznamnějších součástech způsobu života, které škodí zdraví - nevhodné výživě, kuřáctví, nízké pohybové aktivitě, zneužívání alkoholu a dalších návykových látek a nevhodném sexuálním chování - se situace v posledních desetiletích soustavně zhoršovala, uvádí zpráva. Roční spotřeba alkoholu, která byla předloni asi 94 litrů na obyvatele, je na úrovni roku 1981, od roku 1987 však konzumace alkoholu stále rostla.

Způsob života podle zprávy ovlivňuje zdraví obyvatelstva z padesáti až šedesáti procent. Podíl zdravotní péče a životního prostředí, jehož stav se v posledních desetiletích stále zhoršoval, je jen pětinový.

122

LEKCE 7

EXPRES, PROSÍM

Přihlásila jsem se u nich v devět ráno. Dali mi vysílačku, bágl, kolo a ať si to prý zkusím. Tak jsem vyjela do pražských ulic dělat kurýra. A hned to začalo: "Šedmdesátsedmička volá dvojku. Jsem v Revoluční. Příjem. "Sedmdesátsedmičko, tady dvojka. Prosím tě, jeď Pobřežní 9, firma Suchard, pak pojedeš na Karlovo náměstí 17, pan Winston, 3. patro."
"Dobře, dvojko, rozumím. Jedu. Konec."
Jen ulice a jména jsem změnila, abych zachovala poštovní tajemství.

Rychlejší než pošťáci

Pořád někam spěcháme. A pořád nemáme čas. Snažíme se ho dohnat a ušetřit, kde se dá. Posíláme telegramy, jezdíme taxíkem, všechno expres, recomando, já ti faxnu, hlavně rychle.

První kurýrní služba se v Praze objevila před třemi roky. Jeden člověk na kole a dva na motorce začali rozvážet zásilky. Cokoli do dvou hodin mimo centrum, hodinu (na zvláštní přání i méně) v centru Prahy. Messenger neboli poslíček. Rychlejší než pošťák.

V zahraničí jsou kurýři běžnou službou veřejnosti. U nás byli novinkou a v té době je u nás nikdo neznal. Dnes pracuje v První kurýrní službě čtyřicet lidí. Rozváží se autem, na motorce, kolem, pěšky. Pomalu se rozbíhá tato služba i v jiných větších městech, např. v Brně či Ostravě. První kurýrní služba však ma i konkureci, ta je však dražší a podle slov zákazníků ne právě seriózní.

Jak a za kolik?

Máte zájem o přepravu zásilky a chcete vědět, jak ten proces probíhá? Zákazník se dovolá na dispečink, kde si objedná, odkud a kam chce něco odvézt a jaký si zhruba představuje časový limit vyřízení. Je mu sdělena cena. Pokud je stálým zákazníkem, platí fakturou, jinak v hotovosti. Podle hmotnosti či velikosti zásilky telefonistka rozhodne, pro jaký druh přepravy je zásilka určena. Operátorka se okamžitě vysílačkou spojí s kurýrem, který se vyskytuje nejblíže udané adresy. Sdělí mu patřičné požadavky a messenger už si to uhání přelidněnou, nervózní a uspěchanou Prahou.

Kurýr na kole je v centru podstatně progresivnější než auto, proto centrum Prahy je rajónem cyklistů. Zde platí zákazník 35 Kč plus sedm korun padesát za vzdušný kilometr. V ostatních částech Prahy stojí kurýr na kole 55 Kč plus 7,50 Kč za vzdušný kilometr. Motocykl a auto jsou ceněny na 65 Kč a každý kilometr na 12 Kč. Cena se samozřejmě zvedá s náročností požadavků.

"Dvojko, sedíme tady na Václaváku tři a jsme prázdní. Nemáš tam pro nás něco?"

"Jo, Martine, zajeď do Varšavské 17 a odvez to do Kladenské 3. Budou ti platit hotově. Příjem."

"Dvojko, ale přede mnou byli ještě jiný..."

"Tady čtyřicítka, prosím tě, dvojko, já si tu Varšavskou beru. Aby si Martin nemyslel, že mě předbíhá. Příjem."

"Dobře, Veroniko, jedeš Varšavská 17. Konec."

Kdo potřebuje kurýra?

Kurýrní služby využívají většinou zastoupení zahraničních firem, reklamní agentury, právní kanceláře, obchody. Přepravuje se všelicos - faktury, úřední listiny, důležité zprávy, tiskoviny... Na kole do hmotnosti deseti kilogramů. Auta rozvážejí i věci, co se do batohu nedají dát. Motocykl se používá na přepravu do okrajových částí Prahy nebo jde-li o velice urgentní zakázku. Vozí se i mimo pracovní dobu. Pokud není zásilka doručená v časovém limitu, záleží na důvodech. Často jsou jimi nepřesná udání adresy nebo špatná kontaktní osoba. Pokud je zpoždění zaviněno kurýrní službou, vzdává se nároku na honorář.

Na kole po Praze? Cha!

Kurýr proplétající se mezi chodci, kličkující mezi auty není už dnes takovou novinkou a téměř v Praze zevšedněl. Závodí s časem a snaží se ho porazit. Je to jeho práce, za kterou je placen. Ale i on se musí řídit dopravními předpisy. Magistrát hl. m. Prahy však pro cyklistiku nevytvořil pražádné podmínky. Cosi jako cyklistická stezka se na některých místech Prahy objeví, ale jde spíše o zoufalé výkřiky než o účinný úmysl. Těch pár osamocených stezek je akorát tak k smíchu (nebo spíše k vzteku). Dokumentujícím příkladem je stezka na Letné: když se konečně vyhrabete z centra a máte chuť pořádně šlápnout do pedálů, první značka zde hlásá "Cyklisto, veď kolo!"

Proto kurýři kličkují po pěší zóně vedlejšími uličkami, jednosměrkami, i na červenou. Občas se to musí, občas příslušníci přimhouří oči. Všechno však do jisté míry.

Používají speciální horská kola Schauff, vhodná pro značnou odolnost. Tato kola vydrží za předpokladu, že je nikdo neukradne, 15 tisíc kilometrů. Ale dnes už se zas tak nekrade a poslíčkové jsou na svoje "pracovní prostředky" opatrnější.

První zásilku jsem vezla po půl jedenácté, poslední po čtvrté hodině. Přes poledne jsem stála hodinu a půl prázdná. Doručila jsem šest zásilek a jednou jsem přijela moc brzy. Vydělala jsem si sto čtyřicet korun českých. Chvíli to holt trvá, než se člověk zaučí - netrápí se tolik nad mapou, najde správné zkratky a z vybité vysílačky si nedělá velkou hlavu. Správné koleje se nenajdou hned napoprvé. Kurýrní služba je však bezesporu užitečnou službou. Šetří čas. I přesto ho však máme pořád zatraceně málo.

Rozhovor

Muž oblečený jako messenger jen tak tak zabrzdí, protože nějaká mladá dívka přechází ulici a nevidí ho.

-Honza Pozor, slečno! Dávejte přece pozor. No ne, Veroniko, ahoj.
-Veronika Ahoj, Honzo. Promiň. Ty děláš messengera? Myslela jsem, že na fakultě studuješ svůj milovaný sport.
-Honza Byl jsem nemocný, když se dělaly přijímací zkoušky, a mé výsledky nebyly nic moc. Tak mě nevzali. Proto ted' dělám tohle. Pomáhá mi to udržet si fyzičku a ještě mám nějaké peníze.
-Veronika Jaké to je, jezdit po přelidněné Praze?
-Honza Žádný med to není. Ulice jsou přecpané, křižovatky zablokované, řidiči neurvalí a chodci, jak sam dobře víš, nepozorní.
-Veronika Dnes je téměř nedýchatelno. Hrozně mě bolí hlava.
-Honza To je další věc. Jak sama říkáš nedýchatelno, to dělá ten smog.
-Veronika Ty rád jezdíš na kole.
-Honza Velmi rád, ale v terénu to není tak náročné jako v Praze.
-Veronika Musíš se v Praze dobře vyznat. Kolik kilometrů najezdíš za den?
-Honza Asi 60 až 70 kilometrů.
-Veronika Myslím, že taková práce se nedá dlouho vydržet.
-Honza To máš pravdu, ale samozřejmě, že se zase budu hlásit na fakultu. Doufám, že tentokrát to dopadne.
-Veronika Přeju ti to. Pak pro tebe tahle práce bude jen vzpomínka, dobrá, nebo špatná?
-Honza Dobrá. Každá taková zkušenost je dobrá. Ale ted' už musím jet. Nemohl bych ti někdy zavolat? Mohli bychom jít do kina.
-Veronika Budu ráda, když zavoláš. Měj se hezky a bud' opatrný!
-Honza Měj se hezky, Veroniko. A dávej pozor, když přecházíš ulici. Auta jsou větší než moje kolo. Ahoj.
-Veronika To máš pravdu. Ahoj.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1
Přečtěte si text Expres, prosím a pak odpovězte na následující otázky:

1. Jak se jmenuje firma, kam se přihlásila autorka našeho článku?
2. Jaké číslo používala po dobu své služby?
3. Jaké je základní vybavení kurýra?
4. Kdo většinou využívá teto služby?
5. Jaké jsou časté důvody nedoručení zásilky ve slíbeném termínu?
6. Co dělá magistrát hl. m. Prahy pro cyklistiku?
7. Co říká značka na Letenské stezce?
8. Popiš kola, která používají poslíčkové?

9. Jak vypadal časový rozvrh prvního dne práce autorky článku, kolik doručila zásilek a kolik si vydělala?
10. Co si autorka myslí o kurýrní službě?

Cvičení 2
Udělejte ceník pro kurýrní službu na základě údajů z článku.

Druh transportu	Centrum		Okolí	
	poplatek	km	poplatek	km

Cvičení 3
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte rozhovor kurýra s dispečinkem na základě modelu z textu.

D____
K____
D____
K____
D____
K____
D____
K____
D____
K____

Cvičení 4
Přečtěte si náš dialog a pak následující věty. Souhlasíte s nimi? Vyplňte dotazník.

	Souhlasím	Nesouhlasím
1. Honza studuje Fakultu tělovýchovy a sportu.	❑	❑

2. Veronika není opatrná při přecházení ulice.	❑	❑
3. Honza neudělal dobře přijímací zkoušky.	❑	❑
4. Honza si myslí, že jezdit po Praze na kole je docela snadné.	❑	❑
5. Tento den bylo v Praze zataženo.	❑	❑
6. Každý den Honza najezdí víc než 70 kilometrů.	❑	❑
7. Když se Honza dostane na školu, přestane pracovat.	❑	❑
8. Honza rád pracuje jako poslíček.	❑	❑
9. Honza by se chtěl s Veronikou sejít.	❑	❑
10. Veronika zatelefonuje Honzovi.	❑	❑

Cvičení 5
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel. Připravte si mini-dialog na jakékoli téma, ve kterém použijete fráze To víš, žadný med to není!

A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 6
Chcete přesvědčit kamaráda, aby šel pracovat jako poslíček. Vymyslete si deset argumentů a předved'te je spolužákům.

Je to práce....
Může se....
Není třeba...
Bude tě bavit...
atd.

____
____
____
____
____

Cvičení 7
Na základě následujících frází si vymyslete historku, jak jste se snažili spojit s kamarádem.

1. Napsal jsem dopis, ale.........
2. Napsal jsem doporučený dopis, ale........
3. Poslal jsem telegram, ale............
4. Telefonoval jsem, ale.............
5. Faxoval jsem, ale............
6. Nakonec jsem použil kurýrní služby, protože ....

Cvičení 8
Roztřiďte nasledující slova do tří kategorií: dopis, balík a telefon. Některá slova mohou být použita dvakrát.

známka, váha, bleskový hovor, doporučený dopis, pojištění, na účet volaného, podací lístek, letecky, směrovací číslo, tiskopisy, doplatek, oznámení o uložení zásilky, mezistátní hovor, expres, hovor na výzvu, na dobírku, meziměstský hovor, poste restante, budka

dopis	balík	telefon

Cvičení 9
Připravte si minidialog s použitím následujících frází v jakémkoli pořadí.

Kde budeš pracovat, když...............?
Raději bys............... ,nebo..............?
Doufám, že...............
Můžeš mi doporučit...........?
Potřebuješ..................?
Dojdi si............
Můžeš si to vyřídit...............

Cvičení 10
Napište dopis svému kamarádovi z Prahy o svých zkušenostech v zaměstnání.

Gramatika

Verb Prefixes

Czech verbs have a variety of prefixes. These prefixes not only change the aspect of the verb; they also change the meaning.

psát:	**napsat**	write
	podepsat	sign
	přepsat	rewrite

Vowels in verbal prefixes are almost always short. The follwing summary will help you to guess the meaning of prefixed verbs.

Prefixes with Verbs of Motion

Prefixes in verbs of motion that express direction all with stem **-jet** and **-jít**.

při-	přijet, přijít	arrival	Teta **přijela** včera v noci. *My aunt arrived last night.*
od-	odejet, odejít	departure	Zrovna **odešel**. *He has just left.*
do-	dojet, dojít	arrival	**Dojedeš** v pořádku? *Will you get there all right?*
pře-	přejet, přejít	motion cross	**Přešla** na červenou. *She crossed the street on a red light.*

pro-	projet, projít	motion through	Pojd', **projdeme** parkem. *Let's go through the park.*
roz-	rozjet, rozejít	motion disperse	**Rozešli** se až ráno. *They didn't disperse until morning.*
s-	sjet, sejít	motion together	Kdy se zas **sejdeme**? *When will we get together again?*
		motion down	Rychle **sjel** dolů *He went down quickly.*
v-	vjet, vejít	motion in	Potom **vešel** do pokoje. *Then he entered the room.*
vy-	vyjet, vyjít	motion out	Z Prahy **vyjely** v 5 hodin. *They left Prague at 5 o'clock.*
ob-	objet, obejít	motion around	**Obešla** celý park. *She went around the entire park.*

Remember that the future tense of the verbs of motion **jet** and **jít** are formed by adding the prefix **po-** to the present tense forms only. The infinitive does not take the prefix.

	Present	*Future*		*Present*	*Future*
jet	jedu	**pojedu**	jít	jdu	**půjdu**
	jedeš	**pojedeš**		jdeš	**půjdeš**
	jede	**pojede**		jde	**půjdeš**

Also note:

na-	nastoupit	motion onto a vehicle	**Nastoupil** do tramvaje. *He got on a tram.*
vy-	vystoupit	motion out of a vehicle	**Vystoupil** z tramvaje. *He got off the train.*
pře-	přestoupit	motion from one vehicle to another	**Přestoupil** na metro. *He transferred to the metro.*

List of General Verb Prefixes and Their Meanings

do-	completion of an action	**Dopil** mléko. *He finished drinking milk.*
	action up to the point	**Dožil** se vysokého věku. *He lived until old age.*

	achievement of a goal	Nakonec **dojel** do Prahy. *In the end he made to Prague.*
na-	completion of an action	**Napsal** dopis. *He wrote a letter.*
od-	removal	Policista **odzbrojil** zloděje. *The policeman disarmed the thief.*
pro-	thoroughness	**Promysli** to dobře. Think it over.
pře-	duration excess	**Přečkáme** tu bouřku. *We will wait out the storm.* Včera jsem se **přejedl.** I *overate yesterday.*
	error	Když se **přeřekl,** všichni věděli, že lže. *His slip of the tongue told everyone that he was lying.*
	repetition	Já to **předělám.** *I will redo this.*
při-	to addition	**Přisol** to maso, protože není slané. *Put more salt in the meat because it isn't salty enough.*
roz-	beginning of an action	Před zápasem se sportovci **rozcvičovali.** *The athletes limbered up before the match* Nejdřiv se dítě **rozesmálo** a pak se **rozplakalo.** *At first the child started to laugh and then he started to cry.*
s- **se-** **sou-**	collection	Otec už dlouho **sbírá** známky. *Father has collected stamps for a long time.*
vy-	complete action	Večer si vojáci museli **vyčistit** boty. *The soldiers had to shine their shoes in the evening.* **Vypil** celý hrnek kávy. *He drank the whole cup of coffee.*
o-	full quality of an action	Guláš se musí dobře **okořenit.** *Gulaš has to be well spiced.*

před-	action ahead of time	Nejdřív **předvaříš** vodu a pak tam dáš maso. *First boil the water and then put in the meat.*
z-	change of condition	Auto zrychlovalo a pak zas **zpomalovalo**. *The car was speeding up and then slowing down.*

The Number Noun

In spoken Czech numbers of trams, rooms, etc. have special nominal forms

Na Vinohrady jede **dvaadvacítka**.
Tram number 22 goes to Vinohrady

Dojedu tam **trojkou**?
Can I get there in tram number 3?

Nejlepší je smíchovská **desítka**.
The best beer is Smíchov number 10.

Bydlíme na **jedenáctce**.
We are living in (hotel) room number 11.

Irregular Declension of the Cardinal Numbers: Second, Third and Fourth.

N.	dva, dvě	tři	čtyři
G.	dvou	tří	čtyř
D.	dvěma	třem	čtyřem
A.	dva, dvě	tři	čtyři
L.	o dvou	třech	čtyřech
I.	dvěma	třemi	čtyřmi

CVIČENÍ 1
Doplňte prefixy u sloves pohybu:
Vzor: Je zelená. Můžeme ______jít. Je zelená. Mužeme **pře**jít.

1. Bylo to daleko. Ne ______šli jsme tam.
2. Lékaři z celého světa se ______jeli na konferenci do Prahy.
3. Když festival skončil, všichni se ______domů.
4. Když chcete vidět celé město, musíte ______jít na vyhlídkovou věž.
5. Až si všechno prohlédneme , zase ______jdeme dolů.
6. Včera odpoledne jsme ______šli do obchodního domu, ale bylo tam tolik lidí, že jsme zase rychle ______šli ven.

7. Teta nám poslala telegram, že _____jede příští neděli.
8. Kdy _____jíždí ten vlak z Prahy?
9. Jsou tady už všichni? Kdo ještě ne _____šel?
10. Honza tady už není. Už _____jel.

CVIČENÍ 2
Doplňte prefixy u následujících sloves:
Vzor: Rychle _____stupte! (dovnitř) Rychle **na**stupte!

1. Když přijelo metro, lidé rychle _____stupovali a _____stupovali.
2. Tím městem jsme jenom _____jeli.
3. Do Prahy _____jeli až v 11 hodin.
4. Ta řeka je široká. Myslíš, že ji _____plaveš.
5. Výtahem jsme _____jeli až do nejvyššího patra.
6. Včera jsem se _____šla se svou dobrou kamarádkou.
7. Martin a Irena si nerozuměli, a proto se _____šli.
8. Auto _____jelo z garáže.
9. Aby to bylo rychlejší, můžeme _____jít parkem.
10. Už nemáme kávu. Musím pro ni _____jít.

CVIČENÍ 3
Doplňte slovesa pohybu v minulém čase o prefixy podle smyslu věty:
Vzor: V kolik hodin:......................? V kolik hodin **odjel**?

1. Přes Karlovo náměstí nemůžeme, musíme ho ....
2. Vy už musíte jet domů? Kdy ....?
3. Messenger .... Spálenou ulicí a pak .... park.
4. Včera výjimečně .... včas.
5. Ten vlak nejede přímo. V Brně musíme ....
6. Honza je dobrý lyžař a rychle .... dolů
7. I když byl velmi unavený, ... až do cíle.
8. .... brzy ráno. Chtěli tam .... do oběda.
9. Výtah byl mimo provoz, proto jsme .... dolů po schodech.
10. Do této ulice je vjezd zakázán. Musíme ji ....

CVIČENÍ 4
Doplňte prefixy u sloves podle smyslu věty:
Vzor: Na podzim se dny _____kracují. Na podzim se dny **z**kracují.

1. Ta sukně je kratká, musím si ji _____dloužit.
2. Když je výprodej, ceny se _____nižují.
3. Některé věci se hodně _____levnily.
4. Služby v Praze se o hodně _____lepšily.
5. Jeho zdravotní stav se _____horšil.
6. Na jaře se dny _____dlužují.

7. _____jdeš průchodem a tak si _____krátíš cestu.
8. Kurýrní pošta _____rychlila poštovní služby v Praze.
9. Zablokované křižovatky _____pomalují cestu.
10. Kurýrní služba už nám _____všedněla.

CVIČENÍ 5

Doplňte prefixy a pak přetlumočte věty do angličtiny:

Vzor: _____dal jsi můj vzkaz? **Př**edals můj vzkaz?
Did you pass on my message?

1. Měl nehodu, protože _____cenil svoje schopnosti.

2. Bylo tam tolik jídla, že se _____jedl.

3. Při závodě se mu rozbilo kolo, ale rychle se _____ sedl na jiné.

4. Hannibal dokázal _____jít Alpy.

5. Na dálnici nás _____jelo policejní auto a zastavilo nás.

6. Ta mladá dívka _____vedla slepce přes ulici.

7. Je vytrvalý. Jistě _____koná všechny překážky.

8. Ta polévka není slaná. Můžeš ji trochu _____solit? Ale prosím tě, ne_____sol ji.

9. Ani jsem ten dům nemohl poznat. Kdy ho _____stavěli?

10. Nemůžu ten vzkaz _____číst. Musíš ho _____psat.

CVIČENÍ 6

Doplňte slovesa hrát a nést se správnými prefixy a ve správné formě:

Vzor: hrát Představení se .... v roce 1990.
Představení se **odehrálo** v roce 1990.

hrát
1. Nevíš, kdo .... poslední turnaj a získal tak celkové vítězství?
2. Hrál velmi špatně, není divu, že ....
3. Začátkem každé sezóny je nutné, aby se tým ....
4. Když .... poslední skladbu, obecenstvo dlouho tleskalo.
5. Během celého roku spolu .... asi 9 zápasů.

nést

6. Ten kufr je až nahoře v pokoji. Někdo ho musí ....
7. Paní Nováková je nemocná a nemůže chodit ven. Kdo jí .... ten balíček?
8. Protože ta taška byla tak těžká, ... jsem ji až k jejímu bytu.
9. Dáme to křeslo k oknu. Kdo mi ho pomůže ....?
10. Už je koš plný. Kdo ....odpadky?

CVIČENÍ 7

Doplňte různé prefixy:

Vzor: Musíš _____psat ten dokument.
Musíš **pode**psat ten dokument.

1. Dědeček žil velmi skromně, nikdy nikam nespěchal, a proto se asi _____žil vysokého věku.
2. Pečlivě jsem si _____studoval tu zprávu, abych si mohl _____dělat svůj vlastní názor.
3. Vypadalo to, že se _____zlobí, ale on se _____smál.
4. Máme málo času, rychle _____piš ten dopis a půjdeme na poštu.
5. Toho čaje je moc. To nemohu _____pít.
6. I když se to zdá neuvěřitelné, _____žila tu nehodu.
7. Dlouho _____bírala vánoční pohlednice a dnes má velmi zajímavou sbírku.
8. _____hledala všechny své věci, ale tu kartu nenašla.
9. Když nesmíte jíst tuky, musíte kupovat výrobky, které jsou _____tučněné.
10. Venku bylo dost bláta a teď si musím zase _____čistit boty.

CVIČENÍ 8

Vyberte slovesa podle smyslu vět a doplňte je správnými prefixy:

Vzor: plakat Když jí to řekl, ...
Když jí to řekl, **rozplakala se**.

jet, dělt, dát, jít

Chtěl jsem si .... nějaké peníze, proto jsem se rozhodl, že v pátek budu pracovat jako kurýr. Brzy ráno jsem se .... na cestu. .... jsem až na Bílou horu, ale tam jsem nemohl .... adresu, kterou jsem hledal............................ jel jsem několika ulicemi, a když jsem ....na konec té poslední, byl jsem u cíle. Potom jsem pokračoval na Staré Město. Když jsem byl u Starých zámeckých schodů, uvědomil jsem si, že když .... po schodech .... si cestu. Když jsem se vracel, nemohl jsem .... Nerudovou ulici dolů, protože tam právě točili nějaký film, musel jsem ji .... Domů jsem .... večer úplně unavený.

CVIČENÍ 9

Doplňte správné tvary číslovek:

Vzor: Bydlíte na (čtyřka) ,nebo na (dvojka)?
Bydlíte na **čtyřce,** nebo na **dvojce**?

1. Kde je hotel u (dva) .... koček?
2. Pojedeme (čtyřka) ....
3. Bez (ta čtyřicítka) .... schopných kurýrů by firma nemohla existovat.
4. Praze 2 se také říká dvojka. Kurýr jede teď' na (dvojka) ....
5. Ve škole jsem měl (samá jednička) ....
6. Na Karlově náměstí musíte přestoupit na (trojka) ....
7. Byl dobrý fotbalista. Byl zařazen do nejlepší (jedenáctka) .... roku
8. Půjdeme na pivo se (tři kamarádi) .... a se (čtyři kamarádky) .... Dáme si (desítka) __________, nebo (dvanáctka) ....?
9. Najíme se ve snacku U (tři osmičky) .... nebo půjdeme do restaurace U (čtyři králové) .... ?
10. Z vysílačky se ozvalo:"Dvojka volá (sedmdesátsedmička) ....!

CVIČENÍ 10

Doplňte správná slova na základě textu:

užitečný, doprava, spěchat, zcvšednět, rozvážet, zavézt, dohnat, dopravit, opatrný

1. Pořád nemáme čas a pořád někam ....
2. Snažíme se ho ....

3. Máte zájem o rychlou............................. zásilky.
4. Kurýři .... všelicos - faktury, uřední listiny, důležité zprávy apod.
5. Auta .... věci, co se do batohu nedají dát.
6. Motocykly se používají na .... do okrajových částí Prahy.
7. Kurýry na kolech už vidíme tak často, že nám až.............................
8. Poslíčkové musí být na svá kola velmi ....
9. Poslíčku, máme tady zásilku, která se musí .... do Týnského dvora.
10. Kurýrní služba je bezesporu .... službou.

Doplňkové čtení

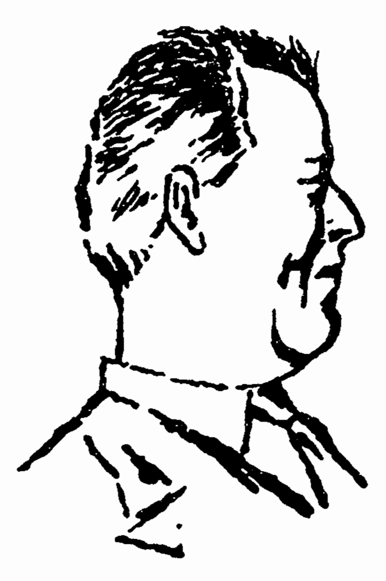
Které období českých dějin je zmíněno v tomto textu?

ŘEKNI, KDE VŠUDE JSI BYDLEL A JÁ TI ŘEKNU, KOLIK JE TI LET
Názvy pražských ulic se v posledním století měnily v průměru každých dvacet let

U pomyslného stolu v pomyslné hospodě sedí devět pánů a pokoušejí se shodnout na tom, kudy kdo z nich v mládí chodil za holkama (děvčaty). "My jsme chodili za Prahu říčanskou silnicí," zasní se bělovousý kmet a postaví půllitr piva na ohmataný výtiks Rukopisu královédvorského. "Chcete říct Černohorskou," opraví ho muž o pár let mladší, oblečený v sokolském kroji, a mimoděk zabubnuje prsty na stůl rytmus České besedy. "Máte snad na mysli Jungmannovu ulici?" vzhlédne neklidný anarchista s černou vázankou od rozečteného výtisku Moderní revue."Pardon, řeč je spíš o Fochově třídě," odtuší solidní prvorepublikový diplomat s masarykovskou bradkou. "Nein, tó búde Schwerinstrasse," namítá chlapík, jehož oblek je naopak levný, protektorátní. Je ale okamžitě umlčen energickým dělníkem v modrácích a s rudou páskou na rukávě: "Bejvávalo! Už zas Fochova!" Sotva dořekne, ozve se sametový hlas apartního tajemníka: "Mýlíš se , soudruhu. Celou dobu je řeč o ulici velikého generalissima Stalina." Mladík, který se v hospodě zastavil na chvíli cestou z burzy do počítačové firmy, kde pracuje, poslouchá to řečnění nechápavě - co on pamatuje, jmenuje se ta ulice přece Vinohradská...

LEKCE 8

Karel Poláček

Učebnice, slovníky a encyklopedie dodnes uvádějí, že Karel Poláček zemřel 19. října 1944 v Osvětimi. Podle oficiální verze patřil k vězňům terezínského transportu, kteří byli posláni do plynu přímo z osvětimské rampy. Dnes už s jistotou můžeme tvrdit, že uvedené datum neodpovídá skutečnosti! Zdá se až neuvěřitelné, že ještě po půl století zůstává neodhaleno Poláčkovo poslední tajemství.

Karel Poláček se narodil v Rychnově nad Kněžnou, malém městě v podhůří Orlických hor. Jeho otec měl na náměstí obchod. Tam malý Karel poznával hrdiny svých budoucích knih. Dnes jeho otec odpočívá na rychnovském hřbitově. Pohled z židovského hřbitova nabízí Rychnov nad Kněžnou jako na dlani. Tam leží osamělý Jindřich Poláček. Jeho rodina i příbuzní skončili v koncentračních táborech. Byl mezi nimi i jeho syn Karel, český spisovatel, autor známých a oblíbených knih. Muži v ofsajdu, román ze sportovního prostředí, mu přinesl slávu a popularitu. Tak ho znali mnozí jeho současníci, jak o tom svědčí vzpomínka jednoho z Poláčkových spoluvězňů: "Pamatuji se, že když na podzim 1944 začaly přijíždět transporty z Terezína, byli práceschopní muži vyselektovaní SS lékaři, odvezeni po dezinfekční proceduře do karantény v táboře úseku B-II-E. Tábor byl od našeho oddělen vysokým plotem ostnatého drátu, který však nebyl ve dne nabit elektrickým proudem. Terezínští byli izolováni a styk s nimi zakázán a střežen. Brzo se však rozkřiklo, že mezi vězně z Terezína přijel i populární Karel Poláček. Fanoušci autora Mužů v ofsajdu - malá skupina českých vězňů - zorganizovala, tuším začátkem října 1944, setkání u ostnatých drátů dělících naše sousedící lágry. Poláček přišel k drátům ve skupině svých vězeňských přátel a neméně početná skupina se přilepila na dráty z naší strany. Poláčka, který vypadal poněkud vyplašeně, se každý snažil nějak pozdravit, ale souvislá rozmluva při tomto setkání, jak jsem pozoroval, nebyla možná."

Do Terezína šel Poláček v jednom z posledních transportů v roce 1943, kdy už nebylo možné udržet ho v Praze. V terezínském lágru tiskli týden co týden ručně psaný časopis VEDEM, v němž na pokračování vycházeli Muži v ofsajdu, upravení do poměrů tehdejšího ghetta. Dvakrát se podařilo Poláčka zachránit před transportem. Když ale v roce 1944 měla jít Poláčkova přítelkyně dr. Dora Vaňáková sama, spisovatel se s ní dobrovolně vydal na cestu, odkud nebylo návratu. V osudném transportu do Osvětimi měl Poláček číslo 988 a Dora 1124. Ani v jejím případě není jasné, kdy a kde zahynula.

Poláček odjel do Osvětimi transportem z Terezína 19. října 1944. Do Osvětimi II.- Birkenau přijel tento transport příštího dne. Z 1500 vězňů bylo 1158 okamžitě posláno do plynové komory v krematoriu číslo 3 a zavražděno.

Tak se až do nedávné doby myslelo, že Poláček zemřel 20. října 1944, ale v archivu terezínského muzea existuje svědectví paní B., vězeňkyně ženského tábora Hindenburg v polském Zabrze, kterou se

spletitou cestou podařilo najít na Slovensku. Ta dosvědčuje kromě jiného: " Transport 50 mužů dorazil do Hindenburgu asi v září nebo v říjnu. Muži tam přišli jako řemeslníci, pomocní dělníci ... S Poláčkem jsem nemluvila, ale viděla jsem ho při práci. Jako dvacetileté se mi zdál na 40 - 50 let, byl hubený, zničený, skromný, tichý, bázlivý a neprůbojný. Jednomu dělníkovi z Prahy jsem řekla, že na Vánoce 1944 chceme dělat nějaké představení. Ten mi v odpovědi slíbil, že Poláček pomůže. Pomohl, napsal skeč v němčině. Ještě dnes si pamatuju obsah té skeče ....

Jsem nejslavnější věštkyně, Klára de Marode. Předpovídám budoucnost, minulost a vysvětlím vaše sny. Za odměnu beru všechno, kromě hadrů na podlahu a slupek od brambor. První vězeňkyně mě poprosila: Můžete mi objasnit můj sen, že jsem doma s přítelem a tlačím vozík. Odpovídám: Sen znamená, že je konec války a ten vozík znamená kočárek....

19. ledna 1945 nás náhle vyhnali na pěší pochod v noci, šli jsme celou noc a celý den. Na třetí den jsem uviděla saně, které táhli muži, a na nich ležel zničený Poláček. Tehdy jsem ho viděla naposledy.

V rodném městě se kolem osobnosti Karla Poláčka dlouho přešlapovalo. Důvodem byla jeho kniha Okresní město, kde nejenom zachytil toto malé město v podhůří Orlických hor, ale hlavně zde zobrazil jeho život, jeho obyvatele se všemi dobrými, ale také špatnými vlastnostmi. Tím si tak rozzlobil rychnovské obyvatele, kteří brali a někteří ještě berou jeho román Okresní město jako znesvěcení rodného hnízda, že až do roku 1968 místní knihkupci neprodávali Poláčkovy knihy. Teď se však situace výrazně mění.

Čtenáři, kteří si třeba jen jednou přečetli jeho půvabné dílko Bylo nás pět, nikdy nemůžou zapomenout jméno tohoto spisovatele. I tady je zachycen Rychnov nad Kněžnou, ale pohledem malého Karla Poláčka a jeho čtyř kamarádů. Knížka plná pohody, lidské lásky a důstojnosti, tedy všeho, co postrádal v životě kolem sebe, když tuto knihu psal. A psal ji právě v době, kdy musí nuceně opustit noviny a kdy s pomocí přátel odkládá svůj odjezd do Terezína. Čtenáři na svého milovaného spisovatele nezapomněli, a tak v roce 1992, kdy se v Rychnově konalo sympozium ke stému výročí narození Karla Poláčka, objevily se pochybnosti kolem data jeho úmrtí. Jan Tydlitát, motor rychnovského kulturního života, se poté rozhodl dotáhnout pátrání do konce. Dnes už je o pořádný kus dál. Pátrání směřuje k tomu, aby v roce 1995 mohlo být doplněno správné datum spisovatelovy smrti. V té době se chystá otevření stálé expozice K. Poláčka a judaismu na Podorlicku v obnovené synagoze. Nakladatelství Franze Kafky se ujalo vydání kompletního díla rychnovského rodáka. Tak snad i tu tečku za jeho životní poutí bude možno doplnit.

Rozhovor

-Hana	Po dlouhé době se zase dívám pravidelně na televizi.
-Irena	Opravdu? Co dávají tak zajímavého?
-Hana	No přece televizní seriál!
-Irena	Televizní seriály patří teď' mezi nejoblíbenější pořady. Na který seriál se díváš teď?
-Hana	Na seriál Bylo nás pět.
-Irena	Bylo nás pět? To je podle knihy Karla Poláčka, ne?
-Hana	Ano, je to nový seriál České televize.
-Irena	Moc ráda jsem četla tuhle knihu. Kdy dávají ten seriál?
-Hana	Každé pondělí v osm hodin.
-Irena	Já se v pondělí nedívám moc na televizi. Často se dívám o víkendu a v pondělí pak jdu raději do kina.
-Hana	Který film jsi viděla naposledy?
-Irena	Jestli myslíš český, tak to potom Saturnina.
-Hana	To je podle románu Zdeňka Jirotky?
-Irena	Ano.
-Hana	Tu knihu jsem přečetla snad stokrát. Ta opravdu dokáže pohladit.
-Irena	To máš jako Poláčkovu knihu Bylo nás pět.
-Hana	Já se tak často nedívám na televizi, ale děti a můj muž můžou sedět u televize třeba celý den.
-Irena	Můj muž se dívá na zprávy a potom na všechny sportovní přenosy.
-Hana	To je u nás to samé. A děti se dívají na pohádky.
-Irena	To je pro zlost. Když je hezky, tak jim říkám, aby se nedívali na televizi a šli ven. Ale znáš to.
-Hana	To znám. Pořád slyším "Až skončí tahle pohádka. Až skončí tenhle program." Stále dokola.
-Irena	Já jsem se na televizi tak často nedívala a klidně bez ní můžu být.
-Hana	To já taky. Ale na ten nový seriál Bylo nás pět se určitě dívej!
-Irena	To víš, že se podívám, hned příští pondělí. Už musím běžet. Měj se hezky a pozdravuj muže a děti.
-Hana	Děkuju, nápodobně. Ahoj.
-Irena	Ahoj.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Karel Poláček a pak odpovídejte na otázky:

1. Jaká je hlavní myšlenka tohoto článku?
2. Kde se narodil Karel Poláček?
3. Která kniha přinesla Poláčkovi popularitu?

4. Které jiné knihy jsou vzpomenuty v textu?
5. Proč se knihy Karla Poláčka neprodávaly v jeho rodném městě?
6. Kterou knihu psal Poláček těsně před odjezdem do Terezína?
7. Co o ní víte?
8. Co víte o časopise VEDEM?
9. Proč se sympozium Karla Poláčka konalo v roce 1992?
10. Co se uskuteční v roce 1995?

Cvičení 2
Přečtěte si text Karel Poláček ještě jednou a pak podle údajů v textu vyprávějte o posledních letech jeho života.

Datum	Událost

Cvičení 3
Kdo jsou následující lidé? Na základě informací z článku řekněte, co o nich víte.

1. Karel Poláček

____

2. Jindřich Poláček

____

3. Dora Vaňaková

____

4. Paní B.

____

5. Klara de Marode

____

6. Jan Tydlitát

____

Cvičení 4
Najděte následující čísla v textu a vysvětlete, co znamenají:

988 ________________________________

1124 ________________________________

1500 ________________________________

1158 ________________________________

3 ________________________________

50 ________________________________

Cvičení 5
Přečtěte si rozhovor v této lekci. O čem si povídají Hana a Irena? Inscenujte podobný rozhovor s kamarádem. Použijte následující slova:

televizní seriál, nejoblíbenější pořad, sportovní přenosy, pohádka

A____________________________________

B____________________________________

A____________________________________

B____________________________________

A____________________________________

B____________________________________

A____

B____

A____

B____

Cvičení 6
Ve dvojicích si připravte minidialog dvou přátel na jakékoli téma. Použijete následující fráze:

To opravdu dokáže pohladit.
To je pro zlost.
Ale znáš to.
Stále dokola.

A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 7
Pracujte ve dvojicích. Jeden se snaží přesvědčit druhého, aby se šel podívat na film, který se mu líbil, ale ten druhý nechce jít. Každý z dvojice si připraví deset argumentů. Použijte následující fráze:

To stojí za to.
To byl zajímavý film.
Raději na něj nechod'te.
Moc se mi nelíbilo.
Je na něj dobrá kritika,
atd.

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 8
Pohovořte se svým partnerem o filmu, který nedávno viděl. Použijte otázky dole a také tvořte nové.

1. Je ten film podle románu..............
2. Kde ten film dávají?
3. Kdo hrál?
4. Kdo je režisér?

____

____

____

____

____

____

Cvičení 9
Připravte si minidialog s použitím následujících frází v jakémkoli pořadí. (Využijte svých vlastních nápadů.)

Kup lístky...............
Co dávají................?
Bohužel je vyprodáno.............
Nech se překvapit.........
Ráda bych šla.................
V kolik začíná...............?
Navrhni něco jiného...............

Cvičení 10
Co víte o Terezíně? Připravte si otázky pro svého učitele a pak napište krátké povídání o terezínském ghettu.

Gramatika

Prefixes in Nouns and Adjectives

Czech nouns and adjectives also have a variety of prefixes. You will find it easier to recognize a word's meaning if you learn them. When the prefix ends in a consonant, the vowel is short; otherwise it is long.

příchod *arrival*
nástup *entrance*
podchod *underpass*
rozchod *separation*
přechod *crossing*

Meanings of Prefixes

1. Motion
   a. **pří-** toward the speaker
      příchod *arrival on foot*
      příjezd *arrival by vehicle*
      přílet *arrival by plane*

   b. **od-** from the speaker
      odchod *departure on foot*
      odjezd *departure by vehicle*
      odlet *departure by plane*

   c. **pře-** transfer
      přechod *crossing*
      přejezd *overpass*
      přelet *flight over*
      přestup *transfer*

   d. **ná-** inside
      nástup *entrance*

   e. **vý-** up or out
      výstup *exit*
      výstup *ascent*

   f. **ob-** movement around
      objezd *ride around*
      objížďka *detour*

2. Location
   a. **nad**- over
      nadjezd *overpass*

   b. **pod**- under
      podchod *underpass*

3. Time
   a. **před**- before, pre-
      předvěst *advance signal*
      předoperační *pre-operation*

   b. **po**- after, post-
      pooperační *post-operation*

c. **mezi**- between, inter-
mezihra *interlude*

d. **sou**- at the same time
současnost *contemporary*

4. Intensification
a. **pře**- very
překrásný *very beautiful*

b. **pra**- early, prime, proto-
pradědeček *great grandfather*
prales *primeval forest*
praslovanština proto-Slavic

5. Other Meanings
a. **proti**- against, anti-
protiválečný *antiwar*
protikladný *opposite*

b. **mezi**- between, inter-
mezinárodní *international*

6. Prefixes of foreign origin occur mostly in technical terms:

anti-	**anti**alergický	*anti-allergic*
inter-	**inter**nacionální	*international*
nitro-	**nitro**žilní	*intravenous*
mikro-	**mikro**biologie	*microbiology*
makro-	**makro**molekulární	*macromolecular*
post-	**post**komunistický	*post communist*
neo-	**neo**gotika	*neogothic*
ex-	**ex**port	*export*
im-	**im**port	*import*
pro-	**pro**rektor	chancellor
	proděkan	dean
vice-	**vice**prezident	vice-president
arci-	**arci**biskup	archbishop

Compound Adjectives

Czech also forms adjectives from either two adjectives, an adjective and a noun, or a numeral and an adjective. The first element ends in **o**.

1. Two Adjectives

modrozelený *blue-green*
česko-anglický Czech-English

2. An Adjective and a Noun

vysokoškolský *higher education*
středoevropský *Central European*
východočeský *East Czech*
jindřichohradecký *from Jindřichův hradec*
světoznámý *world-famous*
pozoruhodný *noteworthy*
ohleduplný *consideratel*

elektromechanický *electro-mechanical*

3. Numeral and noun

devítiletá škola *nine-year school*
tříletý program *three-year program*

CVIČENÍ 1

Doplňte prefixy v následujících substantivech:

Vzor: Mezi jednotlivými částmi byla krátká ______hra.
Mezi jednotlivými částmi byla krátká **mezi**hra.

1. Americký tým byl velmi těžkým ______hráčem (hrál proti).
2. Ta konference se zabývala následky ______výživy u dětí (nedostatečné).
3. Tady je tak silný provoz, že tu silnici musíme podejít, musíme najít ______chod.
4. Auta jezdí nad železniční tratí, je tady ______jezd.
5. Tady asi opravují silnici, proto se ten úsek musí objet, je tady ______jížďka.
6. Rád čtu knihy o ______zemšťanech (žijí mimo Zemi).
7. Víš, kdy bylo v Praze založeno ______biskupství (více než)?
8. Robert se zajímal o všechno malé, proto asi studoval ______biologii.
9. Na té slavnosti byl ______rektor a ______děkan (zástupci).
10. Slyšel jsem projev ______prezidenta té společnosti (zástupce).

CVIČENÍ 2

Doplňte prefixy u adjektiv:

Vzor: Telefonní hovor mezi jenotlivými městy je ______městský hovor.
Telefonní hovor mezi jenotlivými městy je **mezi**městský hovor

1. Dnes odpoledne dávají v televizi přímý přenos ______národního hokejového zápasu.
2. Z historie známe ______židovské pogromy.
3. Ten film měl silnou ______válečnou myšlenku.
4. Sportovci byli velmi dobří a dosáhli ______průměrných výsledků.

5. Rád bych uvěřil v existenci ______zemských civilizací.
6. Mnoho myšlenek mělo ______časovou platnost.
7. Telefonoval jsem z Prahy do Vídně a za tento ______státní hovor jsem dost zaplatil.
8. Někteří sportovci se museli podrobit ______dopingové zkoušce.
9. Ty dvě cesty vedou vedle sebe, jsou téměř ______běžné.
10. Studenti neznali mnoho ______časných českých spisovatelů.

CVIČENÍ 3

Vyberte prefixy **před-** nebo **po-** vyjadřující směr:

Vzor: Než začal závod, měli někteří závodníci před/po startovní horečku.
Než začal závod, měli někteří závodníci **před**startovní horečku
David nechtěl studovat na univerzitě, ale vybral si před/po maturitní studium.
David nechtěl studovat na univerzitě, ale vybral si **po**maturitní studium.

1. Před dvěma dny ho operovali a jeho před/po operační stav je dobrý.
2. Jeho kniha zachycuje Československou republiku až do roku 1938, tedy před/po válečné Československo.
3. Poláčkova díla se dočkala mnoha před/po válečných vydání (po roce 1945).
4. Po bitvě na Bílé hoře, tedy v před/po bělohorské době museli protestanti emigrovat.
5. Mám rád před/po vánoční dobu, když se všichni připravují na Vánoce.
6. Raději koupím ty lístky dřív v před/po prodeji divadla.
7. To byla jeho před/po poslední kniha.
8. Po té nehodě jsme měli strach, aby neutrpěla před/po úrazový šok.
9. Děti před/po školního věku navštěvují mateřské školky.
10. Když chceš rychle uvařit, používej před/po vařenou rýži, hrách apod.

CVIČENÍ 4

Vyberte předpony **pře-** nebo **pra-** ,které zesilují význam :

Vzor: Praha je pře/pra krásná.
Praha je **pře**krásná.
Martinova babička žila na venkově.
Martinova pře/pra babička žila na venkově.

1. Hned se rozpláče. Je velmi pře/pra citlivělá.
2. Karel Zeman natočil film Cesta do pře/pra věku.
3. Bylo tam tolik jídla, že jsme ho nemohli sníst. Odcházeli jsme pře/pra jedení.
4. Ta polévka se nedá jíst, je pře/pra solená.
5. Jejich dům jsem nemohl poznat, je úplně pře/pra stavěný.
6. Nevypadá dobře, moc pracoval a je pře/pra pracovaný.
7. V pátek odpoledne jsou všechny ulice Prahy pře/pra cpané.

8. Babička a dědeček jsou pře/pra rodiče.
9. Tady nikdy nic nekupuju, zboží je tady velmi pře/pra dražené.
10. Na Boubíně na Šumavě je známý pře/pra les.

CVIČENÍ 5

Dopňte prefixy **pří-**, **od-**, **ná-**, **vý-**, **pře-**, **v-** vyjadřující směr :

Vzor: ______chod do metra je za rohem.
Vchod do metra je za rohem.

1. ______stup na Sněžku byl v tom špatném počasí velmi namáhavý.
2. Na hranicích jsou hraniční ______chody.
3. Nejenom my jsme se těšili, až přijedou. Všichni čekali na jejich ______jezd.
4. Už chci jít ven. Kde je tady ______chod?
5. Nevěděli jsme, kdy vlak odjíždí, proto jsme četli ______jezdy vlaků.
6. Tolik lidí chtělo jít dovnitř, že byla u ______chodu dlouhá fronta.
7. Dlouho jsem nerozuměla slovům v pražském metru: "Ukončete ______stup a ______stup. To znamená, že nejdříve cestující vystoupí a pak nastoupí.
8. Příští stanice Muzeum, ______stup na trasu A.
9. Kniha ______let nad kukaččím hnízdem byla přeložena do češtiny.
10. Letadlo je ještě v Praze. Jeho ______t byl pro technické problémy odložen.

CVIČENÍ 6

Doplňte složeniny zeměpisných názvů - adjektiva:

Vzor: Karlovy Vary jsou asi nejznámější .... (západní Čechy) lázně.
Karlovy vary jsou asi nejznámější **západočeské** lázně.

1. V .... (jih Moravy) krasu můžete navštívit jeskyně.

2. Navštívili jsme některá .... (východní Čechy) města.

3. .... (střední Čechy) muzeum má svůj skanzen v Přerově nad Labem.

4. .... (Mladá Boleslav) výrobky auta ŠKODA se vyvážejí do několika států světa.

5. .... (České Budějovice) náměstí je největší v České republice.

6. Vánoční kapři pocházejí z .... (jižní Čechy) rybníků.

7. .... státy (západní Evropa) připravily konferenci v Ženevě.

8. V Náprstkově muzeu jsem viděl výstavu ze života .... (severní Amerika) Indiánů.

9. .... (od severu na jih) magistrála urychlí dopravu.

10. Karlova univerzita je nejstarší .... (střední Evropa) univerzita.

CVIČENÍ 7

Spojte části slov a vytvořte složeniny - substantiva:
Vzor: děje - pis **dějepis**

1. tvar naší země je koule ____________________
2. píšeme o svém životě ____________________
3. měříme teplotu ____________________
4. popisujeme zemi ____________________
5. trvá to jen mžik oka ____________________
6. velký trh se nazývá ____________________
7. malé město je ____________________
8. Praha je velké město, je to ____________________
9. pracovali jsme spolu, byla to ____________________
10. měsíc, kdy padá listí, se jmenuje ____________________

CVIČENÍ 8

Spojte části slov a vytvořte složeniny - adjektiva:
Vzor: opravují auta ____________
Auto jsem měl tři týdny v ....autoopravna
Auto jsem měl tři týdny v **autoopravně.**

1. má krátký zrak____________________
Jeho názory jsou často ....
2. je plný ohledů____________________
Lidé by měli být k sobě ještě více ....
3. je to hodné pozornosti____________________
Udělali to ....způsobem.
4. být schopný obrany____________________
Každý stát chce být ....
5. podobat se pravdě ____________________
Bylo to velmi ....
6. být plný smyslu____________________
To, co dělal, bylo vždy ....
7. být známý ve světě____________________
Haškův román Dobrý voják Švejk je ....
8. mluvit pravdu____________________
Byl velmi otevřený a ....

9. trvat deset dní_______________________________
   .... pobyt na horách nám velmi prospěl.
10. trvá pět hodin_______________________________
    Sledovali jsme .... tenisovou bitvu.

CVIČENÍ 9

Doplňte předložky a upravte substantiva

Vzor: Poláček přišel _______ (drat) ....

Poláček přišel **k drátům**

1. Poláček patřil _______ (vězni) .... terezínského transportu.
2. Poláčkovi Muži v ofsajdu byli upraveni _______ (poměry) .... tehdejšího ghetta.
3. _______ osobnosti Karla Poláčka se dlouho přešlapovalo.
4. Pátrání směřuje _______ (konec) ....
5. Nepodařilo se zachránit Poláčka a jeho přítelkyni _______ (transport) .... do Terezína.
6. Pohled _______ (židovský hřbitov) .... nabízí Rychnov jako _______ (dlaň) ....
7. Dnes se _______ (rozsáhlá korespondence) .... dostal dál.
8. Poláčkova rodina i příbuzní zahynuli za války, byl _______ (oni) .... i syn Karel.
9. Viděla jsem Poláčka _______ (práce) ....
10. Existuje svědectví _______ (setkání) .... té ženy _______ (Poláček) ....

CVIČENÍ 10

Doplňte chybějící výrazy podle textu:

neuvěřitelné, lidské důstojnosti, slávu, datum, postrádal, poznával, zůstává, budoucích, s jistotou, osobnosti, pohody, skutečnosti, zachránit, tajemství, hrdiny, ofsajdu, podařilo, rodném, pořádný, rozzlobil,dotáhnout,

1. Dnes už .... můžeme tvrdit, že uvedené .... neodpovídá ....
2. Zdá se až .... že ještě po půl století .... neodhaleno Poláčkovo poslední ....
3. V obchodě svého otce .... malý Karel Poláček .... svých .... knih.
4. Muži v ...., román ze sportovního prostředí, mu přinesl .... a popularitu.

5. Dvakrát se .... Poláčka .... před transportem.
6. V .... městě se kolem .... Karla Poláčka dlouho přešlapovalo.
7. Svým románem Okresní město si .... rychnovské obyvatele.
8. Kniha Bylo nás pět je plná .... lásky a ...., tedy všeho co .... v životě kolem sebe.
9. Jan Tydlitát se rozhodl .... pátrání do konce.
10. Dnes už je o .... kus dál.

Doplňkové čtení

O čem je kniha Děti holocaustu?

Děti holocaustu

Zasedací nepořádek

Aby ve třídách nevznikal den co den chaos, aby každý věděl, kde je jeho místo, vymysleli v dávných dobách systém, který nazvali zasedacím pořádkem.Podobný systém lze ovšem spatřit nejen ve školách, ale i v běžném životě - v kancelářích, v letadlech, v divadlech ...

Pokud bychom lidem jejich zasedací pořádky vzali, dočkali bychom se nedozírných následků. Nejen ve smyslu pořádkovém. K lidem, kteří žijí s vědomím určité rozostřenosti vlastní identity, kteří mají narušené hranice mezi tím, kde by měli být a kde jsou, patří i protagonisté knihy **Heleny Epsteinové Děti holocaustu**. *Jejich životní zasedací pořádek byl narušen násilným, nespravedlivým, umělým zásahem, a oni jsou - ať si tento fakt uvědomují více či méně - vystavováni každodennímu psychickému tlaku, jenž podstatně ovlivňuje jejich jednání.*

Před druhou světovou válkou žilo v Evropě přibližně devět milionů Židů. O sedm let později jich v Polsku, Estonsku, Litvě, Lotyšsku, Německu a Rakousku bylo o 90 % méně. V Československu zmizelo přes 85% Židů... Zahynulo šest milionů Židů, tj. dva z každých tří v Evropě. Po milionech zavražděných nezůstaly žádné hroby, protože byli zaplynováni a spáleni. Stejně jako autorčina babička Helena, dědeček Maxmilián a jejich syn, anebo zastřeleni před příkopem, do kterého padali mrtví, jako babička Josefina a dědeček Emil.

Helena Epsteinová se narodila roku 1947 v Praze rodičům, kteří přežili holocaust. Oba byli židovské národnosti, ale v té době se jim opět vedlo slušně. Otec byl trenérem vodního póla a členem Národního olympijského výboru, matka majitelkou módního salonu. Po vypuknutí komunistického puče ale "nechtěli opakovat stejnou chybu jako za

Němců, čekat až do chvíle, kdy už bude příliš pozdě. Chtěli, aby jejich děti žily ve svobodné zemi a nemusely projít vším tím, čím prošli oni ...." A tak v červenci 1948 přistáli Epsteinovi s padesáti kilogramy zavazadel a deseti dolary na osobu na letišti v Idlewild v New Yorku, kde autorka žije dosud - a kde také napsala pozoruhodnou knihu o pocitech dětí rodičů, jež přežili holocaust. O pocitech výlučné skupiny lidí, které spojuje jakási nezařaditelnost.

A tak se autorka vydává po stopách velké, roztroušené mlčící rodiny, jejíž členové se stejně jako ona dostali bez vlastního zapříčinění do soukolí historie, kterou sami nikdy neprožili. Klade jim otázky, aby nalezla vlastní odpovědi, hledá jejich skryté tváře, aby odhalila tu, jež jí uniká nejvíc. Vlastní tvář, vlastní postoj, vlastní vyrovnání se.

Děti holocaustu, *které vydává nakladatelství Volvox Globator, je strhující mozaika zdánlivě nesourodých obětí. Jejich rodičům se kdysi kdosi snažil spálit zasedací pořádek. Je otázkou, zdali se této druhé generaci podaří hledaný předmět nalézt. Kniha Heleny Epsteinové jim podává pomocnou ruku.*

LEKCE 9

ŽLUTÉ STRÁNKY

Nemůžete být všude. Žluté stránky ano. Žlutá jim sluší.

Komu že sluší? Ambiciózním ženám, zrovna tak jako telefonnímu seznamu Zlaté stránky.

Pro zahraniční firmu nebývá nástup na český trh zrovna jednoduchý. Společnost Mediatel vsadila při vstupu na český trh s informacemi především na kvalitní a dobře připravený management a také na strunu přátelství a spolupráce. Udělala dobře.

Kimberly J. Lewis, viceprezidentka pro prodej a marketing, zůstane na projektu českých Zlatých stránek pravděpodobně ještě dva roky. Pak přijde čas předat jej do českých rukou. Už teď ví, že se jí bude odjíždět težko, přetěžko ... Vždycky si přála pracovat v zámoří. Původně to měl být Brusel, kam se měla i s manželem na pár let přestěhovat. Rychlá změna vývoje ve střední Evropě nabídla nové možnosti. Bylo to pro ni příliš lákavé, než aby to nezkusila. Zažádala si o místo a byla vybrána. Za dva týdny už seděla v letadle mířícím na starý kontinent. V Praze kolem sebe brzy shromáždila kolektiv lidí, připravených pracovat s velkým nasazením a zaujetím, tak, jak to každá nová věc potřebuje. O několik dalších týdnů později již byly přípravy na vydávání českých Zlatých stránek v plném proudu.

"Možností pracovat v Praze jsem byla hned od samého začátku nadšená. Byla jsem přesvědčena, že to bude velice zajímavé, sledovat takhle zblízka nový vývoj a moci se do něj zapojit," říká Kimberli J. Lewis. Má jedinečnou možnost srovnávat a také jí plně využívá. "Hlavní rozdíl proti Státům vidím v chování lidí. Velice silně vnímám obchodní podnikavost zdejších lidí. Jsou velice tvořiví a připraveni usilovně pracovat. Jasně dávají najevo, že s Českou republikou je třeba počítat jako s vážným partnerem... Sleduji její konkurenční boj s Německem, Švýcarskem, Itálií a snažím se podle svých možností pomoci. Jsou to pro mě neopakovatelné zkušenosti a nevím, jestli se jim ještě někdy něco vyrovná..."

Většinu kolektivu v Mediatelu tvoří ženy. Schopné a ambiciózní. "Mám pocit, že české ženy pracují daleko pilněji a tvrději než kterákoliv jiná skupina lidí, kterou jsem poznala. Z rodiny na ně směřuje spousta požadavků a jsou pod stálým sociálním tlakem. Dosud u nich převládal hlavní úkol vychovávat děti a teprve v poslední době se k němu připojila možnost výraznějších pracovních úspěchů a kariéry. Záleží jen na nich, jak to zvládnou, a mě osobně těší, když vidím, že se jim to daří..."

Pro důkaz, že takové ženy již nejsou vzácností, nemusí chodit daleko. Stačí přejít po chodbách Mediatelu a párkrát nakouknout do kanceláří. Třeba hned do kanceláře Lenky Mirvaldové, ředitelky obchodního oddělení. Do práce denně dojíždí z malé vesnice u Vlašimi. "Mám ráda dynamické zaměstnání, kdy se mohu pohybovat z místa na místo a pracovat s lidmi," přiznává. A

hodinová cesta?"Z opačného konce Prahy by mi to netrvalo o nic méně. Čas strávený v autobuse se snažím věnovat nenáročným anglickým textům nebo přípravě na práci, která mě ten den čeká, a přiznám se - třetinu cesty jednoduše prospím, protože doma na mě čeká dcera a manžel i spousta domácích povinností a málokdy se dostanu spát včas. Musím ale pochválit manžela - v mnohém mě nahradí a mohu se na něj spolehnout. Nemáme domácí práce přesně rozdělené a jeden podle potřeby zastane druhého. Pak je možné se věnovat i zaměstnání i rodině a nemít přitom zrovna výčitky svědomí... I když nikdo z nás není dokonalý..."

Všechny ženy v Mediatelu si jsou v leccems podobné. "A nejen v Mediatelu," dodává viceprezidentka společnosti. "Poznala jsem hodně zemí na světě a různá pracovní prostředí, ale nikde jsme se nesetkala se vzdělanějšími a motivovanějšími ženami než u vás. Obdivuji, jak velice rychle a dobře zvládly novou situaci tržního hospodářství - mají také pravděpodobně lepší jazykové znalosti a hlubší humanitní vzdělání než ženy u nás. Umí je také správně využít..." Slova jsou jak ušitá na míru nejedné zaměstnankyně nejen v Mediatelu. Držme se však Zlatých stránek a pro změnu administrativní manažerky Jitky Chaloupkové, která je ve firmě od samého začátku v roce 1991.

Nejprve měla práci na pouhé čtyři měsíce. Natolik o ni stála, že si ve svém zaměstnání vzala čtyřměsíční neplacené volno... Nikdo tenkrát nepředpokládal, že telefonní seznam ve žlutých deskách sklidí takový úspěch, že se projekt z regionu Prahy rozšíří na celé území republiky...

Když bylo zřejmé, že Zlaté stránky budou pokračovat, zůstala. Její práce nepatří mezi nejzářivější: kontroluje kontrakty. Papírová agenda vyžaduje pozornost a pečlivost, vylučující přehlédnutí chyby. Někdy to jde relativně v klidu, častěji v časovém stresu. Práci si nosí i domů. Rodina má prý zatím pochopení. "Nic jiného jim nezbývá...," povzdechne si Jitka Chaloupková. Přesto ji to baví a neměnila by. Je to v lidských, spíše v ženských silách, to zvládnout oboje... "Hodně záleží na kolektivu, který je kolem vás," doplňuje její slova Jana Fořtová.

Začínala jako obchodní zástupkyně. Na novou, u nás tenkrát docela neznámou práci se těšila, ale jak teď s úsměvem přiznává, nedokázala si představit, že jen tak vyjde do ulic a začne jednu firmu za druhou přesvědčovat o výhodách prezentace ve Zlatých stránkách... Americká společnost Nynex však připravila pro všechny obchodní zástupce v Mediatelu podrobná vstupní školení na vysoké profesionální úrovni.

"Američtí lektoři byli velmi důkladní, naučili nás celkově jednat s lidmi. Teprve až v praxi, po všech těch mnohokrát probraných modelových situacích jsme si uvědomili, jak moc důležitá a prospěšná celá příprava byla. Byli jsme takoví průkopníci, nadšení a zcela oddaní jedinému - Zlatým stránkám.

"Když vidím kolem sebe spokojené spolupracovníky, je dobře i mně. Nedovedu si

představit, že bych já nebo někdo z ostatních měl dělat práci, která by ho nebavila a nepřinášela mu uspokojení," pokračuje Kimberli J. Lewis. "Přesto vím, že to pro ně není vůbec jednoduché. Mám na mysli ženy, protože mají daleko obtížnější situaci než muži. Bude to jistě ještě nějakou dobu trvat, než nastanou potřebné sociální změny, které ženy oprostí od některých starostí a umožní jim, budou-li na to připravené a budou-li chtít, aby mohly být více pracovně úspěšné... Pro ženu je daleko těžší než pro muže prosadit se ve vedoucí funkci - to má souvislost se všeobecnou změnou na trhu. Všichni musí při cestě nahoru překonat stejnou překážku: stereotyp v myšlení, pak by mělo následovat zhodnocení schopností, aby ve vedení byli ti, co něco znají, a ne ti, kteří mají konexe. V tento okamžik je před ženami ještě jedna překážka navíc - musí dokázat, že toho umí ještě víc a lépe nové funkci vyhovují než druhý uchazeč - muž. To ještě žádná ze zemí nedokázala zcela překonat. Některé to zvládají lépe, protože o to již dlouho usilují, jiné hůře..."

V Mediatelu se snaží ženám poskytnout stejnou šanci. Zatím stále spíš ojedinělý přístup se projevuje již při nástupu nových zaměstnankyň: "Nezajímá nás, zda jsou svobodné, nebo vdané, jestli mají děti a podobně. Rozhodující pro nás je, jak budou pracovat. Ženy by měly mít stejnou šanci jako muži." Slova viceprezidentky nejsou myšlena jako boj pod vlajkou feminismu, ale jako snaha po rovnoprávnosti. Zůstat ženou a přitom dosáhnout postavení.

Všimla jsem si, že ani jedna z žen na sobě neměla nic žlutého. Ale Zlatým stránkám žlutá přece sluší.

Rozhovor

-Jiří Co stále hledáš? Nějaké telefonní číslo? Chceš pomoc?

-Alena Hledám nějakou novou neobvyklou restauraci a ve Žlutých stránkách jsou i reklamy nově otvíraných podniků.

-Jiří Proč hledáš nějakou novou restauraci? Nová restaurace ještě nemusí znamenat dobrá. A stojí za to jít do dobré restaurace, ne?

-Alena To je pravda, ale já hledám restauraci pro náš babinec. Víš, že se pravidelně scházíme. Myslím, co jsme spolu studovali.

-Jiří To nemusíte chodit do restaurace. Můžete se sejít v parku a tam posvačit nějaký ten pomeranč, jablko nebo kousek nízkotučného sýra, stejně všechny držíte dietu.

Abych nezapomněl, pomalu bude čas na večeři. Co budeme mít k večeři? Už mám pořádný hlad.

-Alena Abys zase nemyslel na jídlo. Myslím, že ti ty džíny jsou už pomalu malé, tak můžeš klidně večeři vynechat.

-Jiří To by se ti hodilo. To teda ne. Je sobota, volný den, to si dáme pořádnou večeři. Stačí, že se odbýváme během týdne. Počkej, podívám se do Žlutých stránek, třeba tam najdu nějakou novou restauraci, která není daleko. Pak se můžeme sebrat a jít ji vyzkoušet. Co říkáš? - Podívej, tady blízko otevřeli novou rybí restauraci. To nemusí být špatné. Ryby mám rád a rybí maso je dietní. Když bude dobrá, můžeš tam potom jít se svými kamarádkami. Co ty na to?

-Alena Jak se jedná o jídlo, stejně bych tě nepřesvědčila. Ještě že existují Žluté stránky. Odkdy vůbec vycházejí? Je to tam někde napsané, ne?

-Jiří Od roku 1992. Vycházejí každoročně v 18 svazcích pro celou Českou republiku a v roce 1993 měly celkový náklad 2 200 000 výtisků.

-Alena Tak vidíš, jak velká spousta lidí je používá. Tak půjdeme do té restaurace na večeři a pak si řekneme, jestli nám Žluté stránky daly dobrý tip, nebo ne. Budu hotová asi za půl hodiny.

-Jiří Za půl hodiny? To snad stihneš dřív, ne?

-Alena Vždyť je času dost.

-Jiří To je pravda, ale můžeme se jít ještě projít.

-Alena Místo diety se začínáš více pohybovat.

-Jiří Pohyb je určitě zdravější než dieta.

-Alena Tak tedy sláva pohybu, jak říká Miroslav Horníček, viděla jsem že máš tuhle jeho knihu rozečtenou.

-Jiří To je pravda, ale jistě víš, že všeho s mírou je ten nejlepší recept našich předků. Teď si půjdu najít nějaké kalhoty, které mi opravdu nejsou malé. Máš dobrý postřeh.
Zvoní telefon.

-Alena Jiří, vezmeš to? Kdyby to byla Lenka, tak je pozvi, ať jdou s námi. Já jdu zatím do koupelny.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Žluté stránky a pak následující věty. Která z vět nejlépe vystihuje obsah textu?

a. Text Žluté stránky nás informuje o novém telefonním seznamu na českém trhu.

b. Text Žluté stránky je o Kimberly J. Lewis a dalších reprezentantech zahraničních firem v Praze.

c. Text Žluté stránky nás informuje o změnách v českém hospodářství a propagaci.
d. Text Žluté stránky je o ženách v současném pracovním prostředí.

Cvičení 2
Přečtěte si text Žluté stránky a pak odpovídejte na otázky:

1. Jak se jmenuje společnost, která vydává Žluté stránky?
2. Kdy začala působit v České republice?
3. Čím si jsou ženy v této firmě podobné?
4. Kdo připravoval školení pro obchodní zástupce?
5. Jaké náměty obsahovalo toto školeni?
6. Co si myslí Kimberly Lewis o českých ženách v pracovním prostředí?
7. Mají ženy a muži stejnou šanci získat místo ve vedoucí funkci?
8. Je ta situace stejná všude, nebo je jen v České republice?
9. Co je rozhodujíci při nástupu nových zaměstnankyň?
10. Jakou barvu měly na sobě pracovnice Mediatelu?

Cvičení 3
Vyberte z textu Žluté stránky informace o čtyřech zaměstnankyních Mediatelu a pak o nich vyprávějte.

1. Jméno ______________________________
   Postavení ve firmě ______________________________
   Další informace ______________________________
   ____
   ____
   ____
   ____
   ____

2. Jméno ______________________________
   Postavení ve firmě ______________________________
   Další informace ______________________________
   ____
   ____
   ____
   ____
   ____

3. Jméno ______________________________
   Postavení ve firmě ______________________________
   Další informace ______________________________
   ____
   ____

___

___

___

4. Jméno ___
   Postavení ve firmě ___
   Další informace ___

___

___

___

___

___

Cvičení 4

Chcete přesvědčit ředitele firmy X, aby si dal inzerát do Žlutých stránek. Jakých argumentů byste použili?

1. ___
2. ___
3. ___
4. ___
5. ___
6. ___
7. ___
8. ___
9. ___
10. ___

Cvičení 5

Napište inzerát pro svoji firmu, která hledá nové zaměstnance.

Hledáme

___

___

___

___

___

___

___

___

___

___

___

Cvičení 6

Pracujte ve dvojicích. Předveďte rozhovor uchazeče o pracovní místo s vedoucím pracovníkem firmy, která si dala do novin inzerát v předcházejícím cvičení.

A____

B____

A____

B____

A____

B____

A____

B____

A____

B____

Cvičení 7

Přečtětě si dialog v této lekci a pak rozhodněte, zda jsou následující věty pravdivé nebo ne.

	Ano	Ne
1. Alena hledá novou neobvyklou restauraci pro své bývalé spolužačky.	❑	❑
2. Jiří držel dietu a zhubnul.	❑	❑
3. Alena a Jiří jedí každý den pořádnou večeři.	❑	❑
4. Žluté stránky vycházejí nejen v Praze, ale v celé republice.	❑	❑
5. Dialog se odehrává v sobotu večer.	❑	❑
6. Jiří nerad jí rybí maso.	❑	❑
7. Alena se chystá číst knihu Miroslava Horníčka.	❑	❑
8. Jiří by chtěl jít také na procházku.	❑	❑
9. Lenka chce jít na večeři s Jiřím a Alenou.	❑	❑
10. Alena bude hned hotová.	❑	❑

Cvičení 8
Připravte si minidialog dvou přátel na jakékoli téma, ve kterém použijete následující fráze z dialogu:

To stojí za to.
Můžeš to klidně vynechat.
Dám si pořádnou večeři.
Asi tě nepřesvědčím.
To stihneš dřív.
Máš dobrý postřeh.
Vezmi ten telefon.

A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 9
Zavolejte svým známým a pozvete je do nové neobvyklé restaurace. Připravte si několik minidialogů s použitím následujících frází:

Můžu mluvit s.................
Haló!
Prosím linku.............
Bohužel není ....
Okamžik, prosím
Je to paní..............
Tady je.................
Můžeš mu vyřídit, že..................
Jaké má telefonní číslo?
Jaké je předčíslí do............
Kdo volá?
Byli jsme přerušeni!
To je omyl!
Je obsazeno.
Můžete mě spojit s ....?
Můžu nechat vzkaz?

Cvičení 10
Pobesedujte na téma pracovních možností pro muže a ženy v dnešní době.

Gramatika

Personal Reflexive Pronouns

Personal reflexive pronouns refer back to the subject of the sentence. They are declined as follows:

N -
G **sebe**
D **sobě**
A -
L **o sobě**
I **s sebou**

Tady je jeho peněženka. Nevzal si ji s **sebou**.
Here is his wallet. He did not take it with him.
Jak tramvaj prudce zastavila, cestující **sebou** trhli.
When the tram stopped suddenly, the passengers fell all over one another.

Posessive Reflexive Pronoun

The possessive reflexive pronoun **svůj** is declined like můj and tvůj and also refers back to the subject of the sentence. It is translated *mine (my own), yours (your own)* etc.

Petr má **své** auto.	*Peter has his (own) car.*
Petr má jeho auto.	*Peter has his (someone else's) car.*

Indefinite Adverbs, Adjectives and Pronouns

ně- (any)	**-si** *(some)*	**lec**-*(various)*	**málo**-*(few)*	**-koliv** *(any)*
někdo	kdosi	leckdo	málokdo	kdokoliv
něco	cosi	leccos	máloco	cokoliv
nějaký	jakýsi	lecjaký		jakýkoliv
některý	kterýsi	leckterý	málokterý	kterýkoliv
něčí	čísi	lecčí		číkoliv
někde	kdesi	leckde	málokde	kdekoliv
někam	kamsi	leckam	málokam	kamkoliv
odněkud	odkudsi			odkudkoliv
někudy				kudykoliv
někdy	kdysi	leckdy	málokdy	kdykoliv
nějak	jaksi	lecjak		jakkoliv

Summary of Connecting Words in Coordinated Clauses

1. Words in list are always set off by commas. This is true of lists of nouns, adjectives, adverbs, verbs, etc. There is usually no comma before **a**, whether it connects two words or appears between the last two elements in a list.

K narozeninám dostala hračky, knihy, oblečení a peníze.
She got toys, books. clothes, and money for her birthday.

Všichni tleskali, zpívali, tancovali a hodně jedli.
Everybody clapped hands, sang, danced, and ate a lot.

Vyšel ven z domu, koupil si noviny **a** šel na zastávku autobusu.
He went outside, bought a newspaper and went to the bus stop.

2. The conjuction **i** has a similar function as **a**, but it is used less often.

Doma na mně čeká dcera a manžel **i** spousta domácí práce.
My daughter, my husband and a lot of house work as well are waiting for me at home.

3. **i - i** *both...and...* is used for emphasis
Musíš se naučit tu píseň **i** zpívat, **i** zahrát její melodii na kytaru.
You have to learn both how to sing and how to play the guitar.

4. **ani** *not even*
Nevzal si s sebou **ani** šeky
He did not even take checks with him.

5. **ani** - **ani** *neither . . . nor*
Ani mi nepodal ruku, **ani** mě nepozdravil.
He neither shook his hand nor said hello.

6. **ale** *but*
Nezlob se, **ale** to musíš dodělat.
Don't be upset but you must finish it.

7. **však**, **avšak** *however, though*
Měli jsme peníze, **avšak** nikam jsme nejeli.
Though we had money, we did not go anywhere.

8. **ale přece** *and yet, and still, though, after all*
Pracovali celý den, **ale přece** to nedodělali.
They worked all day and still did not finish it.

9. **sice** *though*
Nemluvili **sice** česky, ale stejně se domluvili.
Though they did not speak Czech, they still made themselves understood.

10. **jenže** *but only, however*
Měla u sebe korunu, **jenže** to nestačilo.
She had a crown, however it was not enough.

CVIČENÍ 1
Doplňte správné tvary osobních zájmen:
Vzor: Potkal jsem (ona) ....
Potkal jsem **ji**.

1. Šel s (oni) ...., nešel jenom s (ona) ....
2. Určitě (oni) .... ten dopis poslal, pojede k (oni) .... asi příští neděli.
3. Bez (vy) .... bych tam nejel.
4. Zeptal ses (oni) ...., nebo (on) ....?
5. Určitě jsme o (ona) .... nemluvili.
6. (Já) .... se ten obraz líbí.
7. (On) .... jsme tam neviděli.
8. Dej (já) .... to!
9. (Ty) .... jsem chtěl především poděkovat.
10. Viděli jsme (ty) .... včera v divadle.

CVIČENÍ 2
Doplňte správné tvary reflexivního zájmena. V instrumentálu rozhodněte, bude-li tam předložka "s" nebo ne:
Vzor: Pozval nás k ....
Pozval nás k **sobě**.

1. I když má plnou skříň, vždycky říká, že nemá co na ....
2. Vzali .... i své přátele.
3. Čeho se lekla, že .... tak trhla?
4. Často mluví o ....
5. Lidé by měli být k .... ohleduplní.
6. Byl vzteky bez ....
7. Stáli proti ....
8. Podívej se, jak vypadáš! Začni .... něco dělat.
9. Co si o .... myslíš!
10. Samozřejmě že to udělám. To se rozumí samo ....

CVIČENÍ 3

Doplňte správné tvary přivlastňovacích zájmen. Pozor na použití zájmena **svůj**:

Vzor: Koupil jsem dárek (má sestra) ....
Koupil jsem dárek **své sestře**.

1. To je dárek pro (naše babička) ....
2. Přišla se (její nový přítel) ....
3. Ještě jsem nepotkala (její mladší bratr) ....
4. Rádi jezdíme k (vaši rodiče) ....
5. Se (mí přátelé) .... si dobře rozumím.
6. Navštívil jsem tam (jeho dobrý známý) ....
7. Se (mé problémy) .... jsem se svěřil (můj lékař) ....
8. Ještě jsem neviděl (vaše malá vnučka) ....
9. Setkal jsem se tam s (tvůj bratr) ....
10. Promluvte si o tom s (naši učitelé) ....

CVIČENÍ 4

Doplňte správné tvary zájmen **všichni** a **všechno**:

Vzor: Uvěřili (všechno) .... a (všichni) ....
Uvěřili **všemu** a **všem**.

1. Rád pomáhal (všichni) ....
2. (Všechno) .... jsem dobře nerozuměla.
3. Souhlasil se (všechno) ....
4. Není možné se (všichni) .... souhlasit. Jejich názory jsou různé.
5. Můžu si ještě něco vzít? Ale ano, je to nás (všichni) ....
6. Udělal jsem to pro (všichni) ....
7. Půjdeme tam se (všichni studenti) ....
8. Mluvili jsme o (všichni) .... stejně.
9. Myslíš, že je už o (všechno) .... rozhodnuto?
10. Odjel bez (všechno) ....

CVIČENÍ 5

Doplňte zájmeno neurčité.

Vzor: kdo Mohl to udělat ....
Mohl to udělat **kdokoliv**.

1. Mohl si o tom myslet (co) ....
2. Mohla věřit (co) ....
3. Mohli jste tam potkat (kdo) ....
4. Všechny cesty tady končí, mohli jste jít (který) ....
5. To je jedno, udělej to (jak) ....
6. Můžeš pomoct (kdokoliv) ....
7. Mohl jsem s ním mluvit o (cokoliv) ....

8. Ať mluvil o (kdokoliv) ...., vždycky si stěžoval.
9. Říkáš, že nevíš, odkud je, ale (odkud) .... musí být.
10. Mám takový hlad, že půjdu do (jakýkoliv) .... restaurace.

CVIČENÍ 6

Doplňte správný tvar neurčitého zájmena nebo adverbia uvedeného v závorce:

Vzor: něco Prosím tě, dělej (co) ....
Prosím tě, dělej **něco**

1. Všechny restaurace, o kterých jsi mluvil, jsou dobré, do (leckterá) .... půjdeš, určitě nebudeš zklamaný.
2. (Kdosi) .... to řekl.
3. (Někdo) .... bys to měl říct, samozřejmě ne (kdokoliv) ....
4. (Málokterý sportovec) .... se to podařilo.
5. (Leckdo) .... věřil, a to se mu nevyplatilo.
6. Bylo to pro ni těžké, (máloco) .... rozuměla.
7. (Leckterý člověk - pl.) .... by to udělali stejně.
8. O (něco) .... jsme přece mluvili.
9. Nevím, či je ten kabát, ale (něčí) .... musí být.
10. Můžeš se mu svěřit s (cokoliv) ....

CVIČENÍ 7

Doplňte správný spojovací výraz:

Vzor: Měla peníze ________ nechtěla utrácet.
Měla peníze, **ale** nechtěla utrácet.

1. Vydělal dva miliony, ... investoval do toho projektu.
2. Baví ji tahle práce, ... raději každý den dojíždí.
3. Zažádala si o místo .... byla vybrána.
4. Má jedinečnou možnost srovnávat, ... jí plně využívá.
5. Pak je možné se věnovat práci i rodině .... nemít přitom výčitky svědomí.
6. Poznala jsem hodně zemí, ... nikde jsem se nesetkala se vzdělanějšími a motivovanějšími ženami.
7. Chtěl jsem si půjčit tu knihu, byla .... půjčena.
8. .... najdeš to číslo v telefonním seznamu, ... si zavolej na informace.
9. Zlaté stránky nepotřebuji, ... znám to číslo nazpaměť.
10. Na novou práci se těšila, ... nedovedla si ji nejdříve představit.

CVIČENÍ 8
Dokončete věty a doplňte interpunkci:

1. Chtěla mít zajímavou práci ______________________
2. Věděla o překážkách ______________________
3. První vydělaný milion okamžitě investoval ______________________
______________________.
4. Chtěl, aby se o jeho firmě vědělo ______________________
5. Papírová agenda vyžaduje pečlivost a pozornost ______________________
______________________.
6. Práce ji baví ______________________
7. Bylo nás pár ______________________
8. Není to pro ně jednoduché ______________________
9. Pomáhá i manžel ______________________
10. Někdy to jde v klidu ______________________

CVIČENÍ 9
Doplňte správnou předložku, a je-li to nutné, i správný tvar výrazu v závorce:
Vzor: Celý týden přemýšlela _______ (nové problémy) ....
Celý týden přemýšlela o **nových problémech**.

1. Nástup na český trh nebývá _______ (zahraniční firma) ....
.... jednoduchý.
2. Odjede, až projekt předá _______ (české ruce) ....
3. Zažádala si _______ (místo) ....
4. _______ několik (další týdny) .... později přijela.
5. Hlavní rozdíl _______ (Státy) .... vidím _______
(chování) .... lidí.
6. Je třeba počítat _______ (Česká republika) .... jako
_______ (vážný partner) ....
7. Nevím, jestli se něco vyrovná _______ (tyto neopakovatelné zkušenosti)...
8. _______ (důkaz) .... nemusíme chodit daleko.
9. Všechny ženy _______ (Mediatel) .... jsou si
_______ (leccos) .... podobné.
10. Tahle práce nepatří _______ (nejzajímavější) ....

CVIČENÍ 10

Doplňte správné výrazy podle textu:

telefonnímu seznamu, dojíždí, podnikavost, shromáždila, míru, sebe, pilněji, Žluté, nahradí, zaměstnankyně, vesnice, těžší, pocit, šanci, mě, vnímám, vedoucí, ambiciózním, spolehnout, velkým nasazením.

1. Když vidím kolem .... spokojené spolupracovníky, je dobře i ....
2. Pro ženu je daleko .... prosadit se ve . ... funkci.
3. Slova jsou jak ušitá na .... nejedné .... nejen v Mediatelu.
4. Snaží se ženám poskytnout ....
5. Žlutá sluší .... ženám, zrovna tak jako . ... seznamu .... stránky.
6. V Praze brzy .... kolektiv lidí připravených pracovat s ....
7. Do práce denně .... z malé .... u Vlašimi.
8. Mám ...., že české ženy pracují daleko .... a .... než .... jiná skupina lidí.
9. Velice silně .... obchodní .... zdejších lidí.
10. Manžel mě v mnohém .... a můžu se na něj ....

Doplňkové čtení

Kdo jsou čeští milionáři?

Milionáři v Čechách to neměli, nemají a asi nebudou mít snadné!

Předposlední listopadový den 1994 si dalo v pražské restauraci U Lípy sraz několik českých milionářů. Na rozdíl od mnohých jiných se ke svým penězům hlásí a spojovala je ten večer skutečnost, že se ocitli v jedné knížce: Milionářem v Čechách. Co to vlastně znamená být bohatým člověkem?

Na setkání nepřišli všichni. Někteří byli služebně v cizině, jeden dokonce se srdcem v nemocnici. A tak jsem těm přítomným položil tři otázky:

1. Vzpomenete si na den, kdy jste vydělal první milion, a co pro vás tato částka znamenala v dětství?

2. Kolik činí vaše osobní režie za měsíc?

3. Kolik máte právě u sebe?

Yvetta Ajchlerová

1. Tak to nevím. Moc dlouho to není, protože hodně investuji, snažím se rozšiřovat své dvě firmy. Peníze hned vracím do

oběhu, do nákupu zboží. Já jsem ho snad ani nikdy neměla v ruce. Milion a dětství? Něco z filmu a podobně.
2. Tak asi deset tisíc.
3. Ani korunu. Mám tady manžela.

Oldřich Vlček
Virtuosi di Praga
1. Já jsem ho samozřejmě nevydělal. Vydělala ho firma. vyděláte milion, ale je v tom spousta nákladů. Je to zvláštní číslo, protože jsem byl zvyklý mít těch nul o dvě, spíše o tři méně. Je pravda, že na hodně peněz si člověk zvyká velice rychle. Mnoho lidí si ovšem myslí, že když firma vydělá milion, tak jsou ty peníze vaše a můžete si s nimi dělat, co chcete. Ale peníze podléhají nějakým zákonům, pravidlům! Je strašně krásné, pracujete-li se ziskem, a když pracujete tak, že zisk můžete investovat do něčeho, co přináší užitek více lidem než jenom jedné osobě. To je podstata smyslu podnikání. Jako kluk jsem o milionu nepřemýšlel. V padesátých letech tu určitě milionáři byli, ale nedávalo se to najevo.
2. Takhle - pokud mám osobní režii pětadvacet tisíc, musím vydělat aspoň dvacet šest. To je pravidlo a zatím se mi daří. Nejhorší je, když je to naopak. Deset tisíc projezdím v benzinu.
3. Dnes jsem byl v bance, protože zítra jedeme do Německa, takže to vím přesně. Ale obvykle mívám tak tři tisíce korun.

Martin Michal
Terrex
1. Tak to si nevzpomenu, protože můj první den podnikání začal tím, že jsem si půjčil sto padesát milionů. Na den, kdy jsem si vydělal svůj první milion, tak to si opravdu nevzpomínám. Dodnes musím ty miliony splácet. Vím, že to byla částka, kterou jsem nikdy neviděl pohromadě a abych byl upřímný, dodnes ji nevidím.
2. Vzhledem k tomu, že žiji sám, protože jsem se rozvedl, a jsem odkázaný na svépomoc a umím si ohřát maximálně vajíčka nebo párek, tak je ta režie hodně, hodně vysoká.
3. Padesát šedesát tisíc.

Jan Kanzelsberger
knihkupec
1. To je slovo, které mi moc nesedí. Milion je totiž něco, co je záležitostí firmy, a ne vaše osobní. Já jsem býval vedoucím velkého knihkupectví už dříve, na Václavském náměstí, a tam se měsíčně prodalo za hodně. Před rokem 1989 tak dvacet milionů ročně, což bylo na tehdejší dobu dost. Na milion vlastní firmy si nějak nevzpomínám. To jsou peníze, které se neustále pohybují z jedné kolonky do druhé. Jeden milion není žádná magická suma. Něco jiného je, když ho máte v šuplíku a víte, že je váš. Já jsem měl v ruce fyzicky už několik milionů najednou. Ono to není nic moc jako množství bankovek.
A pro kluka milion? To bylo krásné magično! Přiznávám, že jsem začínal jako malý obchodník a sto tisíc pro mne znamenalo moc. Ale firma šla nahoru rychle a s ní i ty cifry.
2. Bude to znít hloupě, ale nepočítám to. Vydělávám tolik, abych mohl uspokojovat své potřeby, a nejsou nijak přehnané. Když se mi něco líbí, tak si to koupím, ale na monstrózní záležitosti si nepotrpím. Dobré jídlo, oblečení, sem tam nóbl

kulturu, lístek stojí několik set korun.
3. Vím, asi osm tisíc korun. Normálně nosím kolem těch deseti tisíc.

Dušan Lanciger
Inform katalog

1. Pohromadě, fyzicky, jsem ho snad ještě nikdy neviděl. Na ten den, kdy se na kontě firmy milion objevil, si moc nevzpomínám a ani na mé soukromé konto. Co se týká firmy, tak to bylo hned v prvním roce podnikání, a co se soukromého konta týká, tak to není minulost propastně vzdálená. Většinu peněz firmy jsem investoval do firmy. Vzpomínám si, že jsme ve firmě oslavovali, když nás bylo asi pět a měli jsme tři miliony na kontě. To jsme oslavovali, protože to bylo velice potěšující. Uvažovali jsme, co s tím vším uděláme. Oslava skončila příjemně. Pak jsme ale zjistili, že náklady na další rozvoj firmy budou daleko větší, takže se nám ta částka už nezdála tak růžová. Když jsme v roce 1990 začínali, mysleli jsme si, že musíme první rok vydělat aspoň dvacet milionů. Poznali jsme, že je to mnohem těžší. Jako pro malého kluka milion znamenal doživotní zajištění. Milion ovšem není dnes to správné slovo. Milionář je každý, kdo má dům.
2. Těch dvacet třicet tisíc.
3. Platím většinou kartami, takže několik malo tisíc. Moc to nebude. Dva, možná.

A druhý den jsme se v pražských ulicích vyptávali, co si lidé představují při slově "milionář" ...

"Něco, co v životě neuvidím. Takové peníze ..."
prodavačka

"Sebe!"
podnikatel v pohostinství

"Představím si milionáře, jaké má to slovo zvuk? To je individuální. Já vím, co byste rád slyšel! Hovořit na tohle téma mě nebaví. Je to případ od případu. Přestože já milion nemám, znám lidi kolem sebe a jsou to lidé šikovní."
prodavačka v prodejně broušeného skla

"Milion? To dneska nic moc není. Ale já bych ho potřeboval! Pokud to takový člověk vykšeftoval (získal) v pochybných obchodech, tak nic moc."
městský policista

"Tak to jsou šťastní lidé! Já nemám štěstí. Já když si koupím trpaslíka, tak mi do rána vyroste. Už jich je u nás, myslím milionářů, dost. Byli už dřív, ale nebyli vidět. No, normálně nabytý peníze to asi nebudou."
paní kupující los - kuchařka

"Někdo, kdo ví, co dělat s penězi, a někdy ten, kdo sice peníze má, ale neví co s nimi. Ke štěstí to patří jen někdy."
pracovník reklamní agentury

"Hodně peněz má. Pověst mají myslím dost špatnou."
taxikář

"Nic!"
důchodkyně

"Bohatý člověk, který si může dovolit všechno. To slovo ve mně vyvolává záporné pocity. Protože ten člověk má něco, co já nikdy mít nebudu."

pracovnice pojišťovny

"Milionář? Jo, to je dobré..." *architekt z Ukrajiny*

"Prachatej (correct Czech prachatý chlap)! Co si může něco dovolit. Pro chudý (correct Czech chudé) má tohle slovo asi špatnej (correct Czech špatný) zvuk." *hlídač před bankou*

"Dneska milion není nic!" *prodavač v autosalonu*

LEKCE 10

SKLÁŘSTVÍ
ve Světlé nad Sázavou

Sklářství vždy k životu potřebovalo dostatek surovin, především písek a dřevo. To vše nabízela Českomoravská vrchovina v dostatečném množství. Není proto divu, že se tu skláři objevili poměrně záhy. Vůbec první dochovaná zmínka o českém sklářství v písemných pramenech se váže právě k tomuto území. V kronice se uvádí, že opat Sázavského kláštera uměl v polovině 12. století zhotovovat mnohobarevné vitráže.

Další písemné zprávy z Českomoravské vrchoviny o sklárnách jsou ze 14. století. Zmiňuje se nich ve Skelné nad Sázavou v křižanovském panství a stejná obec v panství Žďár nad Sázavou. V počátkách byly odkryty zbytky sklářské pece z 15. století. Nečetné zmínky jsou i ze 16. století.

Po třicetileté válce došlo na evropských trzích k zásadnímu přelomu v pohledu na sklo. Místo starého benátského skla malovaného emailem rostla obliba čirého křišťálového skla, zdobeného rytím. Právě tomuto druhu rafinování plně odpovídalo surovinové zázemí českých skláren, stejně jako schopnost českých sklářů.

Od přelomu 17. a 18. století procházelo sklářství na Českomoravské vrchovině obdobím své největší prosperity v minulosti. Přicházeli sem zkušení skláři ze severních Čech i Šumavy, protože právě zde nalézali nejlepší podmínky pro svou práci.

První ránu prosperitě sklářství na vrchovině přinesla polovina 18. století, kdy došlo k poklesu zahraničního obchodu, na který bylo české sklářství vždy orientováno. Odbytová krize vyvrcholila v 60. letech 18. století. V okolí Světlé nad Sázavou zanikla většina malých podniků.

Koncem 18. století některé zaniklé podniky obnovily provoz a byly postaveny také nové hutě, ale bývalého významu místní sklářství už dosáhnout nemohlo. Navíc bylo přerušeno na přelomu 18. a 19. století napoleonskými válkami, které přinesly další ztráty ve vývozu českého skla.

Po celou dobu první poloviny 19. století se podniky v okolí Světlé nad Sázavou zmítaly v problémech, byly to jednak spory o dřevo a pak také konkurence anglického broušeného olovnatého křišťálu.

Teprve průmyslové změny v polovině 19. století otevřely novou kapitolu prosperity místního sklářství. Zahájení provozu na železnici r. 1871 umožnilo rychlý přechod od vytápění sklářských pecí dřevem na uhlí a současně zavedení plynových generátorů a tím zvýšení výkonnosti pecí. Pomalu zanikaly hutě, které nedokázaly přejít na novou technologii. Současně vznikl tou dobou moderní výrobní komplex soustředěný kolem podniku v Josefodole, který stál na počátku nové tradice navazující na sklářskou produkci v této části Českomoravské vrchoviny.

Roku 1861 koupil Josef Schreiber, syn vídeňského obchodníka, papírnu, kterou přestavěl na brusírnu a pojmenoval ji po sobě - Josefodol. Josef Schreiber nebyl

sklář, ale obchodník. Jako podnikatel představoval mimořádnou osobnost. Měl cit pro perspektivní novinky a schopné spolupracovníky. Právě díky těmto vlastnostem vybudoval komplex 13 sklářských závodů rozmístěných po celém Rakousku-Uhersku.

I když české sklo slavilo na zahraničních trzích stále úspěchy, muselo se potýkat s konkurencí. První odbytové potíže nastaly v roce 1924. Po krátké konjunktuře následoval s velkou hospodářskou krizí v letech 1929 až 1933 prudký pokles. Její následky dozívaly až do druhé světové války a podnik se už úplně nevzpamatoval. V roce 1935 byl podnik nucen zastavit výrobu a nakonec v roce 1937 byla společnost nucena vyhlásit bankrot. Jednotlivé podniky koupili různí majitelé, kteří dokázali situaci stabilizovat, ale prosperita byla přerušena druhou světovou válkou.

V říjnu 1945 došlo dekretem prezidenta republiky k zestátnění. Národní podnik Sklárny a brusírny Bohemia měly v době svého založení 7 provozů a zaměstnávaly 634 pracovníků. Podnik se orientoval na výrobu a zušlechťování především olovnatého a sodnodraselného křišťálu. Provozy byly zastaralé a dalo velkou práci, aby se výroba udržela na vysoké úrovni, také současně nastaly problémy s odbytem.

Zlepšené hospodářské podmínky (koncem 50. letech a v 60. letech) umožnily investovat značné prostředky do modernizace. V roce 1965 byly založeny sklárny Bohemia, národní podnik Poděbrady. Na začátku 70. let vznikl nový velký závod ve Světlé nad Sázavou a se zahájením tohoto nového provozu zanikla výroba v malých provozech v okolí.

Změny nastaly v 90. letech, kdy se jako samostatný vydělil ze svazku ostaních podniků státní podnik Sklo Bohemia ve Světlé nad Sázavou. V sortimentu zůstala tradiční výroba broušeného olovnatého křišťálu, ale i s moderní automatickou výrobou.

V současné době je centrem této tradiční výroby Sklo Bohemia, akciová společnost, založená v roce 1994, která je živou tradicí, činorodou současností a perspektivní budoucností.

Rozhovor

-Jana	Co to máš za krabice?
-Markéta	Ale Irena, naše kolegyně z práce se příští měsíc vdává, tak jsem jí byla koupit svatební dar.
-Jana	Co to je, že jsem tak zvědavá?
-Markéta	Broušené sklenice, jedny malé na likér a jedny velké na víno, ale obojí jsou stejné, mají stejný dekor.

-Jana	Broušené sklo je hezký svatební dar. Ale co je u vás nového? Slyšela jsem, že jste si koupili nové auto. Nějaké zahraniční?
-Markéta	Muž už dlouho toužil po autě. To víš, to je sen každého mužského. Koupili jsme nový model škodovky - Škoda Felicia.
-Jana	Hm, to je hezké auto, ale drahé.
-Markéta	Když porovnáš cenu škodovky s cenou aut, která se sem dovážejí, tak to není až tak drahé auto.
-Jana	To je pravda. A máte české auto s dlouhou tradicí. Víš, že tady mladoboleslavská továrna vyráběla původně kola, potom motocykly a nakonec auta.
-Markéta	Myslím, že se ta firma jmenovala Laurin a Klement, ne?
-Jana	Ano.
-Markéta	Ty máš na sobě tak hezký kostým, hlavně ta barva se mi líbí. Nějaký cizí?
-Jana	Vůbec ne. Od jedné české firmy. Jsem ráda, že si myslíš, že je to nějaký cizí výrobek. Více lidí si to myslí. Je dobře, že české výrobky přestáváme odlišovat, myslím jejich vzhled a kvalitu, od zahraničních. Vždyť jsme zemí s dlouhou průmyslovou tradicí.
-Markéta	Když jsi takovým zastáncem českého zboží, poraď mi, jaký dárek mám koupit své tetě. Přijede nás v létě navštívit a oslaví s námi své narozeniny. Žije už mnoho let v Americe.
-Jana	Já bych jí koupila české granáty. Může to být prsten, náramek nebo náhrdelník. Jestli nosí náušnice, potom náušnice.
-Markéta	Jednu prodejnu GRANÁT mám hned vedle své kanceláře. Tam se určitě podívám. To není špatný nápad, děkuju, Jano.
-Jana	To se bude určitě líbit a už jsem viděla hodně cizinců kupovat granátové šperky. Samozřejmě můžeš koupit něco broušeného, ale to je potom větší krabice a už ne tak praktická pro cestování. A co tetě ukážete?
-Markéta	Máme auto, tak budeme cestovat. Chtěli bychom jí ukázat Moravu. Pojedeme do Rožnova pod Radhoštěm, kde je moc zajímavé muzeum a pak taky na sever do Jeseníků a na, konec na jih Brna a okolí, Moravský kras a také Znojmo a okolí.
-Jana	Přijede začátkem léta, nebo až na konci?
-Markéta	Ještě přesně nevíme, ale možná až koncem léta.
-Jana	Potom na jižní Moravě zažijete vinobraní.
-Markéta	Tak to bude opravdu nabitý program.
-Jana	Tak se měj a ahoj.
-Markéta	Jsem ráda, že jsem tě potkala. Ahoj.

A ted' mluvíme my!

Cvičení 1
Přečtěte si text Sklářství a pak odpovídejte na následující otázky:

1. Co je nutné pro výrobu skla?
2. Co uvádí první zmínka o českém sklářství?
3. Ze kterého století jsou zbytky sklářské pece nalezené v této oblasti?
4. Čím se liší staré benátské sklo a český křišťál?
5. Kdy v minulosti dosáhlo české sklářství největší prosperity?
6. Kdy a proč zanikla většina sklářských podniků ve Světlé nad Sázavou?
7. Co přerušilo provoz českého sklářství koncem 18. století?
8. S kterými problémy se potýkalo sázavské sklářství v první polovině 19.století?
9. Jaké změny přineslo zahájení provozu na železnici?
10. Co udělal Josef Schreiber pro sklářství?

Cvičení 2
Dole jsou uvedena data z textu Sklářství. Přečtěte je nahlas a pak je vyhledejte v textu. Udělejte si poznámky o tom, co důležitého se pro sklářství v těchto letech vykonalo. Uspořádejte diskusi o novodobých dějinách skláren ve Světlé nad Sázavou na základě těchto informací.

1. 1924______________________________
2. 1929-1933______________________________
3. 1935______________________________
4. 1937______________________________
5. Říjen 1945______________________________
6. 50/60______________________________
7. 1965______________________________
8. 70. léta______________________________
9. 90. léta______________________________
10. 1994______________________________

Cvičení 3
Přečtěte si následující inzerát a pak napiště svůj vlastní, např. na pivo, auto, becherovku, nebo jakýkoli jiný český výrobek.

Sklo BOHEMIA, a.s.
Světlá nad Sázavou
KVALITA, TRADICE, DOKONALÁ RUČNÍ PRÁCE
ČESKÝ BROUŠENÝ KŘIŠŤÁL ŠPERK V KAŽDÉM PROSTŘEDÍ

Srdečně vás zveme k návštěvě našich prodejen, kde se seznámíte s křehkou krásou českého křišťálu. V široké škále výrobků zde určitě najdete ten, který bude vyhovovat vašemu vkusu, i ten, který darujete pro radost svým přátelům. Naše prodejny jsou tu pro vás.

____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 4

Vyberte si jednoho člena ze své skupiny, který bude hrát roli ředitele velkého a důležitého podniku. Pak uspořádejte tiskovou konferenci. Připravte si co nejvíce otázek.

1. ____
2. ____
3. ____
4. ____
5. ____
6. ____
7. ____
8. ____
9. ____
10. ____

Cvičení 5

Rozhodněte, jaký dárek koupíte ženě a jaký muži:

k svátku
k narozeninám
k maturitě
k promoci
k Vánocům
k svatbě
k narození dítěte
k novému bytu

Cvičení 6
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel v obchodním domě Kotva. Oba se snaží koupit vhodný dárek pro svoji rodinu.

A. ______________________________

B. ______________________________

A. ______________________________

B. ______________________________

A. ______________________________

B. ______________________________

A. ______________________________

B. ______________________________

Cvičení 7
Ať dvojice přečtou nahlas dialog v této lekci a pak následující věty. Rozhodněte, která věta popisuje Janu a která Markétu:

1. Má na sobě hezký kostým.
   Jana/Markéta
2. Je pozvána na svatbu.
   Jana/Markéta
3. Koupila si nové auto.
   Jana/Markéta
4. Má tetu v Americe.
   Jana/Markéta
5. Ví hodně o mladoboleslavské továrně.
   Jana/Markéta
6. Pracuje vedle prodejny GRANÁT.
   Jana/Markéta
7. Bude cestovat po Moravě.
   Jana/Markéta

Cvičení 8
Zařaďte následující fráze do odpovídajících tabulek:

1. Jsem ti velmi vděčná.
2. Byla byste tak laskava a ukázala mi to?
3. Za málo.
4. Je mi to líto.
5. Mohu tě o něco požádat?

6. Děkuji mnohokrát.
7. Omluvte mě.
8. Nezlobte se.
9. Mám k tobě prosbu.
10. Buď tak hodná a dej mi to.
11. Není zač.
12. Odpusťte mi.
13. Rádo se stalo.
14. Prosím tě.
15. Nic se nestalo.

Omluva	*Prosba*	*Poděkování*

Cvičení 9
Tvořte minidialogy s použitím následujících frází.

Blahopřeji.
Šťastnou cestu.
Hodně zdraví.
Gratuluji.
Všechno nejlepší.
Hezkou zábavu.
Srdečné blahopřání.
Dobrou chuť.
Až do dna.
Hodně úspěchů.
Šťastné a veselé svátky.

Cvičení 10
Popište svým kamarádům nějakou legrační splolečenskou událost.

Gramatika

Reflexive Passive Voice

The reflexive passive voice in Czech expresses the duration of an action. Therefore tends to be used with imperfective verbs. Note also that it occures only when the subject is a thing.

Sklo **se vyrábí** ve Světlé nad Sázavou.
Glass is manufactured in Světlá nad Sázavou.

Sklo **se vyrábělo** na vysočině už ve 12. století.
Glass was manufacture in the highlands as early as in the twelfth century.

Sklo **se** jistě **bude prodávat**.
The glass will definitely sell.

Jistě **by se vyrábělo** více skla, **kdyby bylo k dispozici** lepší zařízení.
More glass would have been manufactured earlier if better equipment had been available.

Musí se vyrábět efektivněji.
It must be produced more efficiently.

Compound Passive Voice

The compound Passive Voice expresses the result of an action and. therefore, tends to be used with perfective verbs. It is formed by the verb **být** and the past participle. The past participle is formed as follows:

Infinitive Ending	*Past Participle Ending*	
at/-át, -ovat	**-án/-ován**	prodat - prodán *sold*
-et, -it and type nést	**-en**	vynést - vynesen *carried out*
-ít	**-it**	vypít - vypit
-nout	**-nut**	prominout - prominut *forgiven*

Note the following consonantal alternation for infinitives in **-it** and **-et**:

t > c	platit - placen *paid*
d > z	probudit - probuzen *awaken*
s > š	zkusit - zkušen *experienced*
z > ž	mrazit - mražen *frozen*
sl > šl	rozmyslit - rozmyslen *thought*
st > št	vyhostit vyhoštěn *thrown out of a place*

Puding je udělá**n**.	*The pudding is made*
Polévka je udělán**a**.	*The soup is made*
Jídlo je udělán**o**.	*The food is made*
Brambory jsou udělán**y**.	*The potatoes are made*

Čaj je vypit.	*The tea is drunk*
Káva je vypita,	*The coffie is drunk*
Mléko je vypito.	*The milk is drunk*
Nápoje jsou vypity.	*The drinks are duank*

Váza **je vyrobena**	*The vase is produced.*
Váza **bude vyrobena**	*The vase will be produced.*
Váza **byla vyrobena**	*The vase was produced.*
Váza **musí být vyrobena**	*The vase must be made.*
Váza **by byla vyrobena**.	*The vase would be made.*

Verbal Nouns

Verbal nouns are formed from the **n/-t form + -í** and decline like **náměstí**.

plnit	plněn	**plnění slibu**	*keeping the promise*
vyplnit	vyplněn	**vyplnění plánu**	*fulfilling the plan*
kupovat	kupován	**kupování knih**	*buying books*

Active Participle

Participle appear only in the written language. Although you will not use them actively, you need to recognize them. They express an action accompanying another action and performed by the same subject with which they agree in gender and number.

The Imperfective Participle

The present imperfective participle is formed from the present tense of third person plural imperfective verbs. Verbs ending in **-í** take **-e** in the masculine singular, **íc** in the feminine and neuter singular and **-íce** in the plural of all genders; verbs ending in **-ou** take **-a** in the masculine singular, **-ouc** in the feminine and neuter singular and **-ouce** in the plural of all genders;

dělat:	oni dělají:	**dělaje, dělajíc, dělajíce**	*while doing*
číst:	oni čtou:	**čta, čtouc, čtouce**	*while reading*

Čta knihu, hlasitě se smál. *While reading the book he laughed loudly.*

The most important exception is the verb **být**, which has forms **jsa, jsouc, jsouce**.

The Perfective Participle

The perfective participle is formed from the **-l** participle of perfective verbs. Verbs with a vowel preceding the **-l** drop the **-l** and add **-v** in the masculine singular, **-vši** in the feminine and neuter singular, and **-vše** in the plural of all genders.

Verbs with a consonant preceding the **-l** drop the **-l** and add no ending in the masculine singular, **-ši** in the feminine and neuter singular, and **-še** in the plural of all genders.

udělat:	udělal	**udělav, udělavši, udělavše**	*having done*
přinést:	přinesl	**přines, přinesši, přinesše**	*having brought*

Udělavši úlohu, lehla si. *Having done the assignment, she lay down.*

Note that the participle can be replaced by using various construction

Vrátivše se pustili se do jídla.
Having returned, they immediately started to eat
Když se vrátili, hned se pustili do jídla.
Vrátili se a hned se pustili do jídla

Čta knihu hlasitě se smál.
While reading the book he laughed loudly.
Četl knihu a hlasitě se smál
Při čtení knihy se hlasitě smál.

The Absolute Participle

Certain participial forms have become prepositions or adverbs and no longer agree withe the subject of the sentence

vyjma koho co	*excluding*
počínaje kým, čím	*starting with*
nehledě/nehledíc ke komu čemu	*regardless off*
počítaje, koho co	*including*
soudě/soudíc koho, co	*judging by*
konče/končíc kým, čím	*ending with*
tak říkajíc	*so to speak*
takřka, skoro	*nearly*
vleže	*while lying*
vsedě	*while sitting*
chtě nechtě	*willy, whether one likes it or not*

Počinaje dněškkem obchod bude zavřen.
Starting today the shop will be closed.
Byli **takřka** sami.
They were all but alone.

CVIČENÍ 1
Vyjádřete reflexivním pasivem:
Vzor: Stavěli tu sklárnu, když jsem tam byl.
Ta sklárna **se stavěla**, když jsem tam byl.

1. Na vysočině vyrábějí sklo už několik století.

2. Tu vázu brousí ručně.

3. Odkud dovážejí písek na výrobu skla?

4. Prohloubily odbytové potíže.

5. Dobře prodávají křišťálové sklo.

6. Budou měnit dekory na jednotlivých výrobcích.

7. S velkou námahou udrželi výrobu na stávající úrovni.

8. Zlepšili hospodářské podmínky.

9. Orientovali podnik na výrobu a zušlechťování křišťálu.

10. Soustředili moderní výrobní komplex kolem podniku v Josefodole.

CVIČENÍ 2

Vyjádřete složeným pasivem:

Vzor: Převedli zaměstanace do nového podniku.
Zaměstnanci **byli převedeni** do nového podniku.

1. Odkryli zbytky sklářské pece.

2. Orientovali české sklářství na zahraniční obchod.

3. Koncem 18. století postavili nové hutě.

4. V roce 1965 založili sklárny Bohemia.

5. Dochovali první výrobky té sklárny.

___

6. Otevřeli nové prodejny na celém území České republiky.

___

7. Kde by mohli vyrobit sklenice na zakázku.?

___

8. Exportovali by sklo také do USA?

___

9. Mohli vystavit své výrobky také na té výstavě ve Washingtonu.

___

10. Provoz na železnici obnoví už začátkem příštího týdne.

___

CVIČENÍ 3

Vyjádřete složeným pasivem, původce děje.

Vzor: Josef Schreiber koupil ten podnik.
Ten podnik **byl koupen** Josefem Schreiberem.

1. Napoleonské války přerušily rozvoj sklářství

___

2. Nový majitel vybudoval komplex 13 sklářských závodů po celém Rakousku-Uhersku.

___

3. Druhá světová válka přerušila prosperitu sklářské výroby.

___

4. Teprve průmyslové změny v polovině 19. století otevřely novou kapitolu prosperity místního sklářství.

___

5. Čeští skláři vyrobili tyto broušené vázy.

___

6. Dekret prezidenta republiky rozhodl o zestátnění skláren.

___

7. Manželé Novákovi nás pozvali na vysočinu.

___

8. Josef Schreiber přestavěl papírnu na brusírnu.

___

9. Jednotlivé podniky koupili různí majitelé.

10. Bankrot vyhlásilo několik společností najednou.

CVIČENÍ 4

Utvořte verbální substantivum a přestylizujte souvětí:

Vzor: Zahájili provoz na železnici a to přineslo mnohé změny.
Zahájení provozu na železnici přineslo mnohé změny.

1. Podnik se orientoval na výrobu a také zušlechťoval broušený křišťál.

2. Dalo velkou práci udržet výrobu na stávající úrovni.

3. Rozšířili výrobu a to přineslo nové pracovní příležitosti.

4. Pronikli na zahraniční trh, a to jim přineslo velký zisk.

5. Ti, co vedli závod, se rozhodli, že rozšíří výrobu.

6. Bylo správné, že se rozhodli.

7. Přenesli výrobu do nového závodu a to jim poskytlo nové možnosti.

8. Propojili větší města a získali tak základní síť.

9. Když nakupovala, vždycky potřebovala někoho s sebou.

10. Až budete přestupovat, nebudete mít moc času.

CVIČENÍ 5

Přechodníky vyjádřete celou větou:

Vzor: Pracujíc si hlasitě zpívala.
Při práci si hlasitě zpívala.

1. Vrátivše se dříve, příjemně nás překvapili.

2. Kupujíc byt, musela si nějaké peníze vypůjčit.

3. Prohlížejíce si všechny ty krásné obrazy ani nedýchali.

4. Vida, že máme hodně práce, rychle odešla.

5. Píše ten dopis stále se dívá kolem.

6. Jsouc myto dítě plakalo.

7. Uslyševši tu zprávu omdlela.

8. Byvši umyto dítě rychle usnulo.

9. Podívav se na teploměr byl překvapen, jak velká je zima.

10. Jedouce tu specialitu netvářili se nadšeně.

CVIČENÍ 6

Utvořte přechodníky

Vzor: Když si četla ten dopis, zbledla.
Čtouc ten dopis, zbledla.

1. Když to dítě bylo voláno, neozvalo se.

2. Když tu knihu kupoval, nevěděl, že ji dostane jako dárek.

3. Při hraní tenisu neviděl, neslyšel.

4. Když rozdělal to auto, nevěděl, jak ho dát dohromady.

5. Když vařila večeři, zpívala si.

____

6. Při práci zapomněla na čas.

____

7. Když byla nemocná, nemohla se zúčastnit té soutěže.

____

8. Když byl tázán, velmi nejistě odpovídal.

____

9. Když byla převezena do nemocnice, byla okamžitě operována.

____

10. Byli tak soustředěni na práci, že nás neslyšeli vejít.

____

CVIČENÍ 7

Použijte synonyma ve formě absolutního přechodníku.

Vzor: vyjma Byli tam všichni kromě Aleny.
Byli tam všichni **vyjma** Aleny.

1. Když vyjmeme jeho příspěvek, byly všechny ohlasy kladné.

____

2. Od zítřka se má pomalu oteplovat.

____

3. Ať chci nebo nechci, musím to nádobí umýt.

____

4. Bez ohledu na počasí pojedeme v sobotu na výlet.

____

5. Skoro nevěděla, co má říct.

____

6. Dělali jsme některé cviky, když jsme seděli a leželi.

____

7. Jak se říká, je to ožehavý problém.

____

8. Včetně nových návodů bylo na výstavě 70 druhů broušených výrobků.

____

9. Když posuzujeme (soudíme) jeho výkony, patřil mezi nejlepší.

____

10. Přišel skoro v poslední minutě.

____

CVIČENÍ 8

Dokončete následující věty:

1. První zmínka se váže _______________
2. Zmiňuje se _______________
3. Nemohlo se dosáhnout _______________
4. Bylo rozhodnuto _______________
5. Bylo domluveno _______________
6. Bylo navrženo _______________
7. Muselo se to _______________
8. Mohlo by se to _______________
9. _______ se vaří _______________
10. Bylo řečeno _______________

CVIČENÍ 9

Řekněte v pasivu (můžete použít reflexní i opisné pasivum):

Vzor: Celá třída přečetla tuto knihu.
Tato kniha **byla přečtena** celou třídou.

1. Sklo na vysočině vyráběli už ve 12. století.

____

2. Museli dopravovat materiál z daleka.

____

3. Archeologové odkryli zbytky sklářské pece z 15. století.

____

4. Vždy orientovali české sklářství na export.

____

5. Lidé často kupují broušené sklo jako svatební dar.

____

6. Lidé kupují česká auta.

____

7. Zlepšili jakost i vzhled českých výrobků.

____

8. Zvýšili výkonnost pecí.

____

9. Rozvinuli tuto tradici.

____

10. I dnes české sklo dobře prodávají.

____

CVIČENÍ 10
Doplňte výrazy z úvodního textu a také z rozhovoru:

sklo, oslaví, prosperity, přelomu, budeme cestovat, změny, poklesu, krabice, objevili, ránu, procházelo, k životu, trzích, svtební dar, místního, dostatek, obchodu, kapitolu, přelomu, přinesla, divu, Českomoravské, otevřely,

1. Sklářství vždy .... potřebovalo .... surovin.
2. Není ....že se tu skláři .... poměrně záhy.
3. Po třicetileté válce došlo na evropských .... k zásadnímu .... v pohledu na ....
4. Od .... 17. a 18. století .... sklářství na .... vrchovině obdobím své největší ....
5. První .... prosperitě sklářství na vrchovině .... polovina 18. století, kdy došlo k .... zahraničního ....
6. Teprve průmyslové .... v polovině 19. století .... novou .... prosperity .... sklářství.
7. Co to máš za ....?
8. .... s námi své narozeniny.
9. Irena se vdává, koupila jsem jí ....
10. Potom .... po jižní Moravě.

Doplňkové čtení

Co je INTERNET?

INTERNET - největší demokracie světa

Zpráva z tisku: Rolling Stones uskutečnili při turné do USA první přímý přenos rockového koncertu prostřednictvím počítačové sítě Internet. Ohlasy na experiment byly podle londýnského listu The Times smíšené. Vědci a počítačoví nadšenci označili přenos za technologický průlom. Fanoušci si však stěžovali na špatnou kvalitu přenášeného zvuku a nejasný obraz velikosti pohlednice. Jeden z expertů přirovnal sledování koncertu Rolling Stones na počítači k poslechu alba po telefonu. Podle The Times je na světě jen asi 225 počítačů, které mají vybavení a telefonní spojení nutné pro tento druh přenosů. Multimediální skupina Thinking Pictures a počítačová společnost Sun Microsystem, které vysílání zorganizovaly a financovaly, trvají na tom, že přes některé problémy s interaktivním přenosem dat byl koncert skupiny Rolling Stones zásadním krokem vstříc počítačově živě přenášené zábavě.

CO JE INTERNET?

Nejfantastičtější fantazie. Největší a se svými službami nejdokonalejší počítačová síť světa. Propojuje všechny kontinenty a téměř všechny země. Je to věc, kvůli níž mnoho počítačových mágů neopustí vysokoškolské prostředí, kde se hrbí před blikajícím monitorem za mrzký asistentský peníz a nepřejdou k renomované zahraniční firmě, kde by si vydělali mnohem více peněz. Proč? Neměli by tam svoji lásku - INTERNET.

Trocha historie nikoho nezabije. Takže:

Vláda USA s úmyslem urychlit vývoj svého obranného raketového deštníku šla tak daleko, že počítačovou síť Pentagonu dala k dispozici všem univerzitám a výzkumným institucím v USA. Stále výraznější tání studené války mělo za následek propojování dalších univerzit a vědeckých pracovišť i z jiných zemí světa. Tak vznikl INTERNET. Z něj a do něj začaly proudit nejrůznější informace vědeckého charakteru, dopisy, a také pornografie. INTERNET totiž od svého vzniku nezná cenzuru, je největší demokracií světa.

Američtí novináři působící v Praze (a znající problémy našich spojů) jsou bez INTERNETU, jak říkají, jako bez rukou. Pomocí elekronické pošty jsou bez problémů ve spojení s mateřskými redakcemi.

Z Fakulty sociálních věd, kde studují mladí novináři, je zasílán do celého světa v češtině a v angličtině elektronický týdeník Carolina. Má desítky tisíc odběratelů a zahraniční vysílání Českého rozhlasu se nesmí zlobit, když řeknu, že INTERNET je médium daleko účelnější. Netrpí atmosférickými problémy.

Chvála Caroliny z dopisů odběratelů je jednoznačná.

V USA v místních sítích INTERNETU paralelně elektronicky vycházejí mnohé noviny a časopisy, aniž se přitom sníží jejich tiskový náklad. Výhodou, zejména u deníků, je, že články můžete mít okamžitě po tom, co se odevzdají ke grafickému zpracování.

INTERNET, tato síť sítí odpovídala technickým požadavkům. Její kouzlo spočívá v tom, že dokáže propojit jednotlivé lokální sítě. Tak se tehdy ještě Československo ocitlo nejen na cestě do Evropy, ale přes INTERNET i na dálnici do světa. Nastal okamžik navrhnout název, a tak vznikl CESNET, název sítě České republiky (Czech Education and Scientific Network).

INTERNET leží a padá s kvalitou a cenou za pronájem spojů. Jaká je tedy ekonomická stránka věci? Již v začátcích se ukázalo, že monopolní postavení Euro-Telu vede k drastickým cenám. Proto naši "vysokoškoláci" přišli s projektem vlastní sítě, na kterou jsou peníze z Evropské unie - z programu rozvoje PHARE. Svůj díl dává Ministerstvo školství. Vše dohromady vyšlo na 20 milionů korun. INTERNET dostal licenci pouze na soukromou datovou síť. V praxi to znamená, že jde o uzavřený systém. Při dobře známých finančních možnostech českého školství se Cesnetu podařilo vytvořit obdivuhodné dílo. Existuje páteřní síť propojující větší města. Vytvářejí se metropolitní sítě, například pražská akademická síť PASNET, za kterou odpovídá Karlova univerzita. Vysoké školy získaly díky INTERNETU ohromný technologický náskok.

Cesnet má už dnes spoustu zákazníků. Například pražská Škoda, která úspěšně využívá INTERNET pro své mezinárodní kontakty a vyjde jí to mnohem levněji; než kdyby to dělala pomocí telefonu a faxu. Pomocí skelných vláken položených v pražském metru propojujeme jednotlivé lokality vysokých škol - ty už jsou doslova informační dálnicí budoucnosti. Famózní INTERNET "dálnice dálnic, síť sítí" nachází svoje místo i u nás. Bude zajímavé sledovat střet impozantní myšlenky s naší zemičkou. Jaké místo v tomto duševním střetu civilizací, národů, osobností zaujmeme? Každý z nás si to bude moci vyzkoušet, a na vlastní kůži. Každý z nás, kdo se připojí do INTERNFTU, bude reprezentovat nejen sebe, ale i naši kulturu.

LEKCE 11

Vojtěch Náprstek - Čech, který přivezl do Prahy Ameriku

Pro většinu z nás je VOJTĚCH NÁPRSTEK prostě "ten, co má v Praze muzeum". Etnografické muzeum ve starém rodinném domě U Halánků na pražském Betlémském náměstí patří ke koloritu Prahy už několik generací. Vyvolává představu důstojného starce oprašujícího vycpaniny mopem. Náprstek toho však stihl udělat mnohem víc, než před sto lety (1894) zemřel.

Poslušným synem

Budoucí český vlastenec par excellence se narodil 17. dubna 1826. Otec mu zemřel, když mu bylo šest let. Vládu nad prosperujícím rodinným pivovarem a ostatním majetkem převzala matka Anna Fingerhutová. Silná a tvrdá osobnost, která dokázala podnik nejen sama vést, ale i zvelebit. Vojtu vedla k velkorysosti, ale také závislosti. Všechny Vojtovy známosti se ženami byly později sledovány matčiným přísným okem. Žádná neobstála. A matka to uměla Vojtovi dát najevo: nebyla-li spokojena, přiškrtila přísun peněz. Proto před ní Vojta vztahy, na kterých mu doopravdy záleželo, tajil. Oženil se teprve dva roky po její smrti, jako skoro padesátiletý, v roce 1875. To už patřil ve svém národě k nejznámějším osobnostem.

Vlastencem

V době, kdy Náprstek dospíval, bylo vlastenectví hnutí lidí, kteří cítili, že patří ke stejné zemi. Vlastenectví pro ně znamenalo být po všech stránkách svoji. Dnes jsme Češi často jen proto, že neumíme mluvit cizím jazykem. Tehdy však nešlo o otázku jazyka. Existovali přece německy mluvící Češi.

Názory na češství převzal Náprstek od své matky a v první polovině 40. let si je prohloubil cestami po Čechách. Od roku 1846 studoval ve Vídni a dopisoval do novin, které v Praze vydával Karel Havlíček Borovský. Tělem v Čechách, srdcem směřoval do daleka. Celý život ho neopustil zájem o orient. Básník J. Zeyer o něm napsal: "Duše jeho byla tak sestrojena, že vládl jí pouhý rozum." Věřil, že co je logické, musí být také pravda.

Revoluci roku 1848 prožil jako radikál naplno ve Vídni i v Praze. Řečnil o Rakousku jako o republice rovnoprávných národů. Na podzim toho roku byl na něho vydán zatykač. Urychlilo to jeho cestovatelské záměry. V polovině října vyplul z Hamburku do Ameriky.

Cestovatelem

Myslel si, že Amerika pro něho bude přestupní stanicí do orientu, ale uvízl tam jako Kolumbus, říká autor životopisné knihy o Náprstkovi.

Náprstek nejel do Ameriky jako dobyvatel nebo podnikatel. Předsevzal si, že bude sloužit svému lidu a národu. Pozná cizinu a bude Čechům pomáhat při prorážení cesty v Novém světě.

Do New Yorku dorazil po dvouměsíční plavbě těsně před

Vánocemi 1848. Bez euforie, tělem v Novém světě, ale duší u přátel na starém kontinentě. "První myšlenka jako včera poslední byla na domov, na hochy!" poznamenal si. A první Vánoce v Americe vypadaly takto: "Dvě roztrhané rybičky, omeleta, čaj. Připil jsem na zdraví našich doma a na zdar slovanské republiky."

Přísun matčiných peněz vyschl, proto jeho první starostí bylo najít si zaměstnání. Hledal: bílil pokoje, štípal dříví, kopal uhlí, prodával noviny i léky, zkoušel štěstí v truhlárně i v kamenolomu. Dohromady bída. Žil hlavně z toho, že rozprodával své věci.

Jako dělník nebyl Náprstek zdaleka tak čilý jako spolkař. V roce 1849 se jeho jméno objevilo mezi zakladateli Prvního československého spolku v Americe. Cílem byla hlavně pomoc přistěhovalcům. Pořádaly se ale i salony: "Vojta Náprstek hrával na piano, zpívaly se české písně, pilo a tančilo se vždy do bílého rána," líčí jejich atmosféru autobiografická kniha.

Knihkupcem

Přívalem přistěhovalců se spolek během několika let zahltil. V roce 1850 otevřel Náprstek v Milwaukee ve státě Wisconsin knihkupectví. Ve městě to byl nekonvenční čin. Z 20 tisíc obyvatel však byla téměř polovina Němců, to vzbuzovalo naději, že obchod bude prosperovat. Kromě děl starých i novodobých myslitelů nabízel dechové nástroje, parfémy, mýdla a dětské hračky.

Obchod se začal dařit - i proto, že matka konečně z Evropy začala zas platit. Tak si Náprstek mohl troufnout na vydávání novin (německých) a zabýval se plánem vydávat první český časopis. K tomu se však už nedostal.

Sběratelem

Ve stejném roce 1856 se Náprstek nadchl pro něco jiného. Zúčastnil se výpravy, která doprovázela zmocněnce vlády USA k jednání s Indiány kmene Dakota v Minnesotě. Na místě se rozhodl dát dohromady sbírku indiánského folkloru pro Národní muzeum v Praze. Mezi Čechoameričany začal organizovat sbírky na nákup knih, map a podobně. Vlastně celá jeho cesta od počátku byla jen přípravou k návratu, aby pak doma zhodnotil nabyté zkušenosti ve prospěch českého národa.

Lvem společnosti

Do Prahy, do rodného domu, se Náprstek vrátil v roce 1858. Matka dokázala vybudovat malé majetkové impérium. Dovolila Vojtovi, aby z domu vytvořil společenské centrum Prahy. V domě vznikl prvotřídní salon, kam chodila česká elita: Palacký, Purkyně, Rieger, Němcová, Erben, Neruda. Zde se zrodila myšlenka na vydávání českých Národních listů, sem chodili lidé, kteří v 60. letech minulého století zakládali české spolky (tělocvičnou jednotu Sokol, pěvecký spolek Hlahol, umělecká sdružení Svatobor a další). Sem směřovaly i osobnosti, které do Prahy přijely z ciziny - jim se stal Vojta Náprstek jakýmsi honorárním konzulem.

Feministou

Byl jedním z prvních, kdo u nás chtěli osvobodit ženu od fyzické dřiny a poskytnout jí odpovídající rozumové i mravní vzdělání. To byla v Praze novinka. Masaryk se svými nekonvenčními přednáškami o rovnosti pohlaví vystoupil na pražské univerzitě až o dvacet let později.

V roce 1866 Náprstek v Praze inspiroval vznik Amerického klubu dam. Jeho členkami byly kultivované dámy z lepších pražských rodin, které se na pravidelných schůzkách bavily o vzdělání a dobročinnosti. Poslouchaly přednášky, navštěvovaly továrny, knihovny, obrazárny i observatoře. Pořádaly výlety i mimo Prahu - Karolína Světlá, Žofie Podlipská, Eliška Krásnohorská, Charlotta Masaryková a mnoho dalších.

Mecenášem

Po návratu ze světové výstavy v Londýně v roce 1862 se Náprstek rozhodl otevřít v Praze Průmyslové muzeum. Cílem bylo propagovat technické novinky ze světa a hlásat revoluční myšlenku: Stroje ušetří čas. Později zde umístil i své etnografické sbírky.

Nadšeně psal o obecních vodovodech, které přivedou vodu až do kuchyně, hlásal zavádění plynu i elektrické osvětlení ulic. Jako jeden z prvních lidí v Praze používal telefon. Propagoval tramvaje, těsnopis, novinovou inzerci, mecenášství bohatých lidí. Nakonec i způsobem, jakým se nechal pohřbít, předběhl svou dobu - jako jeden z prvních u nás se nechal zpopelnit.

Vždycky na všechny strany rozevlátý. Člen městské rady, poslanec, předseda mnoha spolků a klubů (také první předseda Klubu českých turistů), organizátor Jubilejní výstavy 1891, rozhodčí veslařských a cyklistických závodů. A když měl volno, chodil do hostince U Medvídků hrát kuželky s básníkem Vrchlickým. Všechno, co ho zajímalo, zdaleka nemohl stihnout, a tak působil jako inspirátor druhých.

Po matčině smrti se stal správcem rodinného majetku. Jako dokonalému filantropovi se mu během dvaceti let peníze rozkutálely. Po jeho smrti (1. září 1894) se dokonce zjistilo, že na majetku jsou dluhy. Všechen majetek věnoval na nákup knih, na podporu krajanů v Americe i cestovatelů. Co ale zbylo, je památka.

(Autor článku cituje autora životopisné knihy o Vojtěchu Náprstkovi doc. J. Šolleho.)

Rozhovor

-Mirek	Ahoj, Petře. Jak se máš?
-Petr	Ahoj, Mirku. Mám se celkem dobře, jen jsem trochu unavený po víkendu.
-Mirek	Po víkendu unavený? Máš být odpočinutý a plný energie.
-Petr	To jo, legraci si umíš dělat. Staral jsem se o děti, protože se žena připravuje na státnici z němčiny.
-Mirek	Byli jste v Praze? Počasí bylo šeredné, pršelo.
-Petr	Ano, zůstali jsme v Praze. Nemělo cenu někam jet. To počasí bylo opravdu hrozné.
-Mirek	Co jste v Praze dělali?
-Petr	Znáš děti. Milují Indiány a všechno kolem, tak jsem je vzal do Náprstkova muzea. Ty byly nadšené. Nemohl jsem je dostat ven. Pak jsme si koupili párek v rohlíku a jeli jsme na Petřín.
-Mirek	Lanovkou? Už zase jezdí?
-Petr	Ano, lanovkou. Vím, že nejezdila, ale četl jsem ve Večerce (*Večerník Praha)*, že zase obnovili provoz. Děti mají lanovku rády, tak jsme hned vyrazili.
-Mirek	Lanovka už existuje víc než 100 let.
-Petr	Syn se mě ptal, proč tam tu lanovku postavili, ani jsem to nevěděl.
-Mirek	A jakou krásnou souvislost to má. Vojta Náprstek byl organizátorem Jubilejní výstavy v roce 1891 a právě pro tuto výstavu byla postavena lanovka a taky rozhledna na Petříně. Ta má být vlastně jednou třetinou Eiffelovy věže v Paříži. No a pak taky postavili bludiště.
-Petr	To jsem si ani neuvědomil, i když v roce 1991, když byla v Praze Jubilejní výstava, tak jsem o tom hodně četl.
-Mirek	Tehdy, v roce 1891, chtěli naši předkové ukázat, že české země nejsou zaostalou, ale naopak rozvinutou průmyslovou zemí. Ale mohlo se tam vidět i mnoho ze života tehdejších českých zemí. Ale zpátky do současnosti. Dětem se výstava v Náprstkově muzeu líbila, ne?
-Petr	To víš, jsou právě v tom věku Indiánů. Ale to není špatné. Mají takový klub, do kterého chodí, a jak začne být na jaře teplo, jezdí do přírody. Jsou venku, poznávají přírodu a hlavně se ji učí chránit.
-Mirek	To je důležité. Doufám, že příští generace budou mít k přírodě jiný vztah, že ji budou chránit.
-Petr	Ale těch ekologických problémů je tolik, že často, když o nich slyším, si nedovedu představit, co s tím, kdo je schopný je vyřešit.
-Mirek	Rozčiluje mě myšlení a jednání některých lidí, kteří v ráji přírody chtějí např. těžit vápenec.
-Petr	Ano, mnoho lidí nemá vůbec žádný vztah k přírodě. Jsem rád, že moje děti mají. Když mají v létě tábor, pomáhám

	jim ho budovat. Zavezu tam, ještě s dalšími rodiči, stany a věci pro vybudování kuchyně.
-Mirek	To si tam sami vaří?
-Petr	Je tam několik manželek, které vaří, jejich muži tábor organizují, ale děti musí pomáhat. S manželkou si myslíme, že je to dobře, naučí se mnoho důležitých věcí do života.
-Mirek	To máš pravdu, ale promiň, já už musím běžet. Pozdravuj doma. Ahoj.
-Petr	Díky. Ahoj.

A teď mluvíme my!

Cvičení 1

Přečtěte si text Vojtěch Náprstek - Čech, který přivezl do Prahy Ameriku. Proč asi byl tento článek napsán?

a. U příležitosti otevření nového Etnografického muzea.
b. Aby prohloubil česko-americké vztahy.
c. Při příležitosti stoletého výročí Náprstkovy smrti.
d. U příležitosti vydání nové knihy o Vojtěchu Náprstkovi

Cvičení 2

Přečtěte si text Vojtěch Náprstek - Čech, který přivezl do Prahy Ameriku a pak odpovídejte na otázky:

1. Kde je umístěno Etnografické muzeum v Praze?
2. Kde se narodil Vojtěch Náprstek?
3. Kdo byl nejsilnější osobností v životě V. Náprstky?
4. Proč musel Náprstek odjet do Ameriky?
5. Chtěl Náprstek bydlet v Americe?
6. Čím se tam ze začátku živil?
7. Čím se poprvé proslavil v Americe?
8. Co dělal Náprstek ve Wisconsinu?
9. Kdy začal Náprstek přemýšlet o sběratelství?
10. Jak dlouho žil Náprstek v Americe a kdy se vrátil domů?

Cvičení 3

Přečtěte si ještě jednou část textu, Vojtěch Náprstek - Čech, který přivezl do Prahy Ameriku, týkající se jeho života po návratu do Prahy. Udělejte si seznam všech Náprstkových činností a pak o nich vyprávějte.

1. Vojtěch Náprstek vytvořil společenské centrum Prahy.
2. ______
3. ______
4. ______
5. ______
6. ______
7. ______
8. ______
9. ______
10. ______
11. ______
12. ______
13. ______
14. ______
15. ______

Cvičení 4

Následující jména byla uvedena v našem textu. Kdo jsou tito známí lidé? Zeptejte se svého učitele, nebo najděte informace v encyklopedii a na jejich základě vyprávějte, co jste se dozvěděli.

1. František Palacký

______

2. Jan Evangelista Purkyně

______

3. František Ladislav Rieger

______

4. Božena Němcová

______

5. Karel Jaromír Erben

______

6. Jan Neruda

______

7. Karolína Světlá

______

8. Žofie Podlipská

______

9. Eliška Krásnohorská

____

10. Charlotta Masaryková

____

Cvičení 5
Přečtěte si rozhovor v této lekci. O čem si povídají Mirek a Petr? Vyberte správná témata.

Mirek a Petr si povídají o:

	Ano	Ne
1. o zdraví	❑	❑
2. o počasí	❑	❑
3. o dětech	❑	❑
4. o jídle	❑	❑
5. o Indiánech	❑	❑
6. o lanovce	❑	❑
7. o jubilejní výstavě	❑	❑
8. o ochraně přírody	❑	❑
9. o letním táboře	❑	❑
10.o dovolené	❑	❑

Cvičení 6
Pracujte ve dvojicích. Jeden z vás se bude snažit přesvědčit kamaráda, aby se šel podívat do muzea. Domluvte se, které muzeum by vás nejvíce zajímalo.

Národní muzeum
Etnografické muzeum
Smetanovo muzeum
Technické muzeum
Bertramka - Památník W.A. Mozarta a manželů Duškových
Muzeum hlavního města Prahy
Státní židovské muzeum
Vojenské muzeum
Historické muzeum

Cvičení 7
Rádi a často jezdíte na výlety do přírody pod stan. Řekněte svým kamarádům, kteří se teprve chystají balit, co si potřebují vzít s sebou.

Oděv	Léky	Nářadí	Výbava	Jiné

Cvičení 8
Roztřiďte následující slova a fráze do správných tabulek:

padá sníh, vedro, sníh taje, fouká vítr, mráz, horko, je mlha, bouřka, dusno, bláto, otepluje se, náledí, prší, ochlazuje se, mží, louže, přeháňky, duha, zamračeno, liják

Jaro	Léto	Podzim	Zima

Cvičení 9
Pracujte ve dvojicích. Připravte si s kamarádem rozhovor o počasí. Použijte slova z minulého cvičení.

Jak je dnes?

A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 10
Přečtěte si následující předpověď počasí. Pak si připravte předpověď na dnešek nebo na další dny podle skutečnosti.

Meteorologické hlášení
Dnes bude polojasno, postupně přibývání oblačnosti s deštěm. Noční teploty dva až šest stupňů Celsia a denní deset až patnáct.

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

Gramatika

Subordinate Clause

Subordinate clause are joined to main clauses with conjunctions or pronouns (že, kde, kdy, kdo, co, který, jaký, jenž)

Všichni věděli, že je nemocna.
Everybody knew that she was ill.

To je ten učitel, **o kterém jsem ti říkala.**
This is the theacher about whom I told you.

In when clauses **když** is used for the present and past and **až** for the future.

Když tam přichází, nikdo tam není.
When he comes no one is there.

Když přišel, nikdo tam nebyl.
When he came no one was there. (Past)

Až přijde, nikdo tam nebude.
When he comes, no one will be there.

Other commonly used conjunctions are: **jakmile, sotvaže, sotva, od té doby, dokud (= až ne), dokud ne (= až, ačkoliv).**

Jakmile začal zpívat, třída zatleskala.
As soon as he started to sing the class applauded.

Sotvaže vyšel z domu, rozpršelo se.
The moment he left home it started to rain.

Ačkoliv neměl čas, pomohl nám.
Even though he did not have time, he helped us.

Short Forms of Hard Adjectives

Czech adjectives have short forms which are used only as predicates. They generally express a temporary state and take a complement. The adjective **rád** exists only in this short form. Apart from **rád**, they are gradually disappearing from the spoken language.

Je štastný.	*He is a happy person.*
Je **štasten**, že to tak dopadlo.	*He is happy that it ended this way.*
Jsem ráda, že tě zase vidím.	*I'm happy to see you again.*

Endings for the short forms of adjectives are as follows:

Singular		
Masculine	**consonant**:	unaven, šťasten, rád
Feminine	**-a** :	unavena, šťastna, ráda
Neuter	**-o**:	unaveno, šťastno, rádo

Plural:

Masculine animate	**-i**	unaveni, šťastni, rádi
Masculine inamimate	**-y**	unaveny, šťastny, rády,
Feminine	**-y**	unaveny, šťastny, rády,
Neuter	**-a**	unavena, šťastna, ráda

The most frequently used short adjectives are:

hotov	ready
jist (čím)	sure (of something)
laskav	kind
mlád	young
ochoten	willing
podoben (komu, čemu)	similar (to somebody, something)
schopen (čeho)	capable (of something)
spokojen (s kým, čím)	satisfied (with someone, something)
vědom si (čeho)	aware (of something)
zdráv	healthy
znám (něčím)	well known
zvědav	curious
živ	alive

Expressions

Here we provide a list of words and prefixes which can be helpful in building different expressions.

1. Identity and conformity

stejný jako	*same as*
roven	*equal*
jinak řečeno	*in another words*
čili	*or*

2. Negation and opposition,

ne-:	nekuřák	*nonsmoker*
bez-:	bezbarvý	*colorless*
od-:	odtučnit	*loose weight*
de-/des-:	detoxikace	*detoxification*

3. Uncertainty and approximation

asi	*perhaps*
kolem	*about*
okolo	*around*
přibližně	*approximately*
zhruba	*roughly*
skoro	*almost*

téměř	*almost*
takřka	*so called*
málem	*nearly*
sotva	*barely*
stěží	*with difficulty*
prý vyjadřuje	*as they say*
lidé říkají	*as people say*

4. Possibility

být schopen	*be able*
moct	*can*

CVIČENÍ 1

Nahraďte spojovací výraz jiným tak, aby nebyl porušen smysl.

Vzor: Když přijeli do Washingtonu, zatelefonovali nám.
Jakmile přijeli do Washingtonu, zatelefonovali nám.

1. Když Náprstek přijel do Ameriky, začal tvrdě pracovat.

____

2. Ačkoli ho přitahoval Orient, zůstal v Americe.

____

3. Dokud jsme si nepřečetli knihu o Náprstkovi, nevěděli jsme o něm tolik zajímavých věcí.

____

4. Sotvaže jsem dočetl knihu Náprstek a jeho doba, hned jsem šel do Náprstkova muzea.

____

5. Třebaže jsem už něco věděl o kultuře Indiánů, dověděl jsem se na té výstavě mnoho zajímavého.

____

6. Jakmile byl na něho vydán zatykač, Náprstek rychle odcestoval do Ameriky.

____

7. Pokaždé, když přijela do Prahy nějaká významná osobnost, směřovala do Náprstkova domu.

____

8. Jestliže si chceš tu knihu přečíst, půjčím ti ji.

____

9. I když Náprstek plánoval Průmyslové muzeum, dnes je jeho muzeum etnografické.

____

10. Poněvadž se matce žádná Vojtova známost nelíbila, za jejího života se neoženil.

____

CVIČENÍ 2

Doplňte vhodné spojovací výrazy:

Vzor: .... jsem tam přišel, ještě tam nikdo nebyl.
Když jsem tam přišel, ještě tam nikdo nebyl.

1. Začalo sněžit, ... jsme přijeli na hory,
2. Čekali, ... jsme se nevrátili.
3. Nevěděla, ... telefonovali.
4. Přinesli nám tu knihu, ... si ji přečetli.
5. .... už byl velmi unavený, chtěl pokračovat dál.
6. Zatelefonujeme vám, ... tam přijedeme.
7. .... bylo malému Vojtěchovi šest let, zemřel mu otec.
8. Matka přiškrtila přísun peněz, ... nebyla spokojena.
9. Celá jeho cesta byla přípravou k návratu, ... pak doma zhodnotil nabyté zkušenosti.
10. Žil hlavně z toho, ... rozprodával své věci.

CVIČENÍ 3

Dokončete následující věty a doplňte vhodný spojovací výraz. Nezapomeňte na interpunkci.

Vzor: Udělali bychom to ....
Udělali bychom to, **kdybychom** věděli jak.

1. Šli se podívat do Náprstkova muzea ....
2. Vrátili se tak pozdě ....
3. Až budeme mít čas ....
4. Chtěli bychom vědět ....
5. Náprstek byl jedním z prvních ....
6. Matka Vojtovi dovolila ....
7. V domě vznikl prvotřídní salon ....
8. Do Náprstkova domu chodili lidé ....
9. Průmyslová výstava v roce 1891 chtěla ukázat ....
10. Jsem rád ....

CVIČENÍ 4

Přeložte následující adjektiva a jako krátká adjektiva je použijte v následujících větách:

Vzor: ***sure*** Mirek si je .... tím datem.
jist Mirek si je **jist** tím datem.

schopen, hotov, jist, vědom, ochoten, rád, unaven, připraven

1. *willing*
   Petr a Marie jsou .... zorganizovat ten výlet.
2. *tired*
   Hana byla tak ...., že už nechtěla pokračovat.
3. *aware*
   Měli bychom si být .... svých nedostatků.
4. *glad*
   Byli ...., že nás potkali.
5. *ready*
   Vlasto, už jsi ....?
6. *able*
   Myslíš, že by toho byla ....?
7. *ready/prepared*
   Pojďte jíst, večeře už je ....
8. *sure*
   Pane Nováku, jste si ....?
9. *aware*
   Petr o tom ví, je si toho ....
10. *tired*
    Uděláme přestávku, studenti už jsou ....

CVIČENÍ 5

Odpovězte na následující otázky tak, abyste použili krátké adjektivum:

Vzor: Vidíte tu unavenou dívku?
Ano, ta dívka je **unavena**.

1. Viděl jsi už člověka tak jistého sám sebou?

   ____

2. Máme už připravenou snídani?

   ____

3. Mluvil jsi s tím ochotným prodavačem?

   ____

4. Máte už hotový oběd?

   ____

5. Jsou si jistí tím řešením?

___

6. Jste ochotná nám pomoct?

___

7. Připravili jste ten návrh?

___

8. Uvědomili si následky?

___

9. Líbila se vám Praha?

___

10. Je si někdo jistý výsledkem?

___

CVIČENÍ 6
Nahraďte podtržené slovo synonymem:
Vzor: Bylo tam asi tisíc lidí.
Bylo tam **přibližně** tisíc lidí.

1. Na expedici, jinak řečeno výpravu, Emila Holuba do Afriky finančně přispěl i Vojtěch Náprstek.

___

2. Náprstek strávil v Americe přibližně 10 let.

___

3. Tu výstavu navštívilo téměř milion návštěvníků.

___

4. Mezi hosty byl i nejstarší český spisovatel, tak říkajíc nestor české literatury.

___

5. Šli jsme takřka pět hodin.

___

6. Prý koupili nový dům.

___

7. Jste schopni to zařídit?

___

8. Vydělal si zhruba tisíc korun.

____

9. Nebylo vůbec teplo, teplota stěží dosahovala patnácti stupňů.

____

10. Jen tak tak stihli to představení, přišli málem po předehře.

____

CVIČENÍ 7

Na následující otázky odpovězte záporně a v odpovědi užijte slovo s negativním prefixem:

Vzor: Kouříte?
Ne, jsem **nekuřák**.

1. Má to pro nás nějaký význam?

____

2. Má tento typ letadla motor?

____

3. Je ten jogurt tučný?

____

4. Chcete říct, že zbrojení je důležité?

____

5. Je to pro vás výhoda?

____

6. Byla ta obrana přiměřená?

____

7. Je tato situace pro vaši zemi typická?

____

8. Je tento nápoj alkoholický?

____

9. Jsou poměry v této části světa stabilní?

____

10. Byly ty možnosti stejné?

____

CVIČENÍ 8

Dokončete následující věty a použijte slovo s negativním prefixem, v některých větách doplňujete jenom negativní prefix:

Vzor: Jeho jednání nemělo smysl, bylo ....
Jeho jednání nemělo smysl, bylo **nesmyslné**.

1. Nenacházím v tom žádný tvar, je to ....
2. Neviděl jsem žádnou jejich činnost, jejich .... mě rozčilovala.
3. Musíte pracovat velmi přesně, ... by mohla způsobit velkou chybu.
4. Suchá místa by se měla zavodnit a mokrá ....
5. Vůbec nebyl zásadový, naopak byl ....
6. Režisér Forman obsazoval do svých filmů nejenom herce, ale i ....
7. Přístup do této budovy je umožněn osobám pohyblivým, ale i ....
8. .... (-stranit) v čistírně tu skrvnu na rukávě?
9. Ta houba není jedovatá, ale není dobrá k jídlu, je .... (jedlá).
10. Zbavení organismu vody, jeho ....hydratace, ... vodnění nemusí být bezpečné, ale je ....

CVIČENÍ 9

Doplňte předložku, je-li nutné, a správný tvar výrazu v závorce.

Vzor: Stalo se to _______ stejnem (rok) ....
Stalo se to **ve** stejném **roce**.

1. Náprstkovo muzeum patří _______ (kolorit) .... (Praha) ....
2. Vládu _______ (rodinný majetek) .... převzala matka.
3. Vojtěch vztahy, _______ (které) .... mu záleželo, _______ (matka) .... tajil.
4. Patřil _______ (jeho národ) .... (nejznámější osobnosti) ....
5. Náprstek se rozhodl, že bude (Češi) .... pomáhat _______ (proražení) .... cesty _______ (Nový svět) ....
6. Náprstek se zabýval _______ (plán) .... vydávat první český časopis.
7. Vojtěch Náprstek se stal _______ (jakýsi) .... (honorární konzul) ....
8. _______ (pravidelné schůzky) .... se dámy bavily _______ (vzdělání) .... a (dobročinnost) ....
9. Všechen majetek věnoval _______ (nákup) .... (knihy) ....

10. Masaryk _______ (jeho nekonvenční přednášky) ....
.... _______ (rovnost) ....
(pohlaví) .... vystoupil _______ (pražská univerzita)
.... až _______ dvacet let později.

CVIČENÍ 10

Doplňte chybějící výrazy na základě textu:

známosti, neopustil, hnutí, převzala, stejné, pivovarem, záměry, všechny, Orient, poslušným, převzal, majetkem, přísným, prosperujícím, naplno, smrtí, dospíval, patří, přestupní, názory, urychlilo, prožil, podnikatel

1. Náprstek poslouchal matku, byl vždy .... synem.
2. Po .... otce .... vládu nad .... rodinným .... a ostatním .... matka.
3. .... Vojtovy .... se ženami byly sledovány matčiným .... okem.
4. V době, kdy Náprstek ...., bylo vlastenectví .... lidí, kteří cítili, že .... ke .... zemi.
5. .... na češství .... Náprstek od své matky.
6. Celý život ho .... zájem o ....
7. Revoluci roku 1848 .... jako radikál .... ve Vídni i v Praze.
8. Vydání zatykače .... jeho cestovatelské ....
9. Myslel si, že Amerika bude pro něho .... stanicí do Orientu.
10. Náprstek nejel do Ameriky jako dobyvatel nebo ....

Doplňkové čtení

Přečtěte si tento text a pak řekněte, co nového jste se dozvěděli o životě i činnosti Vojty Náprstka.

Dům U Halánků

V roce 1826 koupil dům U Halánků sládek Antonín Fingerhut, vlastním jménem Náprstek (když jméno mu bylo poněmčeno v době vojenské služby), s manželkou Annou, za 27 500 zlatých. Zdařile zde provozovali pivovar a vinopalnu. Když v roce 1832 manžel zemřel, přikoupila o devět let později paní Anna Náprstková ku prospěchu živnosti i sousední domek U Zlaté botky.

Ovdovělá majitelka domu byla v celé Praze proslulá svou dobročinností. Nikdo z prosebníků, který zazvonil u domovních dveří, neodešel s prázdnou. Jak uvádí František Ruth ve své Kronice královské Prahy, jednou týdně zde bývalo podělování chudých a při té příležitosti tu bylo často rozdáno až neuvěřitelných 2000 pecnů chleba.

Manželé Náprstkovi měli dva vlastní syny Ferdinanda a Vojtěcha, z nichž zvláště Vojtěch (1826-1894) se výrazně zapsal do českých národních dějin. Jelikož se silně angažoval v událostech revolučního roku 1848 a hrozilo mu zatčení, odplul v říjnu téhož roku z Hamburku do Ameriky. Zde získal neocenitelné životní zkušenosti a věnoval se též shromažďování sbírkových předmětů pro muzejní účely.

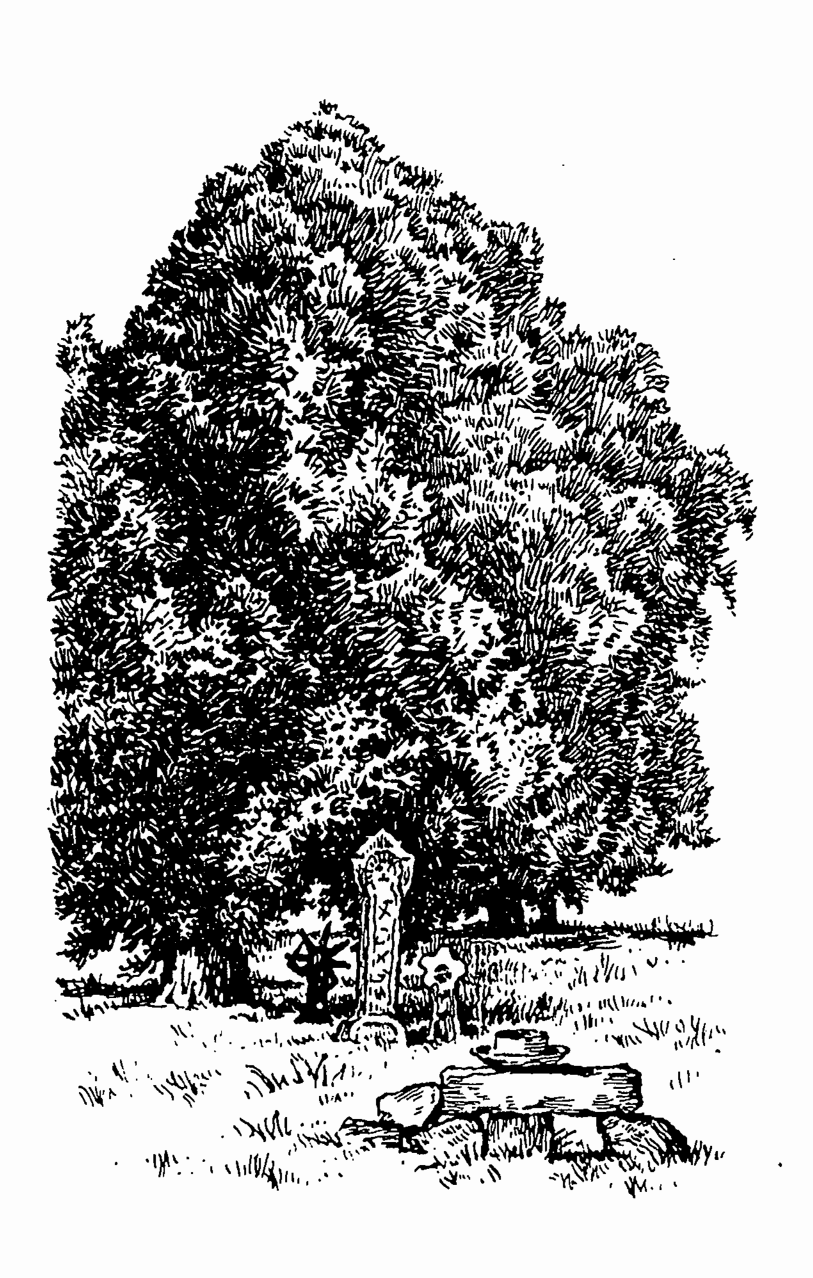
Do Prahy, do domu U Halánků se vrátil až v roce 1858, aby zde zřídil centrum pražského kulturního života. Neméně významným činem Vojty Náprstka bylo zřízení Českého průmyslového muzea právě v domě U Halánků. Stalo se tak v roce 1862. Muzeum však nebylo zaměřeno jednostranně, ale byly zde i sbírkové předměty etnografického rázu. Náprstek sám byl velice scestovalý, ale navíc se přátelil s E. Holubem, E. S. Vrázem a dalšími českými cestovateli, takže sbírky rychle narůstaly. V letech 1885-1890 dal proto vybudovat za domem U Halánků novou třípatrovou budovu pro důstojné umístění exponátů. V roce 1931 byly sbírky důsledně roztříděny a předměty národopisné spolu s novou budovou byly převzaty do zemské správy.

Pod vedením Vojty Náprstka v domě U Halánků též působil Americký klub českých dam, domácí pán všemožně podporoval emancipační snahy tehdejší ženské populace.

Významný národní činitel Vojta Náprstek zemřel 2. září 1894 po krátké těžké nemoci. V jeho posledních dnech ho s dojemnou péčí ošetřovali členové rodiny a jeho četní přátelé. Dokonce okolo domu byla rozložena sláma, aby tlumila hluk projíždějících povozů. Posmrtnou masku zemřelému sňal Josef Václav Myslbek.

LEKCE 12

MEZI TAJEMNEM A SKUTEČNOSTÍ HLEDÁ SE MUŽ JMÉNEM ČECH

Jaká je realita jedné pověsti

O příchodu praotce Čecha, bájného zakladatele českého národa, se poprvé dozvídáme až z Kosmovy kroniky. Kosmas, žijící v 2. polovině 11. století (zemřel 1125), vylíčil ve své kronice "zlatý věk" života slovanského kmene, který na naše území přišel přibližně v 6. a 7. století odněkud ze severovýchodu, z kraje, kde zuřila vleklá rodová válka. Kmen došel až k hoře Říp a tady, na území mezi řekami Ohří a Vltavou, se usadil. Vůdce kmene se podle Kosmova vyprávění ptal: "Ale když takový, tak krásný a tak veliký kraj jest ve vašich rukou, rozvažte, jaké by bylo vhodné jméno pro tuto zemi?" - Ti ihned jako z božského vnuknutí zvolali: "Poněvadž ty, otče, sloveš Čech, kde najdeme lepší nebo vhodnější jméno, než aby i země slula Čechy?" Tak prý získala naše vlast svůj název, budeme-li ovšem českým překladům Kosmovy kroniky věřit.

Tuto verzi našeho nejstaršího kronikáře později přejímali i kronikáři další. Pověst o praotci Čechovi mohutněla a její obsah získával nové a nové detaily. Nakonec dospěla do podoby, jakou známe z Jiráskových Starých pověstí českých. Obsahovala ale vůbec Kosmova pověst nějaké racionální jádro? Nebo zde máme co dělat s pouhou literární fikcí? Na toto téma bylo již napsáno několik prací - s výsledkem překvapivě skromným. Obsah Kosmovy pověsti o praotci českého národa se pod tíhou historických faktů, ale i různých spekulací, téměř rozplynul.

Fakta a spekulace

Řeč faktů je velmi strohá. V bezprostředním okolí Řípu nebyly nalezeny vůbec žádné archeologické nálezy, které by potvrzovaly nějaké staroslovanské osídlení většího rozsahu.

Původ Čechova kmene lokalizoval Jirásek do Polska, kde žil kmen Charvátů. Ale první informace o původu Čechů máme z Dalimilovy kroniky (dokončena roku 1314) a její autor tvrdí, že šlo o kmen z Balkánu. Kdo měl tedy pravdu? Na tuto otázku není zatím jednoznačná odpověď.

Původní slovanské osídlení však leželo na východě. K největší expanzi Slovanů, sídlících především na území dnešní Ukrajiny mezi řekami Dněprem a Dněstrem, došlo zřejmě v 5. a 6. století. Proudy slovanských kmenů táhly na jih i na západ a někdy v této době osídlily nejen Balkán, ale i část dnešního polského území. Kladli kronikář Václav Hájek z Libočan příchod Čecha a jeho družiny do 7. století, nemusel být zase tak daleko od pravdy. Jenže nám to nedává odpověď na otázku Čechova původu. Jeho kmen mohl přijít stejně tak ze severovýchodu (Jirásek), jako z Balkánu (Dalimil).

Jisté je pouze to, že kmen Charvátů, z něhož pocházeli v historických dobách například i východočeští Slavníkovci, skutečně existoval. Fakt, že

Charváti sídlili ve východních Čechách a s pomocí slavníkovských knížat později usilovali o navázání přátelských vztahů s polskými panovníky, nepřímo naznačuje, že snad tento kmen mohl vskutku přijít odněkud z dnešního Polska. Ale co když Charváti byli odnoží moravských Slovanů, kteří pocházeli opravdu z Balkánu? Vždyť, jak je známo, balkánští věrozvěstové k nám přišli šířit křesťanství v řeči, která byla moravským Slovanům velmi blízká.

Lech na scéně

Vzpomeneme si však, že podle pověsti měl praotec Čech ještě bratra Lecha. Lech podle Jiráska postupoval dál do nitra Čech a usadil se ve východočeském regionu, kde založil hradiště Kouřim. Tedy v téže oblasti, kde později sídlili slavníkovští Charváti!

Logicky lze usuzovat, že kdyby lid praotce Čecha a Lecha postupoval ve směru sever - jih, nejprve by se zastavil Lech ve východních Čechách - a praotec Čech by postupoval dál k jihu, až k Řípu. Jenže podle pověsti to bylo přesně obráceně. Což naznačuje, že směr pohybu Čechovy a Lechovy družiny byl opačný - od jihu k severu!

Hypotéza by to byla snad i správná a mohla by vnést do celé věci jasnější stopu, kdyby proti ní nehovořila jiná skutečnost. Totiž fakt, že jméno Čechova bratra Lecha se objevuje v našich kronikách až ve 14. století. Ani Kosmas, ani Dalimil jméno Lech neznají. Jinými slovy, Lech byl zařazen do pověsti našimi kronikáři až dodatečně a byl převzat pravděpodobně z kronik polských. S tou částí pověsti, v níž vystupuje Lech, proto nelze v jakýchkoli úvahách vůbec počítat.

K dovršení všeho vzniká zásadní problém již přímo u Kosmy. Autor první, latinsky psané české kroniky v ní totiž o Čechovi vůbec nepíše. Kosmas hovoří výslovně o Boemovi a z jeho jména odvozuje název naší vlasti Boemia. České překlady těchto jmen hovoří již o Čechovi a Čechách, poprvé v Dalimilově kronice. Odkud se tyto názvy vzaly?

Zdá se tedy, že jméno praotce Čecha i jeho bratra Lecha nenesou pečeť prokazatelného historického faktu. Původ názvu Čech a Čechy se dodnes nepodařilo přesvědčivě objasnit ani jazykovědcům. Jména Boemus a Boemia ano. Jde o zkomolené latinské názvy keltského kmene Bójů, a tady je skutečný původ jmen, která v latině Kosmas ve své kronice použil.

Jistota o původu kmene praotce Čecha tedy stále chybí. Obě hypotetické varianty, sever i jih, přicházejí v úvahu. Dost možná, že existovali Charváti "polští" i "balkánští". Dvě větve kmene, pocházející ze stejné původní východoslovanské pospolitosti.

Jistota chybí, možnost zůstává

O původu samotného praotce Čecha tedy nevíme dodnes nic určitého. Pro potvrzení skutečné existence muže jménem Čech chybějí pořád důkazy. Ani jeho legendární hrob u Ctiněvsi nedaleko Řípu nebyl nalezen. Středověké kroniky nelze z hlediska faktografického považovat za hodnověrný historický pramen. Což na druhé

straně ještě neznamená, že by pověsti a legendy nemohly vycházet ze skutečných událostí.

I ty, o nichž pověst o praotci Čechovi hovoří, se možná staly. K osídlení Čech slovanskými kmeny přece opravdu došlo někdy v 5. a 6. století. Pověst o Čechovi a jeho družině tuto skutečnost bezesporu odráží. Vše ostatní je více či méně spekulací.

A tak raději přiznejme, že v historické kauze praotce Čecha je vše možné, ale nic jisté.

Rozhovor

-Pepík	Co jsi dělal minulou neděli?
-Milan	Jel jsem s rodinou na pouť na horu Říp.
-Pepík	To jste se měli fajn. Počasí bylo jarní, krásně teplo, celý den svítilo slunce.
-Milan	Vrátil jsem se tak utahaný.
-Pepík	Proč prosím tě?
-Milan	To víš, děti. Stále proč, proč, stále nové otázky. Pořád se na něco vyptávali. Vysvětloval jsem jim příchod praotce Čecha na horu Říp. To jsem si dal. To bylo vysvětlování.
-Pepík	No, je to jen legenda. A jaká byla pouť?
-Milan	Těch lidí, ale nakonec to nevadilo. Všichni si našli nějaký kousek, kde si mohli sednout. Děti se přejedly sladkostí, a pak když jsme se vraceli, byly dole pod Řípem houpačky a kolotoče. Tak šly ještě na kolotoč. Myslel jsem si, že jim musí být špatně, ale naštěstí nebylo.
-Pepík	Děti něco vydrží, když chtějí. Jak se jim líbily staré pověsti?
-Milan	Když jsem jim vyprávěl všechny ty legendy, musel jsem jim nakonec slíbit, že příště půjdeme na Vyšehrad a někdy si vyšlápnem do okolí Prahy a podíváme se na Tetín.
-Pepík	A seznámíš je tak s celou Krokovou rodinou. Když už jsme v těch dávných dobách, nevíš náhodou, jestli se už archeologům podařilo objevit hrob prvního českého krále pod vyšehradskou katedrálou?
-Milan	Četl jsem v novinách, že použili i laseru, ale nic se jim zatím nepodařilo nalézt.
-Pepík	Jak že se jmenoval Vra...?
-Milan	No ano, Vratislav. Taky na Vyšehrad vede Vratislavova ulice.
-Pepík	Vy jste byli na Řípu v neděli, že?
-Milan	Ano, poutě jsou vždycky v neděli. Volné soboty jsou vymožeností naší doby.
-Pepík	Tak to jsi nebyl v neděli na fotbale. To byl zápas! Viktorka hrála se Slavií. A představ si, že neproměnili penaltu. No, to byla hrůza.
-Milan	A nevíš, jak hrála Sparta?
-Pepík	Ty ses nedíval na sportovní zprávy? Sparta překvapivě prohrála v Brně jedna dva.
-Milan	No, to musí být pořádné změny v tabulce.

-Pepík	Sparta už není první, ale rozdíly v čele tabulky jsou minimální. A jak hraje tvoje dcera tenis?
-Milan	Myslím, že má docela talent, ale stojí to spoustu peněz a času. Ještě, že se jí může manželka věnovat. A co váš Pepa? Ještě dělá judo?
-Pepík	Jo, stále. jsem rád, že ho to baví. Minulý týden vyhráli dorosteneckou ligu v Olomouci. Pepa vyhrál dva důležité zápasy. Byl tak šťastný, když se vrátil. Přijeli pozdě až po půlnoci. Manželka už měla strach, aby se jim nic nestalo. Půjdeš na fotbal příští neděli.
-Milan	Počítám s tím. Doufám, že to bude dobrý zápas.
-Pepík	Copak dobrý, ale především těžký. Ale chceme-li se dobře umístit, pak by to chtělo uhrát alespoň tu remízu. Tak ahoj v neděli.
-Milan	Ahoj.

A teď mluvíme my!

Cvičení 1
Přečtěte si text Hledá se muž jménem Čech. Existují skutečné důkazy pro potvrzení existence muže, který se jmenoval Čech?

a. q Ano, z archeologickych nálezů.
b. q Ne, doposud nic nebylo nalezeno a existují jenom legendy.

Cvičení 2
Přečtěte si text Hledá se muž jménem Čech a pak odpovídejte na následující otázky:

1. Kdo byl Čech?
2. Kdo byl Kosmas a v jakém jazyce psal?
3. Která pověst o praotci Čechovi je asi nejvíc známá?
4. Jaké jsou důkazy potvrzující staroslovanské osídlení v okolí Řípu?
5. Jaké jsou dvě verse o původu Čechů?
6. Odkud pocházeli Slavníkovci?
7. Kdo byl Lech a kde bydlel podle Jiráskových pověstí?
8. Kdo poprvé uvádí jména Čech a Čechy?
9. Kdo byli "polští" a "balkánští" Charváti?
10. Kde by se měl nacházet legendární hrob Čecha?

Cvičení 3

Přečtěte si ještě jednou část textu Hledá se muž jménem Čech, kde se mluví o Kosmově kronice. Reprodukujte, jak Kosmas vysvětluje původ názvu Čechy.

Cvičení 4

Rozdělte se do čtyř skupin. Vyjmenujte všechny čtyři kronikáře, kteří psali o původu Čechů. Každá skupina si vybere "svého" kronikáře, o kterém na základě textu vypravuje ostatním.

Cvičení 5

Znáte nějakou legendu? Vypravujte ji ostatním.

Cvičení 6
A. Přečtěte si rozhovor v této lekci. Proč byl Milan utahaný? Vypravujte, co dělal minulou neděli. Použijte následující slova:

houpačka, kolotoč, pouť, sladkosti, přejíst se, vyptávat se, vyšlápnout si na horu Říp

B. Zeptejte se svého učitele na pověst o Krokovi. Zeptejte svých přátel, co vědí o prvním českém králi.

Cvičení 7
Pracujte ve dvojicích. Chcete pozvat kamaráda na sportovní utkání, ale nemůžete se dohodnout, co by vás společně zajímalo. Připravte si seznam všech druhů sportů v češtině a pak o nich vypravujte.

Chceš se jít podívat na......................
Proč ne,...................
To mě nezajímá, protože nemám rád....................

anglicky	česky	Ano	Ne
Football			
American Football			
High Jump			
Long Jump			
Discus			
Swimming			
Water Polo			
Rowing			
Bicycling			
Ice Skating			
Hockey			
Golf			
Tennis			
Table Tennis			
Gymnastics			
Boxing			
Track and Field			
Volleyball			
Basketball			
Running			
Javelin			
Judo			

Cvičení 8
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte rozhovor s kamarádem o fotbalovém utkání. Použijte následující slova a fráze.

hrála Sparta s
byl jsem na fotbale
zápas skončil remízou
syn hraje dorosteneckou ligu
změny v tabulce
kopaná
branka
gól
výsledek zápasu
hrát nerozhodně
hřiště
fotbalista
zase půjdeme na fotbal
děti hrají kopanou
rozhodčí

A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 9
Vyberte jednoho studenta, který bude hrát roli znamého sportovce. Připravte si pro něj otázky a pak inscenujte tiskovou konferenci s tímto známým sportovcem.

____
____
____
____
____

Cvičení 10
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte rozhovor s kamarádem o vašem aktivním sportovním životě.

A____
B____
A____

B______________________________
A______________________________
B______________________________
A______________________________
B______________________________
A______________________________
B______________________________

Gramatika

Word Order in a Czech Sentence

Czech tends to place new information at the end of the sentence, whereas English prefers a subject - verb - predicate word order.

Kdo pomáhá matce?	Who is helping Mother?
Matce pomahá Alena.	Alena is helping Mother.
Co dělají?	What are they doing?
Těžce pracujou.	They are working hard.
Jak zpívají?	How do they sing?
Zpívají krásně.	They are singing beautifully.

Certain words, however, occupy a fixed position in the sentence. They are called enclitics. Enclitics are always the second element in the clause and include:

1. auxiliary verbs that accompany the -l participle
2. short personal pronouns (se, si, mi, ti, nám, vám, mě, tě, nás, vás)
3. a small number of conjunctions (for example, však, tehdy)

Kdy jsi byla u lékaře	*When were you at the doctor's?*
U lékaře jsem byla včera.	*I was at the doctor's yesterday.*
Rád bych věděl proč si tolik pil?	*I'd like to know why you drank so much*
Tak se zdá, že tě přece jenom znají.	*So it seems that they do in fact know you.*
Jejich starší syn tam nebyl, mladší však přijel až později.	*Their elder son wasn't there; the younger one, however, came later.*

Note that **a** and **ale** so not count as the first element.

Narodila se v Praze, ale odstěhovala se, když jí bylo šest.	*She was born in Prague, but moved away when she was six.*

Where more than one enclitic occurs in a sentence, the order is:

1. auxiliary verb
2. short personal pronouns (first reflexive pronouns, then pronouns in the dative, and lastly pronouns in the accusative)
3. conjunction

Jak jste se tedy o tom dozvěděli? *So how did you find out about it?*
Nelíbí se mi tohle. *I don't like that.*
(or Tohle se mi nelíbí).

Secondary Imperfective Verbs

Perfective verbs may be formed from imperfective verbs by means of prefixes: **tvořit** (Imperf.) > vytvořit (Perf.) . Imperfective verbs may also be derived from the perfectives by means of suffixes: vytvořit (Perf.) > **vytvářet** (Imperf.). While the meaning of the secondary imperfective verb may be the same as that of the basic imperfective verb, sometimes it can be different.

Imperfective	Perfective	**Secondary Imperfective**	
dělat	vydělat	vydělávat	*earn money*
chovat	uchovat	uchovávat	*retain*
plynout	vyplynout	vyplývat	*ensue*
psát	přepsat	přepisovat	*rewrite*
působit	způsobit	způsobovat	*cause*
točit	otočit	otáčet	*turn*
tvořit	vytvořit	vytvářet	*create*
značit	naznačit	naznačovat	*indicate*
zvát	nazvat	nazývat	*call*
žádat	vyžádat	vyžadovat	*request*

Secondary imperfectives without prfixes express repeated action

Imperfective	**Secondary Imperfective**	
psát	psávat	*write*
číst	čítávat	*read*
sedět	sedávat	*seat*
hrát	hrávat	*play*
být	bývat	*be*
jezdit	jezdívat	*go*
mít	mívat	*have*
číst	čítat	*read*
slyšet	slýchat	*hear*
vidět	vídat	*see*

Touhle dobou už **býval** doma.
He always used to be at home at this time.
Mívají dovolenou začátkem července.
They always have their vacations at the beginning of July.

Reflexive Verbs

While, some verbs exist only in reflexive form **dívat se** *(to look)*, **smát se** *(to laugh)*, others take the reflexive form in the following instance:

1. When they describe an action the subject is performing upon himself:
   Myju se. *I am washing (myself).*
   Myju si ruce. *I am washing my hands.*

2. When they describe reprociprocal action:
   Známe se. *We know each other.*
   Pomáháme si. *We help each other.*

3. When they express in the passive voice:
   Kosmova kronika **se překládala** do mnoha jazyků.
   Cosma's cronicle was translated into many languages.

4. When they express satiety :

jíst	*to eat*	**najíst se**	*eat one's fill*
pít	*to drink*	**napít se**	*get drunk*

5. When their meaning changes significantly:

hodit	*to throw*	**hodit se**	*to be suited*
objevit	*to discover*	**objevit se**	*to appear*
vážit	*to weight*	**vážit si**	*to value*

6. When they express personal involvement:
   Přečetl jsem **si** noviny.
   I read the newspaper (for my own enjoyment)
   Koupil jsem **si** tu knihu, kterou jsem tak chtěl.
   I bought (myself) the book that I wanted.

CVIČENÍ 1

Sestavte věty. Nezapomeňte na pořádek slov, doplňte interpunkci:
Vzor: Říp byla Milanova pouť Na rodina Řípu jela na
Milanova rodina jela na Říp. Na Řípu byla pouť.

1. Kosmas v jeho 2. první polovině kronika kronikář byla se český napsána zapsal 11. s toletí.

2. Lech Čech regionu měl ve usadil postupoval se nitra dál bratra podle praotec pověsti Lecha do a usadil východočeském se Čech

____

3. přejímali verzi o nejstaršího mohutněla Tuto příchodu našeho o Čecha Čechovi další Pověst novými nejstaršího praotce kronikáři podrobnostmi kronikáře i později praotci obohacená.

____

4. jméno Ani Kosmas Jinými neznají ani slovy Dalimil našimi Lech Lech do až zařazen dodatečně byl pověsti kronikáři.

____

5. Čechovi ze by a fakta možná To pověsti pověstí o neznamená událostí vycházet pravdivá že skutečných jsou o legendy z nemohly I praotci.

____

6. Zatím prvního nepodařilo českého Archeologové hrob ho hledají se najít krále.

____

7. Děti vysvětloval na se Dlouho něco jim pořád všechno jsem vyptávali.

____

8. jaký zprávy je Nevím výsledek jsem Včera nedíval sportovní se na

____

9. Ulice krále se ulicí Na prvního jmenuje jsme českého podle šli Vyšehrad Vratislavovou.

____

10. slovanských i Slovanů západ Proudy na K došlo století největší 5. a 6. v na táhly expanzi zřejmě kmenů jih.

____

CVIČENÍ 2

Utvořte věty a napište je:

Vzor: hodně jim se - Milan věnoval.
Milan se jim hodně věnoval.

1. byl by se - kdo vrátil? ______________________
2. se by byli - ještě rozhodovali. ______________________
3. se by byl - určitě zeptal. ______________________
4. byli se - kdyby zeptali. ______________________
5. tak jsem se - vrátil utahaný. ______________________

6. mu jsem se - chtěl omluvit. ______________________
7. í se nebyli - věnovali. ______________________
8. jemu určitě se nic - zlého nepřihodilo.______________________
9. bylo se by jim- dařilo lépe. ______________________
10. by ti to se tomu k - hodilo? ______________________

CVIČENÍ 3
Doplňte sekundární imperfektivní slovesa ve správném tvaru:
Vzor: Některé sochy (tvořit) .... Braun na Kuksu.
Některé sochy **vytvářel** Braun na Kuksu.

1. Z toho jednání pro nás (plynout) .... mnoho úkolů.
2. Musel toho tolik (psát) ....
3. Měli málo peněz, proto celá rodina (dělat) ....
4. Na silnici se stala nehoda, proto se auta (točit) ....
5. Věci po svém manželovi pečlivě (chovat) ....
6. Kde byly (tvořit) .... tak krásné věci?
7. Neznalost základních hygienických pravidel (působit) ....
mnoho vážných nemocí.
8. Co (značit) .... tento index?
9. Ta organizace tam (konat) .... mnoho různých činností.
10. Byla velmi neskromná, (žádat) .... toho tolik.

CVIČENÍ 4
Doplňte sloveso stejného významu ve správném tvaru, aby vyjadřovalo opakovanost děje:
Vzor: Děti se (ptát) .... na všechno možné.
Děti se **vyptávaly** na všechno možné.

1. Často je (oni - vidět) .... na Petříně.
2. Babička dětem (číst) .... pohádky.
3. (My - vidět) .... se na fotbale.
4. Kdo (mít) .... na každou otázku vtipnou odpověď, o tom se říká, že (jíst) .... vtipnou kaši.
5. Petr a Marie tam (jezdit) .... spolu.
6. Jejich dědeček (být) .... často veselý.
7. Neznalost základních hygienických pravidel (působit) ....
mnoho vážných nemocí.
8. Rád (sedět) .... ve škole až v poslední lavici.
9. Naše děti si často (hrát) .... v parku na Vyšehradě.
10. Často jsme (chodit) .... pěšky.

<u>CVIČENÍ 5</u>

Odpovězte na následující otázky kladně a použijte sloveso vyjadřující opakovanost děje (substantiva nahraďte zájmeny, dejte pozor na slovosled).

<u>Vzor:</u> Viděl jste tam někdy Petra?
Často jsem ho tam **vídával**.

1. Jedl jste někdy avokado?

2. Měl jste někdy chřipku?

3. Plaval jste někdy přes jezero?

4. Mluvíte někdy s naší babičkou?

5. Slyšel jste někdy tu pověst?

6. Píšeš někdy Heleně?

7. Zlobil jste se někdy na děti?

8. Hrál jste tenis?

9. Měl jste někdy v horách strach?

10. Nakupoval jste tam někdy?

<u>CVIČENÍ 6</u>

Rozhodněte, vyžadují-li slovesa v následujících větách reflexivní zájmeno "se, si", nebo ne. Doplňte tato reflexivní zájmena.

Vzor: Dítě myje ruce v koupelně.
Dítě **si** myje ruce v koupelně.

1. Už najedl, Milane?
2. Tady mi spí dobře.
3. Když jsme vešli do té rotundy, zmocnil nás zvláštní pocit.
4. Nečekal jsem, že tam Helena objeví.
5. Dobře to koupila, hodí ti to k té tvé nové sukni.

6. Měli bychom vážit každého uměleckého díla.
7. Byl tam poprvé, ale jako nováček počínal velmi dobře.
8. Objevili tam nečekaně.
9. Byla z toho velmi nešťastná, skoro rozplakala.
10. Jsem tak unavený, chce mi spát.

CVIČENÍ 7

Spojte věty z odstavce A a odstavce B.

A	B
1. K největší expanzi Slovanů	na otázku Čechova původu.
2. Proto kladl-li kronikář Hájek z Libočan příchod Čecha a jeho družiny do 7. století,	se dodnes nepodařilo vědcům přesvědčivě objasnit.
3. Proudy slovanských kmenů táhly na jih i na západ	a někdy v této době osídlily Balkán i část dnešního polského území.
4. Nemáme odpověď	došlo zřejmě v 5. a 6. století.
5. Původ názvu Čech a Čechy	nebyly objeveny vůbec žádné archeologické nálezy.
6. Jistota o původu kmene praotce Čecha	máme z Dalimilovy kroniky.
7. Ani Čechův legendární hrob u Ctiněvsi	tyto názvy vzaly?
8. V bezprostředním okolí Řípu	nemusel být zase tak daleko od pravdy.
9. První informace o původu Čechů	tedy stále chybí.
10. Odkud se	nebyl nalezen.

CVIČENÍ 8

Přečtěte si následující části textu a potom napište, jak mají jít správně za sebou.

O Krokovi

Později Krok vybudoval pevný Vyšehrad na vysoké skále nad řekou Vltavou. Přestěhoval se tam a žil tam až do své smrti.

Poslali posly k mladšímu bratrovi praotce Čecha, aby se stal jejich vojdovou.

Krok měl hrad nad řekou Mží. Byl velmi moudrý. Lidé k němu chodili na porady. Byl také soudcem a soudil ty, kteří se nemohli sami dohodnout.

Dokud vládl praotec Čech byl v zemi pořádek. Lidé byli poctiví, nemuseli zamykat dveře. Každý měl všeho dost. Chudý byl jen ten, kdo nechtěl pracovat.

A tak se stal Krok knížetem Čechů. Vládl moudře. Spravedlivě soudil. Radil lidem, jak mají dobře hospodařit. Poradil také lidem, aby si stavěli hrady ze dřeva na kopcích či menších vrších. Brzy měla každá krajina takový hrad.

Ale Lech nechtěl zůstat v zemi. Chtěl se svými lidmi odejít do jiné země. Poradil však Čechům, aby si zvolili za knížete Kroka.

Když praotec Čech zemřel, nastaly v zemi spory a hádky. Proto se sešli nejstarší muži rodu a rozhodli, že musí zvolit nového vojvodu.

Krokovy dcery

Druhá dcera - Teta - měla pevný hrad Tetín. Věděla, jak se má sloužit bohům. Učila lidi, jak mají bohům obětovat.

Mladá kněžna měla hrad Libušín. Ale sídlila na Vyšehradě. Vládla moudře všemu lidu.

Libuše byla z nich nejmoudřejší. Měla zvláštní dar. Uměla předvídat, co se stane v budoucnosti.

Za Krokova života byla na hradě, Budči, kde bydlel škola. Tam se učili chlapci a také dívky. Krokovy dcery i Přemysl ze Stadic. Krokovy dcery byly ze všech nejlepší.

Kazi znala léčivé byliny. Uměla pomáhat proti různým nemocem. Měla svůj hrad Kazín a po smrti svého otce tam nejraději sídlila.

Krok měl tři dcery: Kazi, Tetu a Libuši.

Libuše také znala zákony jako její otec, proto si ji Čechové zvolili za kněžnu.

CVIČENÍ 9

Doplňte předložku, je-li nutné, a pak správný tvar výrazu v závorce:

1. ______ (praotec) .... Čecha dostala naše země své jméno, budeme-li ovšem věřit ______ (české překlady) .... Kosmovy kroniky.
2. Nakonec dospěla ______ (podoba) ...., jakou známe ______ (Jiráskovy Staré pověsti české) ....
3. Máme co dělat ______ (pouhá literární fikce) ....?
4. ______ (tato otázka) .... není zatím jednoznačná odpověď.
5. Hypotéza by mohla vnést ______ (celá věc) .... jasnější stopu.
6. Poprvé se dozvídáme ______ (příchod) .... praotce Čecha ______ (Kosmova kronika) ....
7. Původní slovanské osídlení leželo ______ (východ) ....
8. Václav Hájek z Libočan nemusel být daleko ______ (pravda) ....
9. Hledáme ______ (odpověď) .... ______ (otázka) .... Čechova původu.
10. Již několik prací bylo napsáno ______ (toto téma) ....

CVIČENÍ 10

Doplňte slova podle textu.

národa, nějaké, nálezy, jménem, se usadil, dozvídáme, chybí, potvrzovaly, nelze, jádro, rozsahu, příchodu, původu, došel, nebyly, potvrzení, přiznejme, vycházet, zakladatele, jisté, chybějí, považovat, vše, událostí, bezprostředním, důkazy, kroniky, strohá, hodnověrný, praotce

1. O .... praotce Čecha, bájného .... českého . ..., se poprvé .... až z Kosmovy ....
2. Kmen .... až k hoře Říp a tady ....
3. Obsahuje Kosmova kronika .... racionální ....?
4. Řeč faktů je velmi ....
5. V .... okolí Řípu .... vůbec žádné archeologické ...., které by .... staroslovanské osídlení většího ....
6. Jistota o .... kmene .... Čecha tedy stále ....
7. Pro .... skutečné existence muže .... Čech . ... pořád ....
8. Středověké kroniky .... z hlediska faktografického .... za .... historický pramen.
9. To však neznamená, že by pověsti a legendy nemohly .... ze skutečných ....
10. A tak si raději ...., že v historické kauze praotce Čecha je .... možné, ale nic ....

Doplňkové čtení

Co je skladba smíření?

Skladba smíření

Pražské jaro patří jistě k nejvýznamnějším hudebním událostem kulturního života v Praze. Každý rok je začátek tohoto festivalu ve znamení symfonické básně Bedřicha Smetany Má vlast, jejíž tóny zazní 12. května v den výročí skladatelova úmrtí. Na programu závěrečného koncertu 9. června je Beethovenova Devátá. Mezi těmito vpravdě hudebními událostmi je řada koncertů, operních recitálů ve všech koncertních sálech Prahy a těch není málo.

V roce 50. výročí konce 2. světové války zazní v rámci Pražského jara ve svatovítské katedrále monumentální Válečné rekviem Benjamina Brittena. Tato skladba je koncipována pro velký prostor, jehož akustika napomáhá vyznění díla. Šostakovič nazval tuto výzvu proti útrapám válek a za mír mezi národy hudebním dílem století. Světovou premiéru mělo Rekviem 30. května 1962 v Coventry při vysvěcení nové katedrály, která zde byla postavena v pravém úhlu proti původní gotické stavbě zničené v roce 1940 ničivým náletem německých letadel. Tento unikátní architektonický celek navazuje přítomností na minulost a dává perspektivu budoucnosti. Zároveň i v detailech interiéru je vyjádřena hluboce křesťanská myšlenka o odpuštění a smíření mezi národy a církvemi. Na realizaci tohoto monumentálního díla se zúčastnili vedle Angličanů i umělci různých národů: Američané, Švédové, Francouzi, Češi.

Britten vyjádřil svým dílem ideu smíření a koncipoval svou skladbu tak, aby v ní zpívali sólové party představitelé tří národů, které za druhé světové války nejvíce trpěly. Původně to měl být Angličan - barytonista, Ruska - sopranistka a Němec - tenorista. Uvedení německého protagonisty mělo nejvýrazněji demonstrovat ideu smíření. Realizace Brittenovy ušlechtilé myšlenky však narazila na rozhodný odpor tehdejší sovětské vlády.

V Praze se už v březnu konala veřejná nahrávka tohoto koncertu. Zúčastnil se jí stošedesátičlenný smíšený sbor z Řezna, hrál Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK a sólisty byli slovenská sopranistka Magdaléna Hajóssyová, anglický tenorista Neil Jenkins a německý barytonista Jochen Schmeckenbecher. Dirigentem byl Angličan Hillary Griffiths, známý z poměrně úspěšného působení v pražské Státní opeře.

V květnu zaplní tóny Brittenova Rekviem rozlehlé prostory svatovítské katedrály. Věřme, že najdou mnoho vnímavých posluchačů.

LEKCE 13

KOUZLO VÁNOC

Vánoce jsou nejkrásnější svátky v roce, svátky rodinné pohody, lásky a štědrosti. Zejména v dnešní době máme ale stále méně času vracet se do minulosti, rychle jsme zapomněli na mnohé tradiční vánoční pokrmy, zvyky a pověry, které tyto svátky provázely po staletí. Příležitost na chvilku se zastavit a pohlédnout na kousek poezie Vánoc našich předků z vesnic a městeček nám nabízejí výstavy pořádané v předvánočním čase v mnoha muzeích ve větších i menších městech i na docela malých místech, kde jsou muzea lidového umění zvané skanzeny.

Zima a advent

Svátkem sv. Martina 11. listopadu nastávalo zimní období. Uzavíral se hospodářský rok. V ten den napekla hospodyně martinské rohlíky a upekla martinskou husu. Potom bylo víc času na domácí práce. Připravovaly se zásoby na zimu, sušilo se ovoce. Lidé měli čas více se scházet, besedovat spolu. Na sv. Ondřeje 30. listopadu začínal advent - vážné období příprav na oslavy Kristova narození. Ten byl doprovázen mnoha zákazy a půstem. Hlučné veselí, pití a kouření se považovalo za hřích. Zpívaly se adventní písně, četla se mravoučná a náboženská literatura, každé ráno se chodilo do kostela. Ondřejský svátek, kdysi počátek církevního roku, byl i významným předělem v životě lidí. Byl to podobně jako o Štědrém dnu čas různých věšteb a hádání osudu.

Přípravy a obyčeje

V domácnostech předcházely vánočním svátkům velké přípravy. Všude se uklízelo. Na předvánočních trzích ve městech si hospodyně nakoupila, co potřebovala do domácnosti - nádobí, předměty do kuchyně, zásobu koření i drobné dárky pro děti, perníky a marcipán. Potom měla hospodyně mnoho starostí s pečením vánoček, kterých musela být zásoba na celé svátky, a drobného pečiva, určeného hlavně, když se někomu něco dávalo (na výslužku), a pro radost dětem.

Mezi dávné zimní obyčeje patřily různé průvody masek - postavy světců i žertovné figury, které měly za úkol nadělovat, strašit a obveselovat po celý advent až do masopustu. Patřil mezi ně i Mikuláš, čert a anděl, které můžete potkat v předvečer svátku sv. Mikuláše 5. prosince. Také se však nadělovalo jen do punčochy dané za okno, jak to dělala sv. Barbora.

K svátku sv. Barbory, 4. prosince, patřily také různé věštby a magické kousky, které měly příznivě ovlivnit lidské osudy. Zabývaly se jimi hlavně svobodné dívky, které se chtěly v příštím roce vdávat.

V předvečer 13. prosince se objevovala Lucie, celá bíle oděna, která brkem vymetala v domácnostech kouty, a tak posuzovala, jak je uklizeno.

Štědrý den

Štědrý den byl v dávných dobách spojen s představou o počátku nového roku, který, má-li být dobrý, musí se i dobře začít. Proto se v tento den lidé obdarovávali, připravovala se

hojnost jídel (obyčejně devatero a stůl zůstal prostřen po celou noc), a začínaly se některé práce, předpovídal se osud i příští úroda. Věřilo se, že všechny štědrovečerní úkony zapůsobí na úspěch v příštím roce, ochrání zdraví i majetek a pomohou odkrýt tajemství budoucnosti.

Dodnes se o Štědrém dnu zkoušejí někdy vážně, více však pro zábavu, staré lidové pranostiky a věštby, které už v minulosti odhalovaly, co se stane v příštím roce.

Mnoho zvyků a obyčejů prováděných o Štědrém dnu souviselo s představou o dobrém počátku a průběhu příštího hospodářského roku. Na štědrovečerní stůl se kladlo od všech plodin, aby se hodně urodilo, "budily se" stromy, aby nesly hodně ovoce, sypalo se drůbeži. Také se podle nejrůznějších úkazů věštilo, jaké bude v příštím roce počasí, úroda nebo užitek z dobytka.

Jesličky a stromek

Oblíbeným obyčejem, který o Vánocích přinášel do domovů poetickou náladu, bylo stavění jesliček. Tento zvyk se rozšířil ve středověku z Itálie. První jesličky se u nás v soukromých domech objevily na konci 18. století. Největší rozkvět stavění jesliček nastal ve druhé polovině minulého století zejména v horských oblastech a vznikla tak díla lidové tvořivosti, nevídané krásy a rozmanitosti.

Vánoční stromek v nám známé podobě nepatří ke starým vánočním obyčejům. Nejstarší zprávy o něm jsou z Německa ze 17. století, odkud se rozšířil po Evropě. V našich městech se poprvé objevil v polovině minulého století. Na venkově mnohem později, všeobecně až v tomto století. Ale už dříve zavěšovali hospodáři o Vánocích svěží zelené větve nad stůl nebo zastrkovali mladé jehličnaté stromky na dvoře jako symbol květu a růstu.

Po slavnostní večeři

Po štědrovečerní večeři se musely všechny drobečky pečlivě smést a zakopat pod ovocné stromy, rybí kosti patřily do ohně, do studny se hodil kus vánočky, jablko a ořech, aby bylo vždy dostatek vody. Kdo přišel přát, dostal výslužku. Děti mohly výjimečně zůstat vzhůru a bavit se s dospělými, kteří si podle starých praktik předpovídali budoucnost. Leckde si přišli s hospodářem popovídat sousedé, a tak všem uběhl čas do čtyřiadvacáté hodiny, než je kostelní zvon vyzval na půlnoční. K slavnostní náladě tohoto večera patřívalo i půlnoční pastýřské troubení.

K vánočním svátkům patřily i vánoční obchůzky - štědrovečerní, štěpánská, novoroční a tříkrálová, spojené s koledováním. Mají starodávný slovanský původ. Koledami byly nazývány jak náboženské písně o Kristově narození, tak i celý tradiční obchůzkový obřad, obsahující často i lidové vánoční hry nebo výstupy. Koledou se nazýval i dar, který koledníci dostali za své vystoupení ve staveních, jež navštívili.

Na Tři krále

Vánoční období končí 6. ledna svátkem Tří králů. Tříkrálová koleda byla poslední vítanou příležitostí zejména pro chudé děti i jiné nemajetné lidi, ale i

pro vesnické kantory (učitele), kteří si přilepšili na živobytí nebo doplnili skromné zásoby. Koledníci byli vítáni a náležitě obdarováni, neboť se věřilo, že přinášejí do domu štěstí a příslib úspěšného příštího roku. Po Třech králích se začíná nápadně prodlužovat den a objevují se první náznaky budoucího jara.

Rozhovor

-Alena	Minulý týden jsme s dětmi navštívili výstavu v Přerově nad Labem.
-Zdena	V Přerově?
-Alena	V Přerově nad Labem, to je velmi blízko Prahy a je tam skanzen. Před Vánocemi a také Velikonocemi tam mají krásné výstavy starých českých zvyků a obyčejů.
-Zdena	Co zajímavého jste tam viděli?
-Alena	Víš, jak vypadal dříve štědrovečerní stůl?
-Zdena	No, jistě tam byla nějaká svíčka, pak taky vánočka, proto se tak jmenuje.
-Alena	To máš pravdu a víš, proč tam byla ta svíčka?
-Zdena	Aby bylo světlo?
-Alena	Před každým stolovníkem byla svíce a podle toho jak rychle hořela, se určovalo, jak dlouho bude kdo žít.
-Zdena	To je zajímavé, to jsem nevěděla. A co ta vánočka?
-Alena	Na stole nesměla chybět vánočka, ale také chleba. Ale ani z jednoho se při večeři neukrajovalo. A dále bylo na stole devatero jídel, např. čočka, hrách, cibule, česnek a tak dále. Ani si všechno nepamatuju.
-Zdena	Ale symbolem Vánoc je taky vánoční stromeček.
-Alena	Dnes si bez něho Vánoce ani neumíme představit, ale historie vánočního stromečku není dlouhá. Dříve si lidé zavěšovali nad stůl zdobené zelené větve.
-Zdena	Já si pamatuji, když jsem byla malá, jak nám naše babička vypravovala o různých věštbách. Nepamatuješ si, jestli něco takového nebylo na té výstavě?
-Alena	Ale ano, zejména dívčí věštby byly velmi rozšířené. No a o čem jiném si děvčata nechávala věštit, než o svých budoucích manželích. Tak např. Zvenčí přinesou děvčata náruč polínek. Děvče se otočí k hromádce polínek zády a jaké si vytáhne - rovné, tlusté, holé, s kůrou - takového dostane ženicha.
-Zdena	Ano, to házení polínek si pamatuji.
-Alena	Ještě nějaké znám. Ozve-li se při klepání na kurník slepice, bude děvče ještě celý rok sedět, zakokrhá-li kohout, přijde o věneček. Nebo: Z které strany uslyší děvče venku štěkot psa, odtud může čekat ženicha.
-Zdena	Dnes nám to připadá legrační. Ale Štědrý večer je spojen s mnoha pranostikami. Já si pamatuji jednu o vánočkách. Když hospodyně připálí vánočky, bude v příštím roce stonat.

-Alena Také jídla na štědrovečerním stole vyjadřovala přání a tužby lidí. Při štědrovečerní večeři přivolávají pokrmy z čočky a jahel bohatství, drobná mince pod talířem zase peníze. Česnek a med pojišťují zdraví a hrách dodává sílu.
-Zdena Já znám o penězích jinou. Peníze se drží toho, kdo u sebe nosí tři šupiny ze štědrovečerního kapra.
-Alena Ještě si vzpomínám na jednu. Čí tělo vrhá při štědrovečerní večeři dvojitý stín na stěnu, ten do roka zemře.
-Zdena Takhle smutně končíme?
-Alena Pro staré Slovany byly Vánoce svátky, kdy se spojovala minulost s budoucností a vzpomínalo se na mrtvé předky. To jsou taky Vánoce. Tak hezké a veselé Vánoce!
-Zdena Tobě taky.

A teď mluvíme my!

Cvičení 1
Přečtěte si text Kouzlo Vánoc a pak odpovídejte na následující otázky:

1. Kdy je Štedrý den?
2. Proč se lidé v tento den obdarovávali a připravovali spoustu jídla?
3. Kolik hlavních jídel bylo podáváno?
4. Jaké zvyky se vztahují ke Štědrému dni a s čím souvisejí?
5. Kdy se poprvé objevily v Čechách jesličky a odkud tento zvyk pochází?
6. Kde má svůj původ vánoční stromeček a kdy se vánoční stromečky začaly v Čechách zdobit?
7. Co předcházelo vánočním stromečkům?
8. Co se dělalo po štědrovečerní večeři?
9. Co to jsou vánoční obchůzky?
10. Jak vysvětlíte, co je koleda?

Cvičení 2
Přečtěte si text Kouzlo Vánoc ještě jednou a pak připravte kalendář všech vánočních událostí. Vyprávějte o nich.

Datum	Jméno svátku	Obyčeje a zvyky spojené s tímto svátkem
11. listopad		
30. listopad		
4. prosinec		
5. prosinec		
13. prosinec		
6. leden		

Cvičení 3
Přečtěte si rozhovor v této lekci. Popište, jak kdysi vypadal štědrovečerní vánoční stůl.

Cvičení 4
Co se stane lidem uvedeným dole podle štědrovečerních pranostik?

1. Eva si schovala 3 šupiny z kapra.
   ____
2. Hospodyně připálila vánočku.
   ____
3. Když Jitka zaklepala na dveře kurníku, ozval se kohout, když zaklepala Jana, ozval se hlas slepice.
   ____
4. Babička jedla hodně česneku a medu a soused jedl hrách.
   ____
5. Maruška vytáhla krátké tenké poleno.
   ____
6. Děda uviděl dvojitý stín.
   ____
7. Když Helena vyšla z domu, uslyšela štěkot psa z pravé strany.
   ____
8. Hospodář si dal pod talíř nějaké drobné.
   ____

Cvičení 5
Znáte nějaké věštby, pranostiky anebo pověry? Vyprávějte o nich.

____
____
____
____
____

Cvičení 6
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte setkání dvou přátel. Připravte si dialog o tom, jak strávili Vánoce.

A______________________________
B______________________________
A______________________________
B______________________________
A______________________________

B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 7

Pracujte v menších skupinách. Připravte rozhovor u vánočního stolu, ve kterém použijete následující fráze:

Pojďte dál!
Nechte si chutnat!
Na zdraví!
Připijme si na zdraví ....
Šťastné a veselé svátky.
Dobrou chuť!
Nebude vam vadit, když si zakouřím?
Podejte mi prosím ....
Můžu vám přidat trochu...........
Můžu vám nalít trochu............

A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____
A____
B____

Cvičení 8

Dole jsou uvedena data a jména všech státních svátků České republiky. Bohužel u dat nejsou uvedeny správné názvy. Uveďte u data správný název daného svátku a seřaďte je podle kalendáře.

1. ledna	Svátek práce
Pohyblivý svátek	Štědrý den
1. května	Den vzniku samostatného Československa

8. května	Druhý svátek vánoční
5. července	Svátek mistra Jana Husa
6. července	Pondělí velikonoční
28. října	První svátek vánoční
24. prosince	Den příchodu Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu
25. prosince	Den vítězství nad fašismem
26. prosince	Nový rok

Cvičení 9
Řekněte svému českému příteli, které svátky se slaví v Americe. Pokuste se přeložit jejich názvy do češtiny (s pomocí slovníku) a pak mu vysvětlete, co se obvykle v takový sváteční den v Americe dělá.

Ve Spojených státech slavíme ____________________

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Cvičení 10
Popište svůj oblíbený svátek. Řekněte, kdy se slaví a proč ho máte rádi.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Gramatika

Diminutives

Diminutives imply small size or an emotional relationship. They are derived from the names of people, animals and things by means of suffixes. They thus correspond to English diminutives like -ette (kitchen kitchenette) but are much more common and varied. Note the two degrees below.

kniha	**knížka** *(small)*	**knížečka** *(even smaller)*
máma	**maminka** *(dear)*	**maminečka** *(very dear)*
auto	**autko** *(small)*	**autičko** *(even smaller)*
zahrada	**zahrádka** *(small)*	**zahrádečka** *(even smaller)*
kolo	-------	**kolečko** *(small)*

Some diminutives change the meaning of the original words and may even become technical expressions.

slunce	**sluněčko sedmitečné**	*'ladybug'*
klíč	**klíček**	*'clavicle'*

Diminutives occasionally derive from adjectives and adverbs and sometimes when referring to children's activities.

malý	**malinkatý, maličký**	*tiny*
malo	**malinko, maličko**	*a tiny bit*
spát	**spinkat**	*go beddy-by*

General Rules for Forming Diminutives

Masculine	**-ek/-ík**	**-eček/-íček**
strom	**stromek**	**stromeček**
pes	**psík**	**psíček**
dar	**dárek**	**dáreček**
vůz	**vozík**	**vozíček**
Feminine	**-ka**	**-ečka/-íčka**
lampa		**lampíčka**
lžíce	**lžička**	**lžičička**
skříň	**skříňka**	

Neuter	**-ko**	**-čko/íčko**
Neuter of a **děvče** *type* **-át + ko**		
město	**městečko**	
děvče	**děvčátko**	
kuře	**kuřátko**	
štěně	**štěňátko**	
hřeben	**hřebínek**	**hřebíneček**
rameno	**ramínko**	**ramínečko**

Note the alternations in vowel length and in consonants with stems ending k, h, ch, and c.

pes	**psík**
kniha	**knížka**
vůz	**vozík**
lžíce	**lžička**
ruka	**ručička**
noha	**nožička**
ucho	**ouško**
lavice	**lavička**

Koupili **domek** ze **zahrádkou.**
They bought a small house with a small garden.

Včera byli u nás **tatínek**, **maminka** a **pejsek**.
Yestarday mommy daddy, and our pet dog came to visit us.

A ted' **Honziku** a **Maruško** dáme si **kapříka, salátek, masíčko, knedlíček a zelíčko**.
And now my dear Mary and Johnnie will have carp, salad, meat, dumplings and sauerkraut.

Napijeme se **vínečka, pivínka a vodičky**.
We'll have some wine, beer and vodka.

Dnes je **teploučko**.
Today is warm.

Mám svůj **pokojíček** ráda.
I like my room. (It does not to have to be small)

Dáme si **kávičku**.
Dáme si **kafíčko**.
Let's drink coffee.

Sometimes diminutives refer to a related product.

brambory	*potatoes*	**brambůrky**	*potato chips*
cibule	*onion*	**cibulka**	*green onion*

Pejorative Forms

Masculine	**-isko**	pes	**psisko**	*mut*
Feminine	**-izna**	baba	**babizna**	*hag*

Adjectives -**ánský** veliký **velikánský** *gigantic*

Numerals in -krát

Czech uses the suffix **-krát** to express the number of times an action occurs. *Once* is either **jedenkrát** or, more commonly, **jednou**. Numerals in -krát are often used while ordering in a restaurant.

dvakrát, trikrát, pětkrát *twice, three times, five times*

Viděla jsem ten film **desetkrát**
I saw that film ten times.

Třikrát polévku, prosím, **dvakrát** pivo.
Three soups, please, and two beers.

Collective Numerals

Collective numerals are used with nouns that exist only in the plural. Only the forms up to ten are common:

Jedny, dvoje, troje, čtvery, patery, šestery, sedmery, osmery, devátery, desatery

Vezmu si **jedny** džíny a **jedny** ponožky.
I will take one pair of jeans and one pair of socks.

Ta místnost má **dvoje** dveře.
That room has two doors.

CVIČENÍ 1

Z následujících substantiv utvořte deminutiva, exitují-li , pak 1. i 2. stupně:

Vzor: slunce **slunko** **sluníčko**

1. bota ________________ ________________

2. kus ________________ ________________

3. máma ______________ ______________

4. táta ______________ ______________

5. noha ______________ ______________

6. ruka ______________ ______________

7. hlava ______________ ______________

8. pokoj ______________ ______________

9. stůl ______________ ______________

10. okno ______________ ______________

CVIČENÍ 2

V následujících větách vytvořte ze slov, u kterých je to možné, deminutiva:

Vzor: Pepo, už ses vyspal?
Pepíčku, už ses **vyspinkal**?

1. To je ale (malé auto) ....
2. Narodila se jim (holka) ...., nebo (chlapec) ....?
3. Ty jsi moje (zlato) ....
4. To je ale (hezký dar) ....
5. Pod (to naše okno) ....
6. Minulý týden byl nemocný, ale už je zdravý jako (ryba) ....
7. Snědla jenom (trochu) ....
8. Je ti (zima) ....?
9. Děti si hráli s (malé auto) ....
10. Víš, že ten (kohout) .... stále kape?

CVIČENÍ 3

Z výrazů v závorce utvořte deminutiva - ukázky dětských říkadel:

1. Byl jednou jeden (dům) ...., v (ten dům) ....
(stůl) ....
2. Na (stůl) .... (miska) ...., v (ta miska) .... (voda) ....
3. V (ta voda) .... (ryba) ....
4. Slunce se schovalo za ten malý (mrak) ....
5. To nic není, to jen (déšť) ....
6. Znáš pohádku o (Jeník) .... a (Marie) .... a o perníkové (chalupa) ....?

7. Vařila (myš) .... (kaše) .... na zeleném (rendlík) ....
8. Aj padá, padá (déšť) ....
9. Čos taký smutný (Jan) ....
10. Cupita k nám (vrabec) .... chtěl by aspoň (drobek) ....

CVIČENÍ 4
Utvořte deminutiva z názvů jídla:

1. Ty už nebudeš jíst ten dobrý (dort) ....?
2. Jen sněz tu (mrkev) ...., ta je zdravá.
3. Tak ještě tuhle (brambora) ....
4. Ta (kaše) .... je moc dobrá.
5. To je dobrá (zelenina) ....
6. Takové krásně červené (jablko) ....
7. Nedáš si tenhle malý (řízek) ....?
8. Chutnal ti ten (knedlík) ....?
9. Ještě máš trochu (zelí) ....
10. Ještě si vezmi (kus) .... (maso) ....

CVIČENÍ 5
Utvořte deminutiva z názvů pití a jídla:

1. Rád jsem poslouchal moravskou lidovou (Víno) .... bílé.
2. Tady máte ještě (káva) ....
3. To je dobrý ovocný (čaj) ....
4. To (pivo) .... je ale studené.
5. Ta (voda) .... nemůže být tak studená.
6. Ten zbytek (limonáda) .... si nech až za chvilku.
7. Tady máš (šťáva) ...., napij se.
8. Sněz ještě trochu (polévka) ....
9. Ty už nebudeš pít to (kakao) ....
10. To je krásně zelená (cibule) ....

CVIČENÍ 6
Utvořte druhové číslovky.
Vzor: Na štědrovečerním stole bylo (devět) .... druhů jídla.
Na štědrovečerním stole bylo **devatero** druhů jídla.

1. Koupila si (dva) .... džíny.
2. Ne všichni lidé se řídí (deset) .... (boží přikázání) ....
3. Bylo na štědrovečerním stole (devět) ...., nebo (osm) . ... druhů jídla?

4. Měla s sebou (tři) .... šaty, ale žádné si nechtěla vzít.
5. V České republice máme (čtyři) .... ročních období.
6. Moje maminka vždycky na Vánoce pekla (sedm) .... druhů cukroví.
7. (Jeden) .... kalhoty jsou ve skříni.
8. Když jela do lázní, koupila si snad (pět) ....šaty.
9. Myslím, že nějaká pohádka začíná "Za (sedm) .... (hory) ....
10. Máš tady (šest) .... kalhoty, ale všechny jsou špinavé.

CVIČENÍ 7

Doplňte správné tvary číslovek.

Vzor: Půjdeme na oběd do snacku U (tři osmičky) ....
Půjdeme na oběd do snacku U **Tří osmiček.**

1. Až u 19. .... (příklad) .... měl správný výsledek.
2. Mluvili jsme o (všechny čtyři problémy) ....
3. Přišel na večírek s (tři) .... (další kamarádi) ....
4. Byl to jeho 32. .... pokus.
5. Byl... tam 135 (student) .... a přišl... tam také 124 (studentky) .... ze sousední školy.
6. Platil jsem 145 (koruna) ...., ale myslel jsem, že budu platit jen 122 (koruna).
7. Ty se chceš zabývat (ty dva případy) ....?
8. Už jsem to opakoval nejenom (1x) ...., ale nejméně 5Ox. ....
9. Každý 1000. .... los vyhrává.
10. Přišel tam s (obě jeho děti) ....

CVIČENÍ 8

Najděte vhodné synonymum, kde je nutné přestylizujte větu, řešení najdete v textu:

Vzor: Máme stále méně času jít zpátky do minulosti.
Máme stále méně času **vracet se** do minulosti.

1. Dal bych každému hostovi sklenku šampaňského.

___

2. Věštbami se zabývaly hlavně neprovdané dívky.

___

3. Věřilo se, že všechny štědrovečerní úkony ovlivní úspěch v příštím roce.

___

4. Lidé měli více času být spolu a mluvit spolu.

___

5. Hlučné veselí, pití a kouření se bralo jako hřích.

____

6. Lucie se objevovala celá bíle oblečena.

____

7. Z principu bych nemíchal.

____

8. Svoji první panenku a kočárek, který jsem dostala pod stromeček, mám uloženy dodnes.

____

9. Lucie hodnotila, jak je uklizeno.

____

10. Po Třech králích začíná být den nápadně dlouhý.

CVIČENÍ 9

Doplňte text Vánoce.

začít, vítanou, rohlíky, zásoba, pověry, výjimečně, napekla, vánoček, popovídat, stavění, čtyřiadvacáté, koleda, pohody, husu, uběhl, pokrmy, počátku, obyčejem, náznaky, objevují se, dospělými, přilepšit, štědrostí, upekla, dávných, náladu, leckde

1. Vánoce jsou svátky rodinné ...., lásky a ....
2. Rychle jsme zapomněli na mnohé tradiční vánoční ...., zvyky a ....
3. Na sv. Martina .... hospodyně martinské .... a .... martinskou ....
4. Hospodyně měla mnoho starostí s pečením ...., kterých musela být .... na celé svátky.
5. Štědrý den byl v .... dobách spojen s představou o .... nového roku, který má-li být dobrý, musí se i dobře ....
6. Oblíbeným ...., který o Vánocích přinášel do domovů poetickou ...., bylo .... jesliček.
7. Děti mohly .... zůstat vzhůru a bavit se s ....
8. .... si přišli s hospodářem .... sousedé, a tak všem .... čas do ....hodiny.
9. Tříkrálová .... byla poslední .... příležitostí, jak si . ... na živobytí.
10. Po Třech králích .... první .... budoucího jara.

CVIČENÍ 10
Doplňte správně tvary výrazů v závorkách:

VELIKONOCE

1. Velikonoce jsou podle (slovník) .... (významný) .... křesťanské svátky připomínající smrt a vzkříšení Ježíše Krista.
2. Jádrem (Velikonoce) .... je Velikonoční neděle, oslava Ježíšova vzkříšení.
3. Připadá na první neděli po (první jarní úplněk) ....
4. Z hlediska (české zvyky) .... je (důležitý) .... z celého svátečního cyklu Velikonoční pondělí.
5. Zvyk sám -pomlázka - je zřejmě velice starého původu, stejně jako (zdobit - ger.) .... kraslic - (vajíčka) ....
6. Původně snad šlo o magický (obřad), ... se účastnili (dospělý - pl.) .... teprve časem se posunul do polohy (zábava) ....
7. Chlapci chodí dům od (dům) .... a (pomlázka) .... z vrbového proutí zapleteného podobně jako dámský cop šlehají dívky i ženy, aby byly příští rok (zdravý, veselý a pilný) . ...
8. Za to od nich dostávají (dar) .... různě zdobená vajíčka - kraslice.
9. Ty z (ženy) ...., které ujdou vyšlehání, má prý stihnout neštěstí.
10. K (Velikonoce) ...., které se dnes slaví nejen na (vesnice) ...., ale i ve (města) ...., patří neodmyslitelně také tradiční velikonoční pečivo jako beránci, jidáše, bochánky a mazance.

Doplňkové čtení

DARY, DÁRKY, DÁREČKY

V předvánoční době slyšíte ze všech stran už několik let oblíbenou píseň "Vánoce, Vánoce přicházejí, šťastné a veselé ..." Je to opět tady. Již brzy se rozsvítí na tisíce stromečků a rozzáří miliony nejen dětských očí. Do našich domovů vstoupí klid, pohoda a láska. Přestože jsme všichni už ty opojné okamžiky prožili, pokaždé je to jiné, neopakovatelné. Každý prožitek Vánoc si sami v sobě ukládáme jako malinký zázrak. Na to, jak prožívali a jak prožívají poslední sváteční dny roku, jsme se zéptali několika známých osobností.
1. Všech jsme se ptali na dárky, které jim utkvěly v paměti.
2. Zajímalo nás, jaké úpravě kapra dávají přednost. Od žen jsme navíc chtěli vědět, jak si poradí s živou rybou. Muži byli tázáni na výrobu bramborového salátu.
3. Třetí otázka se týkala Nového roku. Čím tyto osobnosti pozdraví příchod Nového roku a jaký koktejl by nabídly i vám.

Miroslav Horníček, herec, spisovatel - humorista
1. Mám takový dárek. Nejsem si jist, jestli jsem ho dostal pod stromeček, ale myslím si, že ano. Byl to pletený pes. Byla to má oblíbená hračka - a dokonce do té míry, že jsem si ho s sebou brával do postele ještě jako třicetiletý muž! Teď je uložen v garáži, protože i přes veškerou letitou péči se do něj pustili moli, jenže já pořád nemám to srdce ho vyhodit.
2. Bramborový salát bych nesvedl ani za nic, protože vařit jsem nikdy neuměl a v mém věku už to sotva doženu. Totéž se pochopitelně týká kapra. Nejraději mám smaženého.
3. S manželkou si téměř každý den společně namícháme sklenku džinu s tonikem. Je to výtečný drink. Jinak ať si každý dá, nač má chuť a co mu přinese radost. V žádném koktejlu by rozhodně neměl, jako veledůležitá ingredience, chybět humor. S ním jde všechno líp.

Veronika Žilková, herečka
1. Bylo mi tak dvanáct let, když jsem od tatínka pod stromeček dostala obraz malovaný Cyrilem Boudou. Při rozbalování mi upadl na zem a rozbilo se sklo. Od té doby ho máme na skříni, čeká, až ho odneseme ke sklenáři. Čeká již dvacet let. Můžu ho označit i za nejkrásnější dárek, jaký jsem dostala pod stromeček.
2. Pro mě je štědrovečerní večeře za trest. Nejsem vybíravá, ale kapr a bramborový salát je to nejhorší, co musím připravit. Zabít kapra bych snad dokázala, naštěstí mám hodnou tchyni, že mi ho pokaždé připraví jako polotovar.
3. Jednoznačně pro všechny ginfizz. Výjimku bych udělala u manžela. Jak na Nový rok, tak po celý rok - namíchala bych mu plnou sklenku svobody.

Bára Basiková, zpěvačka
1. Svou první panenku a kočárek, který jsem dostala pod stromeček, věřte nevěřte mám schovaný dodnes. Všechny dárečky, které jsem dostala pod stromeček, mi udělaly radost a jeden opravdu vybrat nedovedu.
2. Jsem věrná klasickému způsobu - obalovaný, smažený. Nedovedu kapra zabít, ani zbavit šupin. Na vánoční večeři chodíme k mé mamince, která kapra připraví sama, prozradit můžu, že stejně kapra kupuje již zabitého.
3. Koktejl, který bych namíchala pro každého z nás, by byl z těchto ingrediencí: byla by to tolerance a nesmí chybět upřímnost. To jsou dvě složky, bez kterých to nepůjde.

Václav Neckář, zpěvák
1. Těch dárků, které mi udělaly radost, bylo strašně moc. Pro jeden bych se ani neuměl rozhodnout. Dárek, který by mi zůstal z dětství, bohužel nemám žádný. Co nejkrásnějšího jsem našel pod stromečkem? To vím docela přesně. Protože jsem měl štěstím oči tak veliké, jako byla kola sama. Samozřejmě bylo to cyklistické kolo.
2. Kapra jím na všechny způsoby a rád mám nové úpravy. Se salátem jste trefili na toho pravého. Můj bramborový salát je dokonce specialita. Zásadně ho dělám na silvestra a jediné, co prozradím, je, že nepřidávám majonézu.

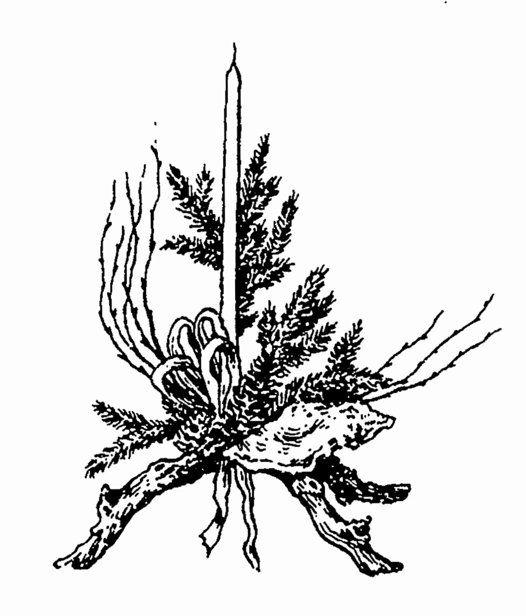
3. U přípitku bych nedělal rozdíl mezi soukromým a veřejným. Ze zásady bych nemíchal, to nikdy nedopadne dobře. Já bych každého pohostil sklenkou šampaňského.

<u>*Hana Zagorová, zpěvačka*</u>

1. Jako dítě, ale již s perspektivou mladé slečny, jsem od maminky dostala levandulovou kolínskou. Byla to vůbec první vůně, kterou jsem měla, a strašně dlouho jsem byla na ni fixována a schovávala jsem si ji moc dlouho. Pro mě je krásné všechno, co najdu pod stromečkem, protože moc ráda dárky dostávám.

2. Jsou dva způsoby přípravy kapra, které upřednostňuji - kapr smažený a kapr na černo. Kapra zásadně kupuji zabitého, bez hlavy. Šupiny dovedu stáhnout sama. Mám od maminky prima návod, moc jednoduchý. Kapr se spaří a pak to jde dolů v podstatě samo.

3. Taky mám dva recepty. Buď něco sladšího, a to "novoroční" punč, který se pije z rumu, nebo ananasovou bowli ze sektu.

LEKCE 14

HUMOR

Řeknete-li český humor, mnoho lidí dá na první místo světoznámé dílo Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka, kdy dobrý znamená nejenom ne špatný, ale také věta no to je dobrý komentující nějaký podařený vtip. Řeknete-li a, musíte říct b, to znamená Švejk a první věta tohoto románu: "Tak nám zabili Ferdinanda". A kterýho?, paní Mullerová, já znal dva a žádného by nebyla škoda."

Český spisovatel Karel Čapek napsal:
"Humor je sůl země, a kdo je jí dobře prosolen, uchová se dlouho čerstvý." Věděl, že humor je důležitý pro člověka, stejně tak jako by měl být denní součástí lidského života.

Humorně se komentují také politické poměry, zvláště chceme-li jejich přílišnou důležitost trochu zjemnit.

DRŠŤKOVÁ

Dršťková je polévka a nejlépe chutná v Česku, takhle brzičko ráno, když ještě vidíte na obloze luny bledou tvář. K tomu d v a r o h l í k y, j e d n o p i v o, b á s e ň! S jakým jídlem vstoupí Češi do Evropy? Bude se dršťková prodávat v bufetu sjednocené Evropy ve Štrasburku či Bruselu? Moc pěkný je to bufet, vlastně automat Svět, jak ho popsal dávno před Maastrichtem JUDr. Hrabal podle pražské Libně. Co si dáme v evropské hospodě? Italské špagety, francouzské pommes frites, norského lososa, německý eintopf, španělskou paellu, holandskou goudu, dánské máslo, anglický rostbeef, rakouský saschr, řecký gyros? Kdy už budete mít, obracejí se kulinárně již znechucení sjednocení Evropané na majitelku bufetu, kdy už budete mít taky ruský boršč, maďarský guláš, slovenské halušky, bulharské lečo, rumunskou polentu, polský bigos? Prý Češi, co pořád klepou na dveře, přinášejí v bandasce do Evropy nějakou fantastickou polívku. Proč je, sakra, nepustíte dovnitř? Proto, něžně se usmívá majitelka bufetu, protože tu polívku mají ze spěchu připálenou. A i kdyby: napřed musím vyprodat hamburgry.

Telegrafický přehled domácích událostí uplynulého týdne - 22.2. '95

V generálním štábu Armády České republiky proběhla v minulých dnech diskuse o příští podobě jazykové přípravy vojáků. Členové štábu se shodují v tom, že jazyková příprava má pro náš zamýšlený vstup do NATO stěžejní význam, neshody ale vyvolává otázka, jaké učebnice pro přípravu použít. Podle generála Nekvasila jsou starší armádní učebnice angličtiny a němčiny s názvy "Hands up!" a "Hande hoch!", vydané nakladatelstvím Bazuka v roce 1973, po příslušných ideologických opravách i nadále "docela dobře použitelné" a navíc "nehořlavé". Někteří členové generálního štábu však namítají, zda by vzhledem k současnému geopolitickému vývoji nebylo

vhodné vyrobit zcela nové učebnice s názvy "You Are Welcome!" a "Sie sind immer willkommen!"

Radikální křídlo ve vedení armády s tímto návrhem sice souhlasí, ale naléhavě doporučuje vyrobit zároveň i učebnice "Ruki vjerch!" a "Ruki hore!"

Rozhovor

-Pavla	Co to čteš, že se tak hlasitě směješ? Asi se dobře bavíš.
-Veronika	Čtu Dikobraz. To je legrační časopis a je tady několik dobrých vtipů. Tak třeba tenhle: "Tak co, jak ti šla francouština v Paříži, neměl jsi potíže?" "Já neměl. Pařížané ovšem měli."
-Pavla	Hm, není špatný. Já tenhle časopis nečtu, ale mám ráda humoristické knihy, např. Poláčkovy romány a také povídky Šimka i Grossmana.
-Veronika	No, to jsou opravdu klasická díla. A dále Jirotkova, Saturnina a také vedle Švejka i další Haškovy povídky.
-Pavla	Humor je hrozně důležitý. Mám ráda lidi, kteří mají smysl pro humor.
-Veronika	Bez legrace by byl život nudný, šedivý bez té správné jiskry.
-Pavla	Mám ráda kreslené vtipy a myslím, že máme několik velmi dobrých českých autorů.
-Veronika	To, jo, když tito umělci vystavují, jsou na jejich výstavy dlouhé fronty a lidi se nahlas smějou. To je úžasné.
-Pavla	Ano, člověka by neměl humor nikdy opouštět. S humorem jde všechno líp.
-Veronika	To je pravda, však také nejoblíbenější české filmy jsou komedie. Humor nám pomáhá překonat každodenní stres.
-Pavla	Už musim běžet. Tak se měj hezky!
-Veronika	Ty také. A hlavně dobrou náladu.

A teď' mluvíme my!

Cvičení 1
Text Humor je sestaven z několika částí. Přečtěte si ho a pak pojmenujte každou část.

I.______________________________

II.______________________________

III.______________________________

IV.______________________________

Cvičení 2
Přečtěte si text Dršťková a Telegrafický přehled ještě jednou. Z jakých událostí si autoři dělají legraci?

Dršťková ______________________________

Telegrafický přehled ______________________________

Cvičení 3
Jaroslav Hašek a Karel Čapek jsou světoznámí čeští autoři. Najděte o nich informace a na jejich základě si připravte krátký projev, který předvedete.

Jaroslav Hašek	Karel Čapek

Cvičení 4
Přečtěte si text Dršťková a potom sestavte mezinárodní jídelníček. Uveďte jméno státu, jméno národa a jídlo, případně pouze potraviny, která je v textu uvedena. Už jste některé jídlo ochutnali? Zeptejte se svého kamaráda, jestli zná přípravu některého jídla. Jak byste vysvětlili myšlenku evropského bufetu?

____
____
____
____
____
____
____
____

Cvičení 5
V Telegrafickým přehledu jsou uvedeny různé názvy učebnic. Co tím chtěl autor říct?

1. Hands Up
   Hande Hoch
   "nehořlavé" učebnice vydané nakladatelstvím Bazuka v roce 1973

____

2. You Are Welcome
   Sie sind immer willkommen

____

3. Ruki vjerch
   Ruki hore
   žádané radikálním křídlem

____

Cvičení 6
O čem se baví Pavla a Veronika v našem rozhovoru? Vyjmenujte, které české humoristické časopisy a autory znáte .

____
____
____
____
____
____

Cvičení 7
A teď se pokuste napsat nějaký vtip a pak ho řekněte svým kamarádům. Myslíte si, že by vášemu vtipu rozuměli i Češi? Vysvětlete svou kladnou, nebo i zápornou odpověď. Proč ano, proč ne?

____
____
____
____
____
____

Cvičení 8
Pracujte ve dvojicích. Inscenujte rozhovor dvou přátel, kteří se baví o něčem legračním. Použijte následující fráze:

To byla legrace (sranda).
Tolik jsem se v životě nenasmál.
Je to docela veselé.
To mě rozesmálo.
Smáli jsme se jako diví.
Nebylo to vůbec k smíchu.
A______________________________
B______________________________

A______________________________
B______________________________

A______________________________
B______________________________

A______________________________
B______________________________

A______________________________
B______________________________

Cvičení 9
Chcete přesvědčit nového studenta, aby studoval český jazyk. Vymyslete si pro něj deset legračních argumentů a pak je řekněte svým kamarádům.

1. ______________________________
2. ______________________________
3. ______________________________
4. ______________________________

5. ______________________________
6. ______________________________
7. ______________________________
8. ______________________________
9. ______________________________
10. ______________________________

Cvičení 10
Najděte ukázky z Haškových a Čapkových děl a pohovořte o nich.

Gramatika

Colloquial Czech

Czech, like most languages, has a standard written form as well as formal and informal spoken varieties. Most of the readings in this book are in standard written Czech, though there are examples of the spoken language as well in the dialogues within the readings and in the dialogue exercises.

Formal spoken Czech is the language of speeches and lectures, of television, news reports and other public uses of the spoken language. Informal spoken Czech, is used in everyday speech and informal situations, and is characterized, by the following features:

1. -ý- changes to **-ej.**
   dobrý - dobr**ej**
   být - b**ej**t

2. -í changes to **-ej** after c, z, s, l.
   cítit - c**ej**tit
   vozík - voz**ej**k

3. -é- changes to **-í/-ý**.
   mléko - ml**í**ko
   z velkého města - z velk**ý**ho města
   velké domy - velk**ý** domy

4. -o at the beginning of the word or after a prefix changes to **-vo**.
   okno - **vo**kno
   oni - **vo**ni
   doopravdy - do**vo**pravdy

5. ú- at the begining of the word changes to **ou**-
   účet - **ou**čet,
   úřad - **ou**řad

6. Certain consonant clusters are simplified
jdu - du
kdyby - dyby
jablko - jabko /japko/
domů - dom**u**
říkám - **ř**ikám

7. Certain vowels are shortened
vím - v**i**m

8. The Instrumental Plural changes to **-ma** in all genders

s těmý dobrými studenty - s tě**ma** dobre**jma** student**ama**
se všemi našimi kamarády - se vše**ma** naši**ma** kamaráda**ma**

9. Adjectives in the Nominative and Accusative Plural change to **-ý**

dobr**ý** studenti	dobrý studenty
hezk**ý** studentky	hezký studentky
velk**ý** města	velký města

10. Verbs whose first-person singular present tense forms end in -u/-ji have **-em** in the first-person plural

děkujeme - děkuj**em**	*we thank*
čteme - čt**em**	*we read*
jdeme - jd**em**	*let's go*

11. Verbs whose third-person plural present-tense, forms end in -ají or -ejí use -**aj**, or **-ej** instead.

dělají -děl**aj**
rozumějí - rozum**ěj**

12. Verbs whose third-person plural forms end in-í have **-ej**.

mýli se - mýlej se
mluví - mluvěj

13. The verb **být** in the second person singular often takes the form **seš** instead of jsi.

jsi dobrá učitelka - **seš** dobrá učitelka

The auxiliary **jsi** does not change but is often reduced to **-s**

Mluvila jsi s nimi? *Have you spoken to them?*
Mluvilas s nimi?
Cos chtel? *What do you want?*

14. bych sometimes changes to **bysem** and bychom often changes to **bysme.**

15. The -l of the -l participle drops when preceded by a consonant

nesl - **nes**
vedl - **ved**
řekl - **řek**
tiskl - **tisk**

16. **ten, ta, to** occur with great frequency.

To jsem viděl **toho** chlapce každej den na **tom** náměstí.
I saw the boy every day in the square

17. Certain lexical items occur only in colloquial speech, for example: **fajn** *good*, **furt** *all the time*, **prima** *great*, **moc** *a lot*

CVIČENÍ 1
Najděte v úvodním textu všechny výrazy hovorové češtiny, které jsou nespisovné, a převeďte je do spisovného jazyka.

CVIČENÍ 2
Převeďte do spisovné češtiny
Vzor: Setkal jsem se tam s mejma dobrejma kamarádama.
Setkal jsem se tam s mými dobrými kamarády.

1. Rádi bysme vám poděkovali.

____

2. Seš unavenej?

____

3. Setkali jsem se tam se všema známejma.

____

4. Vždycky dělaj rámus.

____

5. Sem si jistej, že to řek.

____

6. Furt říkal to samý.

____

7. Čtem jen sportovní zprávy.

____

8. Cos jim přines?

____

9. Tys to věděl?

____

10. Abysme to udělali, musíme už začít.

____

CVIČENÍ 3
Převeďte text lidové písně z jižních Čech do spisovného jazyka.

Žádnej neví
Žádnej neví, co sou Domažlice
žádnej neví, co je to Taus
Taus to je německy, Domažlice je česky
žádnej neví, co je to Taus.

CVIČENÍ 4
Převeďte text moravské lidové písně do spisovné češtiny.

Když sem šel z Hradišťa
Když sem šel z Hradišťa z požehnání
potkal jsem děvčicu z nenadání
potkala mě, neznala mě, dala mi jablučko

CVIČENÍ 5
Převeďte text lidové písně z jižních Čech do spisovného jazyka.

Ta naše hospoda
je pěkně stavěná
stavěla ji má panenka
zlatejma cihlama

Klášterská hospoda
pěkně malovaná
Kdož je ji maloval?
Mládenci s pannama.

Mládenci s pannama,
muži se ženama,
moje nejmilejší
bílejma rukama.

Nezapomněli jste spisovnou češtinu? Zopakujte si gramatiku na základě souvislých textů, které můžou být i východiskem diskuse.

CVIČENÍ 6
Doplňte pádové koncovky:

Amerika vzala "soccer" přechodně na milost

1.Spojené státy americké ovládl v polovině roku (1994) pro (tato země) .... netypický fenomén: onen (domorodec-pl.) .... nepříliš oblíbený soccer, jak se v USA (evropské pojetí) .... (fotbal) .... říká. 2. Prognózy o (zdar) .... XV. (fotbalové mistrovství) .... (svět) .... v zemi footballu, tedy americké verzi fotbalu, baseballu a košíkové nevěstily nic dobrého. 3. Avšak dík (pořadatelé) ...., kteří šampionát pojali nejen jako úchvatnou show, ale především jako velkolepý byznys, skončilo nakonec mistrovství (úspěch) .... (sportovní) .... i (komerční) ....
4. Pro (Američani) .... se staly (samozřejmost) .... takřka přes noc upravené hrací plochy, přírodní trávníky místo umělých, podivné lajny, ba hle, i trochu jiné branky. 5. Místo (zakuklení těžkotonážníci) .... pak (divák-pl.) .... vzývali (hoši) .... spoře oděné pouze do (trička) .... a (trenýrky) ....
6. Soccer byl ve (Spojené státy) .... vzat na milost.
7. Fotbalové božstvo zinscenovalo úchvatné finále Brazílie s (Itálie) .... 8. A po nervy (drásající boj) .... a (penaltový rozstřel) .... mohli (jihoamerický míčový kouzelník - pl.) .... líbat Světový pohár.
9. I za (oceán) .... ale platí známé "všechna sláva polní tráva".
10. V (země) .... (neomezené možnosti) .... se o slovo znovu přihlásili (moderní těžkooděnec-pl.) .... s (kožené šišky) .... v podpaží a míče dál propadají (bezedné koše) .... v nejprestižnější basketbalové soutěži (svět) ....

CVIČENÍ 7
Nahraďte podtržená slova zájmeny.

1. Minulý týden jsem viděl nový český film o paní Zdislavě z Lemberka, ale dříve už jsem o .... četl velmi zajímavou knihu.
2. Znáš jména všech hlavních představitelů? Ne, neznám ....
3. Všiml sis všech těch krásných historických kostýmů? Samozřejmě, kdo by si .... nevšiml.
4. Určitě tam byl Petr. Ale .... jsem tam neviděl.
5. Po představení byla beseda s některými herci. Poslouchal jsem ....
6. Nevíme mnoho o lidech, kteří žili před několika stoletími. Nemůžeme o .... vědět všechno.
7. Líbil se dětem ten film? Právě .... se nejvíc líbil.
8. Koupíte Aleně a Jirkovi toho nového průvodce Prahou? Už jsme .... koupili.
9. Můžete se rozhodnout, kam v sobotu pojedeme, záleží to jen na .....
10. Přišli tam jenom s nejmladším synem, nebo se všemi dětmi? Nepřišli jenom s ....

CVIČENÍ 8
Přeložte sloveso a rozhodněte, která jeho podoba (imperfektivní - perfektivní) je vhodná v tomto textu.

1. České muzeum výtvarných umění (introduce) .... minulý měsíc v pražském domě U Černé Matky Boží nejlepší díla českého moderního umění. 2. Výstava (called) .... České výtvarné umění 20. století (to be opened) .... včera a (finish) .... na začátku září. 3. (Chosen) .... díla (represent) .... zároveň nejvýznamnější výtvarné tendence meziválečného umění. 4. Očekává se, že nejen obyvatelé Prahy, ale zejména její návštěvníci se (come) .... na tuto výstavu (look at) .... 5. Návštěvníci Prahy rádi (visit) .... nejenom výstavy, ale také divadla. 6. Repertoár pražských divadel (offer) .... díla českých i světových autorů. 7. Každý si může (choose) .... 8. Když (you come) .... do Prahy na několik dní, jistě nemůžete (catch) .... všechny kulturní akce. 9. (Buy!) .... "Kulturní kalendář" and (choose!) ...., co se vám nejvíce líbí. 10. Milovníci umění (will be satisfied) ....

CVIČENÍ 9
Přeložte:

1. Traditional Czech food is heavy and arduous to prepare. 2. In the last decade, a healthier diet (fewer heavy sauce, leaner meat, more vegetables) that is easier to prepare has become more popular. 3. Lunch usually begins with a heavy soup, followed by a main dish of meat and potatoe or bread dumplings. 4. A common dish is pork roast,

dumplings and sauerkraut. 5. Ham on bread and sausages in buns are popular snack foods that can be purchased from sidewalk vendors. 6. A wide variety of breads and bakery items are available. 7. Czechs eat three meals a day and often a mid-morning snack. 8. For most families, lunch is the main meal and both dinner and breakfast are light. 9. People eat in the continental style, with the fork in the left hand and the knife remaining in the right. 10. Hands, but not elbows, are kept above the table.

CVIČENÍ 10

Přeložte:

A: Hi, I haven t seen you for a long time. Where did you spend your vacation?
B: Hi, I spent my vacation studying.
A: No, you're kidding. You studied during your holidays?
B: Yes, I went to Prague and attended a Czech summer course.
A: Was it good?
B: Great! Partly fun, partly very demanding.
A: What was so demanding about it?
B: Going to a pub, drinking beer and then getting up in the morning and not falling asleep during classes.
A: What else did your program offer besides classes and drinking famous Czech beer?
B: We saw some old historical cities, we had a camp-fire next to the lake, and we saw the oldest part of Charles University. It was very interesting.
A: It sounds very good. Maybe I'll go next time.
B: Go and remember what they say: "All work and no play makes Jack a dull boy".

Doplňkové čtení

"Jak vám to jde ve škole? ptá se dědeček vnoučat.
"Já jsem první v českém jazyku," říká Maruška.
"Já jsem první v počtech," praví Honzík.
"A co ty, Fando?" táže se se zájmem dědeček.
" Já jsem první venku, když zazvoní, dědečku."

"Tobě se to nelíbí?" ptá se ženy v opeře manžel.
"Ten tenor je příšerný!"
"Tak pojďme domů."
"A to zas ne! V třetím dějství ho zabijí a tu radost si ujít nenechám!"

" Buď zdráv příteli. Slyšel jsem, že jsi přestal kouřit a navíc, že ses najednou stal rozhodným vegetariánem a abstinentem. Proč to, prosím tě, všechno děláš?"
"No proč, proč. Přece abych byl dlouho živ."

"A proč chceš být dlouho živ, když ani nejíš maso, ani si nedáš panáčka nebo pár piv, a ani si nezakouříš?"

"Copak vy si myslíte, že svatba v pátek znamená pro ženicha něco špatného?"
"No jistě, samozřejmě, proč by právě pátek měl být výjimkou?"

"Stůj, peníze, nebo život!" praví lupič vážně.
"Vezměte život, příteli, peníze si musím schovat na stáří..."

